VINDEX VERITATIS. ADUERSUS IUSTUM LIPSIUM LIBRI DUO...

George Thomson, Johannes Vossius

Digitized by Google

BIBLIOTECA NAZIONALE VITT. EMANUELE
14
23 I
4 M

8 ß — d

n. gati Johannes Voſsius
qui me emit 6. stüfer
Anno 1640. idibus Maij.

VI.13.13.
K.6.

VINDEX VERITATIS.

Aduerſus

IVSTVM LIPSIVM

Libri duo.

Prior inſanam eius religionem politicam,
fatuam nefariamq; de Fato, ſcelera-
tiſſimam de Fraude doctri-
nam refellit.

Poſterior ξυλοπαρθένου *Sichemienſis, id eſt,*
Idoli Aſpricollis, & Deæ ligneæ
miracula conuellit.

Vterque Lipſium ab orco Gentiliſmum
reuocaſſe docet.

Auctore GEORGIO THOMSONO *Andrea-*
politano Scoto-Britanno.

BIBLIOTECA NAZ
ROMA
VITTORIO EMANUELE

LONDINI,
Ex Officina NORTONIANA.
cIↃ. IↃC. VI.

ORNATISSIMO Nobiliſsimoque D. D. *Iohanni Harringtonio* Equiti. S.

PArentum in me tuorum benignitas ſingulâris, tuus, eques nobiliſsime, amor in me & affectus fecêre, vt ex Angliâ veſtrâ iam diſceſſurus, quâ potiſſimùm ratione gratum illis animum teſtari, quod tibi mutui amoris monimentum debe- rem relinquere, cogitarem. Cúmque nihil illis tibique dono literario gratius futurum ſperarem, hos geminos qualeſcunque ingeniŋ mei fœtus tibi dare ſtatui & dicare, quos nec ingratos tibi nec inutiles ſpero futuros. Ad te, quem ego amo & colo; à me, quem &

tu amas veniunt, nobis à te longè remotis, quandoque te allocuturi; tu modo illos reſpicere aliquando digneris, quod & ſpero te facturum, &, vt facias, etiam atque etiam rogo. Fateor quidem te ſponte & naturâ tuâ veram virtutis viam ingreſſum, & quod illé vult, eſſe iam μιμητὴν καὶ ζηλωτὴν τῆς πατρῴας ἀρετῆς. *Veruntamen quia*

Iſoc. ad Dem. imitatorem & æmulum paternæ virtutis.

Hora'. Carm. lib.4. od.4.

doctrina—vim promouet inſitam
Rectique cultus pectora roborant,

hoc, quidquid eſt, munuſculi tibi viſum eſt offerre; vt vbi quid in eo, & quàm iure reprehenſum ſit, perſpexeris, magis magiſq; verax eſſe aſſueſcas, nec ad politicum illud ſpeculum vultum diſcas componere; ſed omnem potius Simulationem Diſſimulationemq; malitioſam, Deceptionem impiè callidam, turpem & liberali animo indignam Corruptionem, Mendacium diabolicum, Perfidiamque deteſtabilem à te longè amandare; illóſque, qui his artibus vtuntur & nituntur, aut alios niti docent, maturè odiſſe. Deinde vt cauere memineris, ne in hac modò, modò in illa tranſeas caſtra, aut religionem ſubinde mutes: ſed quam à cunis ex puri verbi Dei fontibus hauſiſti, conſtanter ſequaris, ames, tuearis: nec illice tibi ſtilo, aut verborum lenocinio patiaris imponi: nec,

nec, ſiquando in papiſtarum libros incideris, temerè illorum ſcriptis adijcias fidem, aut teſtimonia pro veris amplectare. Nam quod olim de Græcis dixit Cicero, id ego de toto Pontificiorum genere iure vſurpem. Tribuo illis literas, do multarum artium diſciplinam, non adimo ſermonis lepôrem, ingeniorum acumen, dicendi copiam: denique ſiqua ſibi alia aſſumunt, non repugno: teſtimoniorum religionem & fidem nunquam *iſti colûere*, totiuſque huiuſce rei quæ ſit vis, quæ auctoritas, quod pondus, ignorant. *Quippe* quibus iuſiurandum iocus eſt, teſtimonium ludus, *fides denique perfidia, quoties aut his, quos ipſis viſum eſt hæreticos vocare, iurant & dant fidem, aut ad ſua placita ſtabilienda profanorum ſanctorumque hominum accerſunt teſtimonia. Inter quos eminet Lipſius homo impiè doctus, omnique perfidia coopertus. Qui, Pharaonis inſtar, ſanctorum virorum operâ ad lutea ſua ædificia extruenda abutitur. Admirantur illum multi & ſuſpiciunt, quòd ex antiquitatis ruderibus ſcriptorum ſuorum maceriem congerere maluerit, quàm ex ſecto politioris æui lapide murum coagmentare. Ita vt illo auctore & ſectario hic ſermo verrucoſus &* Cic. pro Flacco.

 —hæc

Perſ. Sat. 1.

—hæc ſartago loquendi
Venerit in linguas

& ſtilos: nec tantùm nou-antiquitati Lipſianæ plerique omnes hactenus ignouerint, ſed & multi fauerint, nonnulli eam κακοζηλίᾳ *ſunt æmulati, quos loquentes ſcribenteſq́; admiranti ſtupentiq́; in ſcenâ hiſtrioni, aut flagranti amatori compares, cui*

Horat. Carm. lib. 4. od. 1.

parum decoro
Inter verba cadit lingua ſilentio.

Verumenimuerò ſi linguarum tantùm & ſermonis fieret iactura, æquior eſſem: ſed vt lingua addiſcit verba imitari, ita mens ijs, quorum verba ſunt notæ, imbuitur, niſi ſiqua eſt diuinitùs afflata, aut recta inſtitutione priùs informata, quàm Lipsij attacta corruptelis. Quæ tibi ſanè vtraque obtigêre. Nam & diuini Numinis munere non es corpus ſine pectore, *ſed ſolers & acutus: & optimorum nobiliſſimorumque tuorum parentum curâ & diligentiâ ita in ſtudijs liberalibus educatus, vt in hac ætatulâ recta à prauis diſtinguere, à veris falſa ſcias diſcernere. Perge porrò hoc curriculum literarium, quod tam feciliter incepiſti, decurrere, in quo & non exiguum feciſti progreſſum. Perge hunc laborem tibi nunquam pœnitendum deſudare; vt parentibus voluptati,*

luptati, tuis omnibus ornamento, patriæ, principique, atque adeo toti Eccleſiæ aliquando ſis vſui. Et nobilitatem à maioribus acceptam tua virtute tuam, vt facis, perge facere, ſpreto illorum exemplo, qui

—præclaro nomine tantùm *Iuuen. Sat. 8.*

Inſignes

indocti incultiq; vitam tranſeunt. *Et ſiquis* *Saluſt. Catil.* *pietate, modeſtia aut vlla alia virtutis laude erit eminentior, ſtude anteuertere.*

Tui cultor ſtudioſiſſimus

GEORGIVS THOMSONVS.

AD LECTOREM.

NIhil vnquam mihi minus in mentem venit (Lector beneuole) quàm contra Lipſium quidquam (præter Epigramma in eius crucem) ſcribere, priuſquam librum eius de Sichemienſi idolo vidiſſem. Sed nec tunc ſtatim fuit conſilium aduerſus illum aliquid elucubrare: ſed blaſphemias & manifeſta mendacia enotare. Sed cùm illas & iſta tot eſſe animaduertiſſem, vt totus liber mihi tranſcribendus eſſet, ſi hæc talia vellem ſcribere, primum conſilium mutaui, & relegendorum, quæ de Religione, de Fato, de Fraude mihi adoleſcenti lecta in eius politicis diſplicuiſſent, cepi nouum. Id ubi feciſſem, illuſtre illud *Iamblychi* dictum comperi veriſſimum, *ſicut in ceteris artibus, ſic & in religione eſſe, qui eam falsò profitentur*. Quorum agmen iam ducit Lipſius, qui religionem docet & tollit; & Numæ iunctus Pompilio nobile par facit impoſtorum. Vterque

Iamblychus de myſte. Aegyp.

que

que enim quam religionem inſtituit, diſſoluit: Sed Lipſius multis paraſangis nequitiâ Numam præuertiſt. Ille enim, quibus religiones, quas inſtituerat, diſſoluit, libros in arca lapidea ſecum defodi curauit: qui non niſi caſu a foſſoribus reperti ſunt, nec ſparſi in vulgus, ſed in populi concione concremati. At Lipſius, qui politicus vero Deo cultum deberi docet, idem hiſtoricus tribuit creaturis, & quò omnes ſecum tribuant, dat gnauam operam; trunci miracula mentiendo, prorsâ vorſaq; oratione noſtros onerando conuitijs, corruptis Patrum teſtimonijs veritatem obnubilando, denique non incautos tantùm imperitóſque alliciendo, ſed & doctiores confirmando, adhortandóque vt ſuperſtitioni ſuæ magis magíſque adhæreſcant. Hæc vidi, & dolui: & partim vt mihi ſatisfacerem; ſed præſertim vt meum veritatis, commodique publici ſtudium teſtatum facerem, hoc operæ ſuſcepi, hoc operis exegi. Quod tibi Lector beneuole (maleuolos maledicoſque nihil moror) opto ex animo ſit gratum. Ad formam quod attinet, non continuâ (vt vides) oratione vſus ſum. Non erat quippe meum inſtitutum iſta quæ ſuprà memoraui, ceu locos communes tractare: ſed, quæ de ijs ſcripſiſſet Lipſius, premere, quodque in ijs lateret venenum, exprimere. Fatum leuiter tantùm, & quà Dei gloriam minuebat, & ipſius Lipſij neo-ſtoïci impietatem prodebat, perſtrinxi. Nec enim ſum ὀνειροκρίτης, qui totum illud ſomnium interpreter. Pauca pro argumenti

Lactan. inſtitut. lib. 1. c. 22.

menti

Apul. Metam. 5. *quàm tu ipſe alicubi culpas.* Theſaurum *(vt ait ille)* abditæ fraudis *Imperatori, Regibus, Principibus in ciuili dediſti doctrinâ : vbi* venam *exhibuiſti* pleniùs aſſiduè fodienti reſponſuram, *id eſt, omnibus altiùs ſcrutantibus commata complacitura. Et ſunt certè illic, vt quæ dicuntur in Aegypto naſci*

Vide Lipſ. in nota extrema ad ſua politica.

Φάρμακα πολλὰ μὲν ἐσθλὰ μεμιγμένα, πολλὰ δὲ λυγρά.

Homer. Odyſſ. δ.

Pharmaca multa quidem bona miſta, & noxia multa.

Vt, quiſque, prout eſt eius ingenium, legat, colligat: ceterùm

Martial. Prætereat ſiquid non facit ad ſtomachum.

Sed qui omnibus vult placere, is vult nemini. Tuum fuit Lipſi ſtudere, placere bonis quam plurimis. *At cui niſi tibi, tuique ſimilibus placuit iſta religio politica? Cui Fatum? cui fraudes? Imò cui bono non valdè iſtá diſplicuêre? Vnus tamen, quòd ſciam, ſcripto reprehendit. Admiranda tua vidimus, & Romanos illos admirati ſumus, & etiamnũ*

Terent. Eunucho in prologo.

Nos admiramur, ſed non cum deſide vulgo,
Sed velut Harpyas, Gorgonas, & Furias.

Quis carpſit? Sed quis tamen non iure carpat optimo? Quem tot annos Thraſeam iactatione Thraſonica venditas & parturis, neceſſe eſt magnam aliquam belluam eſſe, barris vaſtiorem; aut, ſi peperiſti, monſtrum cuius te pudeat. Ille autem nullius ſtilum debet vereri, qui vſque adeo mortem contemnit, vt nondum voluerit viuere, aut in luminis oras venire. Conſtantia tua intacta iuit publicè: at priuatim vt placuit, ita diſplicuit plurimis. Satyra tua, & tu cum eâ, proſcriptionem magis,

Thraſeas de contemtu mortis liber Lipſi.

quam

quam ſcriptionem metuiſtis. In propylais, quæ Stoa præſtruxiſti, nemo vel leuiter ſpuit, nemo temerauit illud atrium, nedum ipſa adyta: nec tanti eſt illa diſciplina, aut Stoica dogmata à Cynicis tunicâ *tantùm* diſtantia. *Securus in Amphitheatro tuo ſediſti, nec à quopiam vulneratos, ſed tandem mutuis caſuros ictibus dediſti gladiatores. Cõtra inſtructas tuas acies nullus delectum habuit, nullus eduxit copias, nec contra Poliorcetica fecit machinas nouas. Tuæ linguæ Latinæ pronuntiationi obſtrepuit nemo: omnes linguis fauimus: et vt ait ille* Iuuen. Sat. 13.

—perpurgatis dedimus tibi operam auribus. Plaut. mil. Glor. act. 3.

Veſtales tuas nemo defodit, nemo ſtilo confodit. Denique pacem te bellumque tueri, ſepulcra effodere, cruces & loca infelicia frequentare, infamia dare ſpectacula, proſtibula & lupàrum cellas rimari, foricas, trullas, matellas, cloacas, ſterquilinia mouere non ſine nauſeâ paſſi ſumus, & hactenus tacuimus. Sed iam cùm (Curio illi Velleiano ſimilis) es ingenioſiſſimè nequam, & diſertus malo publico, *diutiùs vt taceamus, quaſi tu lupus nos prior videris, non eſt committendum.* Vlteriùs enim tacere, diffidentiæ ſignum eſt, non modeſtiæ ratio, quia non minus periculi eſt, ſemper tacere, quàm nunquam. Vellei. Paterc. lib. 2. de C. Curio Trib. pl. Hilar. in Pſal. 133.

Tua, Archidololatra Lipſi, idolomania mihi vtcunque indiſerto os aperuit, vtcunq́; debili ſtrinxit ſtilum, ad veritatem, quamuis illa ſatis ſeipſam illuſtrat ſuo lumine, *defendendam, tuaq́; profliganda commenta. Video enim permultis, iunioribus præſertim, non leue à te periculum ni obuiam eatur, imminere.* Lact. inſtit. lib. 7. cap. 7.

Error

Quintil. inſtit. orat. lib. 1. c. 10.

Error (inquit M. Fabius) honeſtus eſt magnos duces ſequentibus. *Pernicioſa profectò ſententia, ſiquis in religione iuxtà & in eloquentiâ aliiſq; humanis diſciplinis credat momentum habere;* *Quia* haud alius pronior fidei lapſus, quàm vbi falſæ rei, grauis auctor exiſtit. *Et* obeſt plerunq: iis, qui diſcere volunt, auctoritas eorum, qui ſeſe docere profitentur. Deſinunt enim ſuum iudicium adhibere: id habent ratum, quod ab eo, quem probant, iudicatum vident. *Quippe* incautè creduli circumueniuntur ab his, quos bonos putauerunt; neſcientes ineſſe & incredibili verum, & veriſimili mendacium. *Quare dolendum quidem, mirandum certè non eſt, te ſectarum Lipſi multos ſequentes greges videre, apud quos iamdiu magnus audiuiſti. Sectam te facere multos ante annos iactabas: tunc in ſcriptione faciebas, & feciſti: nunc & in fide ne facias, eſt pertimeſcendũ.*

Plin. nat. hiſt. lib. 5. c. 1.
Cic. de nat. Deo. lib. 1.

Arnob. aduer. gentes lib. 8.

Quemadmodum lacunoſam, ſalebroſamq; tuam ſcribendi rationem ſecuti ſunt multi; iam etiam ne deſultoriam tuam religionem iidem, cumque iis alii ſequantur, non parum veremur. Vſque adeo nemo ſibi tantùm errat, ſed alij erroris cauſa & auctor eſt; vt in ſtrage hominum, nemo ita cadit, vt non alium in ſe attrahat. *Sed hic multo, quàm ille, eſt tolerabilior. Hunc neceſſitas, & ineuitabilis impreſſio ſecum in ruinam multos cogit trahere: Ille verò, vt dæmones,* ſolatium perditionis ſuæ perdendis hominibus operatur. *Tale tuum ingenium eſt Lipſi, cui animi gratiâ placuit in hominum perniciem aliquid commentari: & iam iterum* ne per otium torpeſcerent manus, *aut animus, ex*

Sen. de vita bea. c. 1.

Lact. inſtit. lib. 2. c. 15.

Saluſt. Catil.

ſolitâ malitiâ aliquid remitteret, impius eſſe voluiſti, & impietati impietatem contabulare. Tolerabile *dixit Seneca* eſſe ſemel in anno inſanire: *at tu perennare vis in inſaniâ, & cum corporis animiq́; imbecillitate, in nugis, delirijs, impietate ſcribenda pugnare. tam te arcto* Auguſt. de ciu. Dei.lib.6.c.10.

—laqueo tenet ambitioſi Iuuen. Sat. 7.

Conſuetudo mali,

tenetque (ſicut & alios

—tenet inſanabile multos) Ibidem.

Scribendi cacoëthes, & ægro in corde ſeneſcit: *Qui labor tuus, quamdiu pietatem cultumq́; diuinum non violauit, dicatur ſanè fuiſſe (vt ait ille)* irrequieta inertia, deſidioſa occupatio, iners negotium. *Iam cum temerat, impia eſt dementia, demens impietas. Sed quæ (malum!) furia ad hanc te idolomaniæ ſcholam aperiendam incitauit? Si te, cum Turannio illo, nec viuere iuuat, niſi occupatum nec mori, nec potes à moroſa tua voluntate otium tibi impetrare, quamuis decrepita ſenectus iam depontano dedit: mauiſne ſemper libros gignere, quàm genitos ornare, & fœtus fœdos lambere? Ipſi Mercurio (intellige quod dico) in profanis & impijs ſacris iungi ſolebat Fatua, nec ea immeritò iungatur tuæ Suadæ. Imò Exedrum tibi mente caſſo additum crediderim, qui te maximam facit inſanire inſaniam, in valle colleq́; idola dicare, dicata colere, cultorum miracula mentiri, totumq́; orbem Chriſtianum ludere* Sen. de tranq. an. c. 12. & de bre. vitæ. c. 11. & 12. Vide Sen. de bre. vitæ c. 20.

—Facetis fabricis, & doctis dolis. Plaut. mil. act. 1.

Antiquus ille fallaciarum architectus, cor tuum mendacijs cudendis aptam reperit incudem, cuſtodiendis

endis pectus ſcrinium, linguam ſonandis plectrum, poſtremo propagandis miniſtram manum.

Nec iam te primùm habuit ſatellitem; non in Hallenſi Sichemienſiq́; dolo, (dicam?) an idolo primùm expertus eſt, ſed longo antè tempore, in votis ad Gentium dæmonia, in illis inuocandis atq; teſtandis, fraudibus docendis, peruertenda religione verâ, falſis nominandis atq; laudandis, veterum Romanorum religione ſanctitateq; extollenda, te clarè cognouit. Quare antequam ligneam aut (vt cum Propheta loquar) ſtercoream tuam Deam ad cauſam dicendam accerſam, de perſonata tua & ſuperba modeſtia, vanitate, impietate non tam aſſumtâ quàm ingenitâ agere decreui. Tu interim Reiectiunculam aliquam meditare, & ex virulenti tui ingenij pixidibus in nos venena deprome, cùm veritatem nequis refellere: vt nuper in pium doctumq́; quendam Batauum vomuiſti, quem tibi placuit Sannionem, nebulonem, balathronem, impudentiſſimum impuriſſimumque tympanotribam *pro tua ſingulari modeſtia vocare: cui tu ipſe*

Martial. non es dignus præſtare matellam.

Penes illum eſt veritas, cuius fores tu nunquam pulſaſti, niſi demoliendo. Ceterùm manifeſtiora ſunt illa, quæ ex tuis ſcriptis in te protulit, quàm vt tu Reiectiuncularum fumo queas inuoluere. Apage bruta tua fulmina, & inania coruſcamina, Res rationesq́; veras petimus, non verba. Sed hæc dabis, illas nunquam à te expectabimus, quippe

A cuius ore pauida veritas fugit

vt à ſcopulo, verita naufragium, & ne mendaciorum tuorum fluctibus obruatur.

MODE-

MODESTIA LIPSI.

S*Cito non eſſe pacatius ingenium in Batauia veſtra.* (Aduer. Dialog.)

Modeſtia, modeſtia eſt, quam appeto, quam præfero, & quæ ſæpe iam efferendum retinuit & repreſſit. (In reiectiunculâ (vt vocat) Sanionis Batavi.)

Omnia mihi detrahi patiar, quàm hanc virtutem (MODESTIAM *dico*) *ingenitam non aſſumtam.* (In Epiſt. ad Balthaſarem Moret. in fine diſpunctionis notarum codi. Mirandulani ad Tacitum.)

THOMSONVS.

* *O lepidum ſenem, ſi, quas memorat virtutes, habeat.* (* Plau. mili. glo.)

Modeſtiam præfers Lipſi, quam ſuis coloribus, vt ſparſa eſt in tuis libris, hîc depingam. Ea eſt tua Ταπεινοφροσύνη, vt te omni rerum generi, id eſt, ijs, quæ in aquis, in terra, in aere, in cœlis & ſupra cœlos ſunt, compararis: quæ ſingula mecum licet recognoſcas.

LIPSIVS.

Scopulus. *Vt Scopulus aſſilientes vndas ſine motu vllo frangit: ſic nos conuitiatores iſtos, ſine acerbitate vllâ aut irâ.* (Epiſt. ad Ordi. ante reſp. ad Dialogiſtam.)

In reiectiuncula. Petra.

Miſer quid facis? Χύτρα ϗ πέτρα ὀ συμφωνεῖ. Olla & petra non congruunt.

THOMSONVS.

Polypus rectius dicere Lipſi

Theogn.

ὃς ποτὶ πέτρῃ
τῇ προσομιλήσει τοῖος ἰδεῖν ἐφάνη,

Polypus colorem ſubinde mutat & ſaxi, cui adhæret, ſumit.

—qui cui petræ
Adhærebit, ei conſpicitur ſimilis.

LIPSIVS.

Cent. 1. epiſt. 77. Cygnus.

Sed de breuitate, eam ego amo, amabo: & ſi fieri poſſit, quid ſentiam oſtendere, quàm loqui mallem.

Paruus & eſt cygni melior canor, ille gruum quàm
Clangor in æthereis diſperſus nubibus auſtri.

In reiectiuncula.

Quicquid obijcitis, bona Famæ aura hunc cygnũ leuabit, & à morte etiam canentẽ audietis.

THOMSONVS.

Ergo.

Iuuen. ſat. 13.

Te nunc delicias extra communia cenſes
Ponendum, quia tu gallinæ filius albæ,
Nos viles pulli nati infelicibus ouis;

Quia tu Lipſi es albus olor? Sed quid exilitas cantus cygni ad breuitatem loquendi? non breuior eſt eius cantus, quia ſubmiſſior. Deinde pro fabulâ habetur cantus cygni à morte: & nos tuum vaticinium pro fabulâ habemus. Nec altiùs te leuabit aura Famæ: ſtetiſti aliquamdiu in arduo, ſed deſcendis, imo ruis, & dat te ſuperſtitio præcipitem. Non expectamus tuum à morte c. .ıtum.

Mortua

Mortua cui vita'ſt propè iam viuo, atque videnti. Lucr.lib.3.

LIPSIVS.

Aurum. *Vt ignis paleam exurit, aurum nitidius reddit: ſic iſtæ calumniæ vanum aut vacuum aliquem abſumunt, vera virtute grauem illuſtrant. Nos ij ſumus, cum Deo dicimus.* In Reiectiunculâ.

THOMSONVS.

Auri te inſtar eſſe iactas, ſed es aurum, vt Iuue. ſat.9 ait Poëta, *venæ ſecundæ:* & te grauem dicis, *ſed appendit te Deus, & inuenit leuem:* quip- Dan.5.27. pe qui *vanarũ doctrinarum auris leuibus circumferaris*, nec ſola gratiâ nitaris, quâ eſt Eph.4.14. nitendum, ſed Diuæ tuæ ligneæ ope, vt in Heb.13.9. Hallenſi Aſpricollique idolo eſt paſſim videre.

LIPSIVS.

Suber. *Preme, prome, ego cum Pindaro* ἀβάπτιστος εἶμι φελλὸς ὡς ὕπερ ἄλμα, *immerſabilis ſum, ſicut ſuber ſuper maris ſeptum.* Aduer. Dialogiſtam.

THOMSONVS.

Adde etiam, ſicut ſuber fluctuo, nunc tollor, nunc ſubſido cum vndis, inconſtans & leuiculus nuſquam ſto firmus, ſed

—Coro ſemper tollendus & Auſtro Iuuen.ſat. 14.
Quo me cumque rapit tempeſtas, deferor hoſpes. Hor.epiſt. lib.1.ep.1.

LIPSIVS.

Apes. *Nec aranearum ſanè textus ideo melior, quia ex ſe fila gignunt: nec noſter vilior, quia ex alienis libamus, vt apes.* Aduer. Dialogiſtam.

THOMSONVS

Iſocrat. ad Demonicum.

Tu tam diſtas à natura apis, quàm illa ab araneæ, à veſpæ. Nam τὴν μέλιτταν ὁρῶμεν ἐφ' ἅπαντα τὰ βλαστήματα καθιζάνουσαν, ἀφ' ἑκάστου δὲ τὰ χρήσιμα λαμβάνουσαν, *Omnibus floribus inſidere apem videmus, & à ſingulis vtilia delibare.* At tu veſpa fraudem omnem ex noxijs antiquorum herbis hauſtam, in tuorum politicorum capſulis depoſuiſti ijs ſugendam, quorum

Iuuen ſat. 14.

nondum impleuere medullas
Natiuæ mala nequitiæ:

Vide Polit. lib. 4. c. 13. & 14.

vt inde robore attracto ad iuſtam Simulationis, Diſſimulationis, Corruptionis, Deceptionis, Perfidiæ, Iniuſtitiæ, omnis fraudis, iniquitatisque menſuram aſcenderent. Primas fraudes ſuades, medias toleras: & vbi iſta flagitia permittuntur,

Iuuen. ſat. 13.

quis
Peccandi finem poſuit ſibi? quando recepit
Eiectum ſemel attritâ de fronte ruborem?

Epiſt. ad lect. ante. diſpunct. not. Mirand. cod. ad Tac.

Oui te alicubi comparas, iacenti in meridie, ſed illud prætereo. Oui.

LIPSIVS.

Multa ſunt in illis noſtris ἐνεργητικῶς ſcripta, ad quæ vertenda tu non adſpiras, aliter longè catuli olent, aliter ſues. Catulus & Sus.

THOMSONVS.

Plaut. Moſtella. act. 1.

— Quid tu vis fieri?
Non omnes poſſunt olere vnguenta exotica
Si tu oles Lipſi,

Neque

Neque tam facetis, quàm tu viuis, victibus.

Aliter olent catuli, aliter ſues. eſto: vter vis tu eſſe Lipſi, ſus an catulus? ſis ſanè vterque, quia *Et rediiſti canis ad vomitum, & ſus ad volutabrum.* 2. Pet. 2. 22.

LIPSIVS.

Leo.

Quid enim accuratè in illum [Batauum] *opus, quem ego infra meam iram exiſtimo: iram? etiam vires, & primis dentibus (ne inuidioſum ſit) leo leporem hunc frangam.* In reiectiuncula.

Semel oſtendam petulantes iſtos barbam vellere *languido, ſed non* mortuo leoni. In Epiſt. ad Balthaſ. Mor. in fine Diſpunct. not. Mirand. cod. ad Tac.

THOMSONVS.

Vitate ſultis miſeri hoc
triſte leonis
Seminium. Lucr.

Imminet vobis leo Lipſius
Aſper acerba tuens, Lucr. lib. 5.
— πλευράς τε καὶ ὤμους
οὐρῇ μαστιόων Heſiod. in ſcuto Herc.
— *coſtasq; flagellans*
Atque humeros caudâ
Ferus ipſe ſeſe adhortans rapidum incitat animum: Catull. de Berecynthia.
Vadit, fremit, refringit virgulta pede vago.

Sed hæc dum venatores eum vident, animum contemtorem præferens. At in conſcientiæ receſſu vbi nemo illum videt, aduerſus nos, penes quos ſunt veritatis venabula & haſtilia, non audet quippiam,

am,ſed certamen detrectat, & fugit, vt leo cùm vallem obtinuit, aut montem ſibi obtendit, & ſe venatorum conſpectui ſubduxit.

LIPSIVS.

Cent. 1. epiſt. 59. *Elephantes aiunt, etſi amnibus impensè delectentur, haud temerè tamen eos ingredi, cùm inſcij ſunt natandi: idem in Theologiâ mihi, quam amo, quam æſtimo, & tingo eius ſalubribus aquis libens animum, non tamen mergo: quæſtionum enim vortices illos horreo, ijsq́; ne inuoluar, aſſideo, & obambulo ſaltem eius ripas, & hinc tamen haurio, & ex tuto ſumo, quæ ad vſum. Nam acumina aut diſſertatiuncula quid iuuent? Quod ille de virtute cenſet, rem eam eſſe non verba: iuſtiùs ego de Theólogia, cuius verum ſeriumque finem ſcio, Vitam. Vt melior, non vt doctior fiam, ſacra illa volumina tango, vt pectus inſtruam, non vt acuam mentem.* Elephas.

THOMSONVS.

Magnæ belluæ te comparaſti, Lipſi, Cuius actiones tè valde exprimunt. Prima ſit illa quam tu affers, quod obambulet aquas, nec eas temerè ingrediatur, & tu Scripturas Ioan. 5. 39. (quas Chriſtus iuſſit *ſcrutari*, & à fundo noſſe) præterlabaris, & bibas vt canes in Ægypto, id eſt fugiendo. Hoc tamen eſt diſcrimen, quòd elephas non tantum neſciat, ſed & nequeat natare: tu autem nolis in his aquis natare diſcere aut ſcire.

Altera ab illa, quòd quemadmodum Elephas

Elephas bibiturus, aquam dicitur pede turbare, ne vaſtam deformemque corporis ſui molem, & atrorem ſibi ipſi terribilem videat: ita & tu Lipſi, ſiquando Theologiæ & Scripturæ ſacræ fluuium adis, humanarum traditionum limo reddas turbidum, ne quàm turpi, fœdo, & deprauato es ingenio, vel tibi horrendo videas: ſatque habeas ſi limoſâ aquâ ſitim quouiſmodo extinguas.

Tertia, quòd proboſcidem Elephas quoquouerſum flectat, & reflectat, & lubricet, quemadmodum tu linguam & ſtilum habes ad omnia verſatilem.

Quarta, quod Elephas, quantumuis vaſta mole, venetur muſculos, quemadmodum tu qui magnus audis, & nihil vis videri niſi magnum ſpirare, tamen viliſſimas res ſectaris, ita vt matellæ cloacæ & foricæ Romanorum non ſint tibi intactę, quem Ægyptij non aliter quàm per Elephantis hieroglyphicum ſignificârent. In admirandis.

Poſtremò, Elephas vbi cecidit, reſurgere nequire dicitur: & tu lapſus es Lipſi, vix vnquam, opinor, reſurrecturus.

Ab his ergo ſapere diſcemus, quos à pecudibus, ac belluis, non ſententia ſed lingua diſcernit? Lact. inſtit. lib 3. c. 8.

LIPSIVS.

Magiſter moris probi.

Ego de me fateor Polit. lib. 4. c. 13.

Ego ſum magiſter iuris & moris probi.

THOMSONVS.

Scilicet, qui Simulatione & Diſſimula- Ibid. & ſeq.

 tione,

tione, id eſt malitia & dolo malo, & Corruptione vti docuiſti principes.

LIPSIVS.

In epiſt. ad Baltha. Moretum, vbi ſuprà. In reiectiuncula.

Sum iuuenum, ſum virorum, ſum generis humani voce & ſtilo quidam pædagogus.

Pædagogus iuuenum, virorum, gentiu humani.

Et quid tamen ait noſter balathro? primùm, me è Batauis diſceſſiſſe. *Hoc fateor, & volui, & addam, debui: cur liberum mihi non eſſet?* Aluerunt te, *inquis. Quid? ſuper uacuum, aut terra anus? Ego profeſſionem meam tredecim annorum illis imputo, & cum humanitate literas, & ſcientiam cum prudentia, ſparſa in eorum iuuentutem. Adeſte, quàm multi è diſciplinà mea etiam nunc fatemini? milleni, & exteros omitto.*

THOMSONVS.

Lactan. inſtit. lib. 3. cap. 17.

Democritus à Leucippo eruditus hæreditatem ſtultitiæ reliquit Epicuro, qui ipſe tamen primus fuit, & eius hæres iam factus Lipſius, eſt ſecundus,

Lucr. lib. 3.

Qui genus humanum ingenio ſuperauit, & omnes
Reſtinxit ſtellas exortus vt æthereus Sol.

In reiectiunculâ.

Quid enim ille aliud ſit, quàm Sol? *Abite,* inquit, *in veſtras tenebras, quibus ſolum nomen* LIPSI *præſcriptum leuiter vos extrahit, grauius mox deprimendos.* EGO AVTEM STO ET FVLGEO. Item:

Cap. vlt. Diuæ Hall.

Hanc DIVA PENNAM *interpretem mentis meæ*
Per alta ſpatia quæ volauit ætheris,

Et mox:

 Variaq;

Variaq; L V C E ſcripta priſci ſeculi
Affecit, & perfudit: hanc pennam tibi
Nunc D I V A *meritò conſecraui* L I P-
S I V S.

Non fuit penna LipsI, ſed ipſe Lipſius, qui inſtar Solis luce affecit & perfudit ſcripta priſci ſeculi: ipſe, inquam, Lipſius, qui iuuenum, virorum, generis humani eſt (ſi ipſi credis) quidam pædagogus, cuius tam

Ingenium velox, audacia perdita, ſermo Iuuen.ſat 3.
Promtus:

Lector ergo — *ede quid illum* Ibidem.
Eſſe putes?
Grammaticus, rhetor, geometres, pictor, Ibidem.
aliptes,
Augur, Schœnobates, medicus, magus: omnia nouit.

—τάτ' ἐόντα τάτ' ἐσσόμενα πρότ' ἐόντα
— *Quæ ſunt, & erunt, quæq; ante fuêre.*

Ergo. — *nonne decebit*
Hunc hominem numero diuûm dignarier Lucr.lib.5.
eſſe?

Ipſe ſanè ſe tali dignatur honore, cùm (vt infrà oſtendam) ſe Palladi, Palladi: ipſis numinibus comparat.

Pædagogus eſt noſter Lipſius generis humani, ſed, qualis erat *Heraclides Temnites, qui diſcipulos dimidio redderet ſtultiores, quàm acceperat.* Cic.pro Flacco.

Certè Lipſius reddidit multos ſtultiores, niſi ſimulare, diſſimulare, decipere, peierare, vim facere, ſeruire temporibus & religi-
one

one vti vt nummo, qui eſt in vſu, ſit ſapere.

LIPSIVS.

De magni. Rom. lib. 3. cap. 9. *O hominem & verba mellea! nón voluptatẽ meam te dicam, ſed ſalutem. Perge ſic iuuare.* *Homo melleus, voluptas, Salus.*

THOMSONVS.

Inquit Auditor LipsI Lipſio, id eſt, ipſe ſibi Lipſius. Porro quæ eſt iſta ſalus? tabulas & ſigna dedicata oſtendere. Illa eſt tua ſalus? Ego Lipſi,

Plaut. Truc. act. 1. *Aegrotare malim, quàm eſſe tua ſalute ſanior.*

τὸ μὲν ὄνομα βίος, τὸ δὲ ἔργον θάνατος, dixit Heraclitus de arcu: id eſt, nomen eſt vita, opus verò mors. Ita tuum Lipſi ὄνομα σωτηρία, τὸ δὲ ἔργον ἀπώλεια, nomen eſt ſalus, opus perditio.

LIPSIVS.

Cent. 1. epiſt. 15. *Molleri ſpicilegia edita.* & mox: *iam ſtilus ille quis? Doctus, antiquus, arcanus, inquies. Scio. Sed quò tam doctus antiquus, arcanus?* EGO ILLE IPSE *qui aliquid hic capere me puto, & ſapere, ſæpe quæro, aut non video eius mentem.* *ὁ αὐτὸς ille ipſe.*

THOMSONVS.

Scholam Samiam omni æuo iam inde à Pythagorâ multi ſunt admirati, quòd præceptori tantum tribuerint, vt pro quæſtionum & dubiorum ſolutione, nil aliud ſoliti ſint dicere, quàm IPSE dixit, intelligentes præceptorem. Sed tu Lipſi nouo more à te vocaris, ILLE IPSE, quod mirabuntur fortaſſe poſteri, certè non laudabunt.

Mihi

LIPSIVS.

Solus ſui iudex. *Mihi ſententia de me, non niſi apud me fertur.* Cent. 1. epiſt. 77.

THOMSONVS.

Tibi tu vides, tibi tu ſapis, tibi tu credis plurimūm.

Sed Lipſi

Vin' iam faciam, vt ſtuldiuidum te fatearis? Plaut. mil. glor.

Audi ſcriptorem Chriſtianum: *nemo poteſt de ſe rectè iudicare.* Lact. inſtit. lib. 3. c. 4.

LIPSIVS.

Cœlum. *Quid volueris neſcio: quod non læſeris, hoc ſcio, vt tela, quæ in cœlum emiſſa, ire eò videntur, non eunt: ſic nos calumniæ tuæ petunt, non tangunt.* Aduer. Dialogiſtam.

THOMSONVS.

Te vt cœlum eſſe, Lipſi eſt falſum, niſi quo ſenſu boletus Agrippinæ

Senis tremulum— caput deſcendere iuſſit
In cœlum, id eſt ad orcum. Iuuen. ſat. 6.

LIPSIVS.

Pallas. *Atque hæc primaria iſtorum ars, & velut profeſſio eſt. & ſicut ſimiæ nulli bono vſui, niſi vt ſaltent, morſicent, riſum moueant: ſic noſtri iſti agyrtæ. Ego, me componam? ὗς πρὸς ἀθηναῖαν ἔριν ἤειρε, audacter dicam: nec linguam aut ſtilum maculo, talium contactu.* In reiectiuncula. Sus in Palladа certamen commouit.

THOMSONVS.

Ex Iouis cerebro nata eſt altera Pallas, ipſa ſapientia, Iuſtus Lipſius,

Cuius ad effigiem non tantùm meiere fas eſt. Iuuen. Sat. 1.

LIPSIVS.

Cent. 1. epiſt. 54. *Quid cenſes? donis magnis capi me? non magis quàm numina (ſi fas comparare) quæ vt voluntatem ſolam in libationibus metiuntur: ſic ego.* *Numina, aut Deus.*

THOMSONVS.

Si veris numinibus Deo Patri, Filio, Spiritui S. te Lipſi comparas: es impudenter blaſphemus. Et qui vis *Altiſſimo ſimilis eſſe, ad infernum detrahêris.* Si fictis: ſimilem te facis dæmonijs. Eſa. 14. 14. 15.

LIPSIVS.

De Conſtan. lib. 1. cap. 17. *Totum hoc anile agmen difflabo, vt folia ventus.* *Ventus.*

THOMSONVS.

Nulli rei melius, quàm vento te potuiſti Lipſi comparare, leui, & inconſtanti, & nunc hinc, nunc inde flanti. A nobis aliquando ſpirabas, nunc in nos flas. Abi Æole leuiſſime ad

Virg. Aen. 1. —*loca fœta furentibus Auſtris.*

Abi inquam homo nihili, qui te audes Numinibus comparare. οὐκ ἤμειψας τὴν φύσιν· ἔτι τὸν θύλακον ἔχεις δερμάτινον., θνητὴν γὰρ ἔχεις ἐκ προοιμίου τὴν σύστασιν. τί δῆτα τὸ κενὸν τοῦτο δοξάριον ἐπὶ τοσοῦτον τὸν πήλινον ἀσκὸν διεφύσησε; μεγάλης ἀνοίας ἐνεφορήθης ὦ δύστηνε, καὶ τῆς φύσεως τὴν γνῶσιν ἀφῄρησαι. Non mutaſti naturam: adhuc pelliceo ſacco amictus es. Nam natiuitatis tuæ primordium mortale fuit. Cur igitur inanis iſta gloriola fictilem vtrem inflauit? Ingenti amentia impletus es ô infelix, & naturæ fragilis cognitione ſpoliatus. Iſocr. epiſt. vlt.

MILES GLORIOSVS.

puer militi,

—Salue vir lepidiſſime
Cumulate commoditate præter ceteros
Duo Dî quem curant.
Mil. Neſcio tun' ex me hoc audieris an non: nepos ſum Veneris.

Mil.
Quemne ego ſeruaui in campis Gurguſtidonÿs,
Vbi Bombamachides Cluninſtaridyſarchides
Erat Imperator ſummus, Neptuni nepos?
& rurſus
Vbi tu es? Ar. Eccum Edepol, vel elephanto in India,
Quo pacto pugno perfregiſti brachium?
Mil. Quid brachium? Ar. illud dicere volui femur.
Mil. At indiligenter hic eram. Ar. Pol ſiquidem
Connixus eſſes, per corium, per viſcera,
Perque os elephanto brachium tranſmitteres.

LIPSIVS.

Sint alij qui incurrant, qui ſcribant, *In epiſt. ad Leſſ. ante diſpunct. not. cod. Mirand ad Tacitum.*

Dis pietas mea
Et muſa cordi eſt.

Quis dubitet quin Lipſius ſit, quod aiunt, PVLLVS IOVIS?

Quid enim accurate in illum opus, quem ego infra iram meam exiſtimo, iram? etiam vires, & primis dentibus (ne inuidioſum ſit) leo leporem hunc frangam. *In relectiuncula, adiecta idolo Aſpricolli.*

Vt

LIPSIVS.	MILES GLORIOSVS.
Spem feci reditus, fateor: ſed ſpem, non promiſſum: & cùm in Spadanis aquis fui ſtatim ad eos ſuper mente, aut decreto meo ſcri-	*Vt amari videor!* *Nimia eſt miſeria pulcrum eſſe hominem nimis.* *Ar. Moleſtæ ſunt mihi, orant, ambiunt, obſecrant,* *Videre vt liceat: adſeſe accerſi iubent.*

Ibidem.

pſi, non mutando, etſi illi AVREOS MONTES, (fatendum eſt, & benignitati habeo gratiam) offerrent.

Ibidem.

Humanitas & comitas inuiſentium atq; etiam inuitantium, non defuit, agnoſco:

Phyſiologiæ Stoicorum lib. 3. diſſertatione. 1.

Manè ſurrexi? Ecce litteræ, reſponde. Feci, ad alia me verto: puer, eſt nobilis vir aut adoleſcens è Gallia, Germania, Sarmatia: vult ſalutatum. Ille autem, & illi, libellis ſuis Amicitiæ ſymbolū inſcriptum. Vix ſuſpiraui, En è Belgis meis aliquem. Heus carmen aut libellū ſcripſi, lege. Quid etiam? cenſe & emenda. Quid amplius? carmen aut elogium præſcribe. Abſolutum me cenſeo, alius: Mihi aut fratri, patri, amico, epitaphium: domui aut arci, aræ inſcriptionem. Quid ſtudioſos iuuenes & tui ſimiles dicam? Scis quàm ijs pateam, audire, reſpondere, dirigere, & in via ponere, quam rectam cenſeo. Huius vnius operæ minimè inter omnes me pœnitet: &, quid intereſt voce an ſcriptione iuuem: niſi quòd hæc ad plures fortaſſe venit? Sed illa ſi ad pauciores efficaciùs & fructuoſiùs fortaſſè venit, Hęc ferè vita mea eſt.

Plato

MILES GLORIOSVS.

Pal. Meri bellatores gignuntur quas hic prægnantes facit,
Et pueri annos octingentos viuunt.
Mil. Quin mille annorum perpetuò vivunt ab ſeculo ad ſeculum.

Mil. Ecquid meminiſti? Ar. memini centum in Ciliciâ,
Et quinquaginta centum Sycolatronidæ,
Triginta Sardi, Sexaginta Macedones
Sunt homines, tu quos occidiſti vno die.
Mil. Quanta iſthæc hominum ſumma eſt? Ar. ſeptem milia.

LIPSIVS.

Plato pleraque ſcriptorum cum Adonijs hortis comparabat, qui ſubitò & die vno nati, celerrimè pereunt: Spero haud id eueniet huic noſtro, quod laborioſè ſatum, vires magis à tempore capiet, & Poetæ verbis,

Creſcet occulto velut arbor æuo.

De conſilio & forma operis politici.

* Hanc Diua pennam interpretem mentis meæ
Per alta ſpatia quæ volauit ætheris
Per ima quæ volauit & terræ & maris:
Scientiæ, Prudentiæ, Sapientiæ
Operata ſemper. Auſa quæ CONSTANTIAM
Deſcribere, & vulgare, quæ CIVILIA,
Quæ MILITARIA, atque POLIORCETICA,

*Cap. vlt. Diuæ Hallenſis.

Quæ

LIPSIVS.

Quæ Roma MAGNITVDINEM adſtruxit tuam.
Variaque luce ſcripta priſci ſeculi
Affecit, & perfudit: hanc PENNAM tibi
Nunc DIVA meritò conſecraui LIPSIVS.

MILES GLORIOSVS.

Mil. Tantum eſſe oportet: rectè rationem tenes.

—glorioſus impudens
Is deridiculu'ſt, quaquà incedit omnibus.
Periuriorem hoc homine ſi quis viderit,
Aut gloriarum pleniorem, quàm illic eſt,
Me ſibi habeto, & ego me illi mancupio dabo.

Aduer-

Aduerſus

IVSTI LIPSI Politicorum

Libri primi caput tertium De Religione.

DE cultu inſequor, qui non aliud, quàm cogniti numinis veneratio, certis legibus ceremonÿſq; deuincta, coli enim poſtulat, & huic fini homo natus: idque cultu duplici, interno, externo. Ille qui in animo, & ex animo Deo vero preces concipit, laudes, grates. Iſte, qui hæc eadem per ritus & geſtus exprimit. Totum illud, nec malè, religionem vulgo appellamus. Polit. lib. 1. c. 3.

THOMSONVS.

Maris inſtar inquieti ſunt omnes impÿ, ait Propheta. Illud algam, & quidquid ſordium in ſinu habet, agitans, & agitatum ad littus voluit: Hi ſe vexant & alios, nec ſuum dedecus ceſſant prodere, *quos non minùs dedecus ſuum, quàm honeſtos egregia delectant:* verumtamen, *ὧν δόξα ἐν τῆ αἰσχύνῃ αὐτῶν: quorum gloria in ignominia ipſorum.* Prodi, Lipſi, & te in his eſſe doce. Ciuilis tua doctrina mirum in modum te extulit, nec tu mediocriter illam admiraris: etiam propheta creturam vaticinaris, *occulto velut arbor æuo.* Epiſtolas tuas expreſſam animi tui ima-

Eſ. 57. 20.
Senec. de vita bea. c. 8.
Pilipp. 3. 19.
De conſilio & forma operis ſui politici.

ginem iubes cenſeri. Illa tamen, & illæ, & alia tua ſcripta te nobis produnt impium, dum pius, & pietatis doctor cupis videri. Cultus (inquis) eſt cogniti numinis veneratio. An veri? veri, ais: quia vero Deo preces concipit. Aut ergo tu ludis in precibus & votis ad Venerem: aut Venus eſt tibi verus Deus, aut, ſi mauis, vera Dea: aut denique, cùm illi preces fudiſti, tibi fuit Numen cognitum, nimirum ſolum. Recognoſce mecum, ni tædet, tuum votum.

Ad ſtellam Venerem pro horto.

Cent. 1. epiſt. 27.

ALma Venus, quæ cœlorum colis ardua templa,
Quæ maria, ac terras vitali ſemine comples,
Qua ſine nec flores hortos, nec gramina campos
Veſtierint, neque frugiferas animalia terras,
Queue ſolum pedibus ſulcant, queue aëra pennis.
Tu DEA, *tu fautrix hortorum in cultibus eſto,*
Aſpiresq; meo numen genitale labori.
Nam ſine te nil Flora poteſt, nil flaua Segeſtis,
Nodutisq; herbæ pubenti optabile numen.
Pelle malum virus à floribus, imbricitorq;
Ne noceat Aquilo, nec grando, neu robigo.
Effice, DIVA POTES. *Solis Lunæq; poteſtas*
Te ſuperâ: ſed conſenſu tua tertia regna,
Nec tibi Mercurius certauerit, aut tibi Mauors:
Ipſe tuo faſces ſubmittit Iupiter igni.
Intereà dum nos fera mœnera militiai
Exercent, lituiq; vocant ad ciuica bella:
(Patria da veniam) Hauteni ſecurus in hortis
Ipſe habitem, fallarq; meos cultura labores.
Non ego Bellonæ ſim victima, non ego Marti
Miles, naſcentiq; alius mihi riſit Apollo.
Sat patriæ Belgiſq; datum, ſi fama Camœnæ
Noſtræ erit, atq; aliquis venienti Lipſius æuo.

Hoc Lipſi eſt tuum votum, religioſum quidem illud, & ad Lucretij exemplar conceptum. Cuius placuit ad eandem Venerem votum cum tuo παράλληλως obiter componere.

Lucr. lib. 1.

Aeneadum genitrix, hominum diuûmq; voluptas
Alma Venus cæli ſubter labentia ſigna,

Qua

Quæ mare nauigerum, quæ terras frugiferentes
Concelebras: per te quoniam genus omne animantum
Concipitur, viſitq; exortum lumina Solis.
Te D E A, *te fugiunt venti, te nubila cœli,*
Aduentumque tuum: tibi ſuaues dædala tellus
Summittit flores: tibi rident æquora ponti,
Placatumq; nitet diffuſo lumine cœlum.
Nam ſimul ac ſpecies patefacta eſt verna diei,
Et reſerata viget genitabilis aura Fauoni
Aëriæ primum volucres, te Diua tuumque
Significant initum perculſæ corda tuâ vi.
Inde feræ pecudes, perſultant pabula læta,
Et rapidos tranant amnes: ita capta lepôre
Illecebriſq; tuis omnis natura animantum
Te ſequitur cupidè quò quamque inducere pergis.
Denique per maria ac montes, campoſq; virentes
Omnibus incutiens blandum per pectora amorem
Efficis vt cupidè generatim ſæcla propagent.
Quæ quoniam rerum naturam ſola gubernas:
Nec ſine te quicquam dias in luminis oras
Exoritur, neque fit lætum, nec amabile quicquam:
Te ſociam ſtudeo ſcribundis verſibus eſſe.
Quos ego de rerum natura pangere conor
Memmiadæ noſtro, quem tu Dea tempore in omni
Omnibus ornatum voluiſti excellere rebus:
Quo magis æternum da dictis diua lepôrem.
Effice vt intereà fera mœnera militiaï
Per maria ac terras omnes ſopita quieſcant:
Nam tu ſola potes tranquilla pace iuuare
Mortales.

Tuum illiusque votum eſt ad Venerem: à paribus in cœlo, ſolo, ſalo effectis vterque laudatis: à potentia (vt Scholaſtici loquuntur) excluſiua. Ille apertè & ſimul:

Nam tu ſola potes.

Tu tacitè & per partes:

— *Diua potes.* &

Nec tibi Mercurius certauerit, dux tibi Mauors:
Ipſe tuo fuſces ſubmittit Iupiter igni.

Ambo pacem precamini: Ille publicam:

Effice, vt intereà fera mœnera militiaï

Per maria ac terras omnes ſopita quieſcant.

Tu priuatam;

Interea dum nos fera mœnera militiai

Exercent, lituique vocant ad ciuica bella,

— Hanc ego ſecurus in hortis

Ipſe habitem, fallatq; meos cultura labores.

Vterque vultis adiutricem in carmine: ille apertè:

Te ſociam ſtudeo ſcribundis verſibus eſſe.

Tu inuolutè & obliquè:

Sat patriæ Belgiſq; datum, ſi fama Camœna

Noſtra erit.

Petit ille cauſam famæ:

Quo magis æternum dictis da Diua leporem.

Tu effectum cauſæ, *famam Camœnæ:*

Ille vult *æternum leporem.*

Tu vis eſſe *aliquis venienti æuo.*

Venus Dea eſt vtrique. Ille ſic affatur:

Te DEA, *te fugiunt venti:*

Tu ita:

Tu DEA *tu fautrix hortorum.*

Emphaticῶς ille [*te*]: tu Lipſi [*tu*] geminaſti.

Vtriuſque Verſus inter ſe comparauimus; nunc quid commune ipſi habetis, videamus.

Ille directorem habuit Epicurum, quē mirificè extollit.

Lucr. lib. 1. *Primùm* (inquit) *Graius homo mortales tollere contra*

Eſt oculos auſus, primuſque obſiſtere contra.

Et mox:

Ergo viuida vis animi peruicit, & extra

Proceſſit longè flammantia mœnia mundi:

Atque omne immenſum peragrauit mente, animoque.

Vnde refert nobis victor quid poſſit oriri,

Quid nequeat: finita poteſtas denique cuique

Quanam ſit ratione, atque altè terminus hærens.

Quare religio pedibus ſubiecta viciſſim

Obteritur, nos exæquat victoria cœlo.

De Conſtant. lib. 1. cap. 1. Tu tuum Langium: *Ille* (inquis) *ille fuit vir, qui oculos mihi aperiret, deterſa vulgarium aliquot opinionum nube: ille qui viam oſtenderet, qua, ſine ambage peruenirem, vt cum Lucretio loquar* (cum quo & ſentis) ad illa

Lucr. lib. 2. *Edita doctrinâ ſapientum templa ſerena.*

Rurſus: quemadmodum Epicurum, quia metum Dei ſuſtulit, Lucretius eum fuiſſe ait,

Qui genus humanum ingenio ſuperauit, Lucr. lib. 3.

Ita tibi Langius, quia religionem è tua mente (ſi tamen vlla in ea vnquam fuit) deluit,

Abſoluitque Deum; Claudian. cont. Ruffin.

eſt *optimus doctiſſimusq; Belgarum.*

Sed quales erant iſti ſapientes, ad quorum templa te dicis Langium perduxiſſe? Sanè quales erant illi ipſi ſapientes, quos Lucretianus ille verſus intelligit: De Conſtant. lib. 1. c. 1.

Inſanientis gens ſapientiæ Horat carm.

Addicta mentem erroribus impijs. lib. 1. od 34. Buch. Pſal. 19.

& planiùs:

— Epicuri de grege porci. Horat. epiſt. lib. 1. epiſt. 4.

Hi ſunt illi à quibus tu doctior redis, ſed impiè. Hi ſunt, præ quorum præceptis ſacra Theologorum monimenta tibi ſordent. At audio te reponere: *Theologiam te amare, æſtimare, libentemque tingere ſalubribus eius aquis animum.* Et eo nomine plurima tibi debetur gratia, quòd tanti vir ingenij illam aſpicere digneris. *Sed quid ſibi vult iſta, ſed planè mimica varietas* (Deos & Philoſophos Auguſtini verba muto) *Deum ſecundum Theologos in libris quærere; ſecundum Poëtas,* ſi non *in templis,* at in muſæo tuo *adorare,* & carminibus non tam celebrare dico, quàm dehoneſtare, ſi dehoneſtari poſſet? At *ſcripſi,* dices, *nihil dixi, lingua, non littera occidit. Hic ego tuam naturam & conſcientiam aduoco.* Quid ſcripſit tua manus, quod non animus dictauit? Anguis ſis quantumuis lubricus, non effugies, nec præſtabis, quin aut impium te, & ſacrilegum, cum ea ſcripſiſti carmina, fuiſſe fatearis, ſi eadem tibi fuit mens, quæ manus: aut vanum ſtultumque, ſi animi tantum gratiâ verbo colere voluiſti Venerem, cuius *vanitas Poëtica ſtellam non fixit, ſed finxit in cælo.* Cent. 1. epiſt. 59. Auguſt. de conſenſ. Euang. c. 23. Tertul. de Idololat. Auguſt. vbi ſup.

Sed quid facies Lipſi, vbi te ex animo iſta dæmonia colere fateris? *Clamo,* inquis, *ex animo hoc vetus:*

Ἄγε δὲ μ᾽ ὦ Ζεῦ καὶ σύ γ᾽ ἡ πεπρωμένη Cent. 1. epiſt. 100.

Tu Iupiter me ducito & fatalitas.

Hoc pacto clamare eſt precari, eſt concipere preces, id eſt verè colere, vel te id docente. *Ille,* enim inquis, id *eſt cultus internus, eſt qui in animo, & ex animo vero Deo* Polit. lib. 1. c. 3.

preces concipit, laudes, grates. Iſte, id eſt externus, *qui hæc eadem per ritus & geſtus expromit.* Atqui tu in-Iuſte Lipſi Ioui concipis preces ex animo, & clamas. Vel igitur contra mentem is, id eſt mentiris, cùm te dicis ex animo clamare, aut Iouem id eſt dæmonium colis pro Deo: Sed ſubolet mihi quomodo hanc plagam exire tentabis, quo fuco es hanc idolomaniam oblιturus. Adferes paucula è præcedentibus, vnde te vero Deo ſundere preces probare nitêris: Ea hæc ſunt: *Solus ille æternus æthereuſque oculus eſt, qui hos euentus cernit, & dirigit ſæpe præter omnium mentem. Illi ego hæc, & me permitto, & clamo ex animo hoc vetus:*

Ἀγὲ δὲ μοι ζεῦ &c.

Hic tu aut inuocas verum Deum, aut dæmonium: Si dæmonium: abi ad illud, &

Virgil. Æn. 6. *procul o procul eſto profane.*

Si Deum ſub nomine Iouis, id eſt dæmonij (nam

Pſal. 96. ver. 5, *omnes dij gentium dæmonia*) inuocas: quid ego de te di-

Tertull. de Idolola. cam homo impuriſſime? Si *cecidit in idololatriam, qui idolum nomine Dei honorauerit*: nonne & tu in eam cecidiſti, qui Deum Idoli nomine dedecoraſti? Pereant omnes

Iuuen. ſat. 3, *qui nigra in candida vertunt*,

Qui Deum ore profeſſi, nihilominus animo, ore, manu dæmonia colunt. Tu nimis apertè facis; qui non ſemel ea inuocaſti. Hactenus Venerem, hactenus Iouem te precatum oſtendimus: alibi Deos viales & alios pre-

Cent. 1. epiſt 86. caris: *Di Viales adeſte, Di Præſtites, Di Tutelares.* Alibi Ge-

De Conſtant. lib. 1 cap. 1. nium patriæ: *Ignoſcat* inquis, *mihi patriæ Genius*: Alibi communes Deos & Deas: *Et per communes Deos Deaſque*

Cent. 1. epiſt. 53. *obliteremus mi amice.* Quid quod Neptunum Diuum vo-

De Conſt. lib. 1. cap. 16. cas? *Cærulus ille Diuus nouos ſibi ſinus aperit*: Tu Lipſi doctor es religionis & cultus diuini, & hæc peccas? ὁ δι-

Rom. 2. 21. δάσκων ἕτερον σεαυτὸν οὐ διδάσκεις; *docens alios teipſum non doces?* Tu vero Deo doces concipere preces, & ipſe fal-

Ibid. verſ. 22. ſorum Deorum genua inceras? ὁ βδελυσσόμενος τὰ εἴδωλα, ἱεροσυλεῖς; *qui abominaris idola, ſacrilegium facis?* Tu qui Bembum, quod Deos immortales nominarit, acerbè reprehendis, Deos Deaſque inuocas in genere: *Viales, Præſtites, Tutelares*, in ſpecie: & per indiuidua *Iouem Venerem, Genium patriæ?* Tibi permiſiſti, quod illi minime

minimè ſibi permittendum putabas? *Adeò familiare eſt hominibus, omnia ſibi ignoſcere, nihil alÿs remittere.* Id verò eſt *proprium ſtultitiæ, aliorum vitia cernere, obliuiſci ſuorum.* Velleius Paterc. lib.2. Tuſc.2.
Nec poſſum ſatis mirari vos criticos: *Papulas obſeruatis alienas, ipſi obſiti plurimis vlceribus.* Te imprimis ſtupeo. Sen. de vita beata c. 27.

Cum tua peruideas oculis mala lippus inunctis, Horat. ſerm lib. 1. ſat. 3.
Cur in amicorum vitÿs tam cernis acutum,
Quàm aut Aquila aut ſerpens Epidaurius.

Etenim tu qui alios homines *pepone inſulſiores* vocas, non ita debes eſſe inſulſus, vt euenire non poſſe putes Lib. qui eſt aduerſus Dialogiſtam.

— Inquirant vitia vt tua rurſus & illi. Hor. ibid.

Nec te ita inſulſum puto: ſed alius eſt tuus morbus, οἴησις *opinio*, & ὑπερηφανία *elatio* & *ſuperbia*, qua tibi nimium blandiris, neminemque aduerſus te vel hiſcere auſurum promittis; quia tu ſcilicet es ad maledicendum diſertus, quia Lipſius *fœnum habet in cornu.* Hem, quàm verum illud Poëtæ! Hor. ſerm. lib. 1. ſat. 4. Iuuen. ſat. 13.

multi
Committunt eadem diuerſo crimina fato:
Ille crucem pretium ſceleris tulit, hic diadema.

Bembus, quia Deos nominat, Lipſio vapulat: Lipſius hanc culpam indulget ſibi. Sed hic postico nos falles Lipſi, niſi diligenter te obſeruemus. Illa vota, illas preces, illam Deorum Dearumq; inuocationem à Lipſio ſene in Lipſium iuuenem transferes, ſicut aduerſus Dialogiſtam ſcribens feciſti. *Age*, inquis, *excute omnia poſtrema mea ſcripta*: (iuuenilia non excuſo) *an Deos inuenies à me nominatos? neſcio: ſi erunt, iam nunc reſcribo, & deleo.* Aduerſus Dialogiſtam. Honeſtam acciperem reiectionem, ingenuamq; confeſſionem, deque tua pollicitatione benè ſperarem, niſi vltima tua ſcriptio Deos Deasque admirabundè appellaret. Vltima eſt, quam nos vidimus, *Reiectiuncula Batauí* addita Diuæ Aſpricolli: in qua hæc habes: *Quid deinde etiam? In Eburones veni, & illic rem meam feci. Dÿ Deæque! obolum nemo eſt in Eburonum terra, qui tunc mihi dederit.* Adeò inſedêre animo tuo Dij! Lipſ. in Reiectiun. addita Diuæ Aſpricolli.

Leuior eſt iſta Dialogiſtæ accuſatio, quamquam & habet ſuum momentũ. Reprehendit ille quod toties in Politicis tuis Deos nominâris: cui quia bifariam, ſed vtrobique abſurdè reſpondiſti, nec es mihi illic prætereundus.

cundus. Primò ergo reſpondes te non poſſe gentilium libros refingere: αἴτιοις τοῦ ζηλωτοῦ. Quaſi verò non ob id maximè reprehendantur tui libri, quòd ex gentilium pannis conſarcinati ſunt. In quibus Deus raro, ſed Di vbique ferè leguntur, niſi forte intelligatur vnus aliquis aut è patricijs aut è plebe Deorum, de quo erit authori ſermo. Itane verò miſerè nobiſcum agitur, vt politia non poſſit inſtitui Chriſtiana, niſi hauſtâ è putidis gentilium lacunis aquâ cœnoſa, tetramque exhalante mephitim? potui, dices, ſed non erat conſilium. Si ergo voluiſti ex gentilium libris doctrinam haurire ciuilem, aut potuiſti ſine illis maculis, & turpiter feciſti cum errore, quod potuiſſes cum laude; aut non potuiſti, nec propterea debebas id ſtultè aggredi, quod non poteras ſine culpa perficere. Deinde ſacrarum Scripturarum velum ad turpitudinem veſtram tegendam arripis: & te oſtenſurum ais in *Sacris libris Deos*. Primò vellem libenter ſcire, an quidquid licuit Dei Prophetis, id etiam tibi abſque Deo viuenti putes licere? Quemadmodum *non omnibus eadem cupienda* eſſe olim dixit Metellus Mario: ita nec ego omnibus omnia audenda puto. Deinde, ſi veterem literaturam amas, vt præ te fers, audi hac de re Tertulliani præſcriptionem: *Quòd ſi* DEOS *dicendum erit, adijciendum eſt aliquid, quo appareat, quia non ego Deos dico, nam & Scriptura Deos nominat, ſed adijcit* [ſuos] *vel* [nationum,] Quod ſi aliquando ſecus fit, D j figuratè pro poteſtatibus aut regib. ponuntur. At tu vbiq; nullo diſcrimine, Deos tuos proſeminas: eorum thenſas circumuectas: ſtatuis, verborum (vt ita dicam) ſtrupos imponis: inani numini votorum adoles ſuffitum. Quare apage & procul eſto cum omnibus, *quorum os locutum eſt vanitatem, & dextera eorum, dextera iniquitatis*.

Aduerſ. Dialogiſtam.

Salluſt. Iugurth.

Tertull. de Idololat.

Pſal. 144. 8.

LIPSIVS.

Magnum eius [religionis] *in animos imperium*. Religione omnes mouentur, & Deos patrios, quos a maioribus acceperunt, colendos ſibi diligenter, & retinendos arbitrantur.

Cic. 5. in Verrem.

Itaque qualiſcunque ea hauſta ægrè educitur, quoniam ſua cuique optima videtur, vt quæ non ratione, ſed affectu dijudicetur à ſingulis.

Philo. Iud. ad Caium.

Hæ

Hæc publicè & priuatim habenda. Omnia *enim* proſpera euenjunt colentibus Deos, aduerſa ſpernentibus. ( ) Liu. lib. 5.

Sed habenda cum modo: ne fiat illud, Gens ſuperſtitioni obnoxia, religionibus aduerſa. Tacit. 5. hiſt.

THOMSONVS.

Memineris Lipſi te ſuprà *religionem* definiuiſſe, *venerationem numinis cogniti, certis legibus ceremonÿsque deuinctam:* cum [*numinis*] dixiſti, intellexiſſe [*veri*] quia diuiſo cultu in internum & externum, vtrumque vero Deo dediſti. Iam ergo niſi vis Sophiſta eſſe, *magnum Veræ religionis in animos imperium* intelligis, & nos fatemur. Sed quod id Ciceronis teſtimonio confirmas, eſt inſipidum. Quid enim Dijs cum Deo, Religioni cum Idolomania, ſuperſtitioni gentilium cum cultu, quem ipſe præſcripſit Deus? At ſi ſuperſtitionis, & idololatriæ, denique qualiſcunq; religionis tantum eſt in animos imperium: quantum erit veræ? perinde quaſi dicas, terram multo magis ſata nutrituram, quàm quas ſponte parit cicutas aut aconita. Non nego religionis veræ magnum eſſe imperium, non nego eſſe falſæ: ſed nego propterea eſſe veræ, quia eſt falſæ. Quod ſi non veræ tantum, ſed religionis in genere vim probare fuit tuum conſilium: non debebas à ſolis ſuperſtitioſis quærere argumenta, ſed à pijs etiam & verè religioſis, à ſacris ſcriptoribus. Hoc opinor quiuis ſanæ mentis, quem non poſſidet præiudicata opinio, mecum cenſebit.

Qualiſcunque ea hauſta ægrè educitur] At quid ſi inepta, falſa, impia? An principi non eſt educenda, aut certè ſtrenuè, vt educatur, nitendum? Non: addis enim, *Hæc publicè & priuatim habenda*] Hæc? quæ? qualiſcunque; alioquin dicendum fuiſſet; Non qualiſcunque cultus (licet ſemel hauſtus, ægrè educatur) habendus eſt: (*Nec enim ſuperſtitione tollenda tollitur religio:*) Sed verus ille veri Dei aſſerendus ſtabiliendusque publicè & priuatim. Cic. de Diuin. lib. 2.

Omnia enim proſpera eueniunt colentibus Deos:]

Falſum: quis docebit? Lipſius: qui ait Lactantium aſſerere, *ideo mala omnia rebus humanis quotidie ingraueſcere, quia Deus mundi huius effector & gubernator derelictus eſt: quia ſuſceptæ ſunt, contra quàm fas eſt, impiæ religiones,* quod & ſecundum Scripturas docet Lactantius: Iam rogo, Lipſ. in notis ad 1. polit. c. 3. Lact. inſtit. lib. 5. c. 8. Deut. 9. 5.

quæ

quæ erant, quæ ſunt impiæ illæ religiones? quæ docebant non vnum Deum, ſed Deos colere: & veſtra, quæ non vnum Deum mundi effectorem gubernatoremque vult coli, ſed pro illo popanum, & furfuream offam, & cum Deo Angelos, Diuos, id eſt animas defunctorum hac vita hominum, imo illarum animarum, vt ita dicam, exuuias, corpora mortua, oſſa, cineres, ipſarumque exuuias exuuiarum tunicas, zonas, ſubuculas, ſoccos, calceos, & abiectiſſimas faſcias. Veſtra ergo, veſtra eſt religio, imo ſuperſtitio, quæ tantas turbas hodie concitat in noſtro orbe. *Sed habenda cùm modo.*]

Tacit. 5. hiſt.

Quæ eſt illa religio quæ habenda eſt cum modo? aut hæc qualiſcunque, aut illa vera. At illa qualiſcunque diſpereat niſi ſit vera. Sin vera eſt, tunc vereris ne aliquis ſupra modum habiturus ſit? Et tu quem modum vis præſcribere in alieno regno? Modum præſcripſit ipſe Deus, & fines,

Horat. ſerm. lib. 1. ſat. 1.

Quos vltra citraque nequit conſiſtere rectum.

Quantum vellet, quantum nollet, ipſe docuit. Sed videamus rationes.

Ne ſiat illud, Gens ſuperſtitioni obnoxia, religionibus aduerſa.]

Si falſam religionem intelligis, nimis abſurdè loqueris. Tantundem enim eſt ac ſi diceres, Superſtitionem habendam cum modo, ne gens ſit ſuperſtitioni obnoxia; cum contrà, nullo modo ſuperſtitio ſit habenda, ne, ſi habeatur vel tantillum, deinceps, gentem ſuperſtitioni penitus reddat obnoxiam. Idcirco cum Cicero intelligeret *falſa eſſe* quæ *homines adorarent*, licet verum cultum non videret, *Superſtitionis* dixit *omnes ſtirpes elidendas eſſe. Inſtat enim & vrget: quocunque te verteris, perſequitur.* Et quemadmodum olim *fuſa per gentes oppreſſit omnium ferè animos, atque hominum imbecillitatem occupauit*: non eſt dubitandum, quin & nunc, ſi nos admittamus, quemadmodum vos hactenus oppreſſit, & nos ſit oppreſſura.

Lact. inſtit. lib. 2. c. 3.
Cic. de diuinat. lib. 2.
Ibidem.

Altera ratio cur ſuperſtitionem vis cum modo haberi eſt, ne gens ſit *religionibus aduerſa*] quaſi vlla fuerit, ſit aut futura ſit religio, quæ non alijs fuerit, ſit, & futura ſit aduerſa.

Accipe

Accipe ait Poeta, *noſtro* Iuuen. Sat. 15.

Dira quod exemplum feritas produxerit æuo
Inter finitimos dira atque antiqua ſimultas:
Immortale odium, & nunquam ſanabile vulnus:
Ardet adhuc Combos & Tentyra. Summus vtrinque
Inde furor vulgo, quod numina vicinorum
Odit vterque locus, cùm ſolos credit habendos
Eſſe Deos, quos ipſe colit:

Illic crocodylus, hic accipiter colebatur. Hinc inter vrbium illarum ciues

Ira fuit capitalis, vt vltima diuideret mors. Horat. ſerm. lib. 1. ſat. 7.

Vide Iudæos & Samaritanos, inter quos propter religionis diſcrimen, nullum erat commercium. Ioh. 4. 9. Nonne nos vobiſcum *Mahumetanos* odimus, & omnes hoſtes Trinitatis? An vos tamen propterea vos religionibus aduerſos putatis quia illorum religionibus eſtis aduerſi? non putatis, neque nos eo nomine vos religionibus aduerſos dicimus. Nonne vos omnem præter veſtram religionem auerſamini? Nec tamen eo nomine vultis religionib. aduerſi audire. Sed quia hic gentem nolle religionibus aduerſam, & alibi vnam velle in vno regno religionem, aliquid contrarietatis habere videntur, altius mihi effodienda eſt hæc vena. Quicunque vult vnam religionem, proculdubio aut is non vult alias, aut ſi vult, reuera nullam vult. Rurſus qui non vult Gentem aduerſam religionibus, is vult eam fauere ijs, & amplecti, aut eas pati ſibi imponi: qui hoc vult, non vult vnam religionem: itaque non video quomodo te Lipſi excuſabis, quin ὑπεναντίον admiſeris: qui & vis vnam in vno regno religionem, & tamen gentem non vis religionibus aduerſam, ſed pronam ad eas amplectendas. Quid ergo ſibi volunt illa verba, *habenda cum modo, ne fiat illud,* Gens ſuperſtitioni obnoxia religionibus aduerſa, quaſi iam dicas, (opinor:) Etſi ſimul in vno regno vnam volo religionem teneri, ita tamen teneri nolo mordicus, quin Gentem illius regni æquo animo alteri ſuperuenienti religioni velim cedere, & vt Syrtium Leptitanarum *facies ſimul cum ventis mutatur*; ita religionem cum tempore & rege mutare, & (quidquid dicat Paulus) quauis doctrinæ aurâ leuiter

Aduerſus Dialogiſtam.

Salluſt. Iugurtha.
Eph. 4. 14.
Heb. 13. 9.

leuiter circumferri, & illud Phocyllidis

Phocyll. νουθετικῷ.

Καιρῷ δουλεύειν μηδ' ἀντιπνέειν ἀνέμοισι
Temporibus ſerui nec contra flamina flato.

inprimis meminiſſe. Is enim mihi

Iuuen. ſat. 3.

— melior, qui ſemper & omni
Nocte dieque poteſt alienum ſumere vultum:

Diſſerta. de Idolo Hallenſi.

Is ſapiens erit, & pro mea mente religioſus, qui me imitabitur, qui dum *Ienæ* eſſem, teſtatus ſum apud Tilemannum Heſhuſium me religionem Lutheranam vnam tanquam ſinceram profiteri; ſed vbi tranſij in alia caſtra, Romanam illam, antiquam, germanam, vnicam veram aſſero & propugno

Virgil. Georg. 3.

Non ſecus ac patrijs acer Romanus in armis,

Et ſicut

Horat. epiſt. lib. 1. epiſt. 17.

Omnis Ariſtippum decuit color & ſtatus & res,

ita ſemper ſaxi, cui adhæſi, accepi colorem; & iam cum his, inter quos ago, orbem è polline pro Deo colo, veneror imagines, quiſquilias & aſſulas quercus, in qua fixa fuit imago B. Virginis: & anathemata diuorum tholis affigo. Hæc niſi mecum plebs aut gens quæuis faciat, fuerit licet inſtar Iudæorum, qui populus erant Dei, & illum vnum colebant, audiet (vt Iudæi) *gens ſuperſtitioni obnoxia, religionibus aduerſa, apud quos fides obſtinata, miſericordia in promtu, qui mente ſola, vnumque Numen intelligunt, & profanos, qui Deûm imagines in ſpecies hominum effingunt, habent.* Habeatur ergo (vt iam dixi) qualiſcunque religio cum modo, imò vera, quam duæ tabulæ præcipiunt, non ſolùm ne fiat illud, *gens ſuperſtitioni obnoxia, religionibus aduerſa* ſed etiam, ne dicatur & illud

Tacit. 5. hiſt. omnia hæc de Iudæis.

Iuuen. ſat. 14.

Nil præter nubes & cæli numen adorant.

Aduerſus Dialogiſtam.

Hæc tua Lipſi, religio eſt politica: vnam vis eſſe in vno regno, eamq; probam, ſed ea quæ ſit, non vis definire, ne tibi non ſit locus in poſterũ mutandi. Hęc tua eſt religio nolle gentem aduerſam eſſe religionibus. Sed quid ni aduerſetur, ſi nouit ſe veram habere? *Theodoſius maior euerſa Eugenij tyrannide Romam venit, & contemtum religionum in animis omnium excitauit, publicum ſumtum* (quo facilius quaſi ſua ſponte religiones peſſum irent) *abnuens.* Hæc tu non ignoras Lipſi, quippe qui in tuo de Veſta

Zoſimus. lib. 5.

Lip. in Syntag. de veſta & veſtalibus, c. 14.

&

& Veſtalibus ſyntagmate ipſe recites. Nonne qui contemtum religionum in animis omnium excitauit, voluit omnes religionibus aduerſos? voluit. Quid ergo tibi videtur? Fuitne ille propterea ſuperſtitioſus, quia vnam religionem veram voluit, cæteras auerſatus? Quidquid ſentis, non audes ſuperſtitioſum vocare. Si ille non fuit, nec etiam plebs fuit, in cuius animo religionum contemtum excitauit, cui, vt religionibus aduerſa foret, ſuadebat. Si non iam plebs ſuperſtitioſa fuit, quia religionibus aduerſa vnum colebat Deum: quid ſi ante Imperatoris ſuaſionem idem fuiſſet animus plebi? An tum ſuperſtitioſa fuiſſet? caue dicas. Non enim Imperatoris tanta fuit poteſtas, vt id non-ſuperſtitionem facere poſſet, quod eſſet ſuperſtitio. Quia quocunque iubente vitium non poteſt virtutem induere, nec vitium eſſe deſinere, quod vitium eſt. Poteſt ergo, addo, & debet gens religionibus aduerſari. Iuſſit ipſe Deus Iſraëlitas, cùm in terram Cananæorum venirent, eorum aras ſubuertere, confringere ſtatuas, lucosque ſuccidere, & ſculptilia comburere. Et nos lege iubente, impijs ſuperſtitionibus non aduerſabimur? Sed nimis iam diu in hoc tuæ ſuperſtitionis mari agitatus ſum: ſuperſtitionis dico, quia de religione præcepta qui videbare daturus, ſuperſtitionem & Idololatriam docuiſti. Vt meritò illud Plauti in te poſſit torqueri:

Hinc ſtas, illinc cauſam dicis. Plaut. Menæch. act. 5.

LIPSIVS.

Diſcrimen hoc habe: Deos à religioſo vereri, à ſuperſtitioſo timeri. Varro apud Auguſt. de ciuit. Dei lib. 6.

THOMSONVS.

Ægyptij ſacerdotes per porci hieroglyphicum argutos Sophiſtas appoſitiſſimè intelligi voluerunt. Nam ſicut immundum illud animal lutum bifidâ vngulâ diuidit, nec eo minus in luto ſemper eſt: ita hi, vſque licet, & vſque diſtinguant, ſuarum tamen vanitatum & commentorum luto adhæreſcunt. Quod & in te Lipſi, ne longis ambagibus vtar, eſt cernere. Hic religioſum à ſuperſtitioſo, à ſuperſtitione religionem vis diſtinguere, nec te tamen expedis. Diſcrimen ex Varrone affers. Verba eius agnoſcimus, ſtultè quidem ab illo dicta, ſa- Vide Pier. Valer. in hieroglyp. lib. 9. in porco.

pienter & merito ab Auguſtino reprehenſa; à te iterata fœdè. Sed propter ſacrorum inſignem veterum recentiorumque (medios excipio) Romanorum ſimilitudinem, & (non iniuriâ dixerim) cognationem, non ineptè poſſis videri opinione niti Varronis, neq; nos immerito quod olim Auguſtinus in Varronem vibrauit, telum in te amentare. *Quis* enim *non intelligit te ſuperſtitionem à religione velle ſeiungere, ſed, quomodo id poſſis, non inuenire?* Nec id cuipiam religionem veſtram excutienti erit mirandum. Cùm ab eodem fonte veſtra illa theatrica penè omnis, veterumque Romanorum manârit. Et tu, ni fallor, id ſatis agnoſcis. Quæ & cauſa fortaſſè fuit, cur de veteri illa Romana, aut nihil hactenus ſcribere, aut ſcriptum, (niſi de Veſta ſyntagma) es auſus vulgare, In cuius limine, veſtræ veteriſque Romanæ religionis ſimilitudinem non obſcurè fateris. Verba tua hæc ſunt: *Res ſacrorum eſt: vanorum & veterum fateor: ſed ſacrorum, quæ noſtris etiam pijs verùq; ſacris faciunt illuſtrandis aut approbandis*: nimirum, propter illam, quam dixi, cognationem. Nec dubitamus, quin, ſi in vetere illa detegenda pergeres, Lupæ veſtræ Romanæ recentiori eodem detraheres laruam labore. Sed non vis *Camarinam*: ſat habes, ſi ad inſaniam tuam firmandam nobis alicuius obtrudas

—veteris ramalia fagi.

Si ex ruderibus Varronis aliquod ſaxum poſſis eruere, ad politicum hoc ædificium perficiendum. Videamus ergo an in eius verbis accerſendis agas candidè, an verò

—à fronte politus

Aſtutam vapido ſerues ſub pectore vulpem.

Tu *ille Ipſe, qui in antiquis aliquid capere te putas, & ſapere*, qui tanquam alter Proteus noſti

Quæ ſint, quæ fuerint, quæ mox ventura trahuntur.

Non potes ignorare, rectè nec ne religionem à ſuperſtitione diſtinxerit Varro. Si noſti ineptè illum diſtinxiſſe, & diſſimulas, malitioſus es. Sin rectè diſtinxiſſe te ſimulas putare: da veniam, vt hæc noſtra lectoris ea aperiam, quæ te certò ſcio callere.

Nemo ita ſicco pede antiquitatis mare tranſijt, qui neſciat

Auguſt. de ciuit. Dei lib. 4. c 30

Lipſ. Syntagmate de Veſta & veſtalib. epiſt. dedic.

Perſ ſat. 5.

Perſ. ibid.

Cent. 1. epiſt. 15.

Virg. Georg. 4.

neſciat augures & auſpices & aruſpices religionis præſtites religioſos habitos fuiſſe. Porrò pro Augure aruſpice aut auſpice accepit Plautus ſuperſtitioſum, cum dixit:

Superſtitioſus hic quidem eſt, vera prædicat. Plaut. curcul. act. 3.

Quare & ſuperſtitioſus pro religioſo ab eo capitur.

Contrà apud veteres pro ſuperſtitione ponitur religio. Lucretius:

Humana ante oculos fœdè cum vita iaceret Lucr. lib. 1.
In terris oppreſſa graui ſub religione.

Et rurſus:

Tantum religio potuit ſuadere malorum.

Confirmat Martinus Del-rio: *Lucretio & aliis gentilibus religio ponitur pro ſuperſtitione.* De Magia lib. 1. c. 1. Addo *Roſinum*, qui religioſum & ſuperſtitioſum vni ſubmittit iugo. *Romani fuerunt in Deorum cultu ſuperſtitioſiſſimi & religioſiſſimi.* Roſin. Antiq. Rom. lib. 3. in Præfat.

Hactenus de ipſis vocabulis: nunc an verum ſit religioſum vereri, non timere, videamus. Adſis ergo Maro & litem hanc dirime.

Iam tum religio pauidos terrebat agreſtes Virgil. Æn. 8.
Dira loci, iam tum ſyluam ſaxumque timebant.

Qui timebant? iſti, quibus incuſſa fuit religio loci: religioſi. Contrà ergo quàm tu dicis, (non dico quàm ſentis) Lipſi religioſus timet. Hæres ergo adhuc in tuo luto.

Hac non ſucceſſit, alia aggrediendum eſt via. Teren. Andr. act. 4. ſec. 1.

Diſtingue rurſus.

LIPSIVS.

Iam placeat ille verſus ſaniter intellectus
Religentem oportet eſſe, religioſum nefas.

THOMSONVS.

Quot illic homo animos habet? Quam inconſtans Conſtantiæ doctor! nunquam quieſcit, & Plaut. epidi. act. 1.

ſtare loco neſcit, nunc huc, nunc vertitur illuc

& ad omnia & in omnes partes eſt mobilis, vt Homericus Achilles

Ἄλλοτ' ἐπὶ πλευρὰς κατακείμενος, ἄλλοτε δ' αὖτε Iliad. ω.
Ὕπτιος, ἄλλοτε δὲ πρηνὴς, τότε δ' ὀρθὸς ἀναστὰς
Nunc lateri incumbens, recubans nunc ipſe ſupinus:
Nunc idem pronus, nunc aſtans denique rectus,

qui

qui modò ais modò negas, aliud ſtans dicis, aliud ſedens? ſed oblitus ſum ſectam hoc ſibi permittere Stoicorum, qui ſemper tam *inconſtantes fuerunt, vt nihil ab his dictum ſit, quod non ab ijſdem fuerit euerſum*: quod tu tibi quaſi tuo iure vendicas. At quæ eſt hæc veſania? Superſtitioſum me non vis eſſe, ſed religioſum. Sed nec religioſum vis eſſe, ſed *religentem*. At quid eſt, aut quis eſt religens? Hic nobis pro religione in qua quieſcamus, crucem, in qua torqueamur, fixiſti? Itane illa temporis decermina tibi placuerunt, aut tanti ſunt, vt in ijs nobis tradendis, ſumma imis confundere ſit tibi pro ludo? An quidquid in tuos aduerſariorum ſaccos congeſſiſti, id omne neceſſe eſt nos callidâ aliqua præfatione, adiectione, cautione interpolatum, audiamus, videamus, amplectamur?

Lactan. inſtit. lib. 2. c. 2.

Vſque adeone

Scire tuum nihil eſt, niſi te ſcire hoc ſciat alter?

Perſ. ſat. 1.

Scilicet:

Vt pueris placeas, & declamatio fias

Iuuen. ſat. 10.

magis, quàm vt religione hominum mentes imbuas. Nam qui in Politicis primo religioſum vis, non ſuperſtitioſum, deinde religioſum pro reijculo habes, & religentem vis hominem eſſe, idem in notis redis ad tuam ſuperſtitionem, & illam ſpartam excolis, & vt diligens agricola hunc ſuperſtitionis agrum repaſtinas, & quia hic tantum ad atrium admiſiſti, in notis nos ducis ad ipſa adyta, vbi

Horrendas canis ambages

Virg. Æn. 6.

& τὰ βάθη τῦ σατανᾶ, vt mox videbimus; vbi hoc prius lectorem monuero te in tuis politicis non abſimilem ſortem illi dare, de qua Apuleius. *Pyſſimi* (inquit) *ſacerdotes nouum quæſtus genus ſibi comminiſcuntur. Sorte vnicâ caſulis pluribus enotatâ, conſulentes de rebus varijs plurimos ad hunc modum cauillantur.*

Apoc. 2. 24.

Apul. metam. lib. 9.

Ideo coniuncti terram proſcindunt boues,

Vt in futurum læta germinent ſata.

Quemadmodum enim illi pro conſulentium negotijs, ſortem interpretabantur: ita tu Lipſi de cohibendâ excitandaque multitudine, non tantum *togatâ aut muliebri*, ſed & *accinctâ* & *militari*, inuadendis, propulſandiſque

ſandiſque hoſtibus, veterno principi excutiendo, rebus accisis reparandis conſulentes hac ſorte vnicâ varijs ædificij tui politici caſulis enotatâ cauillaris:

Nulla res multitudinem efficaciùs regit, quàm ſuperſtitio. Polit. lib. 1. c. 3. & in notis ad illud cap.
Tum eminentioribus locis proſcribis TELVM HOC AD REGENDVM: & rurſus: SVPERSTITIO EFFICAX AD REGENDVM. In ora libri. Lib. 1. c. 3. & in notis ad illud cap.

Porrò, quia varios experturus es lectores, perplexam ſubdis ſententiam. *Vſi vel abuſi hac ſæpe viri principes.*

His, qui nihil penſi habent, quibus modis, quod optant, aſſequantur, dicis *vſos* eſſe ſuperſtitione principes: At, quibus religio eſt aliquid aggredi malis artibus, *abuſos.*

Item de Gallicanâ virgine, (de quâ ſermo in notis) quia alij aliter ſentiunt, tu vt omnibus ſatisfacias, in ora libri ſcripſiſti: *Virginis Gallicanæ enthuſiamus ſiue dolus*, vt quibus iſta ſuperſtitio, quâ illa imbuta fuit, placet, *enthuſiamus* ſit; quibus diſplicet, *dolus.* In notis.

Cæterùm quæ de religione dixi & ſuperſtitione, nollem aliquem ſic interpretari, quaſi nullum inter hanc & illam diſcrimen putem: ego enim multò maximum exiſtimo; & quæ dixi eò dixi, quòd tuum ex Varronis depromtum penu, cum Auguſtino ineptum iudicem. Quod mirarer profectò ex Varrone te potius voluiſſe, quàm ex Chriſtianis haurire, niſi te nimium antiquitati iſti ſuperſtitioſæ, à recentioribus, quibus adhæſiſti, Romanis, ab inferis reuocatæ addictum viderem. Tu ab idololatrâ, ſi voles, falſum non ſine crimine à ſuperſtitione religionis diſcrimen, ipſe idololatra pete. Ego iam ex Chriſtianis verum proponam.

Superſtitioſi (inquit Lactantius) *vocantur, qui ſuperſtitem defunctorum memoriam colunt, aut qui parentibus ſuis ſuperſtites, celebrant imagines eorum domi tanquam Deos Penates.* Lactan. inſtit. lib. 4. c. 28.

Idem: *religio & veneratio nulla alia, niſi vnius Dei tenenda eſt.* Inſtit. lib. 1. c. 20.

Auguſtinus: *vera religio non à terrenâ aliquâ ciuitate inſtituta eſt: ſed planè cæleſtem ipſa inſtituit ciuitatem. Eam verò inſpirat & docet verus Deus, dator vitæ æternæ veris cultoribus ſuis.* Auguſt. de ciuit. Dei lib. 6. cap. 3.

D Huc

Inſtit. lib. 1. cap. 4.

Huc ſpectat illud Lactantij: *A Deo mittebantur:* [prophetæ] *vt & præcones eſſent maieſtatis eius, & correctores prauitatis humanæ*: id eſt, vt & à Deo hauſtâ religione verâ imbuerent homines, & eius auctoritate muniti ab eâ ſuperſtitione vindicarent, quam ſua prauitate ſibi impoſuiſſent.

Quod ſi veſtri homines magis quam antiqui patres placent: audi, loquuntur:

Tho. 22. q. 93.

Thomas Aquinas. *Superſtitio eſt, quando traditioni humanæ, religionis nomen applicatur.* & ſequutus Thomam

Mart de Arles Tract. de ſuperſtitionib. ex Tho. 22. q. 92.

Martinus de Arles. *Superſtitio eſt vitium religioni oppoſitum, ſecundum exceſſum plus exhibens in cultum diuinum, quàm vera religio, quia exhibet cultum diuinum, vel cui non debet, vel eo modo quo non debet, prout in cultu diuino fit aliquid quod fieri non debet.*

Agrip. de occul. Phil. lib 3. c. 4.

Cornelius Agrippa: *Credulitatem requirit ſuperſtitio, quemadmodum religio fidem.*

Hinc cernere eſt, veræ religionis auctorem eſſe Deum; & partim inſpirare, partim per Prophetas docere: & veram religionem eſſe vnius Dei, vt coli debet: id eſt (vt ego interpretor) vt ipſe iuſſit. Iuxta illud: *Quod præcipio tibi, hoc tantum facito Domino: nec addas quidquam, nec minuas.*

Deut 12. verſ. 32.

Hinc etiam liquet cultum imaginum eſſe ſuperſtitionem, quia cùm ſit traditio humana, illi tamen religionis nomen applicatur. Addo & in genere Idololatriam eſſe ſuperſtitionem. Illam enim per hanc interpretatur Lucas in *Actis Apoſtolorum*. Ait enim Ἐν δὲ ταῖς Ἀθήναις ἐκδεχομένου αὐτοὺς τοῦ Παύλου, παρωξύνετο τὸ πνεῦμα αὐτοῦ ἐν αὐτῷ θεωροῦντι κατείδωλον τὴν πόλιν: *Athenis Expectante eos Paulo, accendebatur ſpiritus eius in ipſo vidente idololatriæ deditam vrbem.* Et mox referens Pauli verba: Ἄνδρες Ἀθηναῖοι κατὰ πάντα ὡς δεισιδαιμονεστέρους ὑμᾶς θεωρῶ: *Viri Athenienſes, vos omnino ſuperſtitioſos video.* Non ergo vereri & timere Religionem à ſuperſtitione diſtinguunt. ſed & ipſa ſubiecta, quæ coluntur, & ratio vniuerſa colendi. Hæc diſce Lipſi ſi neſcis: ſi ſcis, frontis tuæ pudeat, mentis pœniteat malæ, quæ vera diſſimulat, falſa obtrudit, & ad ſanitatem redi. Nam iam

Act. Apoſt. c. 17. 16.

verſ. 22.

-diciſque

—dicisque facisque quod ipſe Perſ. ſat. 3.
Non ſani eſſe hominis, non ſanus iuret Oreſtes.

LIPSIVS.

Nec tu externa omnia ſpreueris, etſi *pleraque ex ijs*, vt ille quidem vult, *magis ad morem quàm ad rem pertineant.* Nam Sen. apud Aug. de ciuit Dei. lib. 6. c. 10.

Sapiens ſeruabit ea, tanquam legibus iuſſa, non tanquam dijs grata. Sen. apud eund.

THOMSONVS.

In regno nati ſumus, ait Seneca: quo? Dei certè. Ergóne aliquis in eo faciet, ergóne aliquis in eo ſtatuet faciendum, quod non ille imperarit? non imperarit? imò quod ille vetuerit? Prudens faciet, quod norit Deo non eſſe gratum? Pro Dei cultu exhibebit, quod ſciat peccatum? peccatum nouit eſſe quod non ex fide. Ex fide non poteſt eſſe, quod Dei verbo non nititur. Iuſſa illa quæ ad morem non ad rem pertinent, non dico abſurdum, ſed, impium eſt dicere Dei verbo niti. Sen. de vita beata. c. 15. Rom. 14. 23.

Tanquam legibus iuſſa, non tanquam dijs grata]. Quid hoc monſtri eſt? Rex aliquis terreſtris nouum ſe adeundi ritum nec ſibi gratam ſalutandi rationem excogitare non patietur inferiorem magiſtratum. Et ſe colendi Rex Regum Deus patietur? *Seruare* iubere *legibus* [nimirum *humanis*] iuſſa nec Deo grata, vox eſt Diaboli. Audiuimus ergo, Lipſi, Satanam per te loquentem, tu audi per Moſem Deum, ni mauis aures obturare:

—vt callida aſpis, Pſal. 58.
Quæ magicos metuit ſuſurros.

Audi, inquam, loquentem per Vatem Deum. *Hæc ſunt præcepta atq; iudicia, quæ facere debes in terrâ, quam Dominus Deus patrum tuorum eſt daturus tibi.* Et mox: Non *facietis ibi quæ nos hic facimus hodie, ſinguli quod ſibi rectum videtur:* — & tandem: *Quod præcipio tibi, hoc tantum facito Domino.* Id eſt, non facietis ea quæ *ad morem*, ſed ea quæ *ad rem* pertinent. Nec in cultu Dei quidquam facietis, niſi quod ego à Domino acceptum vobis præcipio, aut alij Prophetæ ab eo inſpirati præcipient, imprimis autem *ille quem è fratribus veſtris ſuſcitabit Dominus Deus.* At non dubitabit Lipſius ea in cultu diuino facere & iubere, quæ Deo minimè ſunt grata: *quia videlicet magnum* Deut. 12. 1. 8. & 32. Deut. 18. 15. & Act. 7.

 aliquid

Aug. de ciuit. Dei. lib. 6. c. 10. *aliquid eum* (vt magiſtrum ſuum Senecam) *Philoſophia* [Stoica] *docuit, ne ſuperſtitioſus ſit in mundo, ſed propter leges* (vt ille *ciuium*) ſic hic Papæ, *moresq; hominum, non quidem agat fingentem ſcenicum in theatro, ſed imitetur in templo, eo damnabilius, quòd illa, quæ mendaciter agit, ſic agat, vt eum populus veraciter agere exiſtimet: ſcenicus autem ludendo potius delectet, quàm fallendo decipiat.*

1. Cor. 1. 20. *Sapiens,* inquis Lipſi, *ſeruabit.* Ποῦ σοφός; ποῦ γραμματεύς; ποῦ συζητητὴς τοῦ αἰῶνος τούτου; οὐχὶ ἐμώρανεν ὁ Θεὸς τὴν σοφίαν τοῦ κόσμου τούτου; *Vbi ſapiens? Vbi ſcriba? Vbi conquiſitor huius ſeculi? Nonne ſtultam fecit Deus ſapientiam huius mundi?* Quare? quia ſapientibus huius ſeculi ſtulta videtur prædicatio crucis Chriſti, niſi accedant humanarum traditionum præſtigiæ & fucus, niſi accedant quæ ad morem magis, quàm ad rem pertinent. ſed

Ibid. verſ. 18.

Perſ. ſat. 2.

O curuæ in terras animæ, & cæleſtium inanes!
Quid iuuat hoc, templis, noſtros immittere mores?

Rom. 12. 3. Hæc qui facit, falſo nomine eſt ſapiens. Nam verè φρονεῖν eſt εἰς τὸ σωφρονεῖν φρονεῖν: *ad ſobrietatem ſapere.* At φρονεῖν παρ' ὃ δεῖ, & ὑπὲρ ὃ γέγραπται, *ſapere plus quàm oportet,* id eſt *ſupra id quod ſcriptum eſt,* eſt ὑπερφρονεῖν & ἀφρονεῖν, & φυσιοῦσθαι, vt ita dicam *ſupra-ſapere, deſipere & inflari.* Illa eſt (vt Poeta loquitur) *inſaniens ſapientia,* quæ tibi Lipſi eſt *ratio;* ſed (vt ait tuus Seneca) *praua, & tuo malo, & in peruerſum ſolers:* Quare faceſſe tu, & tecum *faceſſant illi omnes, qui humanam vitam non inſtruunt, ſed turbant.*

1. Cor. 4. 6.

Horat. carm. lib. 1. od. 34.
Sen. de breuitate vitæ. c. 5.
Lactan. inſtit. lib. 3. c. 30.

DE FATO.

LIPSIVS.

In notis ad cap. 4. lib. 1. Polit.

QVid ergo, ad peccatum impellit Deus? non, non, ſed ad lapſum.

THOMSONVS.

Ariſtot. Ἑνὸς ἀτόπου δοθέντος πολλὰ ἕπεται: *Vno abſurdo dato, multa ſequuntur,* inquit Philoſophus: quod hic fieri, etſi manifeſtius ſit, quàm vt demonſtratione opus habeat, tamen pro noſtri inſtituti ratione operæpretium duco oſtendere.

Primò

Primò ergo Lipſi, lapſum à peccato ſeparas : non eſt ergo lapſus peccatum : Vnde ſequitur Chriſtum traditum eſſe pro eo, quod non eſt peccatum. Ait enim Paulus : *παρεδόθη διὰ τὰ παραπτώματα ἡμῶν* : traditus eſt propter lapſus noſtros. *παράπτωμα* lapſum interpretantur Franciſcus Portus & Robertus Conſtantinus, nec immeritò : non enim maiorum peccatorum tantum luit Chriſtus pœnas ſed omnium, etiam minimorum, etiam lapſuum qui & ipſi ſunt peccata : *τὸ αἷμα Ἰησοῦ Χριστοῦ καθαρίζει ἡμᾶς ἀπὸ πάσης ἁμαρτίας*, *Sanguis Ieſu Chriſti purgat nos ab omni peccato.* Deinde, *Deus*, ais, *impellit ad lapſum* ; At Chriſtus propter lapſus traditus eſt, Chriſtus ergo traditus eſt propter id, ad quod impellit Deus. *Hæc ſunt portenta* quæ *non* ex docentis *Philoſophi, ſed ſomniantis* ſermone naſcuntur. Denique, hoc te rogo Lipſi, ſi aliquem ex arduo impelleres ad lapſum, qui, à ſummo ruens ad imum, ceruicem frangeret, an te purum à culpâ præſtiturum, & impunitatem impetraturum te putares, ſi *ad lapſum*, diceres, *impuli, non ad necem?* Si te impetraturum putas, deſipis : ſi tale quidquam tentaueris : ſapies tuo malo.

Rom.4.25.

1.Ioh.1.7.

Cic. de Nat. Deo. lib.1.

LIPSIVS.

Id eſt res & fortunas mutat, ab alto deijcit, ab imo attollit : & hæc talia externa, ſic vt nos ipſi conſilijs factiſque gradum ſtruamus ad fatalem illum lapſum, ſiue aſcenſum. Vt qui in vinclis à lictore ducitur, plerunque ſponte it, trahendus tamen niſi eat : ita hic.

THOMSONVS.

Neſcio quid tu monſtri ſub rerum & fortunarum tegis pallio. Si per illas, opes, honores, corporis ſanitatem & eiuſmodi alia intelligis : quis tibi quod aſſeris concedet? In Eſthera nihil præter ipſam fortunam (quandoquidem ita tibi placet loqui) mutatum eſt. Pia captiua egena & abiecta, pia libera & regina potens. Iobus in diuitijs pius, idem in paupertate : idem in ſcabie & ſterquilinio, qui ſanus domus magnificæ dominus : idem in conuitijs amicorum & vxoris, & ignominiâ, qui ab ijs olim cultus : Idem ſine liberis, qui pater. Quaſi verò non infiniti mortales nunc opulenti, ſani, liberis beati, ornati honoribus, nunc exhauſti,

ſpoliati liberis & omnibus honorum ornamentis, iidem in vtraque fortunâ maneant boni vel mali, pij vel impij. Quàm multi ſunt, qui non magis animum cum fortunâ, quàm Æthiops cum patriâ pellem, aut pardus maculas mutat? vt

Horat. ad Vinn. Epiſt. lib. 1.

Cælum non animum mutant, qui trans mare currunt,

Ita nec omnes, qui mutationis tranant ſalum. Loci & tempeſtates linguam quidem mutant, non mentem. Huic rei vel tu Lipſi eris exemplo. Qui multo ſecus iam loqueris & ſcribis, quàm cum eſſes *Lugduni Batauorum* & cum *Ienæ*, at nunc te dicis ſentire vt tunc ſenſiſti: & te in *Batauorum ſede non in ſenſu fuiſſe.* Non ergo ſemper verum eſt fortunarum mutationem ad fatalem lapſum impellere.

In Reiectiuncula adiecta Diuæ Aſpricolli.

[Vt qui in vinculis à lictore ducitur, plerunque ſponte it, trahendus tamen niſi eat: ita hic.]

Si ita eſt hic: aliquis eſt lictor. At quis ille eſt, quo aut ducente ſponte imus, aut cogente trahimur inuiti? aut Deus eſt, aut Fatum. Si Deum apertè dixeris: dignus es quem: ſed taceo. Si fatum vis eſſe lictorem: non rem, ſed nomen mutas. Tu ergo qui Stoïcus es, & per * propylæa ad Stoæ adyta dediſti aditum, ex intimo eius penetrali, hanc ſortem de Fato excipe. *Natura inquit* (aliquis) *hoc mihi præſtat.* At *non intelligis te, cum hoc dicis, mutare nomen Deo:* & mox: *hunc eundemque & Fatum ſi dixeris, non mentieris.* Et rurſus: *Hunc Naturam voca, Fatum, Fortunamque, omnia eiuſdem Dei nomina ſunt variè vtentis ſuâ poteſtate.* Nec tu Lipſi a tuis Stoïcis diſſentis, nec minùs, quam illi es inconſtans: tuos voco; quia tu ipſe ita vocas. Fortunam & Fatum pro eodem cum illis accipis, cùm ais: *Romani templum ſtruxêre honori pariter & virtuti: vtramque colebant: ſed & Fortunam etiam, id eſt vt rectè interpretamur, Prouidentiam & Fata ab alto.* Fortuna ergo & Fata, tibi idem ſunt: & illa tanquam Deum alicubi (vt ante oſtenſum eſt) ſic inuocas

* Intelligo Manuductionem ad Stoicam Philoſophiam

Sen. de Benef. lib. 4. c. 7.

Eod. lib. c. 8.

De Conſtant. lib. 1. cap. 18.

De magnit. Ro. lib. 4. c. 1.

Ἄγε δή μ᾽ ὦ Ζεῦ, καὶ σύ γ᾽ ἡ πεπρωμένη

Tu Iupiter me ducito & fatalitas.

Cent. 1. epiſt. 100.

Et alibi ad Dei conſilium admittis: *Fatis,* inquis, *& Deo viſum:* at, *Quis adiuuit Spiritum Domini? aut quis conſiliarius eius fuit, & oſtendit ei?* aut quis *quæ Dei ſunt cognouit, niſi*

De magn. Rom. in Epiſt. ad lect.

Eſ. 40 13.

1, Cor. 2, 11.

niſi ſpiritus Dei? Si ergo Fatũ Dei conſiliarium facis, facis & Deũ. Sed quid ſtudeo ratiocinando te eò ducere, quò ſponte curris? Ipſe enim Fata ſatis clarè vocas Deum: *Tibi quis hic fructus? inquis, iſte: vt vere pius ſis, & fata ſequare, id eſt, Deum.* Tu idem, qui Fata vocas Deum, qui Fortunam appellas Fata ab alto, idem, inquam, Fortunam in tua Conſtantia (adeo tibi conſtas) appellas *cæcam Deam.* Sed vt eò redeat vnde deflexit oratio, Quis erit ille lictor? Fatum? non: fortaſſe dices, quia tibi & tuis Stoïcis Fatum eſt Deus. Quid ergo? Quemadmodum Epicurus cum premeretur argumentis, *dicebat Deum non habere corpus, ſed quaſi corpus, nec ſanguinem, ſed quaſi ſanguinem*; ita tu Fatum non lictorem, ſed tanquam lictorem fortaſſe dices. At abijce perſonam, & dic apertè: *Carnifex illud fatum me teque expectat.* Ita tibi idem ſunt Fortuna, & cœca Dea, Deus, Fatum, carnifex. Ab hoc ſacrilegio ad Fraudem tuam tranſeo. Polit. lib. 1, c. 4. De Conſtant. lib. 1. c. 18. Cic. de Nat. Deo. lib. 1. Cent. 1. epiſt. 86.

DE FRAVDE.

LIPSIVS.

Videor liberaliter ſatis, & plenâ, quod dicitur, manu, tibi promiſiſſe è gemino prudentiæ fonte: & quidem probum & merum. Faſne eſt, vt leuiter miſceam, & iungam aliquid è fraudium fæce? ego puto: quidquid Zenones quidam mihi abnuant, quibus vnum illud ad laudem, cum virtute directum iter, probatur. Polit. lib. 4. c. 13. Cic. pro M. Cæl.

THOMSONVS.

Attalus quidam Philomator pro oblectamento habuit, elleborum, aconitum, & cicutam, venenoſasq; herbas plantare, à cuius ingenio tu minimè abhorres Lipſi: illo tanto peior, quanto deterius eſt animo, quàm corpori nocitura ſerere. Ad quæ priuſquam extirpanda accedamus, aliquid erit de tua liberalitate, quam iactas, dicendum. Magnus ille Cato ſua tempeſtate dicebat, *verâ rerum vocabula eſſe amiſſa, quia bona aliena largiri, liberalitas appellaretur.* Et nónne tu iam ex alienis loculis exerces hanc benignitatem? Nónne bona aliena largiris, cum è Poëtarum, Oratorum, Philoſophorum, & Hiſtoricorum libris commata compilata nobis erogas? ſed Alex. ab Alex. genial. dierum. lib. 3. c. 21. Salluſt. Catil.

—miſerum eſt aliorum incumbere famæ, Iuuen. ſat. 8.

Extra. Ioan. 22. de verb. ſig. tit. 14. c. 4. Cum inter. in gloſſa.

Ne collapſa ruant ſubductis tecta columnis.

Miſerum & turpe alienis opibus ſpargendis tibi velle liberalitatis nomen arrogare. Turpe? imò *ſpecies iniuſti lucri eſt, ex alieno largiri*. Diligentiam tibi damus: liberalitatem certè hîc non damus. Iam quoniam

Horat. ſerm. lib. 1. ſat. 1.

— pergis pugnantia ſecum
Frontibus aduerſis componere,

Fraudum fæcem prudentiæ fontibus confundere: camarinam illam (etſi non ſine nauſea) mouebimus, & Deo dante à ciuitate Chriſtiana amouebimus.

Quæris an leuiter aliquid miſcendum ſit ex fraudum fæce, & tanquam δίσεμος: Ipſe tibi reſpondes, te putare.

De offic. lib. 3.

Impiè pariter quæſitum ac reſponſum. *Ea*, inquit Cicero, *deliberanda omnino non ſunt, in quibus eſt turpis ipſa deliberatio. In ipſa enim dubitatione facinus ineſt*: & Quintilianus: *Reperto, quod eſt optimum, qui quærit aliud, vult peius.* Prudentiâ ergo repertâ, quid tu cum fraudes quæris, niſi peius vis? Quid de ijs deliberas in quibus ipſa deliberatio eſt turpis? At tu præoccupas: *plerunque turpe haberi ſolere, quod turpe non erit*. Nec nos negamus, aliquid turpe poſſe & ſolere haberi, quod tale non ſit: ſed id aliquid, eſſe tuas fraudes negamus.

Inſtitut. orat. lib. 2. c. 6.

Eod. cap.

Quippe dolus malus non poteſt non turpis eſſe: quem tu doces. Ego? inquis. Tu Lipſi, tu inquam doces. Sparge manus: cœlum teſtare, & tuos Deos & Deas: tunde pede terram: freme: frende: doces. Qui pote? quia ſimulare & diſſimulare doces. Noli iam nos *pepone inſulſiores* ſtatim vocare: *parce in nos plaudere: neque enim priùs exultare te dignum eſt concinnitate ſermonis, quàm vtrinq; pleniùs fuerit peroratum*, Si tamen peroramus. Vide ergo mecum paucis quid ſit dolus, tum quot partibus contineatur.

Arnob. aduerſ. Gentes, lib. 8.

De offic. 3.

Cum ex eo (inquit Cicero intelligens Aquilium) *quærerem quid eſſet dolus malus, reſpondebat: cùm eſſet aliud ſimulatum, aliud actum. Hoc ſanè luculenter, vt ab homine perito definiendi.* Tum: *dolus malus ſimulatione & diſſimulatione (vt ait Aquilius) continetur.* Deinde: Quòd *ſi Aquiliana definitio vera eſt, ex omni vita ſimulatio diſſimulatioque tollenda eſt*. Quare? *Quia omnes aliud agentes aliud ſimulantes, perfidi, improbi, malitioſi ſunt.* At tu illos Cicerones,

Ibidem.

Ibidem.

Lipſ. polit. lib. 4. c. 3. vide init. cap.

nes, quibus *vnum illud ad laudem cum virtute directum iter* probatur, imò ipſos Zenones, id eſt tuos Stoïcos, quos tibi *in pretio & amore eſſe non diſſimulas*, & *quos alibi libenter audis*, *hic quî*, inquis, *poſſum?* At qui non potes? Quia *mala mens, malus animus*. Et quî potes fraudum fæces prudentiæ addere, id eſt à regiâ viâ deflectere, & has commodi ſemitas ſectari, qui eo nomine Machiauellum accuſas? Hæc tua ſunt: agnoſce: *Vnius Machiauelli ingenium non contemno, acre, ſubtile, igneum: & qui vtinam principem ſuum rectà duxiſſet ad templum illud Virtutis & Honoris! ſed nimis ſæpe deflexit, & dum commodi illas ſemitas intentè ſequitur, aberrauit à regia hac viâ.*

De Conſt. lib. 1. cap. 18.

Terent. Andr. act. 1. ſce. 1.

Lipſ. in epiſt. ad Lect. ante politica ſua.

Quaſi alter epiſtolam tuam, alter hoc caput ſcripſiſſet, aut tu illic ſobrius, hic ebrius fores; placet illic via regia, diſplicet Machiauellus, quia commodi ſemitas ſectatur. Hic non Virtutis & Prudentiæ ſola via regia, ſed & fraudis ſemita placet: Zenones & Cicerones, quibus vnum illud cum virtute directum iter probatur, diſplicent. ô Conſtantiam Lipſi!

LIPSIVS.

Inter quos enim viuimus? nempe argutos, malos, & qui ex fraude, fallacijs, mendacijs conſtare toti videntur. (Ex Cic. pro Roſc. com.)

Ipſi Principes cum quibus nobis res, plerique in hac claſſe: & quidquid leonem præferant,

Aſtutam vapido ſeruant ſub pectore vulpem. (Perſ.)

Et hic mihi clamat quiſpiam, nequid inſidiosè, nequid ſimulatè, nequid fallaciter? (Cic. de offic. 3.)

O puri, imò ô pueri! per fraudem & dolum regna euertuntur, *ait Philoſophus:*

Tu ſeruari per eadem, nefas eſſe vis? nec poſſe principem

Ἀλωπεκίζειν πρὸς ἑτέραν ἀλώπεκα

Cum vulpe iunctum pariter vulpinarier?

THOMSONVS.

Harum rationum ſumma eſt, inſaniendum eſſe cum ſeculo. Sed argumenta in ſpecie operæpretium eſt appendere. τὸ ζητούμενον eſt, an fraude vtendum ſit. Tu ais: & hoc argumento probas,

Quo vtuntur ij cum quibus viuimus, eo & nos debemus vti,

Ij fraude vtuntur.

Ergo & nos fraude vti debemus.

Itane

Gal. 6. 5. tendite. *Vnuſquiſque enim ſuum onus portabit*, nec publicum commodum tunc tegumento erit, cum omnia detegentur.

LIPSIVS.

Cic 3. de offic. *Præſertim ſi publicus vſus ſaluſque ſuadeat: quæ ſemper cum Principis vſu & ſalute coniuncta? profectò erras.* communis vtilitatis derelictio contra naturam eſt.

THOMSONVS.

Hæc reliqua eſt pars tuæ interrogationis: cui additur reſponſio, & reſponſionis confirmatio. Vbi à te bifariam peccatur: in re, in teſte. In re: quia in priuatâ publicâque ſalute ſeruandâ das fraudis vſum. In priuatâ inquam, aliquo modo, quia in publicâ præſertim. Sed quia tu publicam ſalutem fraudi latibulum magis quàm priuatam putas concedere, prætcribo illam priuatam: & in publicâ minus concedi debere probabo.

In publicâ ſalute ſeruandâ non poteſt Princeps, niſi publico conſenſu ornatus, robore ſuffultus, opibus adiutus, tanquam vulpes aliam vulpem decipere. Vnde neceſſe eſt publicum peccatum emergat, populi & Principis.

At quis ita ratione deſtitutus eſt qui non in vnius ſalute priuati culpam potius priuatam, quam in publicâ, multorum concedendam, aut certè excuſandam putabit?

In teſte peccaſti, quia Ciceronis abuſus verbis, illum in tuam trahis ſententiam, qui ei maximè aduerſatur. Illum, quem modò reieciſti quia illi *vnum illud ad laudem cum virtute directum iter, probatur*, iam vis tuæ fraudi patrocinari: quaſi illi, cui vnum placet iter cum virtute directum, etiam tuarum fraudum ſémitæ & errores placerent.

Nos quidem communis vtilitatis derelictionem cum Cicerone contra naturam eſſe fatemur: ſed quo modo ille intellexit: id eſt quamdiu cum honeſtate erit coniuncta. Quid enim ille? IACEAT VTILITATIS

Cic. 3. de offic. SPECIES, VALEAT HONESTAS. Priuatę, dices, vtilitatis: Imò publicæ non minùs. Quia vtilitatis publicæ ſtudium niſi ſit cum honeſtate coniunctum, maximè contra naturam eſſe docet idem Cicero. *peruertunt*, inquit

inquit, *homines ea, quæ ſunt fundamenta* NATVRAE *cum* Cic. ibid.
vtilitatem ab honeſtate ſeiungunt. Tu facis Lipſi, cum vis
per dolum malum, per fraudem ſalutem publicam ſeruari: & homines, vtilitatis ſpecie, ab honeſtate diſcedere. Tu ergo ipſe contra naturam facis, *non verbis &*
diſputatione philoſophorum (vt ait idem Cicero) *ſed vinculis* Ibid.
& carcere caſtigandus: eoque magis, quòd eum vis vtilitati ab honeſtate ſeiunctæ fauere, qui nihil quale tu dicis, unquam dixit, ſcripſit, ſenſit; ſed, ne pro ipſâ ſalute publicâ ſeruandâ, fraude vtendum docuit, cum quid
de Fabricij facto ſenſerit, oſtendit. *Cùm* (inquit) *rex* Ibid.
Pyrrhus populo Romano bellum vltrò intuliſſet, cumque de imperio certamen eſſet cum rege generoſo ac potente, perfuga ab eo venit in caſtra Fabricij, eique eſt pollicitus, ſi præmium ſibi propoſuiſſet, ſe, vt clam veniſſet, ſic clam in Pyrrhi caſtra rediturum, & eum veneno necaturum. Hunc Fabricius reducendum curauit ad Pyrrhum: idque factum eius laudatum à ſenatu eſt. Atqui ſi ſpeciem vtilitatis, opinionemque quærimus, magnum illud bellum perfuga vnus, & grauem aduerſarium imperij ſuſtuliſſet: ſed magnum dedecus & flagitium, quicum laudis certamen fuiſſet, cum non virtute, ſed ſcelere ſuperatum.

At tu Fabricio accipiendæ conditionis auctor fuiſ-
ſes. Tu inquam, qui infrà *Conciliationem* ſuades: id eſt Lib 4, polit.
allicere quouis modo homines ad principem venden- cap. 14.
dum prodendúmue iubes, vltrò oblatum proditorem perfidum ambabus vlnis iuſſiſſes amplecti.

LIPSIVS.

Stare omnes debemus, tanquam in orbe aliquo reip. Pro. Planc.
qui cùm iam verſatur, eam deligere partem debemus, ad quam nos illius vtilitas, ſaluſque conuerterit.

THOMSONVS.

Quandoquidem non pudet te laruatam vtilitatem & honeſtate, vt ita dicam, coniuge caſſam inculcare, &
Ciceronis abuti ſtilo: nec me ex eodem Cicerone tæ- Cic. 3. de offic.
debit referre gratiam: *Nihil* (inquit ille) *vtile quod idem non honeſtum.* Nunquam illi alia mens: nec vnquam nos vult vtilitatem reſpicere, niſi honeſtam.

LIPSIVS.

Turpe aliquid in eo mixtum videbitur? fruſtrà. hoc enim
aſpectu, quod plerunq; turpe haberi ſolet, turpe non erit. Cic. 3. de offic.

THOM.

Aug. de ciuit. Dei. lib. 6. c. 10. *aliquid eum* (vt magiſtrum ſuum Senecam) *Philoſophia* [Stoica] *docuit, ne ſuperſtitioſus ſit in mundo, ſed propter leges* (vt ille *ciuium*) ſic hic Papæ, *moresq; hominum, non quidem agat fingentem ſcenicum in theatro, ſed imitetur in templo, eo damnabiliùs, quòd illa, quæ mendaciter agit, ſic agat, vt eum populus veraciter agere exiſtimet: ſcenicus autem ludendo potius delectet, quàm fallendo decipiat.*

1. Cor. 1. 20. *Sapiens*, inquis Lipſi, *ſeruabit.* Ποῦ σοφὸς; ποῦ γραμματεὺς; ποῦ συζητητὴς τοῦ αἰῶνος τούτου; οὐχὶ ἐμώρανεν ὁ Θεὸς τὴν σοφίαν τοῦ κόσμου τούτου; *Vbi ſapiens? Vbi ſcriba? Vbi conquiſitor huius ſeculi? Nonne ſtultam fecit Deus ſapientiam huius mundi?* Quare? quia ſapientibus huius ſeculi ſtulta videtur prædicatio crucis Chriſti, niſi accedant humanarum traditionum præſtigiæ & fucus, niſi accedant quæ ad morem magis, quàm ad rem pertinent. ſed

Ibid. verſ. 18.

Perſ. ſat. 2.

O curuæ in terras animæ, & cæleſtium inanes!
Quid iuuat hoc, templis, noſtros immittere mores?

Rom. 12. 3. Hæc qui facit, falſo nomine eſt ſapiens. Nam verè φρονεῖν eſt εἰς τὸ σωφρονεῖν φρονεῖν: *ad ſobrietatem ſapere.*

1. Cor. 4. 6. At φρονεῖν παρ' ὃ δεῖ, & ὑπὲρ ὃ γέγραπται, *ſapere plus quàm oportet*, id eſt *ſupra id quod ſcriptum eſt*, eſt ὑπερφρονεῖν & ἀφρονεῖν, & φυσιοῦσθαι, vt ita dicam *ſupra-ſapere, deſipere & inflari.* Illa eſt (vt Poeta loquitur) *inſaniens ſapientia*, quæ tibi Lipſi eſt *ratio*; ſed (vt ait tuus Seneca) *praua, & tuo malo, & in peruerſum ſolers*: Quare faceſſe tu, & tecum *faceſſant illi omnes, qui humanam vitam non inſtruunt, ſed turbant.*

Horat. carm. lib. 1. od. 34. Sen. de breuitate vitæ. c. 5. Lactan. inſtit. lib. 3. c. 30.

DE FATO.

LIPSIVS.

In notis ad cap. 4. lib. 1. Polit.

Q*Vid ergo, ad peccatum impellit Deus? non, non, ſed ad lapſum.*

THOMSONVS.

Ariſtot. Ἑνὸς ἀτόπου δοθέντος πολλὰ ἕπεται: *Vno abſurdo dato, multa ſequuntur*, inquit Philoſophus: quod hic fieri, etſi manifeſtius ſit, quàm vt demonſtratione opus habeat, tamen pro noſtri inſtituti ratione operæpretium duco oſtendere.

Primò

Primò ergo Lipſi, lapſum à peccato ſeparas: non eſt ergo lapſus peccatum: Vnde ſequitur Chriſtum traditum eſſe pro eo, quod non eſt peccatum. Ait enim Paulus: παρεδόθη διὰ τὰ παραπτώματα ἡμῶν: traditus eſt propter lapſus noſtros. παράπτωμα lapſum interpretantur Franciſcus Portus & Robertus Conſtantinus, nec immeritò: non enim maiorum peccatorum tantum luit Chriſtus pœnas ſed omnium, etiam minimorum, etiam lapſuum qui & ipſi ſunt peccata: τὸ αἷμα Ἰησοῦ Χριστοῦ καθαρίζει ἡμᾶς ἀπὸ πάσης ἁμαρτίας, *Sanguis Ieſu Chriſti purgat nos ab omni peccato.* Deinde, *Deus*, ais, *impellit ad lapſum*; At Chriſtus propter lapſus traditus eſt, Chtiſtus ergo traditus eſt propter id, ad quod impellit Deus. *Hæc ſunt portenta* quæ *non* ex docentis *Philoſophi, ſed ſomniantis* ſermone naſcuntur. Denique, hoc te rogo Lipſi, ſi aliquem ex arduo impelleres ad lapſum, qui, à ſummo ruens ad imum, ceruicem frangeret, an te purum à culpâ præſtiturum, & impunitatem impetraturum te putares, ſi *ad lapſum*, diceres, *impuli, non ad necem?* Si te impetraturum putas, deſipis: ſi tale quidquam tentaueris: ſapies tuo malo. Rom.4.25. 1.Ioh.1.7. Cic. de Nat. Deo. lib.1.

LIPSIVS.

Id eſt res & fortunas mutat, ab alto deijcit, ab imo attollit: & hac talia externa, ſic vt nos ipſi conſilijs factiſque gradum ſtruamus ad fatalem illum lapſum, ſiue aſcenſum. Vt qui in vinclis à lictore ducitur, plerunque ſponte it, trahendus tamen niſi eat: ita hic.

THOMSONVS.

Neſcio quid tu monſtri ſub rerum & fortunarum tegis pallio. Si per illas, opes, honores, corporis ſanitatem & eiuſmodi alia intelligis: quis tibi quod aſſeris concedet? In Eſthera nihil præter ipſam fortunam (quandoquidem ita tibi placet loqui) mutatum eſt. Pia captiua egena & abiecta, pia libera & regina potens. Iobus in diuitijs pius, idem in paupertate: idem in ſcabie & ſterquilinio, qui ſanus domus magnificæ dominus: idem in conuitijs amicorum & vxoris, & ignominiâ, qui ab ijs olim cultus: Idem ſine liberis, qui pater. Quaſi verò non infiniti mortales nunc opulenti, ſani, liberis beati, ornati honoribus, nunc exhauſti,

ſpoliati liberis & omnibus honorum ornamentis iiſdem in vtraque fortunâ maneant boni vel mali, pij vel impij. Quàm multi ſunt, qui non magis animum cum fortunâ, quàm Æthiops cum patriâ pellem, aut pardus maculas mutat? vt

Horat. ad Vinn. Epiſt. lib. 1.

Cœlum non animum mutant, qui trans mare currunt,

Ita nec omnes, qui mutationis tranant ſalum. Loci & tempeſtates linguam quidem mutant, non mentem. Huic rei vel tu Lipſi eris exemplo. Qui multo ſecus iam loqueris & ſcribis, quàm cum eſſes *Lugduni Batauorum* & cum *Ienæ*, at nunc te dicis ſentire vt tunc ſenſiſti: & te in *Batauorum ſede non in ſenſu fuiſſe*. Non ergo ſemper verum eſt fortunarum mutationem ad fatalem lapſum impellere.

In Reiectiuncula adiecta Diuæ Aſpricolli.

[*Vt qui in vinculis à lictore ducitur, plerunque ſponte it, trahendus tamen niſi eat: ita hic.*]

Si ita eſt hic: aliquis eſt lictor. At quis ille eſt, quo aut ducente ſponte imus, aut cogente trahimur inuiti? aut Deus eſt, aut Fatum. Si Deum apertè dixeris: dignus es quem: ſed taceo. Si fatum vis eſſe lictorem: non rem, ſed nomen mutas. Tu ergo qui Stoïcus es, & per * propylæa ad Stoæ adyta dediſti aditum, ex intimo eius penetrali, hanc ſortem de Fato excipe. *Naturâ inquit* (aliquis) *hoc mihi præſtat*. At *non intelligis te, cum hoc dicis, mutare nomen Deo*: & mox: *hunc eundemque & Fatum ſi dixeris, non mentieris*. Et rurſus: *Hunc Naturam voca, Fatum, Fortunamque, omnia eiuſdem Dei nomina ſunt variè vtentis ſuâ poteſtate*. Nec tu Lipſi a tuis Stoïcis diſſentis, nec minùs, quam illi es inconſtans: tuos voco; quia tu ipſe ita vocas. Fortunam & Fatum pro eodem cum illis accipis, cùm ais: *Romani templum ſtruxêre honori pariter & virtuti: vtramque colebant: ſed & Fortunam etiam, id eſt vt rectè interpretamur, Prouidentiam & Fata ab alto*. Fortuna ergo & Fata, tibi idem ſunt: & illa tanquam Deum alicubi (vt ante oſtenſum eſt) ſic inuocas:

Intelligo Manuductionem ad Stoicam Philoſophiam
Sen. de Benef. lib. 4. c. 7.
Eod. lib. c. 8.
De Conſtant. lib. 1. cap. 18.
De magnit. Ro. lib. 4. c. 1.

Ἄγε δή μ᾽ ὦ Ζεῦ καὶ σύ γ᾽ ἡ πεπρωμένη

Tu Iupiter me ducito & fatalitas.

Cent. 1. epiſt. 100.

Et alibi ad Dei conſilium admittis: *Fatis*, inquis, *& Deo viſum*. at, *Quis adiuuit Spiritum Domin.? aut quis conſiliarius eius fuit, & oſtendit ei? aut quis quæ Dei ſunt cognouit,* *niſi*

De magn. Rom. in Epiſt. ad lect.
Eſ. 40 13.
1, Cor. 2, 11.

niſi ſpiritus Dei? Si ergo Fatũ Dei conſiliarium facis, facis & Deũ, Sed quid ſtudeo ratiocinando te eò ducere; quò ſponte curris? Ipſe enim Fata ſatis claré vocas Deum: *Tibi quis hic fructus? inquis, iſte: vt vere pius ſis, & fata ſequare, id eſt, Deum.* Tu idem, qui Fata vocas Deum, qui Fortunam appellas Fata ab alto, idem, inquam, Fortunam in tua Conſtantia (adeo tibi conſtas) appellas *cæcam Deam.* Sed vt eò redeat vnde deflexit oratio, Quis erit ille lictor? Fatum? non: fortaſſe dices, quia tibi & tuis Stoicis Fatum eſt Deus. Quid ergo? Quemadmodum Epicurus cum premeretur argumentis, *dicebat Deum non habere corpus, ſed quaſi corpus, nec ſanguinem, ſed quaſi ſanguinem;* ita tu Fatum non lictorem, ſed tanquam lictorem fortaſſe dices. At abijce perſonam, & dic apertè: *Carnifex illud fatum me teque expectat.* Ita tibi idem ſunt Fortuna, & cæca Dea, Deus, Fatum, carnifex. Ab hoc ſacrilegio ad Fraudem tuam tranſeo.

Polit. lib. 1, c. 4.

De Conſtant. lib. 1. c. 18.

Cic. de Nat. Deo. lib. 1.

Cent. 1. epiſt. 86.

DE FRAVDE.

LIPSIVS.

VIdeor liberaliter ſatis, & plenâ, quod dicitur, manu, tibi promiſiſſe è gemino prudentiæ fonte: & quidem probum & merum. Faſne eſt, vt leuiter miſceam, & iungam aliquid è fraudium fæce? ego puto: quidquid Zenones quidam mihi abnuant, *quibus* vnum illud ad laudem, cum virtute directum iter, probatur.

Polit. lib. 4. c. 13.

Cic. pro M. Cæl.

THOMSONVS.

Attalus quidam Philomator pro oblectamento habuit, elleborum, aconitum, & cicutam, venenoſasq; herbas plantare, à cuius ingenio tu minimè abhorres Lipſi: illo tanto peior, quanto deterius eſt animo, quàm corpori nocitura ſerere. Ad quæ priuſquam extirpanda accedamus, aliquid erit de tua liberalitate, quam iactas, dicendum. Magnus ille Cato ſua tempeſtate dicebat, *vera rerum vocabula eſſe amiſſa, quia bona aliena largiri, liberalitas appellaretur.* Et nónne tu iam ex alienis loculis exerces hanc benignitatem? Nónne bona aliena largiris, cum è Poëtarum, Oratorum, Philoſophorum, & Hiſtoricorum libris commata compilata nobis erogas? ſed

—miſerum eſt aliorum incumbere famæ,

Alex. ab Alex. genial. dierum. lib. 3. c. 21.

Salluſt. Catil.

Iuuen. ſat. 8.

Extra. Ioan. 22. de verb. ſig. tit. 14. c. 4. Cum inter. in gloſſa.

Ne collapſa ruant ſubductis tecta columnis.

Miſerum & turpe alienis opibus ſpargendis tibi velle liberalitatis nomen arrogare. Turpe? imò *ſpecies iniuſti lucri eſt, ex alieno largiri.* Diligentiam tibi damus: liberalitatem certè hic non damus. Iam quoniam

Horat. ſerm. lib. 1. ſat. 1.

— pergis pugnantia ſecum
Frontibus aduerſis componere,

Fraudum fæcem prudentiæ fontibus confundere: camarinam illam (etſi non ſine nauſea) mouebimus, & Deo dante à ciuitate Chriſtiana amouebimus.

Quæris an leuiter aliquid miſcendum ſit ex fraudum fæce, & tanquam δίσεμος: Ipſe tibi reſpondes, te putare.

De offic. lib. 3.

Impiè pariter quæſitum ac reſponſum. *Ea*, inquit Cicero, *deliberanda omnino non ſunt, in quibus eſt turpis ipſa deliberatio. In ipſa enim dubitatione facinus ineſt*: & Quintilianus: *Reperto, quod eſt optimum, qui quærit aliud, vult peius.* Prudentiâ ergo repertâ, quid tu cum fraudes quæris, niſi peius vis? Quid de ijs deliberas in quibus ipſa deliberatio eſt turpis? At tu præoccupas: *plerunque turpe haberi ſolere, quod turpe non erit.* Nec nos negamus, aliquid turpe poſſe & ſolere haberi, quod tale non ſit: ſed id aliquid, eſſe tuas fraudes negamus.

Inſtitut. orat. lib. 2. c. 6.

Eod. cap.

Quippe dolus malus non poteſt non turpis eſſe: quem tu doces. Ego? inquis. Tu Lipſi, tu inquam doces. Sparge manus: cœlum teſtare, & tuos Deos & Deas: tunde pede terram: freme: frende: doces. Qui pote? quia ſimulare & diſſimulare doces. Noli iam nos *pepone inſulſiores* ſtatim vocare: *parce in nos plaudere: neque enim priùs exultare te dignum eſt concinnitate ſermonis, quàm vtrinq; pleniùs fuerit peroratum,* Si tamen peroramus. Vide ergo mecum paucis quid ſit dolus, tum quot partibus contineatur.

Arnob. aduerſ. Gentes lib. 8.

De offic. 3.

Cum ex eo (inquit Cicero intelligens Aquilium) *quærerem quid eſſet dolus malus, reſpondebat: cùm eſſet aliud ſimulatum, aliud actum. Hoc ſanè luculenter, vt ab homine perito definiendi.* Tum: *dolus malus ſimulatione & diſſimulatione* (*vt ait Aquilius*) *continetur.* Deinde: Quòd *ſi Aquiliana definitio vera eſt, ex omni vita ſimulatio diſſimulatioque tollenda eſt.* Quare? *Quia omnes aliud agentes aliud ſimulantes, perfidi, improbi, malitioſi ſunt.* At tu illos Cicerones,

Ibidem.

Ibidem.

Lipſ. polit. lib. 4. c. 3. vide init. cap.

nes, quibus *vnum illud ad laudem cum virtute directum iter* probatur, imò ipſos Zenones, id eſt tuos Stoïcos, quos tibi *in pretio & amore eſſe non diſſimulas*, & *quos alibi libenter audis*, *hic quî*, inquis, *poſſum*? At qui non potes? Quia *mala mens, malus animus*. Et quì potes fraudum fæces prudentiæ addere, id eſt à regiâ viâ deflectere, & has commodi ſemitas ſectari, qui eo nomine Machiauellum accuſas? Hæc tua ſunt: agnoſce: *Vnius Machiauelli ingenium non contemno, acre, ſubtile, igneum: & qui vtinam principem ſuum rectà duxiſſet ad templum illud Virtutis & Honoris! ſed nimis ſæpe deflexit, & dum commodi illas ſemitas intentè ſequitur, aberrauit à regia hac viâ.*

De Conſt. lib. 1. cap. 18.

Terent. Andr. act. 1. ſce. 1.

Lipſ. in epiſt. ad Lect. ante politica ſua.

Quaſi alter epiſtolam tuam, alter hoc caput ſcripſiſſet, aut tu illic ſobrius, hic ebrius fores; placet illic via regia, diſplicet Machiauellus, quia commodi ſemitas ſectatur. Hic non Virtutis & Prudentiæ ſola via regia, ſed & fraudis ſemita placet: Zenones & Cicerones, quibus vnum illud cum virtute directum iter probatur, diſplicent. ô Conſtantiam Lipſi!

LIPSIVS.

Inter quos enim viuimus? nempe argutos, malos, & qui ex fraude, fallacijs, mendacijs conſtare toti videntur.

Ex Cic. pro Roſc. com.

Ipſi Principes cum quibus nobis res, plerique in hac claſſe: & quidquid leonem præferant,

Aſtutam vapido ſeruant ſub pectore vulpem.

Perſ.

Et hic mihi clamat quiſpiam, nequid inſidiosè, nequid ſimulatè, nequid fallaciter?

Cic. de offic. 3.

O puri, imò ô pueri! per fraudem & dolum regna euertuntur, *ait Philoſophus*:

Tu ſeruari per eadem, nefas eſſe vis? nec poſſe principem

Ἀλωπεκίζειν πρὸς ἑτέραν ἀλώπεκα

Cum vulpe iunctum pariter vulpinarier?

THOMSONVS.

Harum rationum ſumma eſt, inſaniendum eſſe cum ſeculo. Sed argumenta in ſpecie operæpretium eſt appendere. τὸ ζητούμενον eſt, an fraude vtendum ſit. Tu ais: & hoc argumento probas,

Quo vtuntur ij cum quibus viuimus, eo & nos debemus vti,
Ij fraude vtuntur.
Ergo & nos fraude vti debemus.

Itane

Itane vero nobis viuendum putas, vt exempla, eaque peſſima & deteſtanda ſequamur? At nos ſi *alienis perimus exemplis*, qua fronte audes tu Lipſi, inſanam & impiam aliorum vitam nobis imitandam proponere? Quandoquidem *nihil nobis magis præſtandum eſt, quàm ne pecorum ritu, ſequamur antecedentium greges, pergentes, non quà eundum eſt, ſed quà itur.* Sequitur prolepſis; dicturus erat aliquis nihil inſidioſè fallaciterq; faciendum. Hanc obiectionem tu *hilarem inſaniam inſaniens, & per riſum furens* ſanna eludis: *ô puri, imò ô pueri!*

Sen. de vita beata c. 1.

Ibidem.

Sen. eod. lib. c. 12.

Iuuen. ſat. 10.

Eſt facilis cuiuis rigidi cenſura cachinni,

ſed adde rationem.

Philoſophus ait per fraudem & dolum regna euerti.

Ergo per fraudem & dolum, i. inſidioſè, ſimulatè defendenda & ſeruanda ſunt.

Sibilis argumentum dignius quàm trutina logica: ſed age addatur pars reliqua, quæ ſi vniuerſalis fuerit, manifeſtè erit falſa; ſi particularis, efficiet paralogiſmum in prima figura ſyllogiſmorum: ſunto ergo ſyllogiſmi duo, quorum hic alter eſto;

Per quæcunque euertuntur regna, per eadem ſeruari debent.

Per fraudem & dolum euertuntur.

Ergo per fraudem & dolum ſeruari debent.

Alter, iſte:

Per aliqua, per quæ euertuntur regna, etiam ſeruari debent.

Fraus & dolus aliqua ſunt per quæ regna euertuntur.

Ergo per fraudem & dolum regna ſeruari debent.

Hic lector credo

Perſ. ſat. 1.

— nimis vncis

Naribus indulges.

Et quis tam ἀγέλαστος, aut, vt ait Poeta,

Iuuen. ſat. 1.

tam ferreus vt teneat ſe

quin rideat? ſed ne fraudi ſimus tuæ fraudi, & argumenta tua callidè obruere videamur, ſimilia aliqua addemus.

Per quod domus perijt, per idem ſeruari poteſt.

Per ignem perijt.

Ergo per ignem ſeruari poteſt.

Per quæ homo incidit in morbum, per eadem a morbo ſeruari poteſt.

Per

Per cruditates, pituitam, vigiliam incidit in morbum.
Ergo per hæc eadem poteſt à morbo ſeruari.
Item.
Per quod quis excidit è regno Dei, per idem in eo poteſt manere.
Per peccatum ex eo excidit.
Ergo per peccatum poteſt in eo manere.

Quid dilutius (ne dicam ſtultius) poteſt excogitari? Tua tamen argumenta ſunt horum planè ſimilia. Pudet hos pannos excutere: ſed neceſſe eſt: Redeo ad tua verba: quæ nequeo tam leuiter præterire.

Et hic mihi clamat quiſpiam nequid inſidioſè, nequid ſimulatè, nequid fallaciter?

Neminem vis ergo ſic clamare: Quod eſt ergo tuum Lipſi

EDICTVM?
INSIDIOSE, SIMVLATE, FALLACITER
IMPERATOR
REGES
PRINCIPES
AGITE. SIQVI SECVS CENSETIS, PVERI ESTIS.

Ego quidem cenſeo interdum fas eſſe
ἀλωπεκίζειν πρὸς ἑτέραν ἀλώπεκα
Cum vulpe iunctum pariter vulpinarier.

Dignum certè edictum Lipſij ingenioq; qui ne vel extremis, quod aiunt, labris pietatem guſtauit: quod non rationis humanæ cuniculi ſuffodient, ſed diuini verbi, vt ita dicam, aries euertet, atque adeo malleus contundet.

Vos ergo qui Fraudis oratorem libenter auditis Lipſium, veritatis præconem Paulum audite. παρακαλῶ οὖν ὑμᾶς ἀδελφοὶ (:) μὴ συσχηματίζεσθε τῷ αἰῶνι τούτῳ. ἀλλὰ μεταμορφοῦσθε τῇ ἀνακαινώσει τοῦ νοὸς ὑμῶν. *Adhortor igitur vos fratres ne conformemini ſeculo huic: ſed transformamini in nouitate mentis veſtræ.* Rom. 12. 1.2. Id eſt, ne viuatis ad exemplum hominum malorum, ſed iuxta diuini verbi regulam: nec cum vulpe vulpinamini, nec cretizate cum Crete, ſed pura mente freti, ſecurè vel viuite vel morimini: Nec publicæ vtilitatis pallium veſtro ſceleri prætendite

Gal. 6. 5. tendite. *Vnuſquiſque enim ſuum onus portabit*, nec publicum commodum tunc tegumento erit, cum omnia detegentur.

LIPSIVS.

Cic 3. de offic. *Præſertim ſi publicus vſus ſaluſque ſuadeat: quæ ſemper cum Principis vſu & ſalute coniuncta? profectò erras.* communis vtilitatis derelictio contra naturam eſt.

THOMSONVS.

Hæc reliqua eſt pars tuæ interrogationis: cui additur reſponſio, & reſponſionis confirmatio. Vbi à te bifariam peccatur: in re, in teſte. In re: quia in priuatâ publicáque ſalute ſeruandâ das fraudis vſum. In priuatâ inquam, aliquo modo, quia in publicâ præſertim. Sed quia tu publicam ſalutem fraudi latibulum magis quàm priuatam putas concedere, prætcribo illam priuatam: & in publicâ minus concedi debere probabo.

In publicâ ſalute ſeruandâ non poteſt Princeps, niſi publico conſenſu ornatus, robore ſuffultus, opibus adiutus, tanquam vulpes aliam vulpem decipere. Vnde neceſſe eſt publicum peccatum emergat, populi & Principis.

At quis ita ratione deſtitutus eſt qui non in vnius ſalute priuati culpam potius priuatam, quam in publicâ, multorum concedendam, aut certè excuſandam putabit?

In teſte peccaſti, quia Ciceronis abuſus verbis, illum in tuam trahis ſententiam, qui ei maximè aduerſatur. Illum, quem modò reieciſti quia illi *vnum illud ad laudem cum virtute directum iter, probatur*, iam vis tuæ fraudi patrocinari: quaſi illi, cui vnum placet iter cum virtute directum, etiam tuarum fraudum ſémitæ & errores placerent.

Nos quidem communis vtilitatis derelictionem cum Cicerone contra naturam eſſe fatemur: ſed quo modo ille intellexit: id eſt quamdiu cum honeſtate erit coniuncta. Quid enim ille? IACEAT VTILITATIS

Cic. 3. de offic. SPECIES, VALEAT HONESTAS. Priuatę, dices, vtilitatis: Imò publicæ non minùs. Quia vtilitatis publicæ ſtudium niſi ſit cum honeſtate coniunctum, maximè contra naturam eſſe docet idem Cicero. *peruertunt*, inquit

inquit, *homines ea, quæ ſunt fundamenta* NATVRAE *cum vtilitatem ab honeſtate ſeiungunt.* Tu facis Lipſi, cum vis per dolum malum, per fraudem ſalutem publicam ſeruari: & homines, vtilitatis ſpecie, ab honeſtate diſcedere. Tu ergo ipſe contra naturam facis, *non verbis & diſputatione philoſophorum* (vt ait idem Cicero) *ſed vinculis & carcere caſtigandus*: eoque magis, quòd eum vis vtilitati ab honeſtate ſeiunctæ fauere, qui nihil quale tu dicis, unquam dixit, ſcripſit, ſenſit; ſed, ne pro ipſâ ſalute publicâ ſeruandâ, fraude vtendum docuit, cum quid de Fabricij facto ſenſerit, oſtendit. *Cùm* (inquit) *rex Pyrrhus populo Romano bellum vltrò intuliſſet, cumque de imperio certamen eſſet cum rege generoſo ac potente, perfuga ab eo venit in caſtra Fabricij, eique eſt pollicitus, ſi præmium ſibi propoſuiſſet, ſe, vt clam veniſſet, ſic clam in Pyrrhi caſtra rediturum, & eum veneno necaturum. Hunc Fabricius reducendum curauit ad Pyrrhum: idque factum eius laudatum à ſenatu eſt. Atqui ſi ſpeciem vtilitatis, opinionemque quærimus, magnum illud bellum perfuga vnus, & grauem aduerſarium imperij ſuſtuliſſet: ſed magnum dedecus & flagitium, quicum laudis certamen fuiſſet, cum non virtute, ſed ſcelere ſuperatum.* Cic. ibid. Ibid. Ibid.

At tu Fabricio accipiendæ conditionis auctor fuiſſes. Tu inquam, qui infrà *Conciliationem* ſuades: id eſt allicere quouis modo homines ad principem vendendum prodendúmue iubes, vltrò oblatum proditorem perfidum ambabus vlnis iuſſiſſes amplecti. Lib 4. polit. cap. 14.

LIPSIVS.

Stare omnes debemus, tanquam in orbe aliquo reip. qui cùm iam verſatur, eam deligere partem debemus, ad quam nos illius vtilitas, ſaluſque conuerterit. Pro. Planc.

THOMSONVS.

Quandoquidem non pudet te laruatam vtilitatem & honeſtate, vt ita dicam, coniuge caſſam inculcare, & Ciceronis abuti ſtilo: nec me ex eodem Cicerone tædebit referre gratiam: *Nihil* (inquit ille) *vtile quod idem non honeſtum.* Nunquam illi alia mens: nec vnquam nos vult vtilitatem reſpicere, niſi honeſtam. Cic. 3. de offic.

LIPSIVS.

Turpe aliquid in eo mixtum videbitur? fruſtrà. hoc enim aſpectu, quod plerunq; turpe haberi ſolet, turpe non erit. Cic. 3. de offic.

THOM.

THOMSONVS.

Si fraus admixta fuerit: turpe in eo mixtum, non videbitur, ſed erit. Nec tu vnquam efficies, quin dolus malus ſit turpis: quin ſimulatio, quin diſſimulatio, quin conciliatio per malas artes ſit dolus malus. Nec tamen deſinis fraudis aduerſarium acerrimum huc patronum accerſere: quaſi ille tuas fraudes non turpes exiſtimarit, quia ſæpe dixerit id turpe haberi, quod turpe non ſit. An quia ſæpe ſic accidit, ſemper accidit? Iam quia delectat te συλλογίζειν operæpretium cenſeo, ex tuis & Ciceronis verbis argumentum quale poſſit contexi, oſtendere.

Plerunq; *Aliquid quod turpe haberi ſolet; turpe non erit.*
Fraus eſt aliquid quod turpe haberi ſolet.
Ergo fraus turpis non erit.

Nec alius poteſt inde ſyllogiſmus ſtrui: quia quod plerunque tantum eſt, non aliud poteſt eſſe quàm (vt loquuntur in ſcholis) poſſibile in vtrumlibet, id eſt materia contingens. Porro indefinita enuntiatio in materiâ contingenti, particularis tantùm vim habet, vnde nihil ſequetur. Quòd ſi vniuerſale feceris enuntiatum ex Ciceronis verbis: apertè erit falſum: & propterea id etiam quod inde efficere nitêris.

LIPSIVS.

Cic. 3. de offic. *Semper officio fungitur, vtilitati hominum conſulens & ſocietati.*

THOMSONVS.

Falſa planè ſententia, ſi diuellas à reliquo Ciceronis ſermone. Nec vnquam officio fungitur, qui ſpreto honeſtatis nomine conſulit vtilitati. Neceſſe enim eſt, imperet honeſtas, & antecedat, vtilitas autem ſequatur: *Nihil enim vtile, quod idem non honeſtum, nec quia vtile honeſtum, ſed quia honeſtum, vtile,* ait Cicero ſui melior quàm tu interpres: (Cic. ibidem.)

LIPSIVS.

Itaque ne tanto opere, quæſo mirentur, aut indignentur; ſi nobis arbitriu, non ſemper ſuperet, vera illa & directa ratio. (Cic. pro M. Cæl.)

THOMSONVS.

Quis non iure miretur pius, quis non meritò indignetur

netur, cùm pro vero falſum, pro recto prauum videat obtrudi? Namque

— vt in fabricâ ſi praua'ſt regula prima:
Normáque ſi fallax rectis regionibus exit:
Et libella aliqua ſi ex parti claudicat hilum:
Omnia mendosè fieri atque obſtipa neceſſum'ſt
Praua, cubantia, prona, ſupina, atque abſona tecta,
Iam ruere vt quædam videantur velle, ruantque
Prodita iudicijs fallacibus omnia primis:
Sic etiam ratio rerum — Lucr. lib. 4.

niſi directa obtineat, praua certè, ruitura, & nos, inter agendum, opera oppreſſura producemus. Placeat ergo nobis via recta & regia: nam *praua illa eſt peccatorum, quæ peribit.* Pſal. 1. verſ. vlt.

LIPSIVS.

Velimuſque principem alto quidem ſplendidoque ingenio: ſed tamen eruditum vtilia honeſtis miſcere. Tacit. Agric.

THOMSONVS.

Ea vtilia, aut honeſta ſunt, aut non ſunt. Si ſunt: nihil agis pro tuis fraudibus, quæ honeſtæ non ſunt. Sin ea vtilia honeſta non ſint: non ſunt miſcenda. Nam

Sambucam citius caloni aptaueris alto, Perſ. ſat. 5.

quam non honeſtum honeſto miſcueris.

LIPSIVS.

Miſcere dico. Nam vt prorſus ab honeſto recedat, nulla res ſuadere me adiget. Sperno ſeriò & execror illas voces: Nihil glorioſum niſi tutum; & omnia retinendæ dominationis honeſta eſſe: Salluſt. in orat. Lepidi.

Item:

Vbicunque tantùm honeſta dominanti licent,
Precariò regnatur. Sen. Thyeſt.

Ad orcum hi ſenſus, vnde nati. De me fateor:

Ego ille ſum, qui ſcelera committi vetem: Auctor Theb.
Ego ſum magiſter iuris ac moris probi.

Et volo hoc tantum ius faſque eſſe, interdum in turbido hoc rerum humanarum pelago, Obliquare ſinus. Virgil.

THOMSONVS.

Prodigioſa pietas!

— & Tuſcis digna libellis, Iuuen. ſat. 13.

Quæque

Quæque coronatâ luſtrari debeat agnâ.

Non vult Lipſius principem omnino ab honeſto recedere. Quotuſquiſque hac eſt pietate, vt principi ab honeſto recedere in loco concedat? O principibus indulgentem magiſtrum!

Martial. *nihil eſt* quo *ſanctius vno,*

Qui ſpernit, qui execratur illas voces *nihil glorioſum niſi tutum*, Item:

Vbicunque tantùm honeſta dominanti licent,
precariò regnatur.

Et id tantum vult fas interdum eſſe, *obliquare ſinus*, id eſt, à recto recedere, Deum relinquere, Diabolo militare, à caſtris lucis ad tenebrarum caſtra transfugere. Hoc magiſtro iuris ac moris probi

Perſ. ſat. 1. *—euge, omnes, omnes benè miræ eritis res*

Principum. Tu es ergo Lipſi ille magiſter iuris & moris probi? *Memini*(inquit Cicero)*ſummos fuiſſe in ciuitate noſtra viros, qui ius interpretari populo, & reſpondere ſoliti ſint, ſed eos magna profeſſos, in paruis eſſe verſatos*: Sic ſcio ego in ciuitate Chriſtiana te Lipſi proba profeſſum, in prauis eſſe verſatum. Te & tui pares Plauti verſus alloquuntur.

Cic. 1. de legib.

Trucul. act. 1.

In melle ſunt ſitæ linguæ veſtræ atque orationes,
Lactéque, corda felle ſunt ſita, atque acerbo aceto:
E linguis dicta dulcia datis, corde amarè facitis.

Magiſtrum iuris te & moris probi profiteris, & fraudem tamen doces. Si ſimulationis, diſſimulationis, corruptionis, perfidiæ, improbitatis, malitiæque magiſter, ſit moris probi: quis erit mali? aut ſi iſtarum artium magiſter, eſt moris mali: tu quî boni dicêre? Ceterùm tu obliquandi ſinus magiſter, abi ad ſeruorum gregem, quorum illud eſt ſcitum:

Plaut. Epid. act. 1. *Vtcunque in alto ventus eſt, exin velum vortitur.*

Nos, licet in turbido ſimus pelago, liberalis ingenij hoc libenter audimus effatum:

Iuuen. ſat. 10. *ſemita certè*
Tranquillæ per virtutem patet vnica vitæ.

LIPSIVS.

Vinum, vinum eſſe non deſinit, ſi aquâ leuiter temperatum: nec Prudentia, prudentia, ſi guttulæ in eâ fraudis. Semper intellego,

intellego, vt modicè ad bonum finem. Nonne matres aut medici quoque teneræ ætati fucum ſæpe faciunt, Lucr.

Vt puerorum ætas improuida ludificetur
Labrorum tenus?

THOMSONVS.

Vinum leuiter aquâ miſtum non deſinere vinum eſſe libenter fatemur. Sed ſi veneno miſces: iam non vinum eſt, ſed venenum. Vterque latex & vini & aquæ per ſe bonus eſt, quare nec miſtus malus. At prudentiam fraude miſcere, non eſt aquâ ſed veneno miſcere vinum. Deinde aqua illa leuiter admiſta, pars fit vini. At fraus Prudentiæ pars eſſe non poteſt. *Pars enim honeſti non poteſt eſſe niſi honeſtum.* Imò prudentiæ ne vel admouenda eſt fraus, nedum confundenda: nec vnquam debet Prudentia tam turpi ancilla dehoneſtari. *Nunquam enim virtus vitio adiuuanda eſt, ſe contenta.* Sen. de vit. beat. c. 15. Idem de Ira. lib. 1. c. 9.

Simili vteris, argumento, quod tractas, tam diſſimili, quàm tu es tui. Prorſus enim differunt, quod illi faciunt, & tu vis fieri; Matres enim medicique cùm

oras pocula circum
Contingunt mellis dulci, flauoque liquore
Vt puerorum ætas improuida ludificetur Lucr. lib. 1.
Labrorum tenus,

non faciunt teneræ illius ætatis malo:

Sed potius tali facto [vt] *recreata valeſcat:*

At princeps, quem vis

Ἀλωπεκίζειν πρὸς ἑτέραν ἀλώπεκα,

nil tale molitur: nec tu tale moliri, ſed decipere in perniciem eius, quem decipit, iubes

Magiſter iuris & moris probi.

LIPSIVS.

Virum quærit hoc tribunal, qui οὐκ ἄπειρος τῶν κατὰ τὸν βίον πραγμάτων: Non ignarus rerum quæ eueniunt in hac vita.

Ab illo facilè obtinebimus, nec Maculonium Italum tam diſtrictè damnandum: (qui miſer à quo non hodie vapulat?) & eſſe quandam, vt vir ſanctus ait, Καλὴν καὶ ἐπαινετὴν πανουργίαν: honeſtam atque laudabilem calliditatem.

THOMSONVS.

Ita familiares tibi ſunt paralogiſmi, vt nulla tua ferè

illis careat pagina. Aliquam dicit Baſilius calliditatem eſſe honeſtam: ergo fraudum fæcem tu inde honeſtam argues & laudabilem? Abſurdè nimis, ſi arguendi ratio reſpiciatur: improbè & malitiosè, ſi mens Baſilij ex ampliore eius ſermone oſtendatur. Tuus ratiocinandi modus nimis eſt ridiculus, quia ex particulari particulare, contra Logicæ regulas arguit. Porrò quantùm Baſilius pius vir & ſanctus tibi profano fraudis doctori faueat, non ego, ſed ipſe Baſilius docebit. *Eſt igitur* (inquit) *aſtutia* [πανουργία] *actio animi cum attentione quadam, & arte & ſtudio laudabili rerum omnium agendarum. Sicut & verſutia mali tantùm ſtudium & operationem exprimit. Quoniam igitur aſtutus vniuerſorum ſuſcipit actionem, & in cunctis etiam mala reperiuntur, aſtuti appellatio duo ſignificat. Improbus quidem ſenſu & arte in alienis vtitur damnis. Laudabilis verò citò ac ſollerter bonum proprium veſtigans, dolos atque inſidias alienas rectè cognoſcit, atque euitat. Quamobrem huic attende aſtutiæ nomini diligenter, & vt eam cognoſcas operam dabis, ſecundum quam, hic quidem è ſalubri propoſito, probatus, in propriæ propinquique ſalutis vſu verſatur. Alter verò condemnatus, quòd aſtutiâ ad perditionem proximorum vtitur, tanquam ſubſidio quodam, ad malum, ſtudio illius abuſus.*

Baſil. in Prouerb.

Hîc quis non videt, quæ fuerit ſancti illius mens viri, & quam voluerit in aſtutia (ſiue, vt tu vis, calliditate) cognoſcenda vtendaque cautionem adhiberi? Illam appellat & intelligit πανουργίαν ἐπαινετὴν, quâ quis ad ſuam proximíue vtilitatem, ſine alterius damno vtitur. quod, quæ eo loci adducit exempla, apertè clamant. Nec enim damno Hebræi (de quibus ibi loquitur Baſilius) Ægyptios affeciſſe dicendi ſunt, quibus laboris ſui iuſtam debitamque mercedem emunxerunt, quam illi nunquam erant vltrò daturi. Ceterorum exemplorum, quæ non eſt conſilium enumerare, par eſt æquitas. At illam tuam Aſtutiam ſiue calliditatem & fraudem ſplendidiſſimè ſceleris coarguit. Quid tu vis fieri, quid Gabaonitæ fecerint, quid ille de eorum facto ſcriptum reliquerit, vide. Hoſtibus res erat cum hoſtibus: Gabaonitæ non tam vt vim aliquam Iſraelitis inferrent, quàm vt ſe illorum enſibus ſubducerent, fraude

leui

leui quidem, te diſceptante Lipſi, ſunt vſi : at improba, cenſore Baſilio : cenſore Ioſuâ, dignâ quam grauis maledictio ſequeretur. Sic enim magnus ille dux diuino afflatus numine illos affatur : *Cur nos decipere fraude voluiſtis, vt diceretis, procul valde habitamus à vobis : cùm in medio noſtri ſitu ? Itaque ſub maledictione eritis.* De ijſdem Baſilius in hunc modum loquitur : *Improbâ aſtutiâ Iſraëlitas deceperunt Gabaonitæ.* Porrò, quia luculentus eſt apud Baſilium locus de fraude & alijs vitijs, hic placuit ex eo lectori trutinandum proponere, vt quàm non faueat tuarum fraudum fæci & luto, poſſit videre. *Quando* (inquit) *ſingula Dei mandata contra aduerſantem ſibi malitiam, coram te iudicium experiuntur, Da legi diuinæ contra vitium victoriam. Iniquum & æquum apud te iudicantur ? Reſponde contra concupiſcentiam alienorum bonorum. Da vt vincat virtus.* —— *Simulatio & ſimplicitas, fortitudo & timiditas, prudentia & imprudentia, iuſtitia & iniuſtitia, temperantia & intemperantia iudicantur ? Tunc denique in tuæ mentis receſſu iudiciorum rectitudinem oſtende. Et, velut in tribunali, tibi aſſidere mandatum Dei faciens, monſtra te vitium abhorrere, ac omninò* [nota *omninò*] *ab eo eſſe auerſum, virtuti verò fauentem ſtudentemque.* —— & infrà : *Innocentem ergo te oſtendet morum & ſimplicitas & candor, qualis erat Iacob minimè fictus, habitans domum, hoc eſt, naturæ vtens ſimplicitate, nihil ex arte ſimulatum, figuratúmue retinens, hoc eſt nullam in verbis adumbratam decipientemue faciem præ ſe ferens.*

Deut 34. 9.
Ioſ. 1. 5.
Ioſ. 9. 22. 23.
Baſil. ibid.

At dices hæc eſſe in priuatâ cuiuſque vitæ ratione, non in ſalute publicâ præcepta ſeruanda. Sed recurre ad Gabaonitas, quorum nomen, ob fraudem publicæ ſalutis pallio tectam, cum maledictione eſt ad poſteritatem propagatum. Illic de publicâ fraude agitur, & de ſalute publicâ. Neque tu vnquam euinces, quin Baſilius, quæ proximis verbis vni legenti aut audienti dicit, omnibus facienda intelligat. Quare tu ψευδόνυμε magiſter moris probi ω

Audi, magiſter fraudis & moris mali,

quo telo is qui ſerpentis caput contriuit, vipereum hoc tuum caput feriat, quo adamantino decreto omnes fraudum aliarumque artium malarum doctores à ciui-

Math. 5. 19. tate cœleſti arceat. Ὃς ἐὰν οὖν λύσῃ μίαν τῶν ἐντολῶν τούτων τῶν ἐλαχίστων, καὶ διδάξῃ οὕτω τοὺς ἀνθρώπους, ἐλάχιστος κληθήσεται ἐν τῇ βασιλείᾳ τῶν οὐρανῶν. *Qui ſoluerit vnum de mandatis iſtis legis minimis, & docuerit ſic homines, minimus vocabitur in regno cœlorum.* At, qui ibi minimus in regno cœlorum futurus dicitur, minimè in eo habiturus locum intelligitur. Si ergo tibi vlla ſpes eſt vitæ æternæ per Chriſtum, cane palinodiam, & abiura fraudis magiſterium, & eſto reapſe, quod ore tantùm profiteris,

—ille qui ſcelera committi vetes.

1. Pet. 2. 1. 2. 3. Voſque adeo Lipſij auditores, lectores, admiratores, vnà cum illo ἀποθέμενοι πᾶσαν κακίαν, καὶ πάντα δόλον, καὶ ὑποκρίσεις, καὶ φθόνους, καὶ πάσας καταλαλιάς, ὡς ἀρτιγέννητα βρέφη τὸ λογικὸν ἄδολον γάλα ἐπιποθήσατε, ἵνα ἐν αὐτῷ αὐξηθῆτε, εἴπερ ἐγεύσασθε ὅτι χρηστὸς ὁ Κύριος: *Deponentes omnem malitiam, &* DOLVM *&* SIMVLATIONES, *& inuidias, & omnes detractiones, ſicut modò geniti infantes rationabile ſine dolo lac concupiſcite, vt in eo creſcatis, ſi tamen guſtaſtis, quòd dulcis eſt Dominus.* Et

1. Pet. 4. 11. εἴ τις λαλεῖ, ὡς λόγια Θεοῦ: *ſiquis loquitur: quaſi oracula Dei* loquatur: nec Chriſti ciuitatem prophanorum hominum vanitate polluat & perdat.

LIPSIVS.

Lib. 4. Polit. c. 4. *Nec, tamen ita hæc diſſero, vt fræna omnia fraudi, malitiæq; permittam. abſit. Diſtinctionum tibi lumen præferam, &, nequid libero nimis pede vagêris, lineis ſuis, limitibuſque includam fallacem hunc campum.*

THOMSONVS.

Superiori capite tibi fraudis agrum

Virgil. Georg. 1. *—tenui ſat erat ſuſpendere ſulco:*

Hic das omnes diſtinctionum liras: vbi planè deliras. Dicis enim (etſi fraudes doces) te non omnia fræna fraudi malitiæque permiſſurum, & prælaturum diſtinctionum lumen. At ſi permiſeris tantillùm:

Ouid. metam. 2. *Fertur equis auriga, nec audit currus habenas:*

Nec ipſe Automedon currum rexerit, quem hi trahent equi. ſemper vitijs cum Virtute de principatu certamen fuit. Nec pars victrix ſecum cohabitare victam magis patitur, quàm pellicem vxor, aut vxorem pellex. Non

eſt

eſt quod quiſpiam ſe vitium moderaturum putet, cui ſemel dederit aditum. *In primis finibus hoſtis arcendus eſt. Nam cum intrauit, & portis ſe intulit, modum à captiuis non capit.* Principijs obſtandum. Nam Sen. de Ira. lib. 1. c. 8.

Ægriùs eyciitur quàm non admittitur hoſpes

& multo *facilius eſt excludere pernicioſa, quàm regere; & non admittere, quàm admiſſa moderari. Nam cum ſe in poſſeſſione poſuerunt, potentiora rectore ſunt, nec recîdi ſe minuiue patiuntur.* Et ſi *ſerpunt vitia, & in proximum quemque tranſiliunt, & contactu nocent*: quâ violentiâ flectent, quò volent, eos ipſos, quos poſſederunt? nam cum vſu poſſideri (ne erres) non poſſunt. Sunt enim ferarum inſtar, quæ *ſæpe laniant dominos*, qui eas ceperunt. Sen. eod. lib. c. 7. Idem de tranq. an. c 7. Idem de vita beata, c. 14.

Diſtinctionum lumen] Rectè quidam eiuſmodi diſtinctiones, extinctiones appellauit. veritatis enim & rectæ rationis lumen argutiarum tenebris obruunt, & opprimunt.

Nequid libero] Fruſtrà. Nám, vt ait ille,

Cui plus licet quàm par eſt, plus vult quàm licet.

Et alius:

Nemo ſatis credit tantum delinquere, quantum
Permittas: adeò indulgent ſibi latiùs ipſi. Iuuen. ſat. 14.

Quàm perniciter & pernicioſè tui diſcipuli monſtratâ hac fraudis viâ, ingredientur, currentque per eius aſcenſum donec eò venerint, vnde nequeant deſcendere, niſi ruendo? Sed tuum erat (id eſt, *magiſtri iuris & moris probi*) ſe præcipitantes in ruinam manu retrahere, non impellere. Tu impellis, qui ſternis illis viam ad omnem turpitudinem, perfidiam, iniuſtitiam. Nam

Sunt quædam vitiorum elementa: his protinus illos
Imbuis, & ſuades minimas ediſcere fraudes. Iuuen. ſat. 14.

Tum medias in illis toleras: quid ſuper eſt, niſi vt ipſi ad robuſtam malitiam & perfectam felicibus tuis auſpicijs per ſe irent, niſi & tu eò etiam duceres? Nam licet te robuſtam hanc malitiam damnare dicas: idem tamen cum de iniuſtitiâ loqueris, vis *principem in rebus valdè afflictis non ſpecioſa dictu, ſed vſu neceſſaria ſequi: & abire leuiter à legibus.* Dices fortaſſe te non iubere ſed indulgere quodammodo principi hoc nefas. Non erat opus tertio iſti gradui fraudis verbo fauere, quem vltrò Infra cap. 14. lib. 4. polit.

ſcanſuri ſunt, quos in ſecundo ſtatuiſti.

Iuuen. ſat. 2. *Nemo repentè fuit turpiſſimus.*

Sed qui ſemel turpitudine imbutus eſt & ſcelere, haud facilè in imo ſtabit. Qui Leues & Medias fraudes imbibit, & magnas imbibet. Nam

—fallaciam

Terent. Andr. Act 4. ſce. 5. *Alia aliam trudit*

&

Plaut. Curc. act. 1. *Semper tu ſcito, flamma fumo eſt proxima.*

Quid me accuſas, inquies, ſi illi lineas, quas præſcripſi, tranſcenderint? Quid ego poſſum, ſi illi peccant?

Iuuen. ſat. 14. *Hæc ego nunquam*
Mandaui, dices olim, nec talia ſuaſi.

Non ſuaſiſſe videris apertè: at

Ibid. *Mentis cauſa malæ tamen eſt & origo penes te,*

qui prima illa docuiſti fraudis elementa.

LIPSIVS.

Fraus vniuersè mihi hîc eſt, ARGVTVM CONSILIVM A VIRTVTE AVT LEGIBVS DEVIVM, REGIS REGNIQVE BONO.

THOMSONVS.

Nimis argutum eſt illud ARGVTVM: quin dic apertè eſſe conſilium, callidum, improbum, malitioſum, perfidioſum. Tum nimis lene eſt illud, A VIRTVTE ET LEGIBVS DEVIVM: deme ergo perſonam: aperi frontem, dic planè, quod doces callidè; contra virtutem, contra leges non humanas modò, ſed inprimis diuinas, & contra mores bonos.

Denique addis, BONO. Quàm rectè dixit Ariſtoteles omnes appetere bonum, aut apparens bonum, tam ineptè tu dicis ἁπλῶς illud conſilium eſſe bono Regis & Regni, Nam ſæpe

Pſal. 9. *Fraudis fraude ſua prenditur artifex.*

Quare non ſemper eſt regis regnique bono, niſi ſpecie tali.

LIPSIVS.

Ea triplex: Leuis, Media, Magna. Illam appello, QVAE HAVT LONGE A VIRTVTE ABIT, MALITIAE RORE LEVITER ASPERSA. *In quo genere eſt mihi Diffidentia, & Diſſimulatio. Mediam,* QVAE AB EADEM

ADEM VIRTVTE FLECTIT LONGIVS, ET AD VITII CONFINIA VENIT. *In qua pono Conciliationem & Deceptionem. Tertiam*, QVAE NON A VIRTVTE SOLVM, SED LEGIBVS ETIAM RECEDIT, MALITIAE IAM ROBVSTAE ET PERFECTAE. *Vti ſunt Perfidia & Iniuſtitia. Illam ſuadeo; hanc tolero, iſtam damno.*

THOMSONVS.

Quicquid tibi Lipſi places,
Interdum ineptè ſtultus es, Plaut. Moſtell. Act. 2.

Diffidentiam & Diſſimulationem ſuades, aſperſam vtramque Malitiæ rore, & recedentem (licet haud longè) à virtute. Ab eadem virtute longiùs recedentem Conciliationem Deceptionemque toleras. At Perfidiam, quia etiam à legibus recedit, damnas. Quaſi aliquid à virtute recedat, quod non idem ſit deuium à legibus. Sed quas leges hic intelligis? Diuinas an Humanas? Si Perfidiam Iniuſtitiamque damnas, quia ab humanis legibus recedunt: cur non & Conciliationem, id eſt Corruptionem & Deceptionem damnas, quæ à diuinis recedunt? Sin te dicis perfidiam iniuſtitiamque, quia à diuinis legibus recedunt, damnare: omnes tuæ fraudes in eadem, id eſt, in perforatâ erunt naui.

LIPSIVS.

Nonne pro omnibus ille [Princeps] *excubat? Turpe igitur & omnibus noxium, illum* labi, errare, decipi. Cicer. Phil.

THOMSONVS.

Noſti opinor Lipſi, illud vetus, MINIMA DE MALIS. Cic. de offic. 3. Compara ergo inter ſe, labi, errare, decipi: & trahere ad lapſum, decipere, corrumpere. Vtrum tibi maius eſt malum? quod accipis, an quod das? Illud maius in præſens videtur: at hoc reapſe & maius eſt & ſentietur in futurum. Nemo enim Deo dat pœnas ob mala illi illata, ſed ob ea, quæ fecit & intulit. Nec redimenda eſt vel regis vel populi, vel vtriuſque vita ſaluſué momentanea æternâ morte. Ego vetus illud amplector ſaniter intellectum: SALVS POPVLI SVPREMA LEX ESTO: Id eſt, ne ſalus præſens fraudi ſit ſaluti æternæ.

Ais noxium eſſe, principem errare: at ſtultum, ſi

non inſanum eſt, errare, ne erres; ne pecces, peccare. Quia ſic

Dum vitant ſtulti vitia in contraria currunt.

Horat ſerm. lib. 1. ſat. 2.

LIPSIVS.

Diſſimulatio adſumenda. quam poſui, & ſuaſi loco altero: quæ verè Diffidentiæ huius proles.

THOMSONVS.

O matre fœda filia fœdior,

& verè Κακῆ κόρακος κακὸν ὠόν: *Mali corui malum ouum.*

LIPSIVS.

Cic. pro Cn. Planc.

Hæc eſt, quæ frontem aperit, mentem tegit.

Neceſſaria ſanè Principi, adeo, vt veteranus Imperator dixerit: neſcit regnare, qui neſcit diſſimulare.

Et Tiberius ab eadem mente, Nullam, vt rebatur, ex virtutibus ſuis magis, quàm Diſſimulationem diligebat.

Cic. 3. de offic.

Diſplicebit hoc ingenuæ alicui fronti, & clamabit. Ex omni vita ſimulatio Diſſimulatioque tollenda eſt:

De priuatâ, fateor: de publicâ, valdè nego. Nunquam regent, qui non tegent.

THOMSONVS.

Iuuen. ſat. 2.

Iam meritò (ſi vnquam) exclamet poëta:

Frontis nulla fides,

Si tuum Lipſi axioma obtinet, Neceſſarium eſſe principi frontem aperire, mentem tegere, & aſſueſcere (vt tuam mentem Salluſtij verbis interpreter) *aliud clauſum in pectore, aliud promtum in lingua, magisque vultum, quàm ingenium bonum habere.*

Salluſt. Catil.

Diſplicebit] plurimùm. Et omnium bonorum puncta feret vox illa Ciceronis: *Ex omni vita Simulatio, Diſſimulatióque tollenda eſt.* Quia ab Aquilij ore nos docet, ſimulatione, & Diſſimulatione dolum malum contineri.

De offic. 3.

Ibidem.

De priuata.] Vellem acumen ingenij tui nobis explicare, quemadmodum aliquid in vitâ publicâ careat peccato, qnod in priuatâ habeat.

De publicâ valde nego] Et valdè ineptè, ne dicam impiè. Negas ex vitâ publicâ tollendam eſſe Simulationem & Diſſimulationém, cùm ex priuata tollendam concedas? *quaſi culpam numerus peccantium minuat: & in perſonis non in rebus ſit accuſatio.*

Hierony. Apolog. ad Pam. & Marcellam adu Ruff. to. 3.

Nunquam

Nunquam regent, qui non tegent.]

Vis ergo principem tegere mentem? Aut illa bona erit, aut mala. Si bona: cur inuides hominibus bonum? Si mala: cui vis tegat? Hominem licet celet, patet Deo. πάντα γὰρ γυμνὰ καὶ τετραχηλισμένα τοῖς ὀφθαλμοῖς αὐτοῦ, πρὸς ὃν ἡμῖν ὁ λόγος. *Omnia enim nuda ſunt, & patentia oculis eius, cum quo nobis eſt negotium.* Heb. 4. 13. *Et Nihil prodeſt* (inquit Seneca) *incluſam eſſe conſcientiam, patemus Deo.* Apud. Lact. inſtit. lib. 6. c. 24. Imò inter homines

Αἰεὶ (:) οὔ τι λέληθε διαμπερὲς ὅστις ἀλιτρὸν Solon.
Θυμὸν ἔχει, πάντως δ' ἐς τέλος ἐξεφάνη

Quiſquis habet pectus ſceleroſum, non latet vſque,
Sed tandem, latuit qui prius, ipſe patet.

Et frons illa mentita bonam mentem, ſimulationis diſſimulationiſque laruâ detractâ ſuam prodet turpitudinem.

LIPSIVS.

Habes de Leuibus fraudibus. ad MEDIAS *venio: in quibus Conciliatio prima, ſiue vt liberius dicam, Corruptio. Ea eſt cum callidè inclinas & allicis ad te eorum animos operaſque, qui alieni iuris. O artem nimis hodie Principibus receptam!*

Quam valdè attollit Tullius, & proprium hoc eſſe Prudentiæ ſtatuit, conciliare ſibi animos hominum, & ad vſus ſuos adiungere. De offic. 2.

Quod duplici via fit, Suaſionis & Doni. Rarenter illâ: hac alterâ creberrimè, vt hodie corrupti deprauatique mores ſunt admiratione diuitiarum. Ibid.

THOMSONVS.

Tu qui ſcripturas ſacras te dicis legere, *vt melior, non vt doctior fias*, debebas in tuum commodum hanc Conciliationem ſiue Corruptionem, ſiue per ſuaſionem illa fiat, ſiue per pecuniam, inde diſcere eſſe furtum, ne ad illud facem præferres, & doceres. Cent. 1. epiſt. 59. *Non concupiſces alienum.* Exod. 20. Lex eſt: Quî ergo audes tu docere Principes gypſata pecuniæ manu, aut viſcata ſuaſionis lingua alienum ad ſe attrahere, id eſt furari? In ſacris, in prophanis litteris documenta habes, quàm noxia fuerit hæc via ipſis vtentibus. Expleuit Iugurtha donis & largitione Romanorum multos; quo exitu? tu noſti: nam ille eſt tuus ager. Sall. Iug. Abſolomus corda Iſraelitarum dulci- 2. Sam. 15. 6.

bus

bus alloquijs & ſermone illice patri ſubduxit. Quis fuit
c. 18. 9. huiuſce Conciliationis euentus? Quaſi cœlum & ſolum in eius ignominiam conſpiraſſent, medius inter vtrumque ſuſpenditur: Adeò verum vt ſit illud

Ariſt. 3. Rhet. dat. Democr. Eraſ. adag. alij dant Heſiodo.

οἱ αὐτῷ κακὰ τεύχει ἀνὴρ ἄλλῳ κακὰ τεύχων

Qui mala cunque alij fabricat, ſibi fabricat ipſi.

2. Sam. 17. 23. Deinde conſultori Achitopheli (cuius verba aliquando pro oraculis fuere) quid accidit? Laqueo, vt meritus eſt ipſe ſibi carnifex vitam clauſit. Dum datur ergo, reſipiſcite Achitopheles: ne & vos longa fiatis litera.

Cic. epiſt. fam. lib. 5. ep. 69. *Quam valde attollit Tullius.*] Ipſe ait Tullius alicubi: *Qui ſemel verecundiæ fines tranſierit, eum benè & gnauiter oportet eſſe impudentem.* At poſtquam tu Lipſi

Proper. lib. 3.

—rupiſti fræna pudoris

Non potis es *captæ mentis habere modum,*

Imò

Et pudor & probitas, & metus omnis abeſt.

Nec pudet te mentiri, & firma fronte mendacium Ciceroni affingere. Attollit Tullius Conciliationem: ſed an tuam hanc per nefas? Non attollit. Deprimit, & prorſus vult extirpari. Cùm enim dixiſſet *idem eſſe honeſtum, iuſtum & vtile: Quod* (inquit) *qui parum perſpiciunt,*
Cic. de offic. 2. *hi ſæpe verſutos homines & callidos admirantes, malitiam, ſapientiam iudicant: quorum error eripiendus eſt, omniſque opinio ad eam ſpem traducenda, vt honeſtis conſilijs iuſtiſque factis, non fraude, & malitiâ ſe intelligant ea, quæ velint, conſequi poſſe.*
Ibidem. & infrà: *Quæcunque homines homini tribuunt ad eum augendum, àtque honeſtandum, aut beneuolentiæ gratiâ faciunt,—— aut honoris, —— aut ſicui fidem habent, & benè rebus ſuis conſulere arbitrantur: aut ſi cuius opes metuunt: aut contrà à quibus aliquid expectant: vt cum reges populareſue homines largitiones aliquas proponunt: aut poſtremò precio, aut mercede ducuntur; quæ ſordidiſſima illa quidem eſt ratio, & inquinatiſſima, & ijs, qui eâ tenentur, & illis qui ad eam confugere conantur. Malè enim ſe res habet, cum quod virtute effici debet, id tentatur pecuniâ.* Vnde liquidò conſtat, quibus ille artibus Cõciliationem velit niti, quibus cenſeat Conciliantes conciliatoſque contaminari. Imò tantoperè fœdam illam conciliationis belluam per pecuniam deteſtatus eſt, vt, largitionem etiam, qua rex in

populum

populum ſuum vſus eſſet, vnà cum condemnante rege condemnarit. Cuius verba adnectere non me pigebit. *Præclarè in Epiſtola quadam Alexandrum filium Philippus accuſat, quòd largitione beneuolentiam Macedonum conſectetur. Quæ te malùm* (inquit) *ratio in iſtam ſpem induxit, vt eos tibi fideles putares fore, quos pecuniâ corrupiſſes? An tu id agis, vt Macedones, non te regem ſuum, ſed miniſtrum & præbitorem putent? Benè miniſtrum & præbitorem, quod ſordidum regi. Melius etiam quod largitionem, corruptelam dixit eſſe. Fit enim deterior, qui accipit, atque ad idem ſemper expectandum paratior.* Sed fuit, dices, illa correptio patris priuata docentis filium: imò reſpondet tibi Cicero: *Hæc ille filio: ſed præceptum putemus omnibus.* Iam, opinor, vides quanto melius fuiſſet, Ciceronis nomen præterire, quàm in tuum dedecus eo abuti. Nam vt Κίχλα χέζει αὐτῇ κακὸν *Turdus cacat ſibi malum*: Ita tu tibi maculam incoxiſti, quam nunquam elues: quia fœdæ conciliationi Tullium facis auctorem, qui planè reprehendit reges qui volunt *imbecillitate aliorum, non ſua virtute valere.* Ibid. Ibid. Adag. De offic. 2.

LIPSIVS.

Quotuſquiſque eſt, cui non illæ bono atque honeſto potiores ſint? Salluſt. Iug.

Itaque ſcitè & rectè hac machinâ ſi vtare; vbique reperies, quos perniciosa libido teneat alienæ potentiæ decus atque libertatem ſuam gratificari. Ibid.

Qui & principem ſuum, & omnia eius venalia habeant: Atque adeo (hoc reconde) *in ipſa hoſtium acie inuenies tuas manus.* Ibid. Tacit. Agric.

THOMSONVS.

Caue Princeps quicunque es, hac machinâ ne vtaris: &

Πέπνυσο μηδ᾽ αἰσχροῖσιν ἐπ᾽ ἔργμασι μηδ᾽ ἀδίκοισι Theognis.
τιμὰς, μηδ᾽ ἀρετὰς ἕλκεο μηδ᾽ ἄφενος.

Tu ſape: nec factis iniuſtis néue pudendis
Vimue decuſue tibi, diuitiaſue trahe.

Alto & ſincero animo ſperne mihi ſemper compendia turpia, & Idem.

Κέρδεα δημοσίῳ σὺν κακῷ ἐρχόμενα
Commoda, quæ ſecum publica damna trahunt.

Quidquid

Quidquid ſtygia delibuti palude prudentiam velint fraude miſcere : *Prudentiæ pone modum. Ne erigas oculos tuos ad opes quas non potes habere : quia facient ſibi pennas, quaſi aquilæ, & volabunt in cœlum.* (Pro. 23.4.5.)

Non iam luis pœnas fraudis ?

Sera tamen tacitis pœna venit pedibus : (Tibull. lib. 1. eleg. 9.)

&

Sperato Deum memorem fandi atque nefandi. (Virgil. Æn. 1.)

Qui ſi non in hoc ſeculo te, at tuos tuo magno damno puniet, vt ex vero dixerit ille vates, (Horat. epiſt. lib. 1. ep. 2.)

Quidquid delirant reges plectuntur Achiui.

Imò & in futuro *te arguet & tecum expoſtulabit.* (Pſal. 50. 21.) Quare tu atque adeo vos omnes principes audite monitorem principem, qui iubet vos

Qui ius ab alta ſede plebe dicitis, (Pſal. 2.)
Errorum tenebras depellere, diſcere verum,
Seruire Domino cum tremore,

ne ſi pedibus eatis in improborum ſententiam, vnà cum illis pereatis.

Qui & principem.] Finge iam Lipſi Principem alienos corrumpentem, tum illorum Dominum referentem illi Principi gratiam, & pecuniæ hamo illius ad ſe trahentem ſeruos, & fieri vt ait poeta (etſi non hoc ſenſu)

certamina diuitiarum, (Horat. epiſt. lib. 1. ep. 5.)

tum teipſum, ad quæ te duxit *Langius,* (De Conſtant. lib. 1. c. 1.)

munita tenere (Lucr. lib 2.)
Edita doctrinâ ſapientum templa ſerena,
Deſpicere vnde queas, illoſque videre
Certare ingenio, &
Noctes atque dies niti præſtante labore
Ad magnas emergere opes rerumque potiri.

Hic tuam fidem (etſi trita ſatis eſt) an horum principum alterum ſapere, alterum delirare ; an vtrumque ſapere diceres, an ambos

Errare, atque viam palantes quærere vitæ (Lucr. ibid.)

Quandoquidem promiſcuè omnibus principibus conſulis hac fraudis machinâ vti : promiſcuè omnibus auctor ſceleris & ruinæ ? Non conſulo, dices, ſed ſi ſcitè & rectè hac machina vtantur, qui libertatem ſuam illorum potentiæ parati ſunt gratificari, inuenturos dico.

At

At quid hoc eſt aliud, dicere, quàm rectum eſſe quendam vſum illius machinæ, nempe Corruptionis? id eſt, quid hoc aliud eſt, quàm corruptionem docere? Eſt ergo ô

IMPERATOR,

cur amplo tuo diplomate Lipſi libros ornes.
Eſt ô

REGES,

PRINCIPES,

cur Lipſio faueatis: qui tam potente machinâ vos inſtruxit: certè: niſi alios aduerſus vos: niſi vos in vos eâ inſtruxiſſet, vt vos mutuò deſtrueretis.

LIPSIVS.

Quid? quod in ſacrum, & indiuiduum thorum penetrauit iſtâ fraus? Rem turpem! & fœminæ etiam inducuntur, ſiue emuntur, ἵν' ἐξαγγέλλωσι κατὰ τῶν ἀνδρῶν: vt efferant, & enuntient, quæ contra maritos. Ariſt. polit. 5. c. 11.

In Tacito legi: Secreta quoque eius corrupta vxore prodebantur. Tacit. 4. Annal.

THOMSONVS.

Etſi doctrinam das ciuilem; hic tamen narrare potius quid factum, quàm docere quid ſit faciendum, vis videri: & nihilominus doces. Sicut & *Hiſtrionici impudici geſtus, quibus infames fœminas imitantur, libidines, quas ſaltando exprimunt, docent.* Lact. epit. c. 6.

LIPSIVS.

Iam Deceptio eſt, cum inducis alium in tua commoda, errore aut mendacio obiecto. Quod licitum probumque in Principe eſſe, volunt boni auctores. Magnus Plato cenſuit—— Et noſter Plinius: —— Quinetiam neſcio quis poëta. —— Et principes ſanè promptè audiunt. —— Decipiunt verbis, literis, legatis, atque adeo ipſos legatos. —— Et quid diducam? vno verbo; cum Lyſandro plerique ſentiunt, τὸ ἀληθὲς τοῦ ψεύδους κρεῖττον εἶναι, ἑκατέρου δὲ τῇ χρείᾳ τὴν ἀξίαν, καὶ τὴν τιμὴν ὁρίζεσθαι: Verum falſo eſſe melius, ſed vtriuſque dignitatem, & præſtantiam vſu diſcerni.

Atque hæc, humanam prudentiam ſi conſideras, proba. Quidni? Ad bonum enim publicum referuntur. quod inſitum in ijs malitiæ virus facilè exſugit, & abſorbet. Vt medicamentis laudabiliter venena miſcemus, ſalutari illo fine: ſic videntur

Plato 5. de Rep. ἐν φαρμάκου εἴδει τὰ τοιαῦτα χρήσιμα εἶναι: inſtar pharmaci hæc talia eſſe.

Sall. Iug. *Adde receptiſſimos mores, & quòd hæc* conſuetudine iam pro nihilo habentur.

Imò neceſſitatem etiam. quòd contra tot inſidiantes, vix eſt vt ſe ſuosque aliter tueatur bonus Princeps. Quibus cauſis ego quoque prædixi, tolerari Medias has fraudes à me, non tolli.

THOMSONVS.

Deceptionem deſcribis: principi licitam eſſe, auctoritatibus & rationibus probas: quod non ſatis poſſum mirari. Cùm enim Deceptio mendacio nitatur, cuius Ioh. 8. 44. *Diabolus parens eſt*, quo quiſque magis ei aſſueſcet, eo magis ſe Diaboli filium oſtendat, neceſſe eſt: nec vnquam firmum erit edificium, quod arenoſo mendacij fundamento nitetur. Prou. 20. 17. Præterea, *quamuis* primò *ſuauis eſt* Lact. epit. c. 6. *homini panis mendacij*, tamen *poſtea implebitur os eius calculo. Nunquam* Lipſi, *nunquam mentiendum eſt, quia mendacium ſemper aut fallit, aut nocet.*

Probi auctores] In eo minimè probi. Quia rem minimè probam, probam licitamque dicis cenſere. Et quis ille è mortali ſemine, qui, quod Deus damnarit, probare debeat? At illi, dices, Deum damnaſſe neſcierunt. Verum. Neque nos illorum placitis niti debemus, qui, quid Deus iuſſerit, quid vetuerit ignorarunt, niſi ſiquid rectè & ſecundum ſacras Scripturas fortè dixerunt. Quaſi ego Regis mei præcepta & leges debeam negligere, quia contra illas magni quis ingenij ſcripſit, dixit, ſenſit. Plaut. Ciſtell. act. 1. Hæc eſſet *ſtultitia ſepelib. iis.*

Iam qui ſunt illi probi auctores? Plato, Plinius, & neſcio quis poëta. Neſcis quis ſit ille poeta, & tamen tibi eſt probus auctor: quare? an eo maximè nomine, quòd fraudē probarit? opinor: Nec tamen illam fortaſſe fraudē probauit, quam tu toleras. Quid enim? ſi de eo mendacio loquitur, quod dicitur ad alterius ſalutem aut vitam ſeruandam, non ad palliatum illud bonum publicum aſſequendum? de quo genere mendacij opportunius infrà dicetur. Porrò, dixerit Plato dixerit Plinius, dixerit ille poëta terræ filius, probam eſſe hanc fraudem: quantum credis apud verè probos, id eſt pios illorum habitura dicta momentum? niſi Scripturarum ſacrarum

regulæ

regulæ conſona : nullum. Quid enim ſunt quàm *στοιχεῖα τοῦ κόσμου elementa mundi*: id eſt vana, leuia, futilia, noxia, & eo ipſo reijcienda, quòd fallacia. Quibus ſpretis audite (Principes) Apoſtolum Dei præconem: Μὴ ψεύδεσθε εἰς ἀλλήλους *Nolite mentiri inuicem*. Et rurſus: Ἀποθέμενοι τὸ ψεῦδος, λαλεῖτε ἀλήθειαν ἕκαστος κατὰ τοῦ πλησίον αὐτοῦ. ὅτι ἐσμὲν ἀλλήλων μέλη. *Deponentes mendacium, loquimini veritatem vnuſquiſque cum proximo ſuo.* Si non auditis Apoſtolum : at Regem audite. *Vtquid diligitis vanitatem : & quæritis mendacium ?* Si nec illum auditis : conuertet ſe ad Deum, & dicet : *Odiſti omnes, qui operantur iniquitatem : perdes omnes, qui loquuntur mendacium.* Nec ceſſabit ingeminare : *Diſperdat Dominus vniuerſa labia doloſa.* At vulgo hæc dicuntur & priuatis hominibus, non Regi, cui publica ſalus curæ eſſe debet, & quem propterea *turpe & noxium labi, errare decipi*: Imò & vobis dicit : *Reges qui iudicatis terram, ſeruite Domino in timore: & exultate cum tremore. Apprehendite diſciplinam, nequando iraſcatur Dominus, & pereatis de via iuſta.* Quid eſt ſeruire Domino, niſi præceptis eius parere, veritatem ſequi, & ſtygium illud mendacij ſemen auerſari?

Coloſſ.2.8.
Coloſſ.3.9.
Eph.4.25.
Pſal.4.3.
Pſal.5.7.
Pſal.12.4.
Lipſ ſup.
Pſal.2.10.11.12.

Principes ſanè promptè audiunt] Non eſt mirum. Imbecillæ ſunt hominum mentes, & facilè, & ex naturâ inclinantur in malum. Et Reges vt in magis arduo, quàm ceteri mortales, loco ſunt conſtituti, ita opportuniores caſui, & leui adulationis vento ab excelſo deturbantur. Dico eos caſui opportuniores, quia non tantum, vt tu ais, promtè, ſed ſæpe auidè adulationes audiunt, & illam mendacij, fraudis, Deceptionis, Corruptionis, quæ ad orcum ducit, viam palponûm ſuaſu ingrediuntur. *Sed deſeratur* (ſi fieri poteſt) hæc *via perditionis & fraudis, in qua mors voluptatis illecebris adoperta celatur.* Illi, inquis, promtè audiunt: nec tu, ne audiant, vetas, ſed addis calcar, & quód dicitur, *igni oleum.*

Lact. inſtit. lib. 7. c. 27.

At vos reges, etſi adulatorum & atheorum inſania hiſce vos opinionibus velit imbuere : & fraude, deceptione, mendacio vti : bono publicó ſcelus prætexere, & (quaſi Dì eſſetis) quidquid velitis, dicant poſſe facere : ſcitote tamen, etſi *Di* (vt vates vos appellat) *eſtis*, vos

Pſal.82.6.7.

vos ſicut homines morituros, & adminiſtrationis redituros rationem: &, ſi iniuſtè vixeritis, ſicut magnæ arbores magno cum fragore & multarum minutarum ruinâ proſternuntur, ita vos magnis cum turbis & denſa populi ſtrage caſuros. Quare

Virg. 6. *Diſcite iuſtitiam moniti.*

nec ſinuoſis anguibus, qui in ſinus veſtros irrepunt, credite. Non triſtibus ſorbis, ſed dulci pomo primos noſtros parentes veterator ille Serpens decepit. Qui ſæpe mutat pellem, nunquam ingenium. *Transformat ſe Satanas in Angelum lucis*, quo faciliùs hominibus imponat. Itaque μὴ παντὶ πνεύματι πιστεύετε, ἀλλὰ δοκιμάζετε τὰ πνεύματα, εἰ ἐκ Θεοῦ ἐστι. *Nolite omni ſpiritui credere, ſed probate ſpiritus, ſi ex Deo ſint.* Si Lipſius diuino verbo dicit conſona, quiſquis es, audi: ſi diſſona, ſi contraria:

Cor.

1. Ioh. 4. 1.

Non ſi quid turbidus ille
Eleuat, accedas, examenuè improbum in illa
Caſtiges trutina.

Perſ. Sat. 1.

Eſ. 8. 20. &c. *Ad legem magis, & ad Teſtimonium. quòd ſi non dixerit iuxta verbum hoc: non erit ei matutina lux.*

Apul. metam. 5. *Decipiunt verbis*] In ipſa Deceptione docenda lectorem tuum decipis, cum priori tuæ fraudi *concolores fallacias* (vt ait Illa apud Apuleium) *adtexis*, & ſub narrationis ſpecie doces, & lectorem callidè tuo imbuis veneno. Et ais Principes decipere, verbis, literis, legatis, atque adeo ipſos legatos: certè nimis

Plaut. Bacchid. act. 3.

Multi more iſto atque exemplo viuunt, quos cum cenſeas
Eſſe amicos, reperiuntur falſi falſimonijs,
Linguâ factioſi, inertes operâ, ſubleſtâ fide.

Nec tu minuis numerum ſed auges, cum illorum factum non reprehendis ſed probas. Et quaſi non ſit ſatis tibi in peſtem incidiſſe, alios etiam peſtifero tuo Spiritu afflas. Nec ſolus vis perire, ſed cum ſplendida Principum turba.

Rom. 6. 23. *Vtriusque dignitatem.*] Cuius ſtipendium eſt mors, eius dignitas quæ, precor, eſſe poteſt? mendacij ſtipendium mortem eſſe, cum ſit peccatum, nemo audebit negare, niſi idem diuinorum oraculorum veritatem ſimul & auctoritatem velit reſpuere.

Hæc, humananam Prudentiam ſi conſideras proba] Vt aliquando

quando Demades ſanguine Athenienſium legis latorem Draconem leges ſuas ſcripſiſſe dicebat: ita ego te Lipſi tuam fraudem aſpidum dentibus pro ſtilo in tabulis exaraſſe iure dicam. Quæ enim aſpis pernicioſiore calliditate vtitur? Sed quid tu hic fraudis doctor vis Principem mendacij defenſiones & ipſa mendacia probare, ſi humanam conſiderat prudentiam? An per humanam Prudentiam committi debet aliquid, quod per diuinam Sapientiam debet omitti? Porrò, vt vana, ita male-callida, nec ſibi conſtans eſt illa conditio [*Si humanam &c.*] Quia videri vis innuere, ſiquis diuinam conſideret ſapientiam, non debere eum eiuſmodi Deceptionem probare. At infrà cum ex Scripturis oſtendis non eſſe mentiendum, poſtremò tamen, vis Auguſtinum Scripturarum ſacrarum, id eſt diuinæ Sapientiæ & legis interpretem tua illa mendacia probare. Ita vt ſiue quis humanam Prudentiam, ſiue diuinam Sapientiam conſideret, te arbitro, liceat mentiri. Plutarch. in Solone.

Quidni? ad bonum enim] Aliud eſt Lipſi, tuo conſilio aliquid ad bonum publicum referre, aliud illud ipſum in commodum publicum vt vertat, efficere: Deinde, non quidquid nobis videtur faciendum propter bonum vel publicum, vel priuatum, idem fieri debet: Nec mala, teſte Apoſtolo, vt inde bonum eueniat, patrari. Rom. 3. 8.

Publicum] Publicum hoc pallium non magis iſtam fraudem tegit, quàm priuatum olim Diogenis vanitatem. fuit illud, & eſt hoc pertuſum; tralucet: vitium patet.

Quod inſitum] In Galliâ cùm eſſem, audiui quendam cùm æſtate feruidâ, crebra pocula meri exhauriret, reprehenſum, non ſe ſed tempeſtatem bibere, reſpondiſſe; tum eum, qui arguebat, excepiſſe, caueat ergo ſibi tempeſtas, ne ſe inebriet. Dicit ſimiliter Lipſius non principes, non populum, ſed bonum publicum exſugere malitiæ virus, quod in his peſtiferis conſilijs eſt inſitum: ſed (faceti illius reſponſum huc mihi liceat flectere) caueat bonum publicum ne ſe veneno hoc exſugendo inebriet, imò enecet.

Vt medicamentis venena, &c:] Argumenta pro mendacio audiuimus ab auctoritate Platonis, Plinij, poetæ S.

P. & alterum à bono publico. Hoc tertium eſt à ſimili. Sed quali? Omnis ſimilitudo (vt ſolet dici) claudicat vno pede, ſed hæc vtroque clauda, nihil habet rectum. Quid enim ibi rectum eſſe poteſt, vbi non ens cum ente comparatur? Venenum ens eſt, nec caret ſuo bono. Quia ens cum bono & vero reciprocatur. At quod falſum eſt, non eſt verum, itaque neque bonum, neque ens. Quare, licet venena laudabiliter medicamentis miſceamus, tamen vero falſum miſcere nequimus. Nam

Perſ. ſat. 5.

Stat ratio contrà, & ſecretam gannit in aurem
Ne liceat facere id, quod quis vitiabit agendo.

Plaut. Trinummo. act. 3.

Adde mores] Mores Lipſi? Malo pernicioſoque
Ambitio more nunc ſancta, libera'ſt à legibus.
Scuta iacere, fugeréque hoſtis, more habet licentiam.
Petere honorem pro flagitio, more fit.
Mores leges perduxerunt etiam in poteſtatem ſuam.

Cic. Catil. 1.

At hîc clamabit Tullius, O MORES, qui hæc impunè fieri permittunt! Hi ſcilicet ſunt mores probi, quorum tu te magiſtrum fateris.

Et quòd hæc conſuetudine iam pro nihilo habentur]

Quid tum poſtea? Si ab hominibus mala conſuetudine imbutis hæc pro nihilo habentur, ergóne & ab omnibus pro nihilo debent haberi? Abi cum tua conſuetudine. Illa enim Apuleio eſt, *vna de famulatione Veneris.* Quam tamen non eſt mirandum te Lipſi magni facere ancillam, cùm eius Dominam Venerem piè *precêris. Veſtra enim antiqua, vera & vnica illa bona religio, Dei etiam, quem colitis, ſeruos ſeruaſque venerari permittit. Sed vt vno verbo de conſuetudine tua abſoluam, diſceptatore vtar Varrone. *Qui ad conſuetudinem* (inquit) *nos vocant, ſi ad rectam, ſequamur. Si ad eam inuitant, quæ eſt deprauata, nihilo magis ſequamur.*

Metam. 6.

* Suprà in voto ad Venerem.

Varro de ling. Lat. lib. 8.

Imò neceſſitatem.] Quartum argumentum erat à conſuetudine, eáque malâ: quintum eſt à neceſſitate, eáq; nullâ. Nodum in ſcirpo quæris Lipſi, neceſſitatem, vbi non eſt. Id non eſt vtile, nedum neceſſarium, quod non eſt honeſtum, vt ſæpe iam dixi: nec vlla eſt neceſſitas vtendi mendacio, cum poſſis ſine eo quiduis pati, imò cum debeas potius, quàm per mendacium ſaluti

conſulere,

conſulere, aut fraudem niti fraude & fruſtrà eludere. Sic enim fraude & dolo ſibi

Qui cauet ne decipiatur, vix cauet, cùm etiam cauet. Plaut. Capt.
Etiam cum cauiſſe ratus, ſæpe is cautor captus eſt. act. 2.

Non fraude, non mendacijs liberantur homines è malis. Nam quemadmodum auiculæ eo arctiùs tricis tenentur, quo maiore ope nituntur ſe extricare, & facilè ab homine adueniente expediuntur; Ita qui ſe ex anguſtijs, quibus premuntur, ſuis viribus fraudibuſque volunt extrahere, fruſtrà luctantur. Quid ergo Principi faciendum? Conciliandus illi Deus votis, non hoſtis ſatellites & ſerui donis: non mendacio quærenda ſalus, ſed veritati arctè adhærendo. Hæc ſi fecerit Princeps, & ſe totum Deo conſecrarit: ſub vmbrâ alarum Dei erit. Ceterùm ſi *habitat in adiutorio Altiſſimi* cum fiduciâ *Dicet Domino: Suſceptor meus es tu, & refugium meum.* pſal. 90.
Poſtremò, quandoquidem ad neceſſitatem, quaſi ad triarios, veniſti & potentiſſimum hoc argumentum vltimum ad veritatem iugulandam ſeruaſti, audi quid de ea dicat Tertullianus: *Non admittit ſtatus fidei, allegationem neceſſitatis. Nulla eſt neceſſitas delinquendi, quibus vna eſt neceſſitas non delinquendi.* Tertull. de Coro. Mil.
Væ ergo ijs, *qui condunt leges iniquas; & ſcribentes, iniuſtitiam ſcripſerunt.* Eſa. 10. 1.

Quibus cauſis] ſublatâ causâ, tollitur quod inde efficitur: atqui Lipſi omnes tuas cauſas iam non cauſas eſſe oſtendimus, & malè, impièque à te allatas dicimus, peiuſque id quod ex his efficitur à te tolerari, id eſt *à magiſtro iuris & moris probi*, qui *corde & corde loqueris*, te magiſtrum moris probi profiteris, & doces mendacia, Pſal. 12. 3.
quod, quis non miretur? quandoquidem eſt ipſi rerum naturæ contrarium. Quid enim? μήτι ἡ πηγὴ ἐκ τῆς Iac. 3. 11.
αὐτῆς ὀπῆς βρύει τὸ γλυκὺ καὶ τὸ πικρόν: *Numquid fons de eodem foramine emanat dulcem aquam & amaram?* Non poteſt fieri. At os tuum ius faſque profeſſum, docet nefas. Quare deſine de tuo ingenio κατακαυχᾶσθε, καὶ Ibid. verſ. 14.
ψεύδεσθε κατὰ τῆς ἀληθείας, *gloriari & mentiri aduerſus* verſ. 15.
veritatem. Deſine tuam ciuilem doctrinam & prudentiam aut ſapientiam iactare. οὐκ ἔστιν αὕτη ἡ σοφία ἄνωθεν κατερχομένη, ἀλλ' ἐπίγειος, ψυχική, δαιμονιώδης, *non eſt illa ſapientia supernè veniens, ſed terreſtris, animalis,*

 diabolica.

Ibid. *diabolicâ.* Vera enim illa, eſt *ἀνυπόκριτος ſine ſimulatione* eâ, quam tu hîc Principi inculcas.

L I P S I V S.

Quid tamen, rectam illam diuinamque legem ſi conſidero? hæreo valdè & ſudo. Abnuere illa nobis videtur: & à ſimpli-
Prou. 3. *ciſſimo & puriſſimo Deo hæc effata manarunt.* Abominatio Domini eſt omnis illuſor.

Eccl. 7. *Item:* Ne velis vti mendacio vllo. nunquam enim prodeſt *frequentatio illius.*

Et vt claudam omne effugium, ecce palam de Principibus:
Prou. 17. Non decent ſtultum verba compoſita, nec Principem labium mentiens.

Quid obtendis tu politice? publicum bonum? Sed enim vir
Auguſt. epiſt. 8. *Sanctus occurrit:* & mentiri *inquit*, non licet, nec pro Dei laude.

Sanè ægrè vos aut me hîc expedio niſi quod idem ille Anti-
Auguſt in Pſal. 5. *ſtes ſuggerit, eſſe genera quædam mendaciorum, in quibus non ſit magna culpa, ſed tamen non ſint ſine culpa. In eâ claſſe Corruptiunculas, Deceptiunculas cenſeamus; idque tunc ſaltem, cum à bono legitimóque rege contra malos vſurpantur, Boni communis cauſâ. Si aliter; peccatum, & grande peccatum*
Prou. 10. *ſunt, quidquid me rideant veteratores ab Aulâ.* Qui ambulat ſimpliciter, ambulat confidenter.

T H O M S O N V S.

Quid tamen]. vltimorum temporum procul dubio hæc ſunt vltima: in queis non tantùm charitas in homines refrigeſcit, ſed & euaneſcit omnis pietas in Deum. αὐτὸς ἔφα in ſcholâ Pythagoricâ principium erat, vltra quod non erat inquirendum: In eccleſia locutus eſt Deus, & tamen, *quaſi non ſufficiat vox ſpiritus*
Tertull. de Idololat. *ſancti, vt vltra ſit deliberandum,* Lipſius hæret & dubitat, ſit necne id faciendum, quod ille vetuit: &

Virg. Epig. de liuore. *ſudat frigidus intuens quod odit,*

frigutitque cum legem diuinam inſanis ſuis placitis videt aduerſari, quam vellet extinctam. Nec hoc nouum
Lact. inſtit. lib. 5. c. 9. eſt. *Veritas ideo ſemper inuiſa eſt, quod is qui peccat, vult habere liberum peccandi locum.* Sed

Iuuen. ſat. 13. *prima eſt hæc vltio, quod ſe*
Iudice nemo nocens abſoluitur,

prima pœna Lipſî quod ſudat, & quod cum

diri

diri conſcia facti Ibidem.
Mens habet attonitum, quòd *ſurdo verbere cædit,*
Occultum quatiente animo tortore flagellum.
Quòd

Vt debet ſibi pœna ſemper ipſe eſt. Virg. vbi ſup.

Sudat, inquam, & miſerè torquetur, dum ex hoc fraudum luto non poteſt vnum pedem extrahere, quin in eodem alterum altiùs defigat, & ei adhæreſcat.

Abnuere videtur] Hæ ſunt tuæ Lipſi ſtrophæ, recta deprauare, fucare ſimplicia, inuoluere vera, falſa veri ſpecie ornare, denique mangonem te peritum præſtare. *Videtur*, inquis: non videtur abnuere, ſed omninò abnuit.

„ *Quid obtendis tu politice?*] Id eſt, quid ego Lipſius
„ Politicorum librorum ſator, & ciuilis doctrinæ no-
„ uus auctor obtendam? bonum publicum? Quod
„ paulò antè, omne mendaciorum & malitiæ virus ex-
„ ſugere, & abſorbere dixi. At id reclamante Auguſti-
„ no fruſtrà videbor facturus. Sanctus enim ille vir, ne
„ pro Dei quidem laude mentiendum eſſe prædicat.
„ Ergo

„ *Dic aliquem ſodes, dic Quintiliane colorem,* Iuuen. ſat. 6.
„ *Hæremus.*

„ Habeo. Idem ille Antiſtes ſuggerit, eſſe quædam ge-
„ nera mendaciorum, in quibus non ſit magna culpa,
„ ſed tamen non ſint ſine culpa:

Non ita pro foribus ſtamen tralucet arachnes,

vt tu hìc Lipſi. Cum enim timeres, ne ad mendacium tolerandum non ſatis futurum eſſet in tuis verbis auctoritatis, & momenti, quæſiuiſti (vt ait ille) *bonum malæ rei auctorem:* eóque magis quòd ille ipſe, quem quæris, alibi eam rem condemnarit, vt aut is ſibi contradixiſſe, aut non ita ſtrictè in priore illo loco locutus eſſe videatur. Itaque loquens de mendacio, audaciſſimum illi mendacium affingis: quaſi ille aliquod tale mendacium, quali tu hìc vtendum cenſes, tolerandum, aut ſine magnâ culpâ eſſe putarit. Sed nos vbi ſubæratum tuum aurum Logicæ indice oſtenderimus: Sanctum illum virum ab iniuriâ & impuris tuis vnguibus, Sen. de vita beat. c. 12.

—contactu qui omnia fœdant Æn. 3.

 Immundo,

In mundo,
Deo dante vindicabimus.

Argumentum ergo, quò probas Corruptiones & Deceptiones eſſe ſine culpâ, hoc eſt,

Aliqua ſunt mendacia (vt ait Auguſtinus) in quibus non ſit magna culpa.

Atqui Corruptiunculæ, & Deceptiunculæ ſunt in hac mendaciorum claſſe.

In Corruptiunculis ergo & Deceptiunculis non eſt magna culpa.

Agyrtarum ſaccaria, quamdiu latet, imperitis emtoribus imponit, at vbi euoluerint & explorauerint, agnouerintque impoſturam, in ipſum impoſtorem, ſi præſtò eſt, inuolant, &, vt ait ille, *pugni excipiunt hoſpitio:* Plaut. ſin abijt, abſenti ſaltem iraſcuntur. Et quis non tibi iuſtè iraſcatur Lipſi, cùm paſſim te homines ludere, & pro ſyllogiſmis paralogiſmos dare videt? Si eſſet tibi vllus pudor: meminiſſe deberes illud

Horat. de Arte poet.

—citharœdus
Ridetur, chordâ qui ſemper oberrat eâdem,

nec ſemper impingere in idem ſaxum. Quis abſque ſtupore & irâ legat, Corruptiones & Deceptiones Lipſianas principi licitas eſſe, quia Auguſtinus dicit quædam mendacia eſſe ſine magnâ culpâ? Sanctæ ergo pij viri relliquiæ expergiſcimini, loquimini, nec ſinite veſtro ſilentio impudentem hominem albis inuehentem equis de Auguſtino quaſi captiuo triumphare, & velut mancipio ad pudenda miniſteria abuti. Iamiam reſpondentes audio:

Auguſt. in Pſal. 5.

Duo ſunt omninò genera mendaciorum, in quibus non magna culpa eſt, ſed tamen non ſunt ſine culpa, cum aut iocamur, aut, vt proximis proſimus, mentimur. Illud primum in iocando, ideò non eſt pernicioſiſſimum, quia non fallit. Nouit enim ille, cui dicitur, ioci causâ eſſe dictum. Secundum autem ideò mitius eſt, quia retinet nonnullam beneuolentiam.

Ecquid audis Lipſi? Vbi ſunt tuæ Corruptiunculæ & Deceptiunculæ? Illæne iocantur? Illaſné intelligit, cui dicuntur, ioco dici? Illæné retinent beneuolentiam? Dices fortaſſe retinere; Etenim princeps quia benè vult ſuis, decipit alium Principem; Sed illa non eſt beneuolentia,

uolentia, velle bonum proximis cum damno aliorum, ſed ſimpliciter alijs prodeſſe velle. Sed præſtat Auguſtini mentem Auguſtini verbis aperire. *Illud verò* (inquit) *quod non habet duplex cor, nec mendacium quidem dicendum eſt. Tanquam, verbi gratia, ſicui gladius commendatur, & promittat ſe redditurum, cùm ille, qui commendauit, popoſcerit: ſi fortè gladium ſuum repetat furens, manifeſtum eſt, tunc non eſſe reddendum, ne vel ſe occidat, vel alios, donec ei ſanitas reſtituatur.* Si tuæ Deceptiones tales ſunt, approbantor: Sin ſecus, ad orcum, vnde ortæ ſunt, redeunto: Tu interim erubeſce, qui fidem tuam in bonis auctoribus citandis prodis, & animi malitiam denudas. Et quamuis tui te ſectatores ſuſpiciunt, & ad cœlum vehunt, ſi ſapis, Ibidem.

Reſpue quod non eſt, tollat ſua munera cerdo. Perſ. ſat. 4.

Corruptiunculas, Deceptiunculas] Non doctorem in Stoâ, ſed paraſitum videor mihi in popinâ audire. Nam ſicut paraſitus apud Plautum, augendo voces, extenuat res, cum ait

Logos ridiculos vendo, agite, licemini, Plaut. Sticho. Act. 2.
Cauillationes, aſſentatiunculas
Ac periuratiunculas Paraſiticas:

Sic tu Lipſi hîc facis, niſi quod ille vendat, tu pro liberalitate tua des gratis. *Videor* (inquis) *liberaliter ſatis, & plenâ, quod dicitur, manu tibi promiſiſſe è gemino prudentiæ fonte: & quidem probum & merum. Faſné eſt, vt leuiter miſceam, & iungam aliquid è fraudium fæce? Ego puto.* Accipe ergo *Diffidentiam, Simulationem, Diſſimulationem, Corruptiunculas & Deceptiunculas*, quæ etiamſi non ſint ſine culpâ, ſunt tamen ſine magnâ. Sic tu ludis in re ſeriâ. Quid ſi aliquis diceret Euam comediſſe pomulum, & proptereà commiſiſſe tantùm peccatulum? Nonne inſanire is diceretur? A ſano certè diceretur. Et adhuc per vipereum tuum os Lipſi iubet Satanas vetitum fructum carpere, Dei mandata tranſgredi, Corrumpere, Decipere, Mentiri, & talia peccata appellas tu Corruptiunculas & Deceptiunculas; quid eſt, ſi non hoc eſt inſanire? Contrà, ſi *tibi clamat quiſpiam* honeſtior paulo & ingenuus, *nequid inſidioſè, nequid ſimulatè, nequid fallaciter* fiat: illum irridendo, [*purum*] & ſpernendo, [*puerum*] vocabis. Lipſ. lib. 4. Polit. c. 13. Lipſ. lo. ſup. cit.

Sic vos politici

Horat. ſat. lib. 1. ſat. 3.

Virtutes ipſas inuertitis,

& contrà, ipſa vitia, aut virtutum, aut præclaro ſaltem nomine ornatis. Tibi enim, per fraudem aſſequi, quod per virtutem nequeas, eſt *mutare velificationem.* Tibi eidem (cum Plinio) *Decipere, pro moribus temporum, Prudentia eſt.* At ſi non potes vitium pulchro nomine honeſtare, ſaltem extenuando, niteris turpitudinem illi demere. Ita tibi *Corruptiunculæ & Deceptiunculæ vt non ſint ſine culpâ, tamen magnâ carent*: Næ tu plurimùm erras Lipſi. Nam iſta Deceptio non caret maximâ culpâ. Nam, (inquit Tullius) *cum duobus modis, id eſt aut vi, aut Fraude, fiat iniuria: fraus quaſi vulpeculæ, vis leonis videtur: vtrumque alieniſſimum ab homine, ſed fraus odio digna maiore. Totius autem iniuſtitiæ nulla capitalior, quàm eorum, qui tum, cùm maximè fallunt, id agunt, vt viri boni eſſe videantur.* Porrò quicunque in vno legis capite peccat *reus eſt omnium.* At nemo ita frontem depoſuit, quin mendacium contra vnum legis caput eſſe fateatur. Quare quicunque mentitur, aduerſus totam legem peccaſſe, & maximè deliquiſſe dicetur.

Cic. de offic. lib. 3.

Iac. 2. 10.

Id tunc ſaltem] Fruſtrà Deceptionem ad Perſonas, ad finem reſtringis. Ineptum eſt illud [*tunc.*] Nam ſi vllo tempore Principi permittis mendacia, ipſe ſibi permittet quouis. Nam ſemper eſt illud in omnibus & omni tempore verum,

Terent. Heaut. act. 3. ſce. 1.

Deteriores omnes ſumus licentiâ.

A bono legitimóque] Quis ille Princeps qui non putet ſe bonum? quis qui non legitimum ſe aſſeret in ſuo regno & principatu? An tum demum mendacijs licebit vti, cùm boni legitimíque ab alijs dicentur? At ſint ſanè boni, ſint legitimi, mendacium tamen bonum legitimumque reddere nunquam poterunt. Sed contrà, tum ipſi incipient eſſe mali, cùm mendacio vtentur. Malè ergo reſtringis mendacium ad bonum legitimumque regem. Nam *non in perſonis ſed in rebus eſt accuſatio* vt ſuprà ex Hieronymo dixi. Nec regi licebit mentiri, quod non licet priuato. Imò eo ipſo quòd rex eſt, minùs, quàm priuatus, mentiri debet. Si *Hiſtoricos* conſulis, *id eſt, vt tu cenſes, fontem ipſum Prudentiæ ciuilis*: ex illis diſces

Hieron. apol. ad Pammach. & Mar. aduerſ. Ruff. tom. 3. Lipſ. de conſil. & forma lib. Polit.

ſces *in maxima fortuna minimam eſſe licentiam:* quia regum Sall. Catil.
facta cuncti mortales nouêre. Qui ſi vani mendacéſq; ſunt, non ſolum contumelijs ſe faciunt obnoxios, & infames fiunt: ſed & multitudinem ſecum ad mendacia trahunt. Quia

—totus componitur orbis Claudianus.

Regis ad exemplum.

Nam *mores ac vitia Regis imitari, genus obſequij indicatur.* Lact. inſtit. lib. 6. c 6. Et tu cathenam illam agnoſcis Lipſi, quâ alligantur Rex & populus. *Arctâ* inquis, *quadam cathenâ deuincti ſumus, qui imperamur, cum imperante. & vt in corpore mens ſana aut inſana eſſe non poteſt, niſi vt pariter vigeant, aut langueant eius functiones: non item in hac ſocietate Princeps. Ad virtutem ille præit? ſequimur. ad vitia? inclinamus.* Lipſ. in præf. Polit. verè ſanè & benè. Quare magnopere miror quî tibi in mentem venerit, Principem, mentiri, Decipere, corrumpereque docere, qui ſciueris tam arctâ cathenâ populum cum rege teneri, vt nullò eat hic, quò non ille ſequatur. Miror te iudice illa

—quæ Iuuen. ſat. 8.

Turpia cerdoni, Voleſos Brutoſque decere.

Boni communis causâ] Quamuis iam ad faſtidium & obtenſum eſt hoc publicum ſeu commune bonum, & reiectum, refutatum, & rectæ rationis calcibus obtritum: tamen ad extremum, vnâ ad hanc mendacij arcem proſternendam, ex Senecæ tui armamentario machinâ vtar depromtâ. *Duas ergo respublicas animo complectamur, alteram magnam & verè publicam, qua Dij* (vellem dixiſſet *Deus*) *atque homines continentur, in quâ non ad hunc angulum reſpicimus, aut ad illum, ſed terminos ciuitatis noſtræ cum Sole metimur: alteram, cui nos aſcripſit conditio naſcendi.* De vita beat. c. 31. Si ergo tu Lipſi commodum publicum obtendis: noris magis ſtudendum eſſe commodo reip. magnæ & verè publicæ, quàm noſtræ non verè publicæ, cui nos naſcendi conditio aſcripſit. Propterea, quòd quæ proportio eſt hominis priuati ad integrum regnum, eadem eſt regni vnius ad vniuerſum orbem. Si ergo non debet priuatus mentiri in ſuum commodum & alterius damnum, ne magni illius corporis membra mutuis mendacijs ſibi inuicem ſint exitio: nec Princeps maximum magni

magni illius corporis, & rei verè publicæ membrum, ceteris eiuſdem corporis membris ſua fraude, fraudi eſſe debebit: niſi fortaſſe magnam illam remp. minore curâ tutandam putes, quàm angulum eius aut glebulam, regnum vnum. Poſtremò, miror cùm in prolepſi tuâ volueris publicum bonum à politico obtenſum videri reijcere, cur hic velis ſub *boni communis* nomine, idem ad mendacium defendendum obtendere: niſi aliud fortè dicas *publicum bonum*, aliud *commune*.

Quidquid me derideant veteratores:] Nihil eſt quod verearis Lipſi. (Iuuen. ſat. 2.)

Loripedem rectus derideat, Aethiopem albus.

At

Quis tulerit Gracchos de ſeditione querentes?
Quis cælum terris non miſceat, & mare cælo,
Si fur diſpliceat Verri, homicida Miloni?
Clodius accuſet mæchos, Catilina Cethegum?

(Cic. de Diuin. lib. 2.) Hoc monſtri ſimile eſſet, ſi Te aliquis ab Aulâ veterator ſubſannaret. *Mirari ſe aiebat Cato, quòd non rideret Aruſpex, Aruſpicem cùm vidiſſet.* Et ego certè plurimùm mirarer, ſi te, veteratorem è ſcholâ, cùm videret Veterator Aulicus, non rideret, ſi non arrideres tu & corrideres: quia, Aruſpicum inſtar, fucum vterque facitis imperitæ multitudini.

LIPSIVS.

Sequuntur MAGNAE *fraudes, quas ad bina capita reduxi, Perfidiam & Iniuſtitiam: eas palam verbis amplecti, aut tueri paucos video, nimis multos factis. Nam de Perfidiâ; quoties per cauillos & argutiolas, fœdera eluſa vidimus aut pacta?*

THOMSONVS.

Tricipitis & Cerberei tui monſtri hoc tertium eſt caput. priora duo veritatis claua cecidit. hoc vltimum, eadem franget & comminuet. Perfidiam non apertè definis, ſed callidè, dum (quaſi cum dolore) fœdera ſæpe per cauillos & argutiolas eluſa exclamas. Nec tu vis videri defendere, homo ſcilicet probus: defendiſti tamen mendacia & Deceptiones ſuprà, id eſt cognata Perfidiæ peccata, vt ſuprà ex Cicerone oſtendimus. Nam quicunque aliud agunt, aliud ſimulant, Perfidi ſunt.

LIPSIVS.

Iam altera Fraus, Iniuſtitia eſt: cùm ſcilicet contra iura & leges ſe & ſua improbè potiùs quàm callidè augent. Ab hoc fonte iſti actionum riuuli.

Eminentes illuſtreſque viros perdere clàm vel palam, ſiue in exilium mittere, tanquam æmulos, & dominationi quoſdam obijces. Ariſt. 5. Polit. c. 10.

Huic rei ſtruere cauſſas, vel ſponte oblatas arripere. Tacit. 2. Anna.

Nam illud nimis mite & dilutum putant, ſpecie legationis aut honoris ſeponere. Idem. 1. hiſt.

Tollunt potiùs. quoniam, ex ſcito Aulæ veteris, mortui non mordent. Plut. in Pomp.

Et laudatus ille Cæſar etiam, quoſcunque dignô & probabili crimine deferre non poterat, occultâ quadam viâ tollebat. Dio. 43.

Imò nonnullos, à ſuis, & qui eiuſdem partis erant, per inſidias, in ipsâ acie tolli curauit. Ibid.

THOMSONVS.

Iam ſæpius oſtendimus te infeliciter Lipſi diſtinguere: nam quæ in principio ſeparas, in fine concurrunt. Dicis enim iniuſtitiam regum eſſe, cum contra leges & iura ſe & ſua improbè potiùs quàm callidè augent: & tamen huius improbitatis riuis cùm Principes irrigas, id eſt cum eius varia genera & exempla proponis, ea das, quæ ſummam habent calliditatem. Nonne *illuſtres viros clàm perdere, huic rei cauſſas ſtruere, occultâ via tollere*, & rurſus, *à ſuis & earundem partium per inſidias curare tolli*, eſt callidum conſilium? Nonne quicunque iſta faciunt, aliud agunt, aliud ſimulant? Nonne ergo malè-callidi? Hæc pro diſtinctione, quæ ſatis inepta: iam venio ad rem, prorſus impiam. Impiam dico: quia non ſatis habuiſti Iniuſtitiæ fontem aperire, niſi & deduceres in riuos plurimos, vnde principes venena biberent, ad ſuam aliorumque perniciem. Quæ hæc impudentia, improbitas, impietas, Principes partim naturæ vitio in malum pronos, partim palponum venenis ægros, accerſito malorum exemplorum agmine impellere ad nefas? Et quo magis Principes impia facta ſequantur, ſcelerum auctores etiam laudis nomine honeſtare? *Laudatus ille Cæſar* (inquis) *tollebat occulta viâ, & per inſidias tolli*

curabat

curabat. Certè vt Cæſar fuerit laudatus: hîc locus omnium minimè debebat eius laudis meminiſſe. Nec enim ſi Cæſar in quibuſdam laudatus erat, & in omnibus erat laudandus, nec quia laudatus fuit, & imitandus erit, ſiquid peccauit, *neque* (vt Hieronymi verbis de Origene vſurpem) *ita debemus bona eius recipere, vt mala quoque recipere cogamur*. Non cogo, dices: ſed occulta & callidâ viâ inducis reges ad flagitium. Verùm

Hieron. epiſt. aduerſ. Vigil. tom. 3.

Nil opus eſt celeri ſubdere calcar equo.

Ouid. de rem. am. 2.

Omnes homines eò incumbunt. Quod ſiqui adhuc ſunt reges *inſolentes malarum artium*: tu accendis.

Sall. Catil.

Ergo ignem cuius ſcintillas ipſe dediſti,
Flammantem latè, & rapientem cuncta videbis.

Iuuen. ſat. 14.

Fortaſſe,

Nec tibi parcetur miſero, trepidumquè magiſtrum
In caueâ magno fremitu leo tollet alumnus,

& merito quidem tuo. Atque vtinam orbis terrarum hoſtis communis tuum *incendium tuâ ruinâ reſtingueres*. At eas in multorum mentibus fraudum faces accendiſti, quas ſola cum illorum vitâ mors opprimet. Non eſt quòd ſenſum non tuum in tua ſcripta inferri queraris: quaſi non ea ſenſeris, quæ te ſenſiſſe, nimis eſt manifeſtum. Quorſum enim illos fraudum (vt ita dicam) articulos omnes, & acetabula, neruos, muſculos, medullas, quaſi per anatomiam oculis obieciſti lectoris, niſi vt partium illarum vſum partim ex te diſceret, partim ex tuis elementis conijceret? Tale quippiam cùm timeret vir doctiſſimus, Iohannes Bodinus, & hac in parte prouidus, noluit ſortiariorum, ſagarum, magorum, & veneficorum omnium nocituras artes & veneficia pleraque, quæ callebat, vel ſemel nominare, nequis vel eius abuteretur narratione, vel ipſe malas artes docere potiùs, quàm detegere videretur.

Sall. Catil.

In Cautionibus ante Politica.

In Dæmonomania.

LIPSIVS.

Ab eodem capite manat, aliena appetere, & inſidiari temporibus veluti in morte aliquâ Principis. Opportuni *enim* magnis conatibus tranſitus rerum.

Tacit. 1. hiſt.

Siue in diſcidijs finitimorum & turbis: iuxta enim Ariſtophanem, anguillis tunc captura:

In Equit.

Et iſti magni, in partem acciti, aduerſus omnes valeſcunt.

Tacit. 6. Ann.

Leges

Leges aliquis inclamet? audiet illud: non ceſſabitis nobis gladio accinctis, leges prædicare? Plut. Pomp.

Et hoc alterum: Qui iſto (*gladio*) prævalet, is optimè de finibus diſputat. Idem Apopht.

Hæ voces, & in animo illa decreta: quidquid valdè vtile ſit, id fieri honeſtum, etiamſi antea non videretur. Cic. 3. de offic.

Item: Sua retinere, priuatæ domus; de alienis certare, regiam laudem eſſe. Tac. 15. Ann.

Si principes iuſtitiam ſequi velint, ac ſuum cuique reſtituere, quod vi & armis occupauerint, ad caſas & egeſtatem reuerſuros. Cic. 3. de Rep.

Habes in parte iſtorum ſcholam. Nam vniuerſam vt excutiam, nulla res me inducet. Quid autem opus? Ex oraculo ſcriptum;

Vt nemo doceat fraudis & ſcelerum vias, Sene. Thyeſte.
Regnum docebit.

Ego illud potius videro, Tolerandáne hæc talia an damnanda.

THOMSONVS.

Dic Lipſi quæſo, ſi accuratiſſimè iniuſtitiæ artes te docturum profitereris, ecquid amplius, ecquid improbius iniuſtiuſque, quàm quod dixiſti, eſſes dicturus? Certè extremæ iniuſtitiæ, vt ita dicam, corpus hic eſt. Das opportunitates temporum, locorum, perſonarum: Legis ictum exis *gladio*: honeſti *loricâ*, nudam alioqui turpemque Iniuſtitiam tegis, Reges, laudis *claſſico* ad Iniuſtiam vocas, cùm ais *regiam eſſe laudem de alienis certare.*

Deinde ipſam Iniuſtitiam iuſtam facis: quia honeſta eſt: honeſtam, quia vtilis. At dices, te non dicere iuſtam, ſed Lipſi qui honeſtam dicit, dicit iuſtam, Idem enim teſte Cicerone eſt iuſtum, honeſtum & vtile. At nec ego voco honeſtam; dices, ſed hoc eſſe aliorum in animis decretum: & hæc gentilium, & iniuſtorum hominum eſſe ſcita. Sed cur tu Lipſi illorum memoriam refricando, & inſanis opinionibus recitandis fraudem, quæ Cic. 2. de offic.

πολλῶν ἀνθρώπων ψυχὰς ἄϊδῃ προΐαψε Hom. Iliad. α.

Permultas animas hominum deiecit ad orcum,

ab ipſo orco reuocas? Cur totum antiquitatis virus in

vnam offam conieciſti Regibus deglutiendam? Cur fœtente illâ animâ, quam purulentis veterum gentilium cadaueribus, epulis tuis vnicis, infeciſti, puras mentes afflas? Cur omnes vetuſtatis maculas,in raſas iuuenum principum tabellas, vis ex tuis næuoſis tabulis tranſferre? Cur in ſeniorum cordibus fraudem firmare? Non alio fine tuâ operâ vſus eſt *Homicida* ille vetus ad carcinomata hæc edenda, quàm vt talis peſtis omnes inuaderet, eſſéntque omnes prædæ aut prædones. Nec cùm magnorum virorum exempla mala exhibuiſti Principibus ſpectanda atque ſequenda, tuo animo ſatisfeciſti: ſed & rationibus voluiſti euincere,eſſe iniuſtè viuendum. Quarum prima eſt, *neceſſarium eſſe in paruis à iuſtitiâ abire, qui ſaluam eam velint in magnis.* Dixerit Iaſon Theſſalus, dixerit Plutarchus, dixerint omnes mortales: id falſum eſt. Semper vtilis,ſemper honeſta iuſtitia; contrà, Iniuſtitia, turpis & exitiabilis inuenitur. IVSTITIA STABILITVR SOLIVM. & contrà, IMPERIVM SEMPER AD OPTIMVM QVEMQVE A MINVS BONO (qualis eſt iniuſtus) TRANSFERTVR.

Ioh. 8.44.

Iaſoni Theſſalo tribuit Plut. in Polit.

Prou. 16.12.

Sall. Catil.

Secundum argumentum eſt à contentione vtilitatis publicæ cum priuatâ iniuſtitiâ; Publicæ vtilitatis perſonam ſæpe iam tuæ fraudi detraxi, quam ſi te non pudet inſtar hiſtrionis ſæpius redeuntis ad ſcenam reſumere, at me pudet auellere.

Tertium argumentum eſt à poteſtate Principis, qui non ſolum iuxta leges, ſed legibus imperare poteſt, vſu ſic ſuadente. Indigna vox homine, nedum viro liberalibus diſciplinis imbuto. Nam (nequis erret) nec tu, nec ego hic malas leges intelligimus, ſed bonas, quæ iniuriam prohibent. Quibus, regem dicere, imperare, id eſt, (vt ego ſecundùm tuum ſenſum interpretor) aduerſari, quarumque cuſtos eſſe deberet, deſertorem, imò corruptorem eſſe poſſe, eique pro arbitrio licere peccare, quid eſt, niſi latiſſimam flagitijs portam aperire? Ille enim, cùm peccare illi fuerit libitum, ſemper, ſi volet, interpretabitur, vſum ſuadere.

Quartum eſt partim à contentione duorum inter ſe malorum,partim à ſucceſſu & opinione.Illinc imminet

tibi metus & damnum, niſi vrbem prouinciamue tuo ſtatui peropportunam occupaueris: hinc promtum eſt remedium, iniuria, & alieni inuaſio. Quid hic eliges? damnum & metum, an iniuſtitiam cum ſecuritate? Iniuſtitiam. Quibus auctoribus? illis, *quibus hæc talia ſemper licita & proba, ſi cum ſucceſſu*, qualis erat impudica illa Phædra; quæ cùm priuigni ſui amore arderet, ſibi inquit blandiens, Vide Lipſ. c. 14. lib. 4. Polit.

Forſan iugali crimen abſcondam face. Sen. Hippo.

Honeſta quædam ſcelera ſucceſſus facit. Lege c. 14. lib. 4. Polit. Lipſi.

Non facit, ſcortillum: erras. & tu Lipſi impudentiam tuam prodis, qui meritriculæ multitijs vis iniuſtitiam palliare. Ego verò, dices, non pallio. Sed quorſum ergo hæc omnia, quæ præcedunt, quæ ſequuntur? Omnem ſexum, omnem ferè conditionem hominum ad iniuſtitiam tutandam adducis, Ariſtotelem, Democritum Philoſophos, Tacitum Hiſtoricum, Pompeium & Ceſarem, magnos Romanæ militiæ duces, exercitus Imperatores, Principes ciuitatis; nec ſubantis mulierculæ auctoritatem ſpernis. Niſi iniuſtitiæ faueres, nunquam tanto opere iſtorum ſententias conquiſiuiſſes, quibus incauta & imbecilla ingenia deciperes homo vafer.

LIPSIVS.

Illud ſaltem dedes inſ, Principem in rebus valdè afflictis, & aduerſis, non ſpecioſa dictu, ſed vſu neceſſaria ſequi. Curt. 3.

Tunc, inquam, abire leuiter à legibus; ſed non niſi ſui ſeruandi cauſâ, augendi nunquam. Neceſſitas *enim* magnum imbecillitatis humanæ patrocinium, omnem legem frangit. *Et, vt poëta ait,* Sen. Declam. lib. 9.

Haud eſt nocens, quicunque non ſponte eſt nocens: Sen. Herc. Oet.

Hoc ipſum timidè. Deus, Deus nonne palam reclamat? qui igneo illo ſpiritu omnes iſtas humanas argutiolas difflat:

Quaſi ventus folia, aut peniculum tectorium.

THOMSONVS.

Indulges Principi id, quod, ſi quis verba reſpiciat, tolerandum videtur, ſin tuam mentem, minimè; neceſſaria vſu rebus afflictis ſequi: quæ verba quemadmodum tu intelligas, indicant, quæ ſequuntur: cùm ais, te permittere Principi, leuiter abire à legibus, quaſi illud ſit

neceſſarium.

neceſſarium. At nihil eſt neceſſarium, quod non honeſtum, quod non iuſtum, vt ſæpius iam dictum eſt, quàm oportuit. Sed qui audes tu hæc talia, cum non ſis Papa, indulgere? Ille contra legem & contra Apoſtolum (ſic loquuntur Decretales) diſpenſat. Tu quis es, qui id audes? *Maledictus* (inquit Moſes) *qui non permanet in ſermonibus legis huius*: & Paulus optimus eius interpres, *Maledictus omnis qui non permanſerit in omnibus, quæ ſcripta ſunt in libro legis*: & Iacobus: *Quicunque totam legem ſeruauerit, offendat autem in vno, factus eſt omnium reus.* Tunc ergo qui *fœnum* es, qui *guttula aquæ*, qui *puluiſculus*, qui *nihil*, qui *minus nihilo*, Principi permittis à legibus abire? Principi inquam legis cuſtodi? Tu qui te ſcripturas dicis legere, vt ſis melior, non vt doctior, ſi iſta, quæ ex Moſe, ex Paulo, ex Iacobo dixi, ignoras; lege & diſce, vt ſis doctior: Si non ignoras; meditare, vt ſis melior, & ſimul memineris tibi, niſi reſipiſcas, alios docenti à legibus abire, maledictionem impendere, *minimumque te in cælorum regno futurum*. Nec diligentiùs te velim Scripturarum ſacrarum textum ſcrutari, quàm tu vis Doctrinæ tuæ politicæ tuum lectorem. Si feceris, inuenies venam diuitem, non metalli alicuius, ſed aquæ viuæ, qua irrigatus meliores, quàm iam fers, fructus feres. Sed neſcio tamen an feres. Nam, vt *quædam terræ, imbribus ſicciores fiunt, veluti in Narnienſi agro, quæ admirandis ſuis inſeruit M. Cicero, ſiccitate lutum fieri prodens, imbre puluerem*, ita fortaſſe tuum ingenium, his ſcatebris irrigatum, ad bonos fructus ferendos aridius fiet & tardius.

Decretal Greg. de conceſſ. præb. tit. 8. c. propoſuit. in gloſſa lit. l. & de voto & vo. redemti. tit. 34. c. 9.
Deut. 27. 26.
Gal. 3. 10.
Iac. 2. 10.
Eſa. 40. 6. 15. 17.
Cent. 1. epiſt. 59.
Matth. 5. 19.
In notis ad c. 8. lib. 3. polit.
Plin. lib. 31. c. 4.

Neceſſitas] Neceſſitatis patrocinium, tale eſt, quale erat illud Fati, quod impudens ſiue fur ſiue latro, apud Iudicem ſceleri ſuo obtendebat. Accuſatus enim, reſpondebat ſe ſcelus illud non potuiſſe vitare, fuiſſe fatum, vt perpetraret. Sed impudenter excuſanti ſapienter reſponſum eſt, fatum etiam eſſe, vt ſcelus iugulo lueret. Ita & neceſſitatem obtendens flagitio, audiet & neceſſe eſſe flagitioſum pœnas dare. Stultum eſt tuum neceſſitatis argumentum Lipſi, & impium, quam quia tu hic repetiuiſti, & mihi venia dabitur, ſi, quod prius de eâ ex Tertulliano dixi, repetiuero. *Non admittit* (inquit ille) *ſtatus fidei, allegationem neceſſitatis. Nulla eſt*

Tertull. de Coro. mil.

neceſſitas delinquendi, quibus vna eſt neceſſitas non delinquendi. Eſt ergo hoc argumentum Senecæ declamatoris nullum: videamus & quale ſit Senecæ poëtæ.

Haud eſt nocens, quicunque non ſponte eſt nocens.

Certè ſiquis te in al.um impellat, ita vt à te impulſus vel excutiat ſibi cerebrum cadendo, vel frangat ceruicem, non dixerim Te Lipſi, ſed eum qui te impulerit, nocentem. Sed ſi tu ipſe prudens & volens abis à legibus, & iniuriam alteri infers, quia fortaſſe metuis ne tibi inferatur, an tu innoxius dicêris, nec ſponte peccaſſe? At hoc eſt quod tu Principi permittis, nimirum, abire à legibus: cui licet non abire, ſi libet: Si ergo abit, ſponte abit, & ſponte eſt nocens. Atqui hic fuſi ſunt triarij.

Hoc ipſum timidè] *Quidquid non eſt ex fide, eſt peccatum.* Rom. 14. 22.
Hæc itaque tua doctrina Lipſi peccatum eſt, aut certè cum peccato, quia titubanter, nec ex fide doces: nec enim potes. quia vt ipſe ais, reclamat Deus. Caue ergo princeps ab his Lipſi alloquijs:

φθείρουσιν ἤθη χρῆσθ᾽ ὁμιλίαι κακαὶ 1. Cor. 15. 33.
mali ſermones corrumpunt bonos mores:

& proborum potiùs libros lege.

Ἐσθλῶν μὲν γὰρ ἄπ᾽ ἐσθλὰ μαθήσεαι. *A bonis enim bona diſces.* Theog.

Sin improborum fœturis & fœtoribus animum paſcis: quantumuis iam rectus ſit

— ἀπολεῖς καὶ τὸν ἐόντα νόον. *Perdes mentem, quam habebas.* Idem.

LIPSIVS.

Et profectò libero ore effabor, quòd Europa tot motibus agitatur, quòd reges & regna ardent ſeditionum flammâ & bellorum; veram fortaſſe, iuſtamque cauſſam eſſe, Adminiſtrationem apud pleroſque parum veram aut iuſtam.

— σκολιὰς κρίνωσι θέμιστας, Hom. Iliad. π.
Ἐκ δὲ δίκην ἐλάσωσι θεῶν ὄπιν οὐκ ἀλέγοντες
— deprauant publica iura
Iuſtitiamque fugant, diuûm nil verba verentes.

Ideóque meritò quem deſerunt, deſerit: &

τοὔνεκ᾽ ἄρ᾽ ἄλγε᾽ ἔδωκεν ἑκηβόλος, ἠδ᾽ ἔτι δώσει Iliad. α.
Cauſsâ horum pœnas miſit Deus, & quoque mittet.

THOMSONVS.

Quemadmodum ſerui illi nequam, qui dominis ſuis nunquam gnauam operam dederunt, iam diſceſſuri of-

 ficioſiſſimi

ficioſiſſimi volunt videri, (quia exitus rerum meliùs ferè quàm initij meminimus) vt extremo illo actu, non ſi fauoris aliquid ſibi pariant, ſaltem dominorum iras frangant. Ita tu Lipſi, poſtquam Simulationem, Diſſimulationem, Corruptiones, Deceptiones, Mendacia, Perfidiam, Iniuſtitiam, omnem fraudem docuiſti, quæ pium lectorem & probum poſſent offendere, nunc in extremâ huius libri aut tractatus de fraude periodo, aliquid probi præ te fers: & quos ſtudium fuit in præcedentibus corrumpere, eos Principes nunc videri vis corripere, quaſi non vera, quaſi non iuſta ſit apud illos adminiſtratio; atq; tali παῤῥησίᾳ etiam iram principum in te accendere. Sed illud [FORTASSE] tam nos ab opinione tui candoris, quàm te ab irâ Principum ſoluit, ſaltem hac in parte. Ceterùm pius Princeps, cuius *cor Spiritus ſanctus fide purgauit*, tibi (non dubito) ſuccenſebit: & perſpectâ perpenſâque fraudis malitiæque vi tacitâ, quâ cæcum ad turpia ducebas & iniuſta, clamabit

Act. 15. 9.

Theogn.

Σῶμα καταισχύνεις καὶ νόον ἡμέτερον:
Αἰσχρὰ δὲ μ' οὐκ ἐθέλοντα βίῃ καὶ πολλὰ διδάσκεις,
Dedecoras animum, corpus & omne meum:
Nolentemque doces violenter turpia multa:

Et te, tuamque Fraudem & Prudentiam politicam execrabitur, & diris deuouebit.

Aduerſus

Aduerſus

IVSTI LIPSI
ΨΕΥΔΟΠΑΡΘΕΝΟΝ
ASPRIC.

Liber ſecundus.

HAllenſem Diuam cùm nuper dedi; meritò iungetur hæc altera, ad quam non ſolùm viri magni & religionis noſtræ Antiſtites, ſed ipſe meus animus, vocarunt.

THOMSONVS.

Iam iterum inſanis Lipſi,
Et vigilans ſtertis, nec ſomnia cernere ceſſas? Lucr. 3.

Poſt Hallenſe tuum idolum examinatum, conuictum, reiectum, exploſum, das Aſpricolle? Et quod iam parturis? Non pudet te voſque adeò omnes Romanenſes, pro virgine pura, caſta, & fruente iam in cœlis Deo, publicum proſtibulum proſtituere in terris? Hæc etenim iam Idolum ſcortum ſpirituale.

— quo non proſtat fœmina templo? Iuuen. ſat. 9.

Meritò] ſcilicet; vt ſcitum ex his facias idolorum iugum. ***Altera***] Quæ malum! eſt hæc altera? Ipſa virgo beata non eſt altera & altera, ſed eadem: tum idolum illud, etſi ſit alterum, tamen non eſt diua. At cur vocas diuam, alteram & alteram? An quia alius locus eſt ***Collis aſper*** ab ***Hallis***, & à locis vbi virgo colitur, eam denominatis? Si ita eſt; cur non etiam Deum vocabitis

Hallenſem & Aſpricollem? An quia Virgo Deipara ibi à vobis colitur, Deus autem non colitur?

Ad quam non ſolùm] Duas das tuæ ſcriptionis cauſas, externam vnam, magnos viros, & religionis veſtræ Antiſtites, alteram internam, tuum animum, quarum alteram vt credam, facilè adducor. Nam quemadmodum *Athenienſium facta olim pro maximis celebrabãtur, quia prouenêre ibi Scriptorum magna ingenia*, qui ea verbis extollerent; ita & veſtræ religionis Antiſtites, (Sall. Catil.)

Qui ſui quæſtus cauſâ, fictas ſuſcitant ſententias, (Ennius apud Cic. 1. de Diuin.)

fore ſperabant, vt Aſpricollis idoli miracula, quæ nunquam fecit, pro veris haberentur, ſi tuum nanciſcerentur ingenium, ſi illorum fabulas tua pagina ornaret,

— dare pondus idonea fumo. (Perſ. ſat. 5.)

Quare non mirum eſt, callidas illas vulpeculas vt orbem ludificare pergerent, tuum ingenium ſollicitaſſe.

Alteram cauſam (quemadmodum tu illam intelligis) vt credam, non adducor. Tuum dicis animum, te ad hanc ſcribendi prouinciam vocaſſe. At qualiter affectum? piè. Hic liceat mihi Epicharmi dictum in ἀσωτον,

ὀ φιλάνθρωπ☉ τύγ᾽ ἐσσὶ ἔχεις νόσον, χαίρεις διδοὺς, (Plut. in Public.)

Non es benignus, morbum habes, gaudes dare,

vt flexit Plutarchus in Domitianum, ita in te flectere,

οὐκ εὐσεβὴς τύγ᾽ ἐσσὶ ἔχεις νόσον, χαίρεις γράφων

Non es tu pius, morbum habes, iuuat ſcribere.

Nec enim tu magis ſcriptitare & ruſpari potes deſinere, quàm ſcalpere ſcabioſus.

LIPSIVS.

Diffundantur hæc miracula, & eant in ſecula.

THOMSONVS.

Diffundere tu potes Lipſi, vt eant in ſecula, non potes. Nam *commenta delet dies.* Et πᾶσα (inquit Chriſtus) φυτεία, ἣν οὐκ ἐφύτευσεν ὁ πατήρ μου ὁ οὐράνι☉, ἐκριζωθήσεται. *Omnis planta, quam Pater meus cœleſtis non plantauit, exſtirpabitur.* (Cic. de nat. Deo. lib. 2. — Matth. 15. 13.)

LIPSIVS.

Diuæ noua gloria, miraculis fides adſtruatur.

THOMSONVS.

Primus, inquit Lactantius, *ſapientiæ gradus eſt, falſa intelligere, ſecundus, vera cognoſcere*: vt contrà, germana (Lactan. inſtit. lib. 1. c. 23.)

ferè

ferè omnis erroris cauſſa eſt, quòd ὅτως ἀταλαίπωρος τοῖς πολλοῖς ἡ ζήτησις τῆς ἀληθείας, καὶ ἐπὶ τὰ ἕτοιμα μᾶλλον τρέπονται: *vſque adeo à vulgo hominum negligitur veritatis inquiſitio, & ad ea, quæ in promtu ſunt, ſunt proniores.* imò plerique agnitâ veritate, tamen *conniuent fabulæ; & intra conſcientiam veri fidem prementes, malunt pro vero celebrari, quod pectoribus humanis dulcedo fingentis infudit.* Sed nos nolumus ij eſſe. Quare primùm videbimus an ipſa virgo iam faciat miracula; deinde etſi faceret, an proptereà coli debeat. Ἔρχεται νὺξ ὅτε οὐδεὶς δύναται ἐργάζεσθαι: *Nox venit* (inquit Chriſtus) *cùm nemo poteſt operari*: vbi per *noctem*, quin tempus illud poſt deceſſum intelligat, non eſt dubitandum; vt in eodem verſu, per *diem* intelligit hanc vitam.

Thucid. lib. 1.

Macrob. Satur. lib. 5. c. 17.

Ioh. 9. 4.

Huc faciunt verba Apoſtoli ad Hebræos, ὁ γὰρ εἰσελθὼν εἰς τὴν κατάπαυσιν αὐτοῦ [Θεοῦ] καὶ αὐτὸς κατέπαυσεν ἀπὸ τῶν ἔργων αὐτοῦ: *qui intrauit in requiem eius* [Dei] *ipſe etiam ceſſauit ab operibus ſuis*: nec aliter ſenſiſſe Patres, ex Epiphanio conſtat: *poſtquam portæ* [cœlorum] *ſunt clauſæ: & coronæ datæ: & qui decertarunt, quieſcunt* &c: At dices fortaſſe vita hac functos ceſſare quidē ab operibus quæ natura faciebant, at facere miraculoſa nunc à cœlis. At nulla diſtinctio veritatem eludet. Vtitur Deus hominum miniſterio dum in terris ſunt. At poſtquam naturæ debitum ſoluerunt, quis apex Scripturæ ſacræ docet, eorum opera vti Deum? Si à cœlis mittit miniſtros, mittit Angelos, nec tamen ad hæc ſanationum miniſteria: Nam fabuloſam illam Raphaelis curationem ſpernimus, & ad ſcenam iure relegamus.

Heb. 4. 10.

Epiphan. cont. Catha. hære. 59.

Tob. 12. 14.

Iam etſi Diua à cœlis miracula faceret, an proptereà tu Lipſi colendam diceres? tu illi gloriam nouam adderes? At in vero miraculo & liquido Petrus admirationem non admiſit, nedum gloriam paſſus fuiſſet ſibi dari. Ἄνδρες Ἰσραηλῖται τί θαυμάζετε ἐπὶ τούτῳ; ἢ ἡμῖν τί ἀτενίζετε, ὡς ἰδίᾳ δυνάμει, ἢ εὐσεβείᾳ πεποιηκόσι τοῦ περιπατεῖν αὐτόν; ὁ Θεὸς Ἀβραὰμ, καὶ Ἰσαὰκ, καὶ Ἰακὼβ, ὁ Θεὸς τῶν πατέρων ἡμῶν ἐδόξασε τὸν παῖδα αὐτοῦ Ἰησοῦν: *Viri* (inquit) *Iſaelitæ, quid miramini in hoc, aut nos quid intuemini, quaſi noſtra virtute, aut pietate fecerimus hunc ambulare? Deus Abraham, & Deus Iſaac, &*

Act. 3. 12. 13.

Deus Iacob, Deus patrum noſtrorum glorificauit filium ſuum Ieſum. Neque ergo veriſimile eſt beatam Virginem miracula patrare, neque æquum, ſi patraret, vt ei gloria detur, quæ tota quanta quanta eſt, Dei eſt Deóque à nobis debet tribui.

LIPSIVS.

In ſenſibus noſtris pleraq; geſta. Quid etiam? ne fraus & fucus imponant, publico mandato Illuſtriſſimi Mechlinienſis Antiſtitis explorata & inquiſita, à Reuerendiſſimo Antuerpienſi Epiſcopo Ioanne Miræo*: qui ſcripto ea, cum fide & induſtria digeſſit, & conſignauit. Ab illo hauſi: itemque à viro docto, prudenti, pio,* Philippo Numanno, *qui etiam lingua noſtra Belgicâ diuulgauit. Lege igitur & crede.*

THOMSONVS.

Senſuum veſtrorum omnium reiicio teſtimonium, partim enim oculi veſtri glaucomate impediti ſunt, ne videant, partim præſtigiæ Diabolicæ illis imponunt, vt aliud videantur ſibi videre, quàm quod vident. Mentes veſtras Siren illa Romana incantauit, atque adeò meretrix illa Babylonica ſcortationum ſuarum philtris inebriauit, vt quid videatis, quid audiatis, neſciatis, quidquid tamen videtis, quidquid auditis ab ea, placeat: Ita vt iam neceſſe ſit, vt Spiritus Sanctus vos irriget, & quod bibiſtis venenum meracum, non diluat, ſed abluat, & deleat.

Nec Antiſtitum religionis veſtræ magis quàm ſenſuum veſtrorum nobis probatur teſtimonium. Antiſtitibus auctoribus has fabulas ſcripſiſti, quos iam ad illarum veritatem ſtabiliendam, (imprudentiùs neſcio, an impudentiùs) adducis. *Digna* ſanè eſt *illa patella* hoc *operculo.* Illa nimis liquida eſt ſtultitia. liquida? imo craſſa. Commentum hoc cùm lego, Romuli illa ἀποθέωσις mihi in mentem venit. Sublato Romulo (vt creditum eſt) à Senatu Romano, Iulius Proculus à Patribus ſubornatus eſt, vt plebi mentiretur; viſum ſibi Romulum, humano habitu auguſtiorem, eumque iuſſiſſe delubrum ſibi facere plebem, dixiſſe ſe Deum eſſe, & Quirinum vocari. Peruenit res ad Patres, qui publica auctoritate rem à ſe confictam amplexi confirmarunt. Non omninò aliter Religionis Romanæ Antiſtites & Purpurati patres

Adag.

Vide Lact. lib. 1. c. 15.

patres confictas fortè à ſe fabulas, fortè ab alio quopiam, Lipſio auctores fuerunt, vt vulgaret, certi ſua auctoritate approbare: vulgauit ille, hi approbarunt. laudat ille Antiſtites, nec illi illum minus: ſic *mutuum ſcabunt muli*. Sed hæc calliditas *pellucet quaſi laterna Punica*, cui Epiſcoporum pallia non ſunt tegendæ. Plaut. Aulul. act.3.

LIPSIVS.

Varietatem tantam non habent: neque ſtilus noſter colores, vt ſic dicam, aut ornatum.

THOMSONVS.

Quis audiat, quis legat ſine bile,

Nil intra eſt oleam, nil extrà eſt in nuce duri? Hor. epiſt. lib. 2. epiſt. 1.

Non ſunt colores, vbi

Pergula pictorum, veri nihil, omnia ficta? Lucil. apud Lactan. inſtit. lib. 2. c. 22.

In ipſo libri tui limine, nihil ſpiras, niſi *coronam è floribus* Diuæ tuæ *plexam, è vicino eius horto decerptam, quæ ſenſus ſuauitate, animum admiratione afficiat, atque adflet.* Cap. 1. Diuæ Aſpric.

Quid? quòd totum librum carmine, tanquam Lucil.

Emblemate vermiculato

variaſti. quod non obſcurè in his, quæ proximè ſequuntur, teſtaris.

LIPSIVS.

Verſiculos interim miſcui, quaſi paritatis illius condimentum.]:

THOMSONVS.

Stilus tuus non habet colores, ſed habet condimentum. Id eſt non habet colores, ſed tamen habet. Nam ſi proprietatem verborum ſequeris, nec color eſt in verbis, nec condimentum. Sin hæc tranſlatè ſumis (vt facis) non poteſt ſtilus carere colore, qui habet condimentum, niſi fortaſſe carmina tua velis ab oratione pedeſtri diuidere, ne pars ſint tui libri; Sed non potes: Nam capitis octaui pars, & totum caput duodecimum, item viceſimum tertium, ſunt carmina, & pars hiſtoriæ. huius condimenti acceſſio, fit pars totius. Sed quid eſt condimentum? irritamentum gulæ. Non es ergo pictor Lipſi, ſed es opſopœus, qui, quemadmodum quæ corpore quæſtum faciunt, ceruſsâ, perpuriſsâ faciem fingunt, labella minio, linguam verborum melle illinunt, vt inſtar piſcium incautos iuuenes ineſcent, & in

naſſam ſuam trahant : ita pedeſtri huic mendacio addis numerorum condimentum, vt *fel tuæ amaritudinis* melle temperatum auidiùs, & quaſi tuburcinando deglutiatur. Nec noua eſt hæc fraus, aut nuper nata, ſed perantiqua. Doctiſſimus ille Theodoretus & Idololatriæ hoſtis acerrimus, ait duplici fraude ad homines idolomaniæ mancipandos vſum eſſe Diabolum, poetarum faſcino, id eſt incantante carmine, & eorum omnium opera, qui ſimulacra effingebant, vt iſtâ technâ doctiores, hac ipſam fæcem popularem & illeteratam, à Deo auocaret. Næ tu ergo Lipſi habes, quo glorieris, quòd *mundi Principi* tam gnauam præſtes operam, & venatori iſti facias retia, & piſcatori hamos ad homines captandos. Hoc poetarum

Deut. 29. 19. Heb. 12. 15.

Theodor. ſerm. 7. de ſacriſ.

Ioh. 12, 31.

Odi profanum vulgus & arceo,

Horat. Carm. lib. 3. od. 1.

Qui non Deo laudando, moribuſque formandis, ſed mendacijs ad iuuentutis, imò ad generis humani corruptelam propagandis inuigilant, & fabulas ſatagunt condire. De quibus verè iam dicatur Euphronis verſus

οὐδὲν ὁ μάγειρος τοῦ ποιητοῦ διαφέρει.

Aut certè

οὐδὲν ὁ ποιητὴς τοῦ μαγείρου διαφέρει

nihil poeta à coquo differt.

Euphron Comicus apud Athenæum Dipnoſoph. lib. 1.

I. LIPSI
DIVA VIRGO
ASPRICOLLIS.

THOMSONVS.

Hic tuus truncus non magis eſt Diua, non magis eſt Virgo, quàm tu Iuſtus, etſi illi *Diuæ* & *Virginis* nomen dediſti, tibi *Iuſti* arrogaſti. Habeat ergo vterque ſuum: ſit illa *truncus*, tu IODOCVS.

Iodocus nomen Lipſî.

CAPVT. I.

LIPSIVS.

EN coronam alteram ad te, Diua, adfero, è floribus tuis plexam, è vicino horto tuo decerptam. Et recenter decerptam: vt etiamnunc ſenſus ſuauitate, animos admiratione afficiat, atque adflet.

THOMSONVS.

THOMSONVS.

Solent citharœdi περετίσματα quædam dare, & προαύλια vtricularij, ante iuſtam modulationem: & tu Lipſi, antequam venias ad tuam hiſtoriam & carmina, hîc das quædam frequentamenta, ſimilis illorum, niſi quod illi poſt περετίσματα iuſtam exhibeant modulationem, tu nihil des, niſi mera περετίσματα.

Dicis ergo, te ad Diuam, tuam adferre coronam: vbi ſtultè ſimul & impiè alludis ad Gentiliſmum. Nunquam enim veri iſti, & puriores Chriſtiani coronas viui ferebant, aut mortuis dabant. Teſtis Cæcilius aduerſus Octauium, qui eo nomine culpat Chriſtianos. *Non floribus* (inquit) *caput nectitis: coronas ſepulchris denegatis.* Et Tertullianus, coronas ferre, inter Chriſtianos appellat ſacrilegium. *Tam* (inquit) *contra naturam eſt, florem capite ſectari, quàm cibum aure, quàm ſonum nare. —— Omne autem quod contra naturam eſt, monſtri meretur notam penes omnes: penes nos verò, etiam elogium ſacrilegij in Deum, naturæ Dominum & auctorem.* Nec minor, ſed maior erit impietas, ſi ad illum ritum alludis, quo Idololatræ ſtrupos (vt loquitur Tertullianus) aut coronas floreas (vt Plautus) idolorum capitibus, aut foco, dum profana illis ſacra facerent, imponebant: quem tu Lipſi, cuius anima Plautinas offas redolet, non potes ignorare. Sed tamen non erit alienum, his, qui eiuſmodi ritum aut non legerunt, oſtendere, aut inter legendum, neglexerunt, ex Plauto & alijs, in memoriam reuocare. Sic ergo Plautus alicubi:

Arnob. aduer. gent. lib. 8.

Tertull. de corona mi.

Ea mihi quotidie
Aut thure, aut vino, aut aliqui ſemper ſupplicat,
Dat mihi coronas.

Plaut. Aulul. in Prolog.

& rurſus:

Nunc tuſculum emi, & haſce coronas floreas,
Hæc imponentur in foco, noſtro Lari.

Plaut. ead. act. 2.

& alibi:

Larem coronâ noſtrum decorari volo.

Plaut. Trin. act. 1.

Et quiſquis ille eſt, qui ſerta vocat:

Non ego thure modo, aut pictâ tua templa tabellâ
Ornabo, & puris SERTA *feram manibus.*

& Iuuenalis:

Ite

Iuuen. ſat 12.

Ite igitur pueri linguis animiſque fauentes,
S E R T A*que delubris, & farra imponite cultris.*

& mox:

Inde domum repetam, graciles vbi parua coronas
Accipiunt fragili ſimulacra nitentia cerâ.

Hunc ſtilum dum tu Lipſi nimis affectas & Chriſtianæ ſimplicitati vis immiſcere, non potes non culpari.

L I P S I V S.

Vbi eſtis qui paulo vetuſtiora eleuatis, aut illuditis?

T H O M S O N V S.

Eccos nos Lipſi, non ſparſos, ſed per magnam Europæ partem denſos, quod tibi valdè dolet, & dolebit: eccos nos, inquam, qui dicimus, & aſſeueramus, infinita ante hanc ætatem miracula, multis tempeſtatibus omni depoſita fronte ficta fuiſſe. Nec id nos ſoli dicimus: ſed inter alios eminens, nobiſcum Iohannes Bodinus, religionem noſtram nunquam amplexus aut profeſſus, ſcriptorum (ſi vnus excipiatur Lipſius, qui

Perſ. ſat. 4.

Scit — iuſtum gemina ſuſpendere lance
Ancipitis libræ, rectum diſcernere, vbi inter
Curua ſubit, vel cum fallit pede regula varo,
Et potis eſt nigrum vitio præfigere theta)

acutiſſimus pariter & candidiſſimus cenſor dicit, & vetuſtiora illa miracula reprehendit, aut ſi non miracula, tamen illorum ſcriptores. Qui poſtquam vanitatis coarguiſſet Procopium, *Plenus* (inquit) *eſt eiuſmodi fabulis Nicephorus Calliſtus, quibus etiam Zonaras, alioqui probatus hiſtoricus, & Nicephorus Gregoras ſæpe delectantur: ac interdum Euſebius Cæſarienſis: cuiuſmodi eſt illud, quod ſe vi-„ diſſe, omni aſſeueratione confirmat, plantam in baſi, quâ „ nitebatur ænea Chriſti ſtatua (quam ante annos 360, fœmina „ ſanguinis proflauio curata* S E R V A T O R I *dicarat) ſponte „ natam, quæ, cùm primùm extremam ſtatuæ veſtem attigiſ-„ ſet, omnia morborum genera curabat. Talibus nugis referti „ ſunt Antonini, Adonis, Saxonis Grammatici, Sigeberti, Phriculphi, Naucleri, Mariani, Merlini, Vrſpergenſis, Annonij, Turpini, Guaguini, ac veterum annalium libri.* Idem Paulum Venetum carpit, qui vanum narrat miraculum fieri in mari Caſpio, tempore ieiunij. *Paulus* (inquit) *Venetus ait mare Caſpium piſcibus ſemper vacuum eſſe, præterquam ieiunij*

Ioh. Bod. metho. hiſt. c. 4.

ieiunÿ temporibus. Et eos poſtea perſtringit qui ab Antonio Gangrænam infligi hominibus dictitant : quam & illum curare veſtri homines non pauci putant. *Gangranam* (inquit) *ineptè dicam, an impiè noſtri acceptam ferunt Diuo Antonio, qui à pleriſque in Italia, & Gallia Narbonenſi ardentiore voto, certè maiore metu colitur, quàm Deus immortalis.* At cur tam ardente voto colunt? an quia miraculosè Gangrænam curare credunt? An potius, vt Lactantius Græcos reſponſuros dicebat, *ſe alios Deos colere vt proſint, alios ne noceant*: ita tu reſponſurus es, Idololatras veſtros, Antonium non tam, vt proſit, quàm ne noceat, colere? Idem c. 5. eiuſd. lib. Lactan. inſtit. lib. 1. c. 20.

Vides ergo Lipſi magni nominis viros, miracula, partim audita, partim quæ ipſi ſe vidiſſe aſſeuerant, narrare, quę tamen emunctioris homines naris non credant. Quare non eſt quod dicas, *vbi eſtis, qui paullo vetuſtiora eleuatis?* quaſi nos ij ſimus ſoli, qui eiuſmodi logos ſpernamus. Sed quid ego tanto opere in Bodini auctoritate huc accerſenda laboro? cùm nec tu ipſe Lipſi vetuſtiores illos vndiquaque probes ſcriptores, ſed arguas vanitatis. *Multo minus* inquis, *Georgio Cedreno aurem præbeo*: & mox: *quoties vanitatum manifeſtus ille auctor?* Ita vt illud Nazianzeni (*quæ hodie laudamus, eadem poſtero die vituperamus*) iure poſſim inuertere. Nam *quæ hodie vituperamus, poſtero die laudamus.* Hodiè vanitatis reum facis Cedrenum, Scriptorem non ita recentem: poſtero die omnia illa paullo vetuſtiora (quorum partem & ille ſcripſit) nos niſi amplectamur, accuſas, vt antiquitatis & veritatis contemtores. Sed fortaſſe dices, te nolle nos omnia amplecti, quæ remotiores illi paullo ab hoc æuo auctores ſcripſerunt. Quid ergo vis Lipſi amplectamur? quid vis reijciamus? an quæ tu es amplexus, & reieciſti? nimium tibi arrogas, vt omnes te ducem ſequamur. Nihil ab iſtis ſcriptoribus erratum putas, niſi quod tu animaduertiſti? Neminem præter te vana, ficta, falſa, à veris diſcernere poſſe arbitraris? Tu tibi vni rectum tribuis iudicium? *Neceſſe ſanè eſt ſibi nimium tribuat, qui ſe nemini comparat,* ſed imparem arbitratur. Lipſ. de Magnit. Rom. lib 4. c. 11. Greg. Naz. orat. 21. in Apologet. fugæ. Quintil. inſtit. orat. lib. 1. c. 3.

LIPSIVS.

Ecce noua nouitia: ecce in oculis atque in auribus omnium noſtrum

noſtrum geſta : ecce concurſu, plauſu, fructu gentium celebrata. Quæ fides poteſt eſſe in rebus humanis, ſi hæc non eſt? Quanquam iſta ipſa attendite, fidem etiam vetuſtioribus illis vel ab exemplo ſtruunt. Si enim nunc facta, & videmus : cur nuper & olim abnuam fuiſſe?

THOMSONVS.

Lipſ. Polit. lib. 4. c. 14. ex Sen. epiſt. 3.

Miror plurimùm te, qui ex Seneca docuiſti, *& omnibus credere & nulli, vitio eſſe*, tam vehementer poſtulare, vt ea nos vera credamus, qualia multa prioribus facta ſeculis, cum mendacio nobis prodita, & alij ante nos animaduerterunt, & nos, ſi illi non comperiſſent, tamen iudicaſſemus.

Cic. de Nat. Deo. lib. 1.

Veruntamen *nos non ſumus ij* (vt ait Cicero) *quibus nihil verum videatur* : ſed qui perpauca, quæ à vobis in religionis negotio dicuntur, mendacio carere credamus. *Qui ſemel malus* (iuris verbum eſt) *ſemper præſumitur malus.* Sæpè ſæpè iam Deus detexit veſtros dolos : ſæpe miracula ad tenebras veſtras tegendas conficta, veritatis luce palam fecit. Et quì porrò vobis credemus, quorum hoc vnum eſt ſtudium fraudes adinuenire, & per Thaumatopædiam, Idolomaniam docere? Quoties agyrtæ veſtri, poſtquam ſuppoſitijs miraculis

Virgil. Æn. 1.

ignotum argenti pondus & auri

ſtultæ plebeculæ emunxiſſent, fraudis manifeſti fuere? Quales heu! paſtores? gregem non paſcunt ſed tondent : imò deglubunt, & vorant. Væ illi gregi, cui hi canes additi cuſtodes, *junguntur* (vt ait ille) *officijs luporum.*

Auctor Rhet. ad Heren. lib. 4.

At finxerint, dices, aliqui miracula : hæc tamen nouitia in oculis atque auribus omnium noſtrum geſta ſunt. Non in tuis oculis Lipſi. In epiſtola enim ad Lectorem, te à *Ioanne Miræo*, & *Philippo Numanno* hæc hauſiſſe dicis. Iſtos oculos, teſtes corruptos, iſtas aures modò reieci, & etiamnum reijcio. Quid enim non dicet os impudens oculos vidiſſe, aures audiuiſſe, quod cor impium excogitârit? Sed & vulgus vidit, & audiuit, forſan dices. Audiuit vulgus narrari miracula : vidit vulgus multos ad lignum Aſpricolle concurrere : ſed quæ vidit miracula?

Vobis Lipſi qui in tenebris verſamini, omnia vera

ſunt,

ſunt, quæ illi, quorum apud vos valet auctoritas, vera eſſe dicunt. Ea credulitas non exiguam dat his miraculis fingendis opportunitatem. Nam *cùm creduntur faciliùs, tum finguntur impuniùs.* Quæ poſtquam malè feriati homines finxerunt malitioſè, tu impudenter prædicas: & quaſi iam triumphatâ veritate, mendacio trophæum erigis, ſed in arenâ. Ea, quæ rectioris iudicij & ſanioris mentis viri falſa confictáque iudicarunt, tu hinc ſumto exemplo, vera fuiſſe contendis. *Si nunc facta, & videmus* (inquis) *cur nuper & olim abnuam fuiſſe?* Imò Lipſi ſi illa, quæ nuper & olim pari aſſeueratione prodita ſunt, cordatis viris ficta ſemper, & falſa fuere: cur ego hæc, quæ non minori cum ſuſpicione nobis venditantur, cæcâ credulitate, & temerè, nunc facta annuam? Cic. de Diuin. lib. 2.

LIPSIVS.

Idem ille Deus eſt qui patrat, eadem illa Mater Virgo, per quam patrat, & quam honore hoc honeſtat, & attollit. Imprudens non dicam religionis, ſed numinis eſt, qui abijcit diffidentia, aut negat. Omni æuo fuêre, pleriſque omnibus locis: & erunt in æuum, etſi parciùs, denſiùs, vt diuinæ Prouidentia viſum.

THOMSONVS.

Tam iniuſtum & impium eſt, Deo affingere, quod non fecit, quàm quod fecit, derogare. Ceterùm an hęc, quæ tu narras, facta, an ficta ſint, infrà oſtendemus. Addis Deum honeſtare Virginem, miraculis per eam patrandis. Prorſus ignarus es finis miraculorum: & Beatam Virginem mendacijs tuis fædas, non celebras aut honeſtas laudibus. Vnquamne Deus per ſeruos ſuos edidit miracula hoc fine, vt illi honeſtarentur, an potiùs, vt illorum doctrinæ, qui ea patrarunt, fides adhiberetur? Tune putas Lipſi aliquem honore alium velle afficere, quem nolit eo lætari? Noluit ſanè Chriſtus diſcipulos ſuos eò lætari aut gaudere, quòd illis ſubiecta eſſent dæmonia, & illis in *omnem virtutem* ſeu [vim] *Inimici data eſſet poteſtas*, ſed quod *eorum nomina ſcripta eſſent in cælis:* Et tu tamen dices eos inde honeſtari? Porrò, vbi legis tu in Scripturis, alios aut ediđiſſe, aut editiuros miracula, præter diuini verbi miniſtros? *Ecce dedi Vobis*, inquit Chriſtus, *poteſtatem calcandi ſupra ſerpentes* &c. Luc. 10. 17. & 19. Luc. 9. 1. 2.

quibus?

Luc.9.1. & 2. quibus ? Diſcipulis, quos binos prædicatum miſit: quemadmodum priùs dedit Apoſtolis; quos & miſit vt regnum Dei prædicarent. Nam quod Marci capite decimo ſexto dicitur, eos qui credidiſſent, dæmonia eiecturos &c: id tantùm intelligitur de Euangelij miniſtris, non etiam quibuſuis credentibus: nam & quibus datum eſt eijcere dæmonia, ſanare ægros, &c: ijs etiam datum eſt linguis loqui nouis; nec tamen perpetua erant ea dona, & ſemper in Eccleſiâ manſura, ſed ad tempus: Primò & præcipuè vt fides conciliaretur Euangelio: Deinde (quemadmodum docti aliqui ſentiunt) vt inter ipſos Chriſtianos eſſent, qui ęgros ſuos ſanarent potenti verbo, cùm alioqui aduocandi fuiſſent profani medici & impij, qui ægris venena fortaſſe pro veris medicaminibus miniſtraſſent. Quemadmodum & linguarum fuit donatio, partim vt hominum miraculosâ hac multarum linguarum infusâ donatorum ſcientiâ, adijceretur fides doctrinæ: partim vt homines illi rudes literarum, ad propagandum Euangelium ſelecti, cuiuis genti illud promtè poſſent annunciare; quod quidem donum dum Euangelium altas radices vbique egiſſet, in Eccleſiâ permanſit. Hoc tu donum nō maiore cum impudentiâ potes Lipſi dicere in Eccleſiâ permanere, quàm miraculorum illud aſſeueras. Quæ *omni æuo* fuiſſe dicis *in pleriſque omnibus locis, & futura etiam in æuum* repentè factus propheta vaticinaris. Quorum vtrumque falſum eſt: cui rei teſtem aduoco Chryſoſtomum, qui de Antichriſti aduentu agens, iam olim illas Spiritus S. donationes ceſſaſſe pronuntiat. Locum ecce propono legendum, paullo longiùs repetito principio: *Non immeritò quæſierit quiſquam, quid illud ſit quod detinet, & poſtea cognoſcere volet, quanam ratione illud adeo obſcurè ponat Paulus. Quid ergo eſt, quod detinet ad reuelandum ipſum,* [Antichriſtum] *hoc eſt, quod prohibet, ne reueletur? Alij quidem dicunt, Spiritus eſſe gratiam: alij vero Romanum Imperium, quibus ego potiſſimum adſtipulor. Nam ſi Spiritum voluiſſet dicere: vtique non obſcurè dixiſſet, ſed apertè. Nimirum, quod & nunc ipſum detineat Spiritus gratia, hoc eſt donationes. Alioquin enim oportuiſſet eum iam veniſſe, ſiquidem Spiritus Sancti donationibus ceſſantibus venturus eſſet.*

Mar.16.17.

Chryſoſt. in 2. Theſſ.2. ſerm.4.

Etenim

Etenim iam olim ceſſarunt. Audis iam Lipſi illas donationes iam olim ceſſaſſe? non ergo fuêre (vt tu mentiris) omni æuo. Et cum iam olim ceſſarint, ego iuſtius ceſſaturas dixero, quàm tu futuras in æuum. Nam inter has eſt miraculorum operatio, quam tu, futuram prædicas & prædicis. Porrò & Auguſtinus ait miracula *ad ſua tempora non permiſſa fuiſſe durare* : & rationem addit: *ne anima ſemper viſibilia quæreret, & eorum conſuetudine frigeſceret genus humanum, quorum nouitate flagrauit.* Auguſt. de vet. rel.c.25.

LIPSIVS.

Piè & vtiliter hæc ſcribi & prodi poſteris arbitror: vtinam maiores noſtri induſtriè & intentè ſemper feciſſent! Annales condimus, & facta & facinora hominum, imò & ſcelera propagamus; & non magis Dei Diuorumque opera decet, & iuuat? Decet: & de me, animum, manum, ſtilum illuc dabo, & verſu libet teſtari.

THOMSONVS.

Nunquam piè mendacia pro veris ſcribuntur: nunquam vtiliter, quæ homines trahunt in errorem. Atque vtinam parciùs ſcripſiſſent maiores noſtri, & veriùs. Nam illos *& ſuorum ingeniorum voluptati: & vulgo interdum indulſiſſe*, & *incerta pro certis*, & *parum firma fide nutantia, pro indubitatis atque veriſſimis tradidiſſe*, inter vos magni viri non negant. Qualia non dubium eſt, quin ſint, quæ iactantur miracula. Vera decet non ficta, non falſa propagare. *Hiſtoriæ enim prima lex eſt, nequid falſi audeat, deinde nequid veri non audeat.* Sed illas leges nimis multi neglexerunt, qui cæca quadam pietate, illis tribuerunt miracula, qui nunquam fecerunt: deinde par *pietas eorum, qui ſucceſſerunt, plurimum contulit ad errorem.* quidquid enim à maioribus acceperunt, pro rato habebant, & vero: & pecudum ritu alij alios per idem præcipitium ſunt ſecuti, euntes ipſi, & alios ſecum trahentes in ruinam, quorum & tu te Lipſi addis choro, & eiuſmodi fabulis propagandis gnauam operam polliceris: *De me*, inquis, *animum, manum, ſtilum illuc dabo, & verſu libet teſtari*: Hic tacitè ſecum opinor lector dicet:

Canus.loc.com. lib.11.c.6. Anton. Hierat. & Ioh. Gymn. in epiſt. dedic. epitomes Ann. Baronij. Cic.lib 2.de Orat. Lactan. inſtit. lib.1.c.15.

Quid dignum tanto feret hic promiſſor hiatu? Horat. in art. Poet.

Qui (vt poetæ verba inuertam)

—fumum

Ibidem. *—ſumum ex fulgore,* haud *ex fumo dare lucem*
Cogitat.

Quid enim tu aliud Lipſi facis dum huc das tuum ſtilum, quàm veritatis lucem tuo mendaciorum & fabularum fumo opprimere conaris? Quid aliud quàm *Dei veritatem in iniuſtitia detines?* Quid aliud cum huc das manum, quàm *exhibes membra tua arma iniquitatis peccato?* Huc cùm das animum, Deo tibique ipſi maximè es iniurioſus. Dei enim & rectæ rationis ſedem prodis Diabolo, tradis vanitati, eorum adſcribendus numero, qui *ſuperſtitionibus vanis inhærētes, obdurant ſe contra manifeſtam veritatem, non tam de ſuis religionibus, quas prauè aſſerunt, benè meriti, quàm de ſe malè: qui cùm habeant iter rectũ, deuios ſequuntur amfractus, planum deſerunt, vt per præcipitium labantur: lucē relinquunt, vt in tenebris cæci et debiles iaceant.*

Rom.1.18. Rom.6.13. Lactan. inſtit. lib.1.c.1.

LIPSIVS.

O Heliconij
Numina collis
Quondam culta
Ite, valete.
Famam peperi,
Hoc eſt ſumum,
Hoc eſt, vmbram,
Aut, vt veriùs,
Vmbræ ipſam vmbram.

THOMSONVS.

Hic incipis Lipſi inſulſas tuas fabellas condire: vbi γλῶσσα, non ἁμαρτάνουσα, ſed εἰρωνευομένη ἀληθεύει: Dicis te peperiſſe fumum & vmbram, veriſſimè:

Lingua diſſimulans verum dicit.

Nec ſemper mendax fallere Creta ſolet.

At non ita ſentis, ac loqueris: eſto. Ex tuo ore iudicaris.

Luc.19.22.

LIPSIVS.

Sapio fugio,
Ad quod Aſylum? O Diua tuum.

THOMONVS.

Benè fugis, ſi verè fugis à falſis tuis numinibus, & ab vmbratili felicitate, ſed malè ad aſylum Virginis, quod nuſquam eſt. Vt Dauidi multo te & nobis omnibus ſapientiori *fortitudo, firmamentum, refugium, liberator, adiutor, protector, ſuſceptorque* fuit ipſe Deus, non homo, ita & nobis debet eſſe.

Pſal.18.1.&2. Pſal.89.1. Pſal.90.2.

LIPSIVS.

Tu reparatrix
Miſeræ ſortis primorum hominum.

THOM-

THOMSONVS.

Sacrilege,ſacrilege,ſacrilege,audi homines,audi Angelos,audi contra te loquentem Deum,Patrem,Filium, Spiritum S. *Hic eſt lapis, qui reprobatus eſt* [ſubſtituta matre eius in eius locum] *à vobis ædificantibus. Qui factus eſt in caput anguli, & non eſt in alio ſalus. Nec enim aliud nomen eſt ſub cælo datum hominibus, in quo oporteat nos ſaluos fieri.* Act.4.11.12.
Hæc Petrus: Et Paulus, *Attendite* inquit, *vobis, & vniuerſo gregi, in quo vos Spiritus Sanctus poſuit epiſcopos, regere Eccleſiam Dei, quam acquiſiuit ſanguine ſuo.* Hic non mater Dei, ſed Deus & homo Chriſtus acquirit & reparat perditos homines: illic non datur aliud nomen niſi Ieſu, in quo ſit ſalus. Et quoniam hæc reparatio non potuit fieri niſi ſanguine effuſo, Paulus apertè oſtendit, Chriſtum ſuo ſanguine nos perditos reparaſſe. *Sine ſanguinis* inquit, *effuſione non fit remiſſio.* Quare *Chriſtus Pontifex futurorum bonorum per proprium ſanguinem introiuit ſemel in Sancta, æterna redemtione inuentâ.* Et ideo *Noui Teſtamenti Mediator eſt: vt morte intercedente, in redemtionem earum præuaricationum, quæ erant ſub priori teſtamento, repromiſſionem accipiant, qui vocati ſunt, hæreditatis æternæ.* Eiuſdem ſanguinem nos reparaſſe ait Petrus: *Scientes, quod non corruptibilibus, auro vel argento redemti eſtis, de vanâ veſtrâ conuerſatione paternæ traditionis, ſed pretioſo ſanguine, quaſi agni immaculati, Chriſti, & incontaminati.* Hic non vides, niſi, per ſanguinem Chriſti, reparationem: nec, præter ipſum, reparatorem, reparatricemue. Quid accumulem, quæ Paulus ad Corinthios, Epheſios, Coloſſenſes & alios ſcribens inculcat? Quid quæ alibi Petrus? Quid quæ in Apocalypſi Ioannes, & quatuor illa Animalia, & Vigintiquatuor Seniores, id eſt, vniuerſa credentium (quæ infinita eſt) multitudo? à terris ergo ad cœlos, ab hominibus ad Angelos tranſeo. *Ioſeph fili Dauid*, inquit Angelus, *noli timere accipere Mariam coniugem tuam, quod enim in ea natum eſt, de Spiritu S. eſt. Pariet autem filium: & vocabis nomen eius Ieſum. Ipſe enim ſaluum faciet populum ſuum à peccatis eorum.* Et rurſus: *Ecce Euangelizo vobis gaudium magnum, quod erit omni populo: quia natus eſt vobis hodie Saluator, qui eſt Chriſtus Dominus.* Nunc Deum Patrem loquentem audi, & treme, quippe qui

Act.20.28. Heb.9.22. & verſ.11.12.15. 1.Pet.1.18.19. 1.Cor.1.30. Eph.1.5.7. Coloſſ.1.22. 1.Pet.2.21.24. & 3.18.& 2.Pet.2.1. Apoc.1.5.& Apoc.5.9.& Apoc.14.4. Matth.1.20.21. Luc.2.10.11.

reparatricem facias matrem, cùm ille reparatorem con-
Eſa.42.1.5.6.7.8. ſtituerit filium: *Ecce ſeruus meus, ſuſcipiam eum: electus meus: complacuit ſibi in illo anima mea: dedi Spiritum meum ſuper eum: iudicium Gentibus proferet. Hæc dicit Dominus Deus creans cœlos & extendens eos: firmans terram & quæ germinant ex ea: dans flatum populo, qui eſt ſuper eam. Ego Dominus vocaui te in iuſtitiâ, & apprehendi manum tuam, & ſeruaui te, & dedi te in fœdus populi, in lucem Gentium; vt aperires oculos cæcorum, & educeres de concluſione vinctum,*
Eſa.43.11. Oſ.13.4. *de domo carceris, ſedentes in tenebris: Ego Dominus. hoc eſt nomen meum: gloriam meam alteri non dabo.* & rurſus: *Ego ſum Dominus & abſque me non eſt Saluator.* Quid aliud hic vobis ſurdis inculcat Deus, quàm ſe ſolum, qui creauit cœlum & terram & genus humanum, potuiſſe genus humanum reparare? quia non minus eſt reparationis, quàm creationis opus. Quare, ait ſe non daturum hanc gloriam ſuam alteri, id eſt, vt quiuis eam det alteri impunè, non toleraturum. Hanc eſſe mentem illorum ver-
Eſa.46.4. borum, Ipſe Deus docet. *Ego* (inquit) *feci, & feram; ego portabo & ſaluabo.* Quiſquis ergo alteri dat ſalutem & reparationem humani generis, quàm Deo, quiſquis dat alteri cum Deo, Deum ſpoliat ſuâ gloriâ, ſacrilegus eſt.

Audiuiſti iam Lipſi Patrem: audi, ſi vacat, Filium:
Ioan.10.11. verſ.15. *Ego ſum paſtor bonus: Bonus paſtor animam dat pro ouibus ſuis. ——Sicut nouit me Pater, & ego agnoſco Patrem: & animam meam pono pro ouibus meis.* Spiritum Sanctum audiuiſti cùm Apoſtolos audiuiſti: nam *Spiritu Sancto in-*
2.Pet.1.21. *ſpirati, locuti ſunt ſancti Dei homines.* Atque hactenus egi teſtimonijs: nunc tecum Lipſi agam rationibus. Virgo beata, mater Chriſti non debuit eſſe reparatrix miſeræ ſortis hominum, ſed nec potuit. Nam vt reparare poſſet, debuiſſet & poteſtatem & potentiam habere. Prima, proprietatis & propinquitatis iure habetur: ſecunda adfuiſſet, ſi fuiſſet ſoluendo. Ius non habuit. Cùm
Leuit.25.48. & 49. enim omnes gentes ſe vendidiſſent Diabolo, & qui ſe vendidiſſet, non poſſet à muliere redimi, ſed ab aliquo ex fratribus ſuis, à patruo, patruele, conſanguineo, affine ſuo, horum nihil erat Maria beata Virgo. Addo quod illa tam longè diſtabat à cognatione noſtra gentium, quàm ipſa Iudæa à cæteris orbis angulis. At Chri-

ſto

ſto ius fuit, *cui datæ ſunt omnes gentes in hæreditatem*, *qui non erubuit fratres nos vocare*: cum dixit: *Narrabo nomen tuum fratribus meis: in medio Eccleſiæ laudabo te.* Quos priùs vocauit fratres, poſt vocat Eccleſiam, ita vt quàm longa & lata eſt Eccleſia, tam latè longéque ſparſi ſint Chriſti fratres. Ille ergo ius habuit, illa non habuit. Fecit enim fratres ſuos, cùm dedit nobis ius, vt Dei Filij eſſemus: quod non fecit eius mater. Neć magis ei fuit potentia quàm poteſtas reparandi, id eſt, vt ego capio, redimendi. Cùm enim quatuor modis fiat redemtio, manumiſſione, permutatione, vi, vel pretio, horum modorum nullo potuit Virgo beata nos redimere. Vt manumitteremur, nulla potuit illi ſpes eſſe, obtenturam ſe à duro Domino detinente nos diabolo. Permutatio fieri non potuit, & ſi potuiſſet fieri, fuiſſet tamen abſurda. Non potuit fieri, quia omnes erant captiui, nec vllus, nedum æqualis numerus, qui hoſti detinenti daretur. Abſurda fuiſſet, quia hoſti fuiſſent aliqui traditi (nec tamen ſui) vt aliqui redderentur: quæ abſurda nimis fuiſſet verſura. Vim non habebat ipſa Virgo; quippe quæ ipſa vinculo peccati originis, quaſi numellis impedita, ab humani generis hoſte teneretur: ipſa enim confeſſa eſt Deũ eſſe *Saluatorẽ ſuum*. Sed nec pretium potuit ſoluere Deo infinito ipſa finita. Nullo igitur modo reparatrix fuit miſeræ hominum ſortis. Quod ſi excipias, reparatricem fuiſſe quia peperit reparatorem, id ineptum reperies in contrario, aut certè valde diſparato effecto. Peperit te mater tua Lipſi corruptorem Principũ, fraudis doctorem, ſatorem ſuperſtitionis & idololatriæ, an propterea & illa Principes corrupiſſe, docuiſſe fraudes, idololatriam ſuperſtitionemque ſeuiſſe dicetur? Sed quia tu te iſta feciſſe negabis, age iacta quæ feciſti, & te feciſſe gloriaris, ſcripſiſſe Conſtantiam, Militiam Romanam, Politica, Magnitudinem Romanam, Poliorcetica,

Multaque præterea variorum monſtra librorum,

An tuam parentem illa opera edidiſſe dices, quia te edidit, qui illa ediſti? Non tam negligentem tuæ laudis te puto, vt tantillum ex eâ delibari patiaris: Et Deum, (non dico) ex ſua gloriâ aliquam partem decer-

Pſal.2.
Pſal.22.& Heb. 2.11.12.
Ioan 1 12.
Luc.1 47.

pi, ſed eam ſolidam à ſe transferri arbitraris paſſurum?

LIPSIVS.

Cælo pulſos Iterum cælo
Aſſeruiſti.

THOMSONVS.

Ioan.1.12. Non aſſeruit cœlo: Chriſtus aſſeruit. *Quotquot enim receperunt eum, dedit* [ille, non illa] *eis poteſtatem filios Dei*
Eph.2.18. *fieri, his, qui credunt in nomine eius.* Et *per ipſum* [non per ipſam] *habemus acceſſum ambo,* [Iudæi & Gentiles] *in vno*
Heb. 10.19. 20.21.22.& Heb.4.14 16.& Heb.6.19.20. *Spiritu ad Patrem. Habentes itaque fratres fiduciam in introitu ſanctorum* [id eſt, cœlorum] *in ſanguine Chriſti, quam initiauit nobis viam nouam & viuentem, per velamen, id eſt, carnem ſuam, & ſacerdotem magnum ſuper domum Dei, accedamus cum vero corde, in plenitudine fidei, aſperſi corda à conſcientiâ malâ:* nec credamus nos per alium aut aliam cœlo poſſe aſſeri & ſanctis inſeri, niſi per vnum Chri-
Ioan.14.6. ſtum. Ipſe enim dixit: *Ego ſum via, & veritas, & vita, nemo venit ad Patrem niſi per me.* Apage veſtras Mediatorum diſtinctiones: nec enim alius eſſe poteſt *interceſſionis,* quàm qui eſt *redemtionis*: Et quidquid *ranæ iſtæ è Draconis, è Beſtiæ, è Pſeudoprophetæ* ore prodeuntes obſtrepant
Apoc.16.13. & coaxent, vno conſenſu & concentu eundem interceſſionis mediatorem dicunt remotiſſimæ ætatis patres, qui eſt redemtionis. Omnium inſtar erunt hi tres:

Chryſoſt. in 1. Tim. 2. Hom.7. Chryſoſtomus: *Homo quippe purus Mediator nunquam fieret. Oportebat enim iſtiuſmodi Mediatorem cum Deo colloqui.*

Hieron. in 1.Tim.2. Hieronymus: *Sicut vnus homo, & vnus eſt Mediator inter Deum & homines vniuerſos: hoc eſt, nullus alius talis, nec Moſes, nec aliquis Propheta, quia & homo erat & Deus.*

In epiſt ad Rom.c.8. Idem: *Interpellare enim dicitur, dum ſemper hominem, quem ſuſcepit, quaſi noſtrum pignus oſtendit, & offert, vt verus pontifex & æternus.*

Lact. inſtit. lib.4.c.29. Lactantius: *Non poteſt ſummus ille ac Singularis Deus, niſi per Deum coli. Hic* [Chriſtus, de quo loquitur] *templi maximi* [id eſt cœli] *ianua eſt: hic lucis via, hic dux ſalutis, hic oſtium vitæ.*

Eod.lib.c.14. Idem: *Nec poteſt, niſi per eum, qui conſtituit templum, & ad aditum templi, & ad conſpectum Dei perueniri.* Chriſti mater

mater, licet ſanctiſſima Virgo, tamen omnino homo fuit, non Deus: nec ſuſcepit pro nobis humanam naturam, ſed nobiſcū erat homo: nec paſſa eſt pro nobis, nec naturam humanam, quaſi pignus noſtrum Deo oſtendit & offert; nec enim eſt Pontifex: nec conſtituit templum cœlorum. Quare nec cum Deo colloqui, nec pro nobis intercedere apud Deum, nec ad aditum templi illius maximi perducere, id eſt cœlo aſſerere potuit, aut poteſt.

Quod ſi Quæſitores veſtri, Minoes, & Rhadamanti tam mendaciorum eſſent hoſtes, quàm ſunt veritatis: hæc tua carmina carbone notaſſent, imò curaſſent flammis dari: quippe quæ Deo, quod ſuum eſt, tollunt, & dant homini. Sed ne te ſolum accuſare videar, addam tibi & ſocios, id eſt, tui ſimiles tenebriones, qui, quidquid magnificum Chriſto tribuitur & ſoli debet tribui, idem eius matri ore dant blaſphemo, hoſtes Chriſti & eius gloriæ, aut ab ea petunt, quæ eius eſt dare, aut in illo ſita ſunt.

Maria.	Christvs.
SCALA	IACOB.

Coſte.med. in hym. Aue maris &c. *Mater eſt* Scala Iacob, *quæ maternâ auctoritate penetrat cœlos, profundâ humilitate attingit terram noſtram.*

Iacob vidit in ſomnis ſcalam ſtantem ſuper terram, & cacumen illius tangens cœlum, Angelos quoq; Dei aſcendentes & deſcendentes per eam: *& mox:* cumque euigilaſſet Iacob de ſomno, ait: verè Dominus eſt in hoc loco. Gen.28. 12.16.

Amen amen dico vobis, videbitis cœlum apertum, & Angelos Dei aſcendentes & deſcendentes ſupra Filium hominis. Ioan.1.51.

Ipſum [*Chriſtum*] & Scalam intelligimus, quia ipſe dixit: Ego Svm Via. Aug. cont. Fauſt. Manich lib.12. c.26.

STELLA.

Coſte. ibid. *Tu es* Stella Matvtina *&* Avrora *conſurgens.*

Videbo eum, ſed non modò: intuebor illū, ſed non propè: ori- Num.24.17.

CHRISTVS. MARIA.

etur STELLA ex Iacob, & conſurget virga de Iſrael.

Luc. 1.78. Viſitauit nos ORIENS ab alto.

Apoc.22.16. Ego Ieſus ſum radix & genus Dauid: STELLA ſplendida & MATVTINA.

2.Pet.1.19. Habemus firmiorem propheticum ſermonem, cui benè facitis attendentes, quaſi lucernæ lucenti in caliginoſo loco, donec dies eluceſcat, & LVCIFER oriatur in cordibus veſtris.

LVX & IN LVMEN.

Eſa.42.6. Dedi te in fedus populi, IN LVCEM gentium, vt aperires oculos:

Eſa.49.6. *Et rurſus:* Ecce, dedi te LVCEM gentium:

Luc.2.32. Item: LVMEN ad reuelationem gentium.

Profer LVMEN *cæcis.* In hymno Aue &c.

Triplex eſt lumen, fidei, gratiæ, gloriæ: precamur ergo te virginem, Dei matrem, lucidiſſimam maris ſtellam, Profer LVMEN *cæcis: da vt rectè credamus, vt credentes iuſtificemur, vt iuſtificati guſtemus, videamuſque quàm ſuauis eſt Dominus. Ceterùm, quia hic locus inferior nunquam tenebris vacare poteſt, precamur, vt exuto corpore, verum nobis proferas* LVMEN *gloriæ, vt ab interioribus exterioribuſque tenebris liberi, clarè Dei vultum intueamur: æternoque lumine diuino perfruamur.* Coſt. vbi ſup.

ABSQVE PECCATO.

Heb.7.26. Talis enim decebat, vt nobis eſſet Pontifex, ſanctus, innocens, impollutus, ſegregatus à peccatoribus, & excellentior cœlis factus.

1.Pet.2.22. Peccatum non fecit, & non inuentus eſt dolus in ore eius.

Sancta igitur es virgo, Dei mater, ab omni næuo puriſſima, ab omni peccato alieniſſima. Coſt. ibid.

Nullâ tu vnquam maculâ aut næuo, vel leuiter aſperſa fuiſti, Angelis ipſis purior. Ibid.

Tua

	MARIA.	CHRISTVS.	
Idem in orat. ad Mar. Virg. in Apol. pro 1. par Enchir.	*Tua puritas tanta eſt, vt ſine peccato originali concepta, à peccatu prorſus omnibus te immunem conſeruaueris.*	Aduocatum habemus apud Patrem, Ieſum Chriſtum IVSTVM.	1.Ioan.2. 1.
		Eum, qui non nouerat peccatum, pro nobis peccatum fecit [*Deus Pater*] vt nos efficeremur iuſtitia Dei in ipſo.	2.Cor.5.21.
Idem in cōmend. Apol. pro 3. parte Enchir.	*Tu ſine peccato nata & concepta, puriſſimam duxiſti vitam, ſine omni næuo peccati.*	Quis ex vobis me arguet de peccato? *inquit ipſe Chriſtus.*	Ioan.8.46.

PAX NOSTRA.

In hymn. Aue Mar. ſtella. Coſte. in med. in hym.	*Funda nos in pace.*	Ipſe eſt Pax noſtra.	Eph.2.14.
	Rogamus te Domina, vt pacem nobis largiaris veram, ſolidam, bono nitentem fundamento, ſtabilem, perpetuam. Hanc à te petimus, quia Angelus pacis diuinâ ſalutatione pacem tibi attulit.	*Et rurſus:* Vt duo condat in ſemetipſo in vnum nouū hominem, faciens pacem.	Verſ.15.
		Pacem relinquo vobis, pacem do vobis.	Ioan. 14.27.

	SALVS.	SALVTARE.	
Idem in orat. vbi ſup.	SALVS *infirmorum.*	Viderunt oculi mei SALVTARE tuum.	Luc.2.30.

SPES.

Idem in medit. in hym.	*Quia benedicta inter mulieres, certiſſima* SPES NOSTRA *es.*	Chriſtus in vobis SPES gloriæ.	Coloſſ.1.27
Idem in orat. pro 1. par. Apol.	*Quia tu es vita, dulcedo &* SPES NOSTRA.	Paulus Apoſtolus Ieſu Chriſti ſecundum imperium Dei Saluatoris noſtri, & Ieſu Chriſti, SPEI NOSTRAE.	1.Tim.1.1.

CONSOLATIO.

	CONSOLATRIX.	CONSOLATOR.	
Coſte. in medit. in hym.	*Tu mater noſtra* CONSOLATRIX *noſtra.*	Sicut abundant paſſiones Chriſti in nobis:	2.Cor.1.5.

CHRISTVS.	MARIA.	
ita per Chriſtum abundat Conſolatio noſtra.	*Iuno Soſpita, idem titulus illi, qui tribuitur matri Domini noſtri, cùm appellatur noſtra* DOMINA CONSOLATIONIS.	Vigner. in Fallis. in menſe Feb.
Ioan.14.16. Ego rogabo Patrem, & alium Paracletum [*id eſt Conſolatorem*] dabit vobis: *Ergo & ipſe Chriſtus Conſolator erat, quandoquidem miſſurus erat alium.*	CONSOLATRIX *afflictorum, tu gloria noſtra,* CONSOLATIO *noſtra.*	Coſte. in orat. vbi ſup.
Luc.2.25. Hic homo erat iuſtus & timens Deum, qui expectabat CONSOLATIONEM Iſraëlis.		

VIA, PORTA, OSTIVM.

Ioan.14.6. Ego ſum VIA & Vita & Veritas. Nemo venit ad Patrem niſi per me.	*Felix* COELI PORTA.	In hym. Aue M. S.
Ioan.10.9. Ego ſum OSTIVM: per me ſi quis introierit, ſaluabitur: & ingredietur, & egredietur, & paſcua inueniet.	*Sanctiſſima Chriſti mater eſt felix* COELI PORTA, *quia nemo in cœlum intrabit, quem non ipſa admiſerit, quem ipſa in filium ſuum, fratremq; Chriſti non receperit: & quia per eam preces noſtræ meritaq; in cœlum admittuntur, conferunturque.*	Coſte. in medit.
Lact inſtit. lib.4.c.29. *Et Lactantius ait,* hunc eſſe TEMPLI MAXIMI IANVAM & OSTIVM VITAE.	FENESTRAM vocat Durantius.	De rit Eccle.lib.2. c.35.
	PORTAM PARADISI vocat Coſterus.	Coſte. in orat. vbi ſup.

GLORIA.

Luc.2.30.32 Viderunt oculi mei Salutare tuum, lumen ad reuelationem gentium, & GLORIAM plebis tuæ Iſrael.	*Tu* GLORIA *noſtra.*	Coſt.ibid.

MARIA. CHRISTVS.

SOLVIT VINCVLA PECCATORVM.

In hym. Aue M.S. Coſte. in medit.

Solue vincla reis.

Hem quot laquei, quot funes peccatorum! quot impedimenta ſalutis! & quis hæc euadet? quis liber & expeditus ſolũ Deum quæret? Tu Virgo beata, ſolue vincla reis, amoue ſalutis remoras. & mox: *Solue porrò Domina noſtra vincula reis. Solue precibus, ſolue meritis, ſolue auctoritate, ſolue imperio. Externa omnia vincula ſolo nutu & voluntate remouere potes. Paſſiones, quæ in peccatorum pœnas nobis relictæ ſunt, tu meritis tuis diminuis: peccata verò ipſa, vt nobis dimittantur, precibus & meritis impetras: — reos deformibus vinculis ſolutos, transfer in Dei filios.*

Blaſphemia horrenda.

Dedi te fœdus populi, vt educeres de concluſione vinctum, de domo carceris ſedentes in tenebris. Ego Dominus, hoc eſt nomen meum: gloriam meam alteri non dabo. Eſa.42.7.8.

In hoc apparuit Filius Dei, vt diſſoluat opera Diaboli. 1.Ioan.3.8.

Si ergo vos Filius liberauerit, verè liberi eritis. Ioan.8.36.

TOLLIT PECCATA.

In hym. Aue M.S. Coſte in illum verſ.

Mala noſtra pelle.

Mala ſunt huius vitæ duplicia, peccatum, & quidquid ad peccatum inducit: omnia mala inuexit peccatum in mundum, omnes calamitates, omnes miſerias, Deum ipſum adegit ad crucem. Inferni pœnas excitauit, & in æternum conſeruabit.

Hoc malum à nobis pelle Virgo ſanctiſſima.

Ecce Agnus Dei, qui tollit peccata mundi. Ioan.1 29.

Si autem in luce ambulamus, ſicut & ipſe eſt in luce: ſocietatem habemus adinuicem, & ſanguis Ieſu Chriſti Filij eius emundat nos ab omni peccato. 1.Ioan.1.7.

Et vocabitis nomen eius Ieſum: ipſe enim ſaluum faciet populum ſuum à peccatis eorum. Math.1.21.

MEDIA-

CHRISTVS.	MARIA.
MEDIATOR & ADVOCATVS.	MEDIATRIX & PATRONA.
1.Tim.2.5. Vnus Mediator Dei & hominum, homo Chriſtus Ieſus.	*Tu es* MEDIATRIX *noſtra, longè efficacior, quàm fuit Moſes,* Coſte. in hymnum.
1.Ioan.2.1. Habemus Aduocatum apud Patrem, Ieſum Chriſtum iuſtum.	*Obſecro te igitur Maria* MEDIATRIX *noſtra, ad hanc nos ſupernam ſolidamque lætitiam admitte.* Idem ibid.

Sola meruiſti dignitatem Matris Dei, gloriam reginæ, auctoritatem PATRONAE GENERIS HVMANI. Ibid.

REX.	REGINA.
Ezech.37. 24.& 26. Et ſeruus meus Dauid REX ſuper eos, & Paſtor vnus erit omniũ.	*Tu meruiſti ſola gloriam* REGINAE COELORVM. Coſte. vbi ſup.
Apoc 17.14. & Apoc.19.16. Hi cum Agno pugnabunt, & Agnus vincet illos, quoniam Dominus dominantium eſt, & REX regum.	*Poſtquam aſſumta eſt in cœlum,* REGINA COELORVM *facta.* Ioan. Mola. hiſt. imag. l.3.c 23.

Pſal.89.28. & 30. Ego primogenitum ponam illum: excelſum præ regibus terræ. & ponam in ſeculum ſeculi ſemen eius: & thronum eius ſicut dies cœli.

SVPER OMNEM CREATVRAM.

Eph. 1.19. 20.21. Secundùm operationem potentiæ virtutis eius, quam operatus eſt in Chriſto, ſuſcitans illum à mortuis, & conſtituens ad dextram ſuam in cœleſtibus, ſupra omnem principatum, & poteſtatem, & virtutem, & dominationem.	*Meritò hoc titulo & prærogatiuâ lætaris Maria, quæ ſuper omnem creaturam euecta, quâ proximè ſedes iuxta Creatorem: ſola tu creaturis omnibus hac dignitate nobilior, admirabilior, illuſtrior.* Coſte. in meditat.
Heb.1.3. Qui cùm ſit ſplendor gloriæ	*Meritò exaltata eſt ſuper omnes Angelorum choros Mater Dei Maria, cuius* Idem ibid.

MARIA. | CHRISTVS.

ius dignitas omnem intelligentiæ vim excedit. Quid enim eſt, matrem eſſe Dei? Mater cauſa eſt filij; mater ſuperior eſt filio; matri debetur honor à filio; matri tenetur morem gerere filius; denique matris pars & caro eſt filius. Quanta ergo coniunctio Dei et Virginis! quanta obligatio! quanta ſocietas!

gloriæ & figura ſubſtantiæ eius, [*Dei*] ſedet ad dextram Maieſtatis in excelſis.

Hoc enim ſentite in vobis, quod & in Chriſto Ieſu, qui cùm in formâ Dei eſſet, non rapinam arbitratus eſt, eſſe ſe æqualem Deo. Sed ſemetipſum exinaniuit, formam ſerui accipiens, in ſimilitudinem hominum factus, & habitu inuentus vt homo. Humiliauit ſemetipſum, factus obediens vſque ad mortem: mortem autem crucis. propter quod & Deus exaltauit illum: & donauit illi nomen, quod eſt ſuper omne nomen. Philip.2.5.6.7.8.9.

OMNIPOTENS.

Idem ibid. *Tu Mater Dei* OMNIA POTES *in cælo & in terrâ.*

Data eſt mihi omnis poteſtas in cœlo & in terrâ. Math.28.18.

In ipſo complacuit omnem plenitudinem habitare. Coloſſ.1.19.

Pater diligit Filium, & omnia dedit in manu eius. Ioan.3.35.

Ego & Pater vnum ſumus. Ioan.10 30.

Quæcunque Ille fecerit, hæc & Filius ſimiliter facit. Ioan.5.19.

VITA.

Idem ibid. *Quia Dominus eſt tecum,* VITA *noſtra es.*

In principio erat Verbum, & Verbum erat apud Deum, & Deus erat Verbum. *& mox;* in ipſo Vita erat. Ioan.1.1.

Ego ſum Via, & VITA & Veritas. Ioan.14.6.

CHRISTVS. DEVS.	MARIA. DEA.
Scimus quoniam Filius Dei venit. & dedit nobis ſenſum, vt cognoſcamus verũ Deum, & ſimus in vero Filio eius. Hic eſt verus Deus: & vita æterna. Filioli CVSTODITE VOS A SIMVLACRIS.	*Nihil iam reſtat niſi vt apertè quis vocet* DEAM. *Id ſi non facit Ieſuita Coſterus, facit Semi-Ieſuita Lipſius quater, vt infrà videbitur.*

1.Ioan. 5. 20.21.

Diuç Aſpric. c.3 .5.30 46.

Ex his alijſque ſimilibus iudicet æquus lector, an Beſtiæ cultores Papiſtæ ſint in Chriſtum contumelioſi. Iudicet, an Lipſius verâ vnquam pietate imbutus fuit, qui Ieſuitarum ſimia, dat homini, quæ Chriſto Deo debetur gloria.

CAPVT II.

LIPSIVS.

DEcet igitur ea ſcribere, ſed & iuuat. An non iuuet, vbi tam palàm fructus, & tam magnus eſt? Et fructus quidem non vnus. Ille primò, quòd miracula communiter religionem in animis excitant, & Deum credere, Deum colere, ſuadent, & inducunt.

THOMSONVS.

Decet ſanè vos mendaces mendacia contexere, nec nos vera à vobis, aut petere, aut expectare decet. Nam quemadmodum

Plaut. in Prol. Amphit.

Iuſta — ab iniuſtis petere inſipientia 'ſt
Quippe illi iniqui ignorant ius, neque tenent,

Ita & à mendacibus petere vera, vera eſt vecordia: quippe aut verum neſciunt, aut *detinent in iniuſtitia.* Cęterùm, iuuare vos non miror pudenda ſcribere mendacia, cùm ſemper fuerint & ſint, *quos ſuum dedecus delectat:* ſed id imprimis miror, te, ea, vt credamus, ſcribere, & ſuadere, quæ ego te credere non credo.

Rom.1.

Sen. de vita bea. c.8

Verorum miraculorum ſcriptionem laudo, nec vſu caruiſſe cum ipſa miracula tum illorum ſcriptionem fatebor.

tebor. Sed tamen communiter in animis religionem excitare, non concedam. Si hoc tuum dictum pro axiomate velis haberi, neceſſe eſt ſit catholicum logicum, id eſt vniuerſale ſemper & vbique verum. At cum nec vbique nec ſemper verum ſit repertum, catholicum non eſſe, ſequetur, niſi fortaſſe Romanum. Quot enim viderunt & oculis vſurparunt Chriſti miracula, qui æquè cæci, æquè duri, æquè athei ab eo receſſerunt, ac ad eum venêre?

LIPSIVS.

Hic eſt primus ille & communis fructus miraculorum. Alter magis diſtinctus, quod ad veram religionem ducunt, ſiue potius trahunt. Fit enim diuina benignitate, & arcana prouidentia, vt vera miracula nuſquam, niſi in vera fide, & à fidelibus patrentur.

THOMSONVS.

Non minùs falſum eſt, miracula ſemper ad veram religionem ducere. Multa enim patrata ſunt ad falſas religiones confirmandas, ad ſtabiliendam horrendam ſuperſtitionem, & idololatriam ſacrilegam. Neque verum eſt, miracula non fieri niſi in vera fide, vt ex Auguſtino liquet. *Atque*, (inquit ille) *illud ad rem maximè pertinet, ne decipiamur, tendentes ad contemplationem veritatis, non ſolum nomine Chriſti per eos, qui nomen habent, & facta non habent, ſed etiam quibuſdam factis, atque miraculis: qualia propter infideles cum fecerit Dominus, monuit tamen, ne talibus decipiamur, arbitrantes ibi eſſe inuiſibilem ſapientiam, vbi miraculum viſibile viderimus. Adiungit ergo & dicit; multi mihi dicent in illa die, Domine, Domine, Nonne in nomine tuo dæmonia eiecimus? & reliqua. Non ergo cognoſcet, niſi eum, qui operatur æquitatem. Nam & ipſos diſcipulos prohibuit gaudere ex talibus, id eſt, quia dæmonia illis ſubiecta fuerint: ſed gaudete, inquit, quia nomina veſtra ſcripta ſunt in cœlis. Credo in illa ciuitate Hieruſalem, quæ eſt in cœlis, in qua non niſi & iuſti & Sancti regnabunt. An neſcitis inquit Apoſtolus, quoniam iniqui regnum Dei non poſſidebunt? Sed fortaſſe quis dicat, non poſſe iniquos viſibilia illa miracula facere, & mentiri potius illos credat, qui dicturi ſunt: in nomine tuo prophetauimus, & dæmonia eiecimus, & virtutes multas fecimus. Legat ergo quanta fecerint famulo Dei Moſi magi Aegyptiorum*

Aug. de Serm. Domini in monte. lib. 2.

tiorum; aut ſi hoc non vult legere, quod non in nomine Chriſti fecerint: legat quæ ipſe Dominus dicit de Pſeudoprophetis: Tunc ſiquis vobis dixerit, Ecce hic eſt Chriſtus, aut illic, nolite credere; ſurgent enim Pſeudochriſti, & Pſeudoprophetæ, & dabunt ſigna magna & prodigia, ita vt in errorem ducantur etiam electi. Ecce prædixi vobis. Quàm ergo mundo & ſimplici oculo opus eſt, vt inueniatur via ſapientiæ, cui tantæ malorum & peruerſorum hominum deceptiones, erroreſque obſtrepunt, quos omnes euadere, hoc eſt venire ad certiſſimam pacem, & immobilem ſtabilitatem ſapientiæ?

Vides Lipſi quantum Auguſtinus tribuat miraculis, & quibus ipſa concedat miracula. Sæpe ducunt in errorem, quia Pſeudoprophetæ ea poſſunt patrare: non eſt ergo verum quod tu aſſeris, trahere ad veram religionem, niſi dicas vera, & aliquando: nec illud verum eſt, nuſquam niſi in vera fide fieri. Sed ne technis tuis eludas mentem Auguſtini: addo ex veſtris hominibus teſtem qui & miracula à peſſimis patrari poſſe fatetur. Is eſt Andradius Concilij & fidei Tridentinæ propugnator ſtrenuus, qui, quæ ego de miraculis dico, his verbis clariùs, quàm tu velles, pronuntiat. *Cùm Auguſtinus de inſania Donatiſtarum differens, qui vniuerſam Eccleſiam Africæ finibus includebant, non alijs argumentis, quàm ſacrorum voluminum teſtimonijs demonſtrari poſſe veram Eccleſiam putet, inde colligit Kemnitius, Auguſtinum aſſerere, omnia in illis expreſsè contineri: neque aduertit ideo Auguſtinum contendere, Eccleſiæ certa atque firmà indicia è ſacris literis petenda eſſe, quia ab omni ſint falſitatis ſuſpicione liberæ. Nam* CVM MIRACVLA STVPENDAQVE PRODIGIA, *quæ ſæpe à viris fiunt ſanctiſſimis*, DAEMONVM OPERA A PERDITIS ETIAM ET FACINOROSIS FIERI POSSE DICAT, FVTVRARVMQVE RERVM PRAEDICTIONES, ET OCCVLTAE REVELATIONES, *non modò pijs*, ſed IMPIIS, ET FLAGITIOSIS HOMINIBVS ACCIDERE ALIQVANDO POSSINT, FALSA *profectò* HAEC SVNT PLERVNQVE, INFIRMA *etiam* SEMPER ECCLESIAE VERAE INDICIA. *Quare* SOLA DIVINA ORACVLA VERITATIS PERPETVVM DOMICILIVM, SEDESQVE FIRMISSIMA

Andrad. Defenſ. Triden. fidei. lib 2.

ILLIVS

Illivs Vim Et Dignitatem Demonstrant.

Hæc ſi aliquis ex noſtris dixiſſet; potuiſſes critico ſupercilio reſpuere: ſed fidei Tridentinæ defenſoris auctoritatem non audebis eleuare. Permittit ergo Deus (vel Pontificio diſceptatore Andradio) extra veram fidem fieri miracula. Permittit Deus, vt Pſeudoprophetæ, ea prædicant, quæ eueniunt. An tamen, quia impij flagitioſique miracula fecere, & Pſeudoprophetæ miraculosè aliquid prędixere euenturum, veram religionem, veramque fidem habere dicentur? An tu Lipſi illorum miracula claſſicum eſſe dices, quod ad talem fidem, & cœtum vocet, qualem impij illi habent & flagitioſi? Præclarum ſanè habemus te Eccleſiæ Chriſtianæ columen, ſi ea tibi mens. Scientiae, Prvdentiae, Sapientiae pennam tuam ſemper operatam gloriaris; ſed hic nimis manifeſtè ignorantiæ famulatur. Diſce ergo vel a tuis Pontificijs non ſemper miracula ad verum cœtum vtramq; fidem vocare. Non ex miraculis doctrinam, ſed ex doctrina Deus vult miracula probari. Quippe qui ipſe ſecreto ſuo conſilio mittat pſeudoprophetas, vt populum ſuum tentet, num firmiter velit ipſi adhærere: non quod ignoret an ſit adhæſurus, ſed vt fidem conſtantiamq; ſuam populus palam faciat, dum nihil eorum vult ſequi, quæ ſuaſerit pſeudopropheta, etſi non ſine prædictionis propheticæ miraculo; tum etiam vt diligentiâ eius oſtensâ in eiuſmodi peſte extinguendâ, alios à talibus impoſturis deterreat, poſteriſque, ſi tales impoſtores ſubinde ſuppullulent, illorum extirpandorum linquat exemplum. Deut. 13. 1. & ſeqq.

Lipsivs.

De Veſpaſiano, Hadriano, *ſalibus, quædam leguntur fronte & facie miraculorum: ſed inſpecta dignôſcuntur, & vanitas aut ſimulatio adparent.*

Thomsonvs.

Inprimo tui libri capite, eos, qui paullò vetuſtiora miracula eleuarent, Lipſi reprehendiſti; nunc idem vetuſtis illis multo vetuſtiora non reprehenſus, non reprehendendus eleuabis? At iſta ſanè, quæ tu Lipſi, inſpecta, dicis vana ſimulatáque apparere; non minore cum

aſſeueratione,

aſſeueratione, pro veris hiſtorici poſteritati propagarunt, quàm vetuſta illa ſcriptores aliquot Eccleſiaſtici, quæ tu eleuari non potes ferre. Suetonius *Veſpaſianum* pro concione miracula patraſſe his verbis clariſſimè dicit. *E plebe quidam luminibus orbatus, item alius debili crure, ſedentem* [Veſpaſianum] *pro tribunali pariter adierunt, orantes opem valetudinis, demonſtratam à Serapide per quietem: reſtituturum oculos, ſi inſpuiſſet: confirmaturum crus, ſi dignaretur calce contingere. Cùm vix fides eſſet, rem vllo modo ſucceſſuram, ideoque nec experiri quidem auderet: extremo hortantibus amicis, palàm pro concione vtrumque tentauit, nec euentus defuit.* Et Tacitus, cui tu multum ſoles deferre, *Qui interfuerunt* (inquit) *nunc quoque memorant, poſtquam nullum mendacio pretium.* Atque tu adeo ipſe Lipſi in notis confirmas, addito verſu Naſonis

Sueton. in Veſpa. c. 7.

Tacit. hiſt. lib. 4. c. 12.

Lipſ. in no. ad Tacit.

Cùm ſint præmia falſi
Nulla, ratam debet teſtis habere fidem.

Cur enim iſte verſus laudatus, niſi vt illis teſtibus fides aſtruatur? Alioqui tunc Lipſi dixiſſes, hęc miracula, licet vera dicantur, falſa eſſe & confiĉta; & inſpeĉta, vana ſimulatáque apparere.

Et quidni vera miracula inter infideles ab infidelibus patrarentur? *Sæpe occulta iudicia Dei, ſemper iuſta*: Nec hæc talia dubito, quin iuſto iudicio fieri permiſerit Deus, vt magis magiſque Idololatræ iſti (*qui per viſibilia & res creatas Deum cognoſcentes, non ſicut Deum glorificauerunt, ſed euanuerunt in cogitationibus ſuis*) falſis religionibus adhærerent, quarum ſenſiſſent potentiam, ſeque ſolidè Diabolo manciparent. Non hæc Veſpaſiani vnius, aut alterius Hadriani temporibus ſunt patrata; ſed omni ferè æuo, & vbique locorum talia aliqua audita ſunt & viſa. Nonne, cum Tarquinius Priſcus Augurij & Diuinationis fidem eleuare ſtuderet, Accius Nauius diſſeĉtâ cote nouaculâ, & confirmauit Augurium, & Tarquinium fallere nixum, permittente Deo, cooperante Dæmone fefellit? Nonne Antonini Imperatoris virtute, Gaium quendam cæcum, viſum recepiſſe apud idoneos auctores vetus lapis clamat? Infinita eiuſmodi miracula apud vetuſtiſſimos Scriptores ſparſa reperiuntur: qualia ſiquis cupiat multa quaſi in vno faſciculo videre

August.

Rom. 1. 20. 21.

Lactan. inſtit. lib. 2. c. 8.

Briſſon. in Formulis. lib. 1. ex Huber. Goltzio.

Lactantij

Lactantij inſtitutionum libri ſecundi caput octauum legat. Sed vt ad Veſpaſiani redeam miraculum: aut id verum erat, aut falſum. Si falſum: malè tu Lipſi, addito verſu Ouidij, confirmaſti, quod dixit Tacitus; ſin verum: malè iam eleuare niteris, quia rationibus tuis officit.

LIPSIVS.

Ergo vbi ea video, & tam certa & crebra video: quid niſi fauorem & inclinationem numinis agnoſco? Quid etiam niſi tubam, & claſſicum audio, quod ad talem fidem & cœtum appellat?

THOMSONVS.

Tua illa, quæ iactas miracula, nec certa ſunt, nec, ſi vera certaque ſint, nos tamen ad eum cœtum, in quo patrantur, debent trahere. Magna ſtupendáque ſigna Chriſtus prædixit Pſeudoprophetas edituros: quibus tamen noluit nos ob ea miracula adhærere. Iactet veſtra ſuperſtitio ſua miracula: nos ſecuri ſcripturas ſequemur; gnari tam nos veram religionem tenere, quàm vos deſeruiſſe. *Nec enim poteſt aut veritas cum vi, aut iuſtitia cum crudelitate coniungi*, quam Papa veſter Romanus, magnę illius Beſtiæ in locum ſuffectus, non minùs, neſcio etiam an magis, quàm prima illa magna Beſtia, exercuit. Ita vt, quod de prima ſcripſit Lactantius, id ego de ſecunda poſſim iure dicere: *Illa eſt vera Beſtia, cuius vnica iuſſione,* Lactan. inſtit. lib 5. c. 20. eod. lib. cap. 11.

Funditur ater vbique cruor, crudelis vbique
Luctus, vbique pauor, & plurima mortis imago.

Nemo huius tantæ Belluæ immanitatem poteſt pro merito deſcribere, quæ vno loco [id eſt Romæ] *recubans, tamen per totum orbem ferreis dentibus ſæuit, & non tantùm artus hominum diſſipat, ſed & oſſa comminuit, & in cineres furit, nequis extet ſepulturæ locus. Quænam illa feritas, quæ rabies, quæ inſania eſt, lucem viuis, terram mortuis denegaſſe?* Non hæreſum tantum fumos & atram noctem vomuit veſter Cacus ab Auentino monte, ſed & perſecutionum ignes, & fulmina excõmunicationum, vt iſtis è terrâ nos deleret, his arceret, vt ipſe putabat, cœlo. Quò non torſit ſua tela? Vbi non Antichriſtus ille noſtros homines exquiſitiſſimis tormentis excarnificauit? Ita vt

verè cum iſto quærere & queri poſſim,

Virg. Aen. 1.

Quæ regio in terris noſtri non plena laboris?

Manicæ, Pedicæ, Numellæ noſtros conſtrictos vbique tenuerunt, cruces & rotæ ſub ijs membratim articulatimque læſis, cæſis, occiſis gemuerunt. Quæ fidiculæ in ijs torquendis non diruptæ ſunt? Quis fluuius non tinctus, quæ terra non inebriata illorum cruore fuit? Lupis canibuſque proiectos in terris, coruis vulturibuſque ſuſpenſos in aere, piſcibus ſubmerſos in aquis pabulum feciſtis. Quot rogi zelo veſtro inſano accenſi noſtrorum hominum combuſtorum ad cœlum nidorem miſerunt? Modò rapido modò lento conſumſiſtis igne. In lectulis innocuos iugulaſtis, in mutuo amplexu virum & vxorem trucidaſtis, grauidas mulieres confodiſtis, & antequam poſſent pueri peccare, habuiſtis pro reis, & martyres feciſtis veſtræ immanitatis, antequam Dei veritatis eſſe poſſent. Atque huius tanti ſceleris pœnas à quibuſdam iam expetiuit Deus, à cæteris mox fortaſſe expetiturus. Meminiſſe potes Lipſi quot iam annis vicinæ regiones bello flagrarint, quod non aliunde eſt, niſi à ſpreto lumine, & extinctis illis ſtellulis, quibus ij, qui tenebras, quàm lumen maluerunt, non erant digni. Illa, illa ſunt miracula, quæ religionem veſtram illuſtrant, quæ faciunt eminere, quæ ad eam amplectendam inuitant, & canunt claſſicum. At vos pij viri nos optatis ſaluos: & id vnum ſcilicet curatis. Hoc ſi verum eſt: cur tam crudeliter torquetis? *Vnde* (vt cum Lactantio loquar) *pietas tam impia, vt nos miſeris modis aut perdatis, aut inutiles faciatis, quibus vultis conſultum*, aut ſaltem, velle conſultum vultis videri? Pietas hic nulla eſſe poteſt, nec religio, ſed religionis larua, & ſuperſtitioſa feritas, quâ ſacerdotuli & ſacrificuli veſtri imperito imponunt popello,

Lactan. inſtit. lib. 5. c. 21.

Perſ. Sat. 3.

Obſtipo capite, & figentes lumine terram,
Murmura cùm ſecum & rabioſa ſilentia rodunt:

Et nonnunquam viris alioqui doctis fucum faciunt;

Iuuen. Sat. 14.

Fallit enim vitium ſpecie virtutis, & vmbrâ,
Cùm ſit triſte habitu, vultuque & veſte ſeuerum.

Sed perſonatos iſtos hypocritas miſſos facio, cum primogenito Diaboli, & capite ſuo Antichriſto, Papâ

Romano,

Romano, hypocritarum principe, qui mentitus Agni cornua, os tamen habet Draconis, aptus mendaciorum Patri interpres. Et vt vno aut altero verbo à tuâ tubâ & claſſico recedam, & iam canam receptui, hoc tantum addo: non eſſe miracula, quæ nos docere debeant, vbi ſit vera religio; ſed *Legem & Teſtimonium: Moſen & Prophetas:* denique, *Scripturas*, quæ *Canon* appellantur: non ſolum, quia ſecundum eas debemus viuere, ſed & per illas Eccleſiam metiri, & quid rectum prauumque in ea ſit, diſcernere. Illæ enim ſunt *calamus*, qui *virgæ ſimilis ad templum Dei* (i. Eccleſiam) *metiendum & altare, & adorantes in eo, datus eſt Apoſtolo*, vt rectè interpretatur Ambroſius. Si enim, vt ille ait, Euangelio Eccleſiam metiri potes: quanto magis toto corpore Scripturarum? Non ergo ille cœtus, in quo miracula fiunt, nobis erit verus cœtus cenſendus, quia in eo miracula patrantur: ſed ſi nihil in illo cœtu extet, nihil ſubſidat, nil ſit in eo verrucoſum, nil lacunoſum, id eſt ſi nec omittat illa omnia docere, quæ Deus in regulâ, in canone per prophetas, Euangeliſtas, Apoſtolos ſcripſit, nec doceat amplius, quàm quod regula docet; quorum nihil ſeruat veſtra Synagoga, dum populo non eſſe neceſſariam alteram ſacramenti partem ait, in elementis religionis docendis ſecundum omittit præceptum; tollit ciborũ omni tempore libertatẽ, & ſuis monachis ſacerdotibusq; nuptias, qui tamen ſcortantur liberè: de quibus æquè verè ac de Origenianis poteſt dici, ἀθετοῦσι γάμον, ἀλλ' οὐ λαγνείαν. πεφιλοτίμηται γὰρ παρ' αὐτοῖς οὐχ ἡ ἁγνεία, ἀλλὰ ὑποκριτική: *reÿciunt nuptias ſed non libidinem. In honore enim eſt apud eos non ſanctitas ſed hypocriſis*, non ἁγνεία ſed λάγνεια: deinde, quinque ſpuria ſacramenta nobis obtrudit, & duo illa vera pannis, quos illis aſſuit, mirè fœdat. Et quid dicam de toto verbo non ſcripto? id eſt, traditionibus humanis, à quibus tota ſuperſtitio Romana pendet. Itaque *atrium quod eſt extra templum*, dicetur veſtra Synagoga, quia externa illa Eccleſiæ facies vobis *gentibus* id eſt profanis *calcanda*, & inuentionum veſtrarum luto *polluenda datur*: At vera Eccleſia non dicetur, quamuis id ſibi nomen arroget. *Iudæos* ſeſe vocabant multi, qui erant *Synagoga Satanæ*: At illi verè Iudæi ſunt

Apoc. 13. 11.
Eſa. 8. 20.
Luc. 16. 29.
Ioa. 5. 39.
Apoc. 11.
Ambroſ. in cap. 11. Apoc.
Epiphan. contra Origenianos.
Apoc. 11. 2.
Apoc. 2. 9.

Rom. 2. 29. (id eſt, vera Dei Eccleſia) quorum *laus non ex hominibus,*
Apoc. 17. 14. *ſed ex Deo eſt* : non, qui *pugnant aduerſus Agnum* & doctrinam eius doctrinæ contrariam docent, ſed qui *Agnum*
Apoc. 14. 4. *ſequuntur*, id eſt, quæ ille docuit, tenent & docent. Taceat ergo tua miraculorum tuba, nec obtundat nos ſuo ſtrepitu, & tu etiam non veritatis, ſed

Iuuen. Sat. 14. —*fœdæ buccina famæ*

Lipſi contice.

LIPSIVS.

Benè Auguſtinus : Catholicæ Eccleſiæ auctoritatem
August. cont. epiſt. Manich. c. 4. miraculis eſſe inchoatam, Vetuſtate firmatam. *Vtrumque agnoſco. Et initia miraculis eguerunt, & progreſſio, qui auctoritate ſe defendit.*

THOMSONVS.

Auguſtini verba agnoſco, ſed à te ex multis callidè excerpta. Quare, vt, quæ fuerit Auguſtini mens, quiuis videre queat, locum dabo integrum. *Vt ergo hanc omittam ſapientiam, quam in Eccleſiâ eſſe Catholicâ non creditis, multa ſunt alia, quæ me in eius gremio iuſtiſſimè teneant. Tenet conſenſio populorum atque gentium, tenet auctoritas miraculis inchoata, ſpe nutrita, charitate aucta, vetuſtate firmata : Tenet ab ipſa ſede Petri Apoſtoli, cui paſcendas oues poſt reſurrectionem Dominus commendauit, vſque ad præſentem epiſcopatum ſucceſſio ſacerdotum* : & mox : *Apud vos autem, vbi nihil horum eſt, quod me inuitet & teneat, ſola perſonat veritatis pollicitatio, quæ quidem ſi tam manifeſta monſtratur, vt in dubium venire non poſſit, præponenda eſt omnibus illis rebus, quibus in catholicâ teneor.* Primò ergo, & præcipuè propter ſapientiam, quæ in Eccleſiâ vigebat, in ea tenebatur Auguſtinus : ſed quia illa intelligitur magis animo, quàm oculis cernitur, contra Manichæum argumenta affert, in oculos incurrentia, quibus, vt in Eccleſiâ Catholicâ commoraretur, adductus eſt : inter quæ ſunt miracula & vetuſtas ; at non qualiacunque miracula, ſed a Chriſto & Apoſtolis patrata (id enim vult vox *inchoata:*) nec qualiſcunque vetuſtas, ſed conſeruatrix veritatis. Malè nobiſcum ageretur, qui Chriſtianum ferimus nomen, ſi vetuſtate vt fundamento niteremur : & malè actum fuiſſet cum primo illo æuo, quod gentilibus,

gentilibus, vetuſtatis argumento vtentibus, reſpondit: *Religionis auctoritas, non eſt tempore æſtimanda; ſed numine: nec colere, qua die, ſed quid cœperis, intueri conuenit.* Arnob. aduerſ. gent. lib. 2. Alioqui & hodierno die multi Idololatræ poſſent de vetuſtate gloriari. Auguſtinus ergo ἁπλῶς. in Eccleſiâ Catholicâ tenebatur propter eam ſapientiam, quam in illâ diſcebat, etſi propter Manichæos, reliqua illa ſenſibilia ipſum in Eccleſiâ tenuiſſe dixerit: nec primò tamen ponit miracula, ſed conſenſionem populorum. Quòd autem pòſt addat auctoritatem miraculis inchoatam, id non ita intelligendum eſt, ac ſi nulla fuiſſet Chriſtianæ doctrinæ auctoritas, antequam acceſſiſſent miracula, (multi enim Chriſti doctrinam amplexi ſunt, ante viſa miracula) ſed quòd non diu pòſt illius doctrinę primordia, certiſſimorum miraculorum ſplendor illam illuſtrarit. Miracula excipiunt ſpes & charitas, quarum neutram tu Lipſi nominaſti, an quia ſpem non habetis, ſed eius ſimulachrum, nec charitatem, ſed pro ea *oſculi pacis* ludibrium, aut ſui oſtentatricem benignitatem? Charitatem ſequitur vetuſtas, ſed quæ? Ea profectò, quæ, etſi Chriſto niteretur, tamen multas iam tum admiſtas habuit nouitates, quod ipſe Auguſtinus apertè teſtatur, Aug. epiſt. 119. ad Ianuarium. cùm in Epiſtolâ ad Ianuarium queritur, Eccleſiam Chriſti grauiſſimis & infinitis ceremonijs & ritibus oneratam, cui Chriſtus duas tantùm, eaſque facillimas, id eſt duo ſacramenta reliquerit. Et eo antiquior Lactantius, ait in illam vetuſtatem MAXIMI SACERDOTII libidinem irrepſiſſe: Lactant. inſtit. lib. 4. c. 30. & alibi apertiſſimè, execrandi veſtri Antichriſti oſtendens primordia, ait: *Quorundam cupiditas tendit altiùs* [quàm ad magiſtratus,] Idem lib. 6. c. 4. *non vt prouincias temporali gladio regant, ſed vt infinita, & perpetuâ poteſtate dominos ſe dici velint vniuerſi generis humani.* Et Saluianus, qui Auguſtini æuo floruit, illam vetuſtatem valdè corruptam nouâ doctrinâ queritur. Saluia. de diuino iudicio. idem facit illo minor Agobardus. Itaque non eſt, quod vetuſtatis fulgore oculos noſtros ſtudeas perſtringere. Vos quidem omnes

Laudatis veteres, ſed veſtris vtimini annis. Ouid. Faſt. 1.

Nil aliud in ore veſtro crepat, quàm vetuſtas, antiquitas, Patres. Sed quotuſquiſque vetuſtatem illam ſciſci-

tatur, quam patres ſoliti ſunt ipſi, & alios iuſſerunt

Horat. de arte Poët.

Nocturna verſare manu, verſare diurna?

Quotuſquiſque Prophetas & Apoſtolos legit? Quod ſi aliquando legitis; *ad contradicendum ſolùm legitis. Quæ verò ad vitam æternam conducunt, ne in mentem quidem veniunt veſtram.*

Cyril. in Ioan. lib. 3. c. 4.

Vltima eſt ſucceſſio, quæ in Eccleſiæ Catholicæ gremio tenebat Auguſtinum, at non nuda illa perſonarum dicam? an, perſonata, ſed veræ ſucceſſio doctrinæ, quâ ſublatâ, altera vanum eſt nomen. *Cathedra enim non facit ſacerdotem, ſed ſacerdos cathedram.* Solaque (vt ait Nazianzenus) *ſucceſſio fidei propriè ſucceſſio exiſtimanda eſt.* Et his antiquior Irenæus, *Eis* (inquit) *qui in Eccleſia ſunt, presbyteris obaudire oportet, his, qui ſucceſſionem habent ab Apoſtolis, qui cum epiſcopatus ſucceſſione, chariſma veritatis ſecundùm placitum acceperunt. Reliquos verò qui abſiſtunt à principali ſucceſſione* [nempe veritatis] *& quocunque loco colliguntur, ſuſpectos habere, vel quaſi hæreticos, & malæ ſententiæ, vel quaſi ſcindentes & elatos, & ſibi placentes, aut rurſus, vt hypocritas, quæſtus gratiâ, & vanæ gloriæ hoc operantes.* Quales veſtros ſacerdotes & epiſcopos multis retro ſeculis extitiſſe magno Chriſtianæ reip. malo nimis eſt manifeſtum, fabulis pro veritate obtruſis, vmbriſq; pro corpore aut reductis, aut ſuperinductis. quod ego multis & claris, etiam veſtrorum hominum, teſtimonijs probarem, niſi id longiùs à propoſito me abduceret. Qui Blondum, Polydorum Virgilium, Ioannem Bohemum, Platinam, Durandi Rationale diuinorum officiorum leget; quod ego iam dico, verum comperiet; id eſt multas à Iudæis & Gentilibus mendicatas lacinias, multas à ſuperſtitioſis, & hypocritis textas, integræ Chriſti tunicæ aſſutas, eam deformaſſe. Sed his iam relictis ad te redeo, qui ex Auguſtini verbis duo colligis: 1. *initia miraculis eguiſſe,* 2. *progreſſionem, æui auctoritate ſe defendiſſe.* Cuius rei initia ais Lipſi miraculis eguiſſe? An nouam illam baptiſmi doctrinam eguiſſe dicis? at Ioannes Baptiſta primus huius doctrinæ præco nullum ſignum feciſſe dicitur. Aut ergo non eguit illa doctrina miraculis, aut Ioannes Baptiſta non ea fecit quibus doctrina ſua eguit. An initia doctrinæ Chriſti miraculis

Chryſoſt. in Matth. c. 23.
Naz. in laudib. Athanaſ.
Iren. aduerſ. hæreſ. lib. 4. c. 43.

Ioan. 10. 41.

lis eguiſſe dices? At omnia Dei opera ſunt perfecta, nec verba eius aliqua re egent. Non ergo eguit miraculis Chriſti doctrina: eguerunt fortaſſe eius auditores infideles. An Eccleſiæ Catholicæ initia eguerunt? At illa cum mundo ſumſit initium. Sed nuſquam legis primum hominem Adamum, primumque humani generis doctorem miracula patraſſe. Nec enim dubitandum eſt, quin liberos ſuos, mundi creatorem Deum colere docuerit, verbo & exemplo: etſi alter pius, ſanguine Deum placandum, fide verbo Dei nixa vidit: alter profanus incruento & farreo ſacrificio Deum placari poſſe ſibi mentiebatur, quali & vos Cainitæ Deum etiamnum placare ſtudetis. Sed age, Eccleſiæ Catholicæ initia à Chriſti prædicatione ſume: eguerint infideles miraculis, vt ad fidem venirent, quid tum? Ergo poſtquam Euangelio creditum eſt, opus eſt miraculis, vſque ad mundi conſummationem? Ergo & veſtra miracula pro veris habenda ſunt? Ergo & illa vera eſt fides, in quâ veſtra iſta miracula fiunt, Gen.3.15. Papiſtæ Cainitæ.

— quorum nox conſcia ſola? Ouid. met. 13.

Ergo & verus ille eſt cultor Dei cœtus, qui miracula facit? *Nemo vobis fabulas vendat* (lectores:) nam *& Pontius fecit miraculum* (inquit Auguſtinus) & Donatus *orauit, & reſpondit ei Deus de cœlo.* Nemo tamen ſanæ mentis his propterea credendum cenſuit. quare? quia omnes eiuſmodi thaumaturgi, vt ait idem Auguſtinus, *aut falluntur aut fallunt.* Patitur quippe Deus ſæpenumerò, vt qui verbo ſuo non adhærent, ſed thaumatomaniâ laborant, & decipiantur & decipiant. Auguſt. expoſi. in euang. Io. tract. 13. Ibidem.

Sequitur, *Eccleſiam Catholicam ſe auctoritate æui defendiſſe*]

Vetuſtatis aut æui auctoritate nunquam ſolâ ſe defendit Eccleſia Catholica, ſed coniunctâ cum veritate, id eſt verâ vetuſtate, aut vetuſtâ veritate ſe defendit, vt ſupra dixi, vbi lector videbit, quanta debeat eſſe æui auctoritas, niſi veritate imbuti.

LIPSIVS.

Sed & in ipſa vetuſtate miracula vſum habent. Sicut pueris lac neceſſarium eſt ad alimentum, viris etiam vtile & iuuat: ſic tirones aut errones in fide, miraculis nutriuntur, viri & robuſti etiam delectantur.

THOMSONVS.

Chryſ. in 2. Theſſ. 2. Ser. 4. Auguſt. de vera relig. c. 25.

Spiritus Donationes, inter quas ſunt miracula & *gratia ſanitatum*, dixit Chryſoſtomus (vt ſupra oſtendi) ante ſua tempora ceſſaſſe: & Auguſtinus miracula ad ſua tempora non permiſſa fuiſſe durare: quid tu ergo illorum iam vſum aliquem eſſe doces? quem ego nullum agnoſco apud fideles, niſi eum quem docet Auguſtinus, id eſt *patientiæ manifeſtationem*. cùm non mouentur, etſi eiuſmodi miracula videant; *neque enim parua* (inquit ille) *eſt viſibilium miraculorum potentia*, nec parum elucet fidelium patientia, cùm à tantâ potentiâ non ſuperantur. At tu tamen, veluti lac pueris neceſſarium eſt ad alimentum, & viris etiam eſt vtile, & iuuat, ita dicis tirones & errones in fide miraculis nutriri, & viros robuſtoſq; oblectari: Abundas ſimilibus Lipſi, ſed non ſemper feliciter. Lacte certè aluntur pueri, ſed miraculis vllos fideles vnquam alitos eſſe, aut ali poſſe, etſi dices, nunquam probabis. *Lac intelligentiæ quod ſine dolo eſt*, iubet Apoſtolus omnes, *vt modo natos infantes concupiſcere, vt in eo creſcant in ſalutem.* At doloſum veſtrorum miraculorum venenum vbi concupiſcere iubet? vbi vel veriſſima miracula vult aliquem optare? Auguſtinus explicans verba Ioannis Euangeliſtæ, ait apertè Chriſtum noluiſſe ſuos miracula quærere: Verba eius hæc ſunt: *Ibi eum* [Chriſtum] *commemorat* [Ioannes] *dixiſſe regulo, cuius filius infirmabatur: Niſi ſigna & prodigia videritis, non credetis. Vſque adeo ſuper omnia mutabilia volens mentem credentis attollere, vt nec ipſa miracula, quæ* (*quamuis diuinitùs*) *de mutabilitate corporum fiunt, à fidelibus quæri velit.* Quis ergo ille tam inſanus, qui eo oblectetur, quod Chriſtus quæri nolit? Nemo ſanè niſi vos, quos iuuat in omnibus Antichriſtum ſequi; & Chriſto aduerſari; quod ille vetuit, quærere; contemnere, quod iuſſit.

Auguſt. de Trin. lib. 3 c. 7.

1. Pet. 2. 2.

Auguſt. de conſenſu Euang. lib. 4. c. 10.

LIPSIVS.

Itaque Idem Deus, etſi Chriſtianis, tamen extraneis à Catholicâ, hoc donum non indulget: teſſeram & ſignum veri ſui cultus ſeruat.

THOMSONVS.

Ex Andradio, Tridentini fidei defenſore ſuprà oſtendimus, flagitioſiſſimos homines, & impios dæmonum

operâ,

operâ, Deo tamen permittente, miracula edere poſſe. Et Auguſtinus id varijs in locis docet, præſertim de Trinitate lib. 3. c. 7. & in Euang. Ioan. Tractatu 13. & de Sermone Domini in monte lib. 2. Porro dixit ipſe Chriſtus, pſeudoprophetas venturos & pſeudochriſtos, qui ſtupenda miracula ſint edituri; Dicit & Paulus venturum Antichriſtum ſecundùm *operationem Satanæ* ἐν πάσῃ δυνάμει, καὶ σημείοις καὶ τέρασι ψεύδους, *in omni potentiâ, & ſignis, & prodigijs mendacij*: id eſt, non tantum in miraculis (vt quidam interpretantur) mendacibus, quoniam multa ficta miracula iactabit pro veris, ſed & in veris miraculis, & nihilominus miraculis mendacij, id eſt quæ ad mendacia ſua confirmanda edet, quemadmodum Ambroſius illum Pauli locum de Antichriſto pro meâ mente his verbis interpretatur: *Ideò portenta mendacij dixit, quia hoc ſe vult* [Antichriſtus] *credi, quod non eſt, vt decipiat, quos circumuenturus eſt.* 2. Theſſal. 2. 9. Ambroſ. in 2. Theſſal. 2.

At illum dices non fore extra Eccleſiam, quippe qui in templo Dei ſit ſeſſurus. Non erit certè extra viſibilem, quam penes vos eſſe iactatis; ſed in inuiſibili non erit, quæ vera eſt Eccleſia. Nec ego veram Eccleſiam inuiſibilem voco, (vt hoc obiter dicam) quia nullus, qui in eâ eſt, poſſit cerni, ſed quia oculis non poſſit ab alijs diſcerni. Secundum charitatis normam benè de ijs ſentimus, qui veram Chriſti doctrinam amplectuntur, ſed quod ſit in vera permanſurus Eccleſiâ, qui eius doctrinam profitetur, nemo poteſt de alio polliceri.

Poſtremò Lipſi, vt veri Dei cultus ψευδοσήμειον adulterinam teſſeram à te nominatam amandemus, ſcito non θαυματουργίαν ſed mutuum amorem veri cultus eſſe teſſeram. *In hoc*, inquit Chriſtus, *cognoſcent omnes, quòd diſcipuli mei eſtis, ſi dilectionem habueritis adinuicem.* Alia nota peculiaris eſt: veri Dei cultus, *vocem veri paſtoris Chriſti ſequi, ab alienorum voce fugere.* Nos eam ſequimur, dum quod ipſe in verbo ſuo per Apoſtolos & Euangeliſtas ſcripto præcepit, facere pro virili ſtudemus: quæ non iuxta illud docentur, pro fabulis ducimus & impoſturis. Vos autem Væ-iouis Mercurium & interpretem Papam libenter auditis & ſequimini. Sequimini ſanè & miracula venditate, quæ edunt flagitioſiſſimi homines. Ioan. 13 35. & 15. 12. Ioan. 10. 4. 5.

Nos

Nos pura doctrinâ contenti, & miracula à remoti æui patribus ceſſaſſe docti, nil tale iactamus.

LIPSIVS.

Auguſtinus: culmen auctoritatis obtinuiſſe Eccleſiam Catholicam, hæreticis miraculorum maieſtate damnatis.

THOMSONVS.

Quod olim de ſe Marius, eius de te contrarium dici poteſt Lipſi: *tibi, qui omnem ætatem in malis artibus egiſti*, (inuocandis dæmonijs, fraude, mendacio, perfidiâ, iniuſtitiâ, ſuperſtitione docendis, impiè de Deo ſentiendo & ſcribendo) *malè facere, iam ex conſuetudine in naturam veniſſe*. In politicis tuis, fidem tuam prodidiſti, cùm Auguſtinum contra mentem ſuam, & præter eum, alios perfidiæ tuæ patronos & patres feciſti. Nec mutas. Nam paucula è bonorum Scriptorum ſermonibus, quæ tibi fauere videntur, excerpis; ijs omiſſis, quæ plenam auctoris mentem oſtendunt. Id vt alibi, te feciſſe oſtendi, ita hîc te feciſſe monſtrabo. Non eo loco quem ex Auguſtino affers, Eccleſiam Catholicam ait illç ſolâ miraculorum maieſtate (quod tu callidè inſinuas, cum reliqua taces) culmen auctoritatis obtinuiſſe, ſed [*partim*] vt lector ex eius verbis videbit. *Cum igitur* (inquit) *tantum auxilium Dei* nempe [*per prophetarum vaticinia, per humanitatem, doctrinamque Chriſti, per Apoſtolorum itinera, per martyrum contumelias, cruces, ſanguinem, mortes, per ſanctorum prædicabilem vitam atque his digna rebus tantis, atque virtutibus, pro temporum opportunitate miracula*] *tantum profectum, fructumque habeamus, dubitabimus nos eius Eccleſiæ condere gremio, quæ vſque ad confeſſionem generis humani, ab Apoſtolica ſede, per ſucceſſiones epiſcoporum, fruſtra hæreticis circumlatrantibus, & partim plebis ipſius iudicio, partim conciliorum grauitate, partim etiam miraculorum maieſtate damnatis, culmen auctoritatis obtinuit?* Duo hic obſeruanda ſunt: primum, Eccleſiam non dici obtinuiſſe culmen auctoritatis miraculorum maieſtate, ſed ſimpliciter obtinuiſſe. Secundum, hæreticos damnatos eſſe, non ſolâ maieſtate miraculorum, ſed & iudicio plebis & conciliorum grauitate. Addo, ſuperiora illa omnia, nimirum prophetarum vaticinia &c: auctoritatem Eccleſiæ etiam dediſſe.

Salluſt. Iugur.

Auguſt. de vtilit. credendi. c. 17.

dediſſe. Quare Lipſi, vt non exiguam partem à verbis Auguſtini auellis: ita & eius ſenſum ſententiamque mutilas; ipſum, ſi iam viueret in terris, niſi ſemiſſem aut duos trientes ſententiæ ſuæ ſubduceret, opinor diſcerpturus.

LIPSIVS.

An non maieſtas eſt, diuina illa opera edere? cæcis lumen, claudis greſſum, ægris ſalutem, mortuis vitam reddere? Noſtri faciunt: & imperium in ipſos Dæmones etiam exercent.

THOMSONVS.

Non ſoli

—miranda canunt, ſed non credenda poëtæ,

Sed & Hiſtorici: & tu imprimis Lipſi. In quo pago, in qua vrbe, in quo agro, aut regione vitam mortuis reddiderunt veſtri agyrtæ? Si tanta mortuorum excitandorum virtus apud vos viget: cur non ad nos, quos impios, infideles, atheos ſoletis vocare, venitis? quin mortuis noſtris è ſepulchro ſuſcitatis, adducitis ad veram fidem? cur non tenebris tam denſis oppreſſos & obrutos, miraculorum veſtrorum ſplendore illuſtratis? Cur tantum bonum nobis inuidetis? In promtu eſt quod reſpondeatis, ſancta non proijcienda eſſe canibus. At apud Indos dæmoniorum cultores mira patrant miracula Ieſuitæ, ſi fas eſt credere. An nos veri Dei cultores, qui Chriſtum eius veneramur, & Idololatriam odimus, iſtis impuriores putatis? Neſcio: ſed ſi ita eſt: ſcio nos nequaquam, vt ita de nobis exiſtimetis, mereri. Vera cauſa, cur inter noſtros miracula veſtri non oſtentent, hæc eſt: odêre lucem: nôrunt ea, quæ in Cymmerijs iſtis Synagogæ Romanæ tenebris liberè fingunt, ſi hîc fierent, detectum iri.

Nec reddere tantùm ais ægris hominibus ſalutem, & mortuis vitam, ſed & in dæmones imperium exercere. Quoties illæ iam fraudes detectæ? Si non hactenus: at tandem

—habeat iam Roma pudorem, Iuuen. ſat. 2.

cùm omnibus, etiam ſuis, eius fraus patet. Exercent veſtri imperium in dæmones, ſed in eos, quos ipſi in ſtultis mulierculis collocarunt: id eſt cùm ipſi eas ſubornarunt, vt pro dæmoniacis furiant, ijſdem facilè perſuadent,

ſuadent, mercede pollicitâ, vt ſe à dæmonum inuaſione liberatas mentiantur. Eiuſmodi cùm comœdiam agere ſtatuiſſent exorciſtæ quidam in Gallia quatuor circiter abhinc annis, non ſtetit: quam hîc tangere non erit alienum. Dæmoniacam ſe finxit quædam apud Andegauenſes, quam exorciſtæ, qui eam ſubornarunt, dicebant κορυβαντιᾶν & inſanire, cùm veræ crucis aſſulâ tangeretur: dixit Epiſcopus (N) ſe habere: reſciuit Dæmoniaca per exorciſtas, acceſſit Epiſcopus, tetigit claui, quam paruam manus integram, ne videri poſſet, occultabat: illa ſaltare, furere, tragœdias agere: dixiſſes Baccham. ſubriſit Epiſcopus. Exorciſtæ ignari fraudis, quâ illorum fraudem Epiſcopus detexit, addiderunt, cùm Euangelium illi legeretur, tum verò multò ferociùs exſilire, frendere, ſpumare, in rabiem agi. Sanctiſſimi viri opuſculum pietate refertum fortè habebat in perâ Epiſcopus, Petronij Satyricon, quo educto, & aperto obtulit ſe hemiſtichium

Petron. *— placitóne etiam pugnabis amori.*

Quod illa vbi lectum audijt, Euangelij verba eſſe rata, toruo vultu, fœdis oculis, ſpumeo rictu, ſeſe iactabat, & humi ſternebat, ita tamen vt in ſolidam baſin caderet ſine læſura. Animaduertit Epiſcopus comœdiam, & non ſine ſuo periculo aliquid detexit: irato & populo & clero, quòd mimum illum deridere videretur, & miraculorum in dœmonibus eijciendis fidem eleuare. Ita illi fraudibus aſſueti non poſſunt illis carere: & quo ipſi decipiuntur, dolo fauent.

Sed fac Lipſi verè eijci à veſtris dæmones. quid tum poſtea? Ergóne nos veſtro choro pedem inferemus, & vobiſcum inſaniemus? Eijciebant & quidam olim dæmones, non multo veſtris exorciſtis peiores, ſed colludentibus ipſis dæmonibus. *Nec quidem* (inquit Lactantius) *leuis cauſa eſt, quòd immundi dæmonum Spiritus, acceptâ licentiâ, multorum ſe corporibus immergunt: quibus poſtea reiectis, omnes qui reſanati fuerint, adhærent religioni, cuius potentiam ſenſerunt.* Patiuntur ſe eijci dæmones, aut potius, libenter euocati exeunt, vt cùm vnius corporis reliquerint hoſpitium, multarum animarum inueniant.

Lact. inſtit. lib. 5. c. 22.

LIPSIVS.

LIPSIVS.

Hæc cùm vident, qui in beato cœtu iſto ſunt, iure firmantur, & diſputationum omnium nebulas, factorum ſole diſpellunt. Clamant cum pio ſcriptore: Domine ſi error eſt, à te decepti ſumus: nam iſta in nobis, tantis ſignis & prodigijs confirmata ſunt, & talibus, quæ non niſi per te fieri poſſunt. Richard. de S. Victore. de Trinit. lib. 1. c. 2.

THOMSONVS.

Quem tu putas Lipſi, non eſt beatus cœtus. Nec Romanenſes id ſibi nomen poſſunt arrogare: qui piorum ſanguine ebrij, in Deum, & Chriſtum eius blaſphemias euomunt, dum illum, inſtar principis humani, adiri non poſſe dictitant, niſi per Sanctos hac vitâ functos, & nos *Autotheanos* nominant, quia Chriſtum aut Spiritum S. non decerpere Deitatem ſuam ex Patris Deitate defendimus. Poſſeuin. de atheiſmis hæret. c. 6.

Nec propter ea miracula quæ veſtri vident (ſi tamen vlla vident) veram ſuam eſſe religionem ſibi debent perſuadere. Verus enim cœtus non viſu, ſed fide nititur. Quia ſenſus falli poteſt: fides non poteſt, vt docet Ambroſius, cùm ait: *Sic oportet credere, quomodo certi ſumus de viſibilibus, & adhuc ampliùs. Hîc enim aliquando erratur, hoc eſt in his quæ videntur, illic nequaquam: hîc quidem ſenſu percipimus, illic autem ſpiritu.* Hinc eſt quod dicat Apoſtolus: *διὰ πίστεως περιπατοῦμεν, οὐ διὰ εἴδους, per fidem ambulamus, non per ſpeciem,* id eſt *non per viſum.* Adde quod fide *ſtamus,* fide *reſurgimus,* fide, quaſi manu, Dei *promiſſa apprehendimus.* Nec alijs, quàm fidei oculis Dei myſteria *videmus,* quam haud dubitandum eſt, quin Paulus intellexerit, cùm Epheſijs optauit *oculos animi illuminatos,* quos Hieronymus illum locum explicans, appellat *ſpirituales*: Tota denique noſtra vita eſt vita fidei: & quòd ſpiramus, fide ſpiramus, quòd loquimur, fide loquimur: *ſicut ſcriptum eſt: Credidi, propter quod locutus ſum.* Cùm itaque tota noſtra vita fide conſtet, quid tu nos ad viſibilia deijcis? At in promtu habes, te non facere: pium eſſe ſcriptorem *Richardum,* qui ad miraculorum argumentum, nos docet confugere. Vt ergo hunc popularem meum, (erat enim natione *Scotus*) vindicem à calumniâ, eius verba, altiùs ſumto principio, lectori expendenda

Ambroſ in cap. 10 ep. ad Heb.

2. Cor. 5. 7. Rom. 11. 20. Coloſſ. 2. 12. Gal. 3. 14. Eph. 1. 28. Hieron. in Eph. 1. 18. Rom. 1. 17. Gal. 2. 20. Heb. 10. 38. 39. 2. Cor. 4. 13.

denda proponam, vt videat, an vos Papiſtæ, cum illo poſſitis ritè clamare, *Domine ſi error eſt, à te decepti ſumus.* Hæc ergo ſunt eius verba: *Sed hoc in his ſupra modum mirabile; quia quotquot veraciter fideles ſumus, nihil certius, nihil conſtantius tenemus, quàm quod fide apprehendimus. Sunt namque patribus cœlitùs reuelata, & tam multis, tam magnis, tam miris prodigijs diuinitùs confirmata, vt genus videatur dementiæ, in his, vel aliquantulum, dubitare. Innumera itaque miracula, & alia, quæ non niſi diuinitùs fieri poſſunt, in huiuſmodi fidem faciunt, & dubitare non ſinunt. Vtimur itaque in eorum atteſtatione, ſeu confirmatione ſignis, pro argumentis, prodigijs, pro experimentis. Vtinam attenderent Iudæi, vtinam animaduerterent pagani, cum quantâ conſcientiæ ſecuritate, pro hac parte ad diuinum iudicium poterimus accedere. Nonne cum omni confidētiâ Deo dicere poterimus, Domine, ſi error eſt, à te ipſo decepti ſumus? Nam iſta in nobis, tantis ſignis & prodigijs confirmata ſunt, & talibus, quæ non niſi per te fieri poſſunt. Certè à ſummæ ſanctitatis viris ſunt nobis tradita, & cum ſummâ & authenticâ atteſtatione probata, te ipſo cooperante, & ſermonem confirmante ſequentibus ſignis. Hinc eſt vtique, quòd perfectè fideles, paratiores ſunt mori pro fide, quàm fidem abnegare. Nihil enim proculdubio firmiùs tenetur, quàm quod conſtanti fide apprehenditur.*

Quàm parum Lipſi hæc tibi faueant, quàm parum iuſtè poſſis cum iſto Patre clamare, quiuis videbit, qui quâ de re, de quibus hominibus, qualibuſque miraculis, & quando patratis *Richardus* loquatur, mecum animaduertet. Non ergo agit eo loco, de figmentis humani cerebri, ſed de verâ Trinitatis, Incarnationis Chriſti, paſſionis, reſurrectionis, denique de totius Euangelij
Ioan. 1. 18. doctrinâ, eaque non à Chriſto tantùm (qui eſt in Patris
Gal. 1. 12. ſinu) in terris traditâ Apoſtolis, ſed & cœlitùs per Spiritum Sanctum reuelatâ, quemadmodum ſe Paulus Euangelium didiciſſe, & à Spiritu Sancto accepiſſe teſtatur. Quibus porrò reuelata fuit iſta doctrina? Patribus; nimirum remotiſſimis, Apoſtolis, confirmante Deo illorum ſermonem & cooperante ſignis & prodigijs. De
Marc. 16. 20. quibus *Richardum* loqui, ex ipſius verbis liquet, qui ipſa
Heb. 2. 3. 4. citat verba Marci, quæ de Apoſtolis dicta ſunt, quæq; Apoſtolus ad Hebræos de ijſdem ſcribens, additâ breui

exegeſi,

exegeſi, repetit. Deinde, quales erant, quibus reuelata fuit iſta doctrina? viri ſummæ ſanctitatis. Denique qualia erant miracula, quæ illorum doctrinam ſequebantur? liquida, clara, manifeſta, qualia non poſſent, niſi à Deo, fieri. Quid horum apud vos eſt? qui non doctrinam cœlitùs reuelatam docetis, non ſacrarum Scripturarum ſolis riuis auditores rigatis, ſed quam Draco ex Styge in Eccleſiam vomuit paludem, & vos nil niſi terram ſapientes, bibiſtis, eâ mergitis. Vnde enim Peregrinationis, Canonizationis, Tranſubſtantiationis, Supererogationis doctrina? Ex quo Euangelij apice ſacerdotum cœlibatum, ciborum ſtatis temporibus prohibitionem, paupertatis voluntariæ & mendicitatis votum, ſtultum ſimul & impium, Spuria ſacramenta, Indulgentias, Miſſæ mimum & vertigines, Angelorum, mortuorum hominum, cinerum, oſſium, exuuiarum, imaginum auri, argenti, æris, truncorum, ſaxorumque cultum didiciſtis? Aut vbi miracula, ad eiuſmodi cultum firmandum edita legiſtis? Quis vnquam Pater aut Scriptor pius cùm hanc doctrinam, hunc cultum miraculis ſtabilitum vidiſſet, *Domine ſi error eſt, à te decepti ſumus*, clamauit? Apoc. 12. 15. 16.

Porro ſi vultis cum illo Scriptore clamare, oſtendite & veſtros, qui miracula edunt, eſſe ſummæ ſanctitatis viros, quales illi erant, qui illa patrarunt, de quibus loquitur ille Scriptor. At quis tam impudens eſt, vt eam ibi eſſe dicat, vbi, vt ait Mantuanus,

Sanctus ager ſcurris, venerabilis ara cynædis
Seruit, honorandæ diuûm Ganymedibus ædes? Mant. de calamit. ſuor. temp. lib. 3.

Nonne Caiphæ veſtri, ſummi, (vt ſe venditant) Pontifices, qui (cum Petri ſucceſſores ſe iactitant) alijs prælucere debent, & ad virtutem eſſe duces, facem tamen ad turpitudinem præferunt, & omne nefas? A capite (quod aiunt) incipit piſcis fœtere. Quid ſi iam, vt quorundam impoſtorum vitæ in veſtris Synagogis maiore ſtudio & leguntur & audiuntur, quàm Euangelia, ita paparum veſtrorum Legendæ (vt vocant) recitarentur? nonne mirum veſtræ religionis amorem excitaret in audientium animis, illa rara pietas & ſanctitas Pontificum Romanorum? Quis perfidus, quis mulieroſus, quis

Onuphr. in Alex. 6.

quis crudelis, quis tyrannus, quis ſparſor veneni, quis profanus fuit? quis diuina profanis miſcuit? quis filiæ ſtupro ſe inceſtauit? Cui fuit vna & eadem

Iouian. pont. tumulorum lib. 2.

—filia ſponſa nurus?

Quis denique omnium ſcelerum domicilium fuit? ſtupendæ vir ſanctitatis, Alexander Sextus, Papa Romanus (hæc omnia cùm ageret) tamen * *ad diuinitatem ipſam planè ſublatus*, quem Sanazarius graphicè his verſibus depingit, in eius epitaphio.

* Angel. Polit. in orat. ad Alex. 6. pro oratoribus Senenſium.

Sanaza. epig. lib. 2.

Fortaſſe neſcis cuius hic tumulus ſiet.
Adſta viator, ni piget.
Titulum quem Alexandri vides, haud illius
Magni eſt, ſed huius, qui modò
Libidinoſa ſanguinis captus ſiti
Tot ciuitates inclytas,
Tot regna vertit, tot duces letho dedit,
Natos vt impleat ſuos,
Orbem rapinis, ferro & igne funditùs
Vaſtauit, hauſit, eruit:
Humana iura, nec minùs cæleſtia,
Ipſoſque ſuſtulit Deos:
Vt ſcilicet liceret (heu ſcelus!) patri
Natæ ſinum permingere,
Nec execrandis abſtinere nuptijs,
Timore ſublato ſemel.
Et tamen in vrbe Romuli hic vel vndecim
Præſedit annis Pontifex.
I nunc Nerones, vel Caligulas nomina,
Turpes vel Heliogabalos.
Hoc ſat viator: reliqua non ſinit pudor.
Tu ſuſpicare & ambula.

De eodem.

Nomen Alexandri ne te fortaſſe moretur
Hoſpes, abi. iacet hic & ſcelus & vitium.

Sigeb in ann. 998. Benno in vita Hildebr. Platin. in Sil. Genebrar 3. Chronolo. lib. 4. Nic. Lyra in Matt. c. 16.

Qui necromantæ fuere? Sylueſter ſecundus tertiuſq;, Benedictus nonus, Gregorius ſeptimus, vt Sigebertus, Benno, Platina, Genebrardus teſtantur. Quis Arrianus? Liberius Papa. quis Eunomianus & Monothelita? Honorius, teſte, quem dixi, Bennone. Et Nicolaus Lyranus, multos ſummos Pontifices apoſtataſſe (eius verbum

bum eſt) à fide fatetur. Quid de nobili Ioannæ Papiſſæ ſtupro dicam? Nec eſt quod à noſtris hominibus id crimen fictum credulæ plebi ſuadeatis. Haberent aliquam veri ſpeciem, quæ dicitis, ſi nulli præter noſtros id ſcelus memoraſſent. Sed cùm Baptiſta Mantuanus monachus Carmelita à maioribus illud didiciſſet, ille (vt taceam hiſtoricos qui narrant) Alphonſum ab inferis reducem his verſibus fecit decantare: Mant. Alphon. lib. 3.

Hic pendebat adhuc ſexum mentita virilem
Fœmina, cui triplici phrygiam diademate mitram
Extollebat apex, & Pontificalis adulter.

Quid? quòd Syluester tertius cùm papatum ambiret, & bonæ artes illi deeſſent, cô dolis & fallacijs contendit. *Non* enim, (vt ait ille) *per oſtium, ſed per poſticum intrauit, vt fur & latro.* Benedictus nonus, vt apud Bennonem eſt, dæmonijs ſacrificauit. Gregorius ſeptimus hoſtiam iam conſecratam, & quam in Deum conuerſam & ipſe, & qui cum eo erat Ioannes Portuenſis, & alij exiſtimabant, quia interrogata non reſpondit, lymphatus in ignem iecit. Et quis ille fuit, qui Hieronymi Mutij carmina, Sodomitarum nefandam libidinem laudantia ſuo diplomate approbauit? Et horum tamen quiſque ſummus fuit Pontifex, à quo ait Durandus ceteros *Pontifices tanquam à capite membra deſcendere, & de eius plenitudine omnes accipere.* Quod ſi tu cum illo Lipſi vis verum eſſe, quales habebatis pontificulos ſub pontificibus illis ſummis? qualia ſub tam malè affecto capite membra? Si ſacrificulorum omnium Papa, quaſi

Platina in Sylu. 3.

Benno in vita Hildebrandi.

Ibidem.

Durand. ration. diuin. offic. lib. 2. c. 1. Sect. 17.

Mens, agitat molem, & magno ſe corpore miſcet: Virg. Æn. 6.

tota tum ſacerdotum multitudo ex perfidiâ, tyrannide, veneficio, ſtupro, necromantiâ, Arrianiſmo, apoſtaſiâ, furto, latrocinio ſacrilegióque conſtabat, cùm penes iſtos ſummos, erat rerum ſumma. At quantum præter iſtos elenchum libidinoſorum ſatyrorum inuenies, apud recentiores veteréſque ſcriptores? quorum ſanctitas mirè facit ad miracula ſuſpicienda, quæ in Romano lupanari facta finguntur, doctrinamque, quam illa ſequuntur, amplectendam.

Finguntur inquam. Non enim ſemper de illis eſt tantùm dubitatum, ſed & ſæpe falſa & ficta comperta ſunt.

Poſtremò, quoniam quando illa miracula de quibus *Rich.* loquitur, patrata fuere, animaduertendum dixi, ſciat velim lector, non fuiſſe edita Richardi ſeculo. Non enim ait ſibi viſa eſſe, ſed tradita, ita vt ab æuo ſuperiore acceperit. Scripta quippe fuêre illa miracula cum in Euangelio, tum in Actis Apoſtolorum, nec quidquam Lipſio & Mirabiliarijs fauent. Ceterùm verba illa *Richardi* [*Domine ſi error eſt, à te ipſo decepti ſumus*] nimis audacia, & elata, candidè dicam, non laudo, nec ſobrius, opinor, vllus laudabit.

LIPSIVS.

Et agnoſcas ſanè hic diuinam bonitatem, qui non contentus libris ſacris, & concionibus ducere & docere, hæc etiam miracula ſuperiore & noſtro æuo adiungit, ſuis firmandis, alijs formandis. Nec vno ea loco, aut tempore: ſpargit & variat, vt plures certò cognoſcant, nec aurium ſolùm, ſed oculorum ſenſu hauriantur. Quid in noſtrâ Belgicâ, factionibus iſtis ciuilibus, & ſacris, nonne paſſim ea edidit: & iam recenter edit, in viciniâ hac noſtrâ, limite à partibus infeſto? Edit, & triumphamus, ac plaudimus: & ſunt ea ipſa, quæ ſtilo eo vulgatum.

THOMSONVS.

Si latro, viatore iugulato, & veſtibus pecuniaque ſpoliato, Deum prædæ illius fautorem & datorem agnoſceret, illique prædam ferret acceptam, & tanquam benignum beneficumque, ob datam illam prædam, laudaret, quis non blaſphemias potius in Deum eructare, quàm laude celebrare diceret?

Vos ergo Lipſi, cùm è veſtris luſtris & latibulis, viatorum, qui per rectum vitæ pergunt iter, aſſilientes, cæcis miraculorum ſicis rectam mentem confoditis, & animas deprædamini, ſi Deum veſtro ſceleri fauere propterea putatis, &, quia abſtinet fulmine, nec fraudes veſtras punit, tanquam flagitij veſtri auctorem prędicatis, non Dei nomen laudatis, ſed numen lęditis.

Quod addis, *Deum miracula adiungere ſuis firmandis*; id Lipſi falſiſſimum eſſe Auguſtinus his verbis docet: *Inter fideles igitur non ſigna & prodigia ſunt neceſſaria: ſed ſpes firma. Poſtquam enim diſcitur vera eſſe, quæ promiſſa ſunt, ad hoc ſe armat animus, vt ſpretis præſentibus, futuris dignus exiſtat.*

Auguſt. in quæſt. ex N. Teſt. quæſt. 63.

Nec

Nec illud verius, *Deum iam paſſim edere miracula*, quæ Auguſtinus ait (vt ſuprà oſtendi) ad ſua tempora non permiſſa durare. Auguſt. de Ve. rel. c. 25.

Tertium illud æquè falſum eſt *edi in veſtrâ Belgicâ, & in viciniâ illâ veſtrâ*, id eſt, *Sichemij*: quibus enim teſtibus tanta miracula, & tot ſunt patrata? quibus teſtibus eiecti dæmones, in quos imperium ais veſtros exercere? certè pauculis ſacerdotibus, illius partim auctoribus fraudis, partim fautoribus: vt in ſchedâ Gallico idiomate Bruxellis excuſâ, cuiuis ſciſcitanti, erit videre.

Tandem, ante tubas, nedum victoriam, *triumphas*: intempeſtiuè. In Fabulæ tuæ prologo ipſe tibi *plaudis*: ridiculè. Sed ne non ſtaret, & exploderetur, verebaris, ideóque maluiſti tibi ipſe plaudere, quàm plauſu carere: ſapis.

Iam Lipſi quandoquidem miracula tua imaginaria te vulgatum ire dicis, & nos vis illa legere, & vera credere; patere & me nonnulla à veſtris vulgata hìc repetere, vt quemadmodùm ad veterum mendaciorum ideam ficta fuerint eorum aliqua, lector perſpiciat; tum, vt vbi perſpexerit, quàm ſint ridicula, diſcat & illa vetera, & tua nouitia contemnere.

De Ariulpho & Diuo Sabino.

Ioan. Molanus hiſt. Imag. lib. 3. c. 59.

Ariulphus Dux Spoleti in bello Camerino contra Romanos, vidit quendam ſtrenuè pugnantem, & clypeo ſuo aduerſæ partis ictus à ſe auertentem. Cumque dux aduenisſet propè Baſilicam Sabini, interrogabat, cuius illa tam ampla domus eſſet: reſponſumque eſt ei à viris fidelibus, Sabinum ibi martyrem quieſcere, quem Chriſtiani, quoties in bello contra hoſtes irent, præſidio haberent, ac eum propterea in auxilium vocarent. Ariulphus () equo deſiliens, baſilicam conſpecturus intrauit, alijſq; orantibus, ipſe picturas mirari cœpit, cumque figuram Martyris Sabini depictam vidiſſet: mox cum iuramento affirmauit, talem omninò eum virum, à quo in bello protegebatur, formam habitumque habuiſſe.

De Ioanne rege Caſtellæ & Diuo Georgio.

Petrus Olim de Ioannis 1. regis Portugalliæ electione.

Rex Caſtellæ, maximâ militum manu ſtipatus, in Portugal-

lidam copias traduxit, vt Ioannem Nothum recenter electum, regno exterminaret, quocum dimicans, ab eo ſuperatus eſt. In hac pugnâ, tum ex Portugallenſibus, tum ex Caſtellanis hoſtibus Diuum Georgium pro Ioanne victore dimicantem plurimi aſpexerunt. In cuius rei memoriam, templum, quod nunc adeſt (præter illud celeberrimum noſtrum monaſterium noſtræ DOMINAE *vulgò* DE BATALHA *ab eo extructum) in loco prælij à rege Portugalliæ Ioanne, Diuo Georgio dicatum eſt.*

Cic. de Nat. Deo. lib. 2. Vincen. Cart. de Dijs Vet. in Sole.

Legere mihi iam videor, *Caſtorem & Pollucem*, Aulo Poſthumio Dictatore, cum Octauio Mamilio dimicante, viſos ex equis pugnare: & *Heben* Haſdrubalis exercitum rupiſſe. Verùm dæmon aliquis aut *Caſtoris, Pollucis* & *Hebes* olim, *Sabini* & *Georgij* nuper mentitus eſt ſpeciem, aut veteribus, recentioribuſq; Scriptoribus mendacia dictauit, quibus miſeros mortales ad Deum vnum & verum negligendum, & idola colenda incitaret.

De S. Dauide de Lhanauaes.

Giraldus Cambrenſis in Itinerario Cambriæ, lib. 1. ex editione Dauidis Pouelli S. T. D.

Accidit in ijſdem partibus, pueri cuiuſdam, pullos columbinos in Eccleſiâ S. Dauidis de Lhanauaes à nido ſubripere volentis, lapidi ſuppoſito manum adhæſiſſe, miraculoſâ fortè ſancti illius vindictâ, autem Eccleſiæ ſuæ indemnitatem procurantis. Cumq; tribus diebus ac noctibus puer cum parentibus & amicis in ipſâ Eccleſiâ coram altari, vigilijs, ieiunijs & orationibus inſtitiſſent, tandem die tertio vinculo diuinitùs relaxatq manum à lapide virtus, quæ ligauit, abſoluit.

De Diuo Ægidio.

Miraculum ſi fuit, cùm Chriſtus ſuper aquas ambulauit: quis non & hoc miraculum dicet, quòd Ægidius *nonnunquam à terra duobus cubitis eleuatus eſt, igneum illum ſpiritum, & diuino amore flagrantem corporeâ mole, propè iam nihil grauante?*

Sampayus Theſauri arcani li. 2.

Ibidem.

Quódque *tam vehementer abſorptus eſt, vt à terrâ eleuatus, nullo ſuſtentante, penderet immobilis?*

Ibidem.

Quantò autem illud mirius, Aegidio abſente, necdum mortalitatem exuto, impetraſſe alios, quæ à Deo, Aegidio nominato, poſtulaſſent, aut aliquid etiam friuolum, modò tamen eius fuiſſet

fuiſſet nomine, cum reuerentiâ & fide poſtulatum. Stultus, ne dicam impius, ille nebulo, qui has nugas ſcripſit, meminiſſe debuit, Chriſtum homines docuiſſe ſuo, non merorum hominum, atque adeò peccatorum, nomine, non, friuola, ſed neceſſaria Deum rogare.

De eodem.

Contigit vt gallus gallinaceus proximè illum concionem habentem, cucurrire non ceſſans obſtreperet, obturbaretque, quem vt fugaret Aegidius, ſcipione emiſſo, ictu certiore, quàm volebat, in capite percuſſum interfecit, interfectum de coronâ, quidam procul ab aſpectu remouerunt, nequâ propter id, triſtitiâ vir ſanctus afficeretur. Sed ille peractâ concione percontatus eſt, vbinam eſſet gallinaceus, quem percuſſiſſet: reſpondentibus eſſe mortuum imperauit afferri, & ante pedes poſito cœpit ſe redarguere; O Sancta Maria! profectò ego malè feci, quòd in alitem ratione vacuam ſic exanduerim. Tunc cœlum ſuſpiciens paulìſper, intra ſe orantiſimilis, ſcipione iacentem gallum pulſauit, dicens, Age, ſurge iam modo, ſurge, & fungens ſolito vocis officio, cantu creatorem tuum lauda. Surrexit continuo gallus, & comploſis alis cantum replicans, periucundum mirantì turbæ ſpectaculum fuit. Ibidem.

Cecinit iam gallus & ex miraculorum ſomno expergiſci iubet. Audiamus ergo quid porrò dicat Lipſius.

LIPSIVS.

Perge calame, perge pange Virginis Miracula,
Quæ Sichemienſi in agro, tractu COLLIS ASPERI
Euenêre, itemque eueniunt, arbitris his ſenſibus.
Nos videmus, nos audimus: quis profeſtus abnuet?
Niſi profeſſus Scepticam ipſam, & hæreſim Pyrrhoniam.

THOMSONVS.

Agis iam & acturus es poetam Lipſi (etſi non continuò ſcripturus carmina) ad finem vſque libri. Quid enim facit poëta?

— tabulas cùm cepit ſibi,
Quærit, quod nuſquam eſt gentium, repperit tamen: Plaut. Pſeudo. Act. 1.
Facit illud veriſimile, quod mendacium eſt.

Et quando ille volet,

Maxima de nihilo naſcitur hiſtoria. Proper. lib. 2. eleg. 1.

Sic & tibi Lipſi de nihilo nata eſt hiſtoria maxima. Tu tabulas cepiſti,& miracula quæſiuiſti,quæ nuſquam gentium fuêre,& tamen reperiſti, & verborum fuco veriſimilia feciſti tua mendacia : quæ niſi nos amplectamur,niſi credamus,tibi protinus Sceptici ſumus,& Pyrrhonici. At veſtri ij ſunt, non noſtri : veſtri inquam, Quolibetarij,Quæſtionarij,Primò-ſecundo-ſecundarij Vtrumiſtæ, Scotiſtæ, Thomiſtæ, omnes denique Sorboniſtæ & Sophiſtæ, qui in ſuperfluis quæſtionibus, & dubitationibus mouendis,non remouendis tollendiſq; conſeneſcũt: quorũ tota vita in fabulis vetuſtis defendendis,& adinueniendis nouis teritur. Qui hoc ipſum nobis pro audacia & præſumtione ſolent obiectare, quod de ſalute nobis à Deo promiſſa non dubitemus, vitáque & felicitate æternâ firmiter nos fruituros con-

Rom.8.15.16.17. fidamus. *Non enim accepimus ſpiritum ſeruitutis rurſum εἰς φόβον, in timorem*, id eſt vt timeamus & dubitemus de ſalute, *ſed ſpiritum adoptionis filiorum, in quo clamamus, Abba* (Pater.) *Ipſe enim ſpiritus teſtimonium reddit ſpiritui noſtro, quòd ſumus filij Dei & hæredes Dei, & cohæredes Chriſti.*

Chryſoſt.in Rom. homil. 14. Ceterùm *quando ſpiritus teſtatur, quænam* (inquit Chryſoſtomus) *linquitur ambiguitas?* quæ linquitur dubitatio & hæſitatio? At vos & dubitatis, & alijs, vt dubitent, ſoletis ſuadere. Quid enim niſi dubitationem, hæſitationem & timorem ſeruilem,inculcat Bellarminus toto tertio de Iuſtificatione libro? quamuis ipſæ Scripturæ ſacræ firmam fidem abſque dubitatione à nobis poſtulant. Vult enim Apoſtolus nos accedere ad Deum, in

Heb.10.22.23. πληροφορίᾳ πίστεως *in ſolida certitudine fidei, & ſpei confeſſionem* ἀκλινῆ *non inclinantem*, nimirum in alteram dubita-

Iac.1.6. tionis partem, tenere: & alius Apoſtolus, *nihil hæſitantes in fide, Deum iubet nos poſtulare.* At de veſtris nugis quid certi compertique habemus, niſi hoc ipſum, eſſe nugas? Quare iure de ijs dubitemus. quis enim nobis vera eſſe veſtra commenta teſtatur? ij qui confinxêre, qui ſemper fuêre nobis ſuſpecti, & erunt,quamdiu Idololatriæ patrocinabuntur.

LIPSIVS.

In diuina non inquire, crede qui fructum petis.

THOMSONVS.

THOMSONVS.

Qui malè facit, odit lucem, & non venit ad lucem, vt non arguantur opera eius. qui autem facit veritatem, venit ad lucem, vt manifeſtentur opera eius, quia in Deo facta ſunt. Si ergo Lipſi ea, quæ veſtri iactant miracula, in Deo fierent, id eſt, vera eſſent, & diuina virtute patrarentur, non prohiberent nos in illa inquirere. At quia, ne fraus deprehendatur, verentur, inquiri in ea non ſinunt. *Sed illa religio non eſt vera iudicanda, quæ non habet inquiſitionem aliquam veritatis.* Nec homines ita duntaxat ſtatuêre, ſed Deus. Ait enim per Apoſtolum *probate ſpiritus, ſi ex Deo ſunt: quia multi Pſeudoprophetæ venerunt in mundum.* Et alius Apoſtolus ait, *πάντα δοκιμάζετε, omnia probate.* Non vult ergo Deus nos quidquam accipere, abſque aliqua probatione & inquiſitione. Quare cùm vos iubere audio, quod Deus prohibet; verbi gratiâ, imagines colere, & contrà, quod ille iubet vetare, Diabolum iam per vos loqui, vt olim per ſerpentem locutus eſt, inducor vt credam. Dixit Deus: *De ligno ſcientiæ boni & mali ne comedas. Si ex eo comederis, morte morieris*: excepit Diabolus, *nequaquam moriemini*, quare edite certè, eritis enim vt Dij. Dicit & iam Deus, *probate ſpiritus, ſi ex Deo ſunt*: Lipſius autem; *in diuina non inquire, crede, qui fructum petis*: quid hoc eſt? niſi, ne proba Spiritus, aut operationes illas, illa miracula, quæ diuina opera dicuntur, ne proba inquam, an ex Deo ſint. Sed tu

Ioan. 3. 20. 21.
Lactan. inſtit. lib. 4. c. 3.
1. Ioan. 4. 1.
1. Theſſa. 5. 2.
Gen. 2. 17. & 3. 4. 5.

—felix quicunque dolore
Alterius, diſces poſſe carere tuo.

Tibull.

Felix qui ex miſerâ credulitate Adami, diſces Satanicas iſtas, & Dei verbo contrarias voces auerſari, & hos, qui veritatis & inquiſitionis lumen non patiuntur, ſi non odiſſe, certè fugere. Ea enim non inquirendi lex, iampridem multos dedit præcipites. Nec enim noua & nuper nata eſt illa fraus, ſed iam olim *fida ſilentia ſacris inſtituta ſunt ab hominibus callidis, vt populus neſciat quid colat*, nec quare colât, nec magis quid credat, denique quid miretur. Noluerunt veteres in religiones ſuas inquiri, nec iam patiuntur papiſtæ *iniquitatis* ſuæ *myſterium* vulgò patêre. Huc teſtem aduoco Durandum, qui, *per veſtes* (inquit) *quibus in ſacris vtimur tantùm, non omnia*

Lact. inſtit. lib. 5. c. 20.
2. Theſſa. 2. 7.

Durand. in ration. diuin. offic. lib. 3. c. 1. num. 1.

ſacramenta fore populo reuelanda intelligimus. Sed cur non reuelanda? Certè ſi à Deo ſunt, reuelanda conuincam, nec puros eſſe à ſanguine populi deraſos illos ſacerdotes & monachos, qui populum ea celant. Μαρτύρομαι ὑμῖν ἐν τῇ σήμερον ἡμέρᾳ ὅτι καθαρὸς ἐγὼ ἀπὸ τοῦ αἵματος πάντων. *Teſtor* (inquit Paulus) *vobis hodierno die me purum eſſe ab omnium ſanguine.* Iam vide cauſſam: οὐ γὰρ ὑπεστειλάμην τοῦ μὴ ἀναγγεῖλαι ὑμῖν πᾶσαν τὴν βουλὴν τοῦ Θεοῦ, *non enim ſubterfugi, quo minùs annuntiarem vobis omne Dei conſilium.* Quod ſi non annuntiaſſet, vel ſe iudice, non fuiſſet purus ab illorum ſanguine. Atqui ſacramentorum traditio & doctrina, pars eſt illius conſilij: Quare cum non omnia myſteria reuelant iſti ſacerdotes, non poſſunt culpâ vacare. Sin ſacramenta illa diuinitùs non ſunt tradita, ſed malè feriatorum hominum commenta reperiuntur, non velanda, ſed tollenda omninò, & à Chriſtianæ Reip. finibus exterminanda forent, nec credi iuberentur ea, quæ humanum ingenium excogitauit. Sed quid apud eos hæc dico, apud quos ſanctio eſt, *Religionum diuerſis obſeruationibus, & ſacrorum varijs ſupplicijs fidem impertiendam eſſe*, quamuis illæ obſeruationes, quamuis illa ſacra abſurda ſint & impia? Aut quid illum nitar ad ſanitatem reuocare, *qui, cùm errare ſe ſentiat, vltro ipſe in lapides impingat, vt populus omnis offendat? Ipſe ſibi oculos eruat, vt omnes cæci ſint, qui nec de alijs benè meretur, quos patitur errare, nec de ſeipſo, qui alienis accedit erroribus, nec vtatur tandem ſapientiæ ſuæ bono, vt factis impleat, quod mente percepit, ſed prudens & ſciens pedem laqueo inſerit, vt ſimul cum ceteris, quos liberare, vt prudentior, debuit, & ipſe capiatur?*

Act. 20. 26. 27.

Apul. de Deo Socratis.

Lact. inſtit. lib. 2. c. 3.

CAPVT. III.

LIPSIVS.

S*Ane* Sichemium *quaſi* ægrorum domus *dicta videtur, quia fortè ibi Valetudinarium*, Sick-heim: *an meliore nomine* Sig-heim, *id eſt, Victoriæ domus? Faciat, quod propinquum oppidum* Dieſt-hemium *dictum: quid niſi Martis & belli ſedes? quiane ibi caſtra, an ipſe ille Bellicus Deus olim cultus?*

THOM-

THOMSONVS.

Cicero de natura Deorum gentium ſcribens, multorum tam circa illorum naturam, quàm nomina, vanitatem opinionum reprehendit: & inter cetera, *Magnam*, inquit, *moleſtiam ſuſcepit, & minimè neceſſariam primus Zeno, poſt Cleanthes, deinde Chryſippus commentitiarum fabularum reddere rationem: vocabulorum, cur quæque* [Dij gentium] *appellati ſunt, cauſſas explicare:* nec tu Lipſi magis neceſſariam, aut minùs ſi non tibi, at nobis moleſtam operam in huius oppidi vocabulo excutiendo ſumſiſſe videris. Quid enim hoc ad Dionyſium? quid hoc ad fidem miraculorum? quid noſtrâ ſcire intereſt, cur ita dictum Sichemium? Sed voluiſti acumen ingenij tui in abſtruſis aperiendis, ſecretioribuſque eruendis è tenebris monſtrare. Duas ergo das nominis etymologias: altera eſt, *Aegrorum domus*, altera *domus Victoriæ*: quarum poſterior tibi magis placet; at mihi prior. Nam ſi tam cupidè, tamque frequentes, vt tu ais, ad collem illum in agro Sichemienſi ſitũ turbæ concurrũt, meritò locus ille *ægrorum domus* vocetur: niſi tu fortaſſe putes, Dementiam non eſſe ægritudinem. Nec enim ego aliquem ſanæ mentis ad ſalutem illic recuperandam eò credo iturum. Ad *Mathurinum* melius itarent illi hoſpites dementiæ procuratorem. Ceterùm apage Deum tuum bellicum. Deus noſter eſt belli Deus & exercituum. Mars tuus eſt dæmonium. Cic. de nat. Deo. lib. 3.

LIPSIVS.

Sed in eius oppidi finibus, medio illinc miliari, COLLIS *exurgit, leni faſtigio: quem* ACVTVM *vulgò dicunt, non quia in verticem talem, aut conum deſinat, (imò æquabili ferè planicie eſt, & ſatis lata) Sed quia idiotiſmo ruſtico, & metaphorâ, terram ſcabram, aridam, horridam,* Acutam *etiam dicunt*: quam Latinè Aſperam, *verè & pro ingenio loci reddas. Ita enim eſt exſuccum, macrum, amarum ibi ſolum, frugum & pænè herbæ vacuum, arbuſtis quàm arboribus gaudet.*

THOMSONVS.

Infelicis terræ omnes ſunt illæ notæ, à qua felix aliquid bonumque non eſt expectandum, ſed potius (vt ab amaro ſolo) *radix germinans amaritudinem, per quam multi inquinentur:* & ſemina ſatoreſque Idololatriæ. Deut. 29. 19. Heb. 12. 15.

LIPSIVS.

In eius parte verruca, ſiue colliculus fuit, & in eo quercus: & in hac Diuæ Virginis affixa icuncula: quæ culta accolis à tali initio fertur. Aiunt ante annos centum (& conſtans ita fama habet) fuiſſe paſtorem, qui oues in eo tractu paſceret: atque is repertam, neſcio quo caſu, humi imaginem ſuſtulit, in ſinum condidit, certus eam domum ſecum auferre. Parua enim erat, & priuato cultui videbatur opportuna. Sed dum agitat, ecce membra eius omnia ſtupere, pedes vtique non mouere, & quaſi frutex aut ſtipes ibi ſtare. Ipſe mirari, & animo quoque ſtupere, nec ad cauſſam adſurgere: herus autem villicus abſens, requirere paſtorem ſuum & gregem. nam hora iam reditui laſſa, & ſole remoto nox propinquabat. Itaq; infortunij anxius, eò accurrit: & repperit defixum ſtantem, & quæ geſta, ſimpliciter narrantem. At ille mentis melior, imaginem ſtatim recipit, & timidâ religione in veteri ſuâ ſede & quercu ponit. Eoque facto, paſtor velut vinculis liberatur: & venerati vterque Numen domum abeunt, rem denarrant, & viciniam totam religionis implent.

THOMSONVS.

Hiſtoria hæc fabuloſa & impietatis plena, quot periodos, tot habet errores. Primus hic eſt: accolæ iſti Numen centum annos natum colebant, quod olim non erat cultum, cùm adhuc truncus eſſet, & cùm priùs arbor: quod & anteà ne vel arbor erat, nec in rerum naturâ. Et numen colebant, quod iam non amplius eſt. Sequente enim capite ais, circa annum 1580 perijſſe. Nec dubitari iam poteſt, quin viginti quinque annorum ſpatio computruerit, & in terram ierit & puluerem. Non potuit aliquando coli: quia nondum erat: nec iam poteſt, quia non eſt: Et inſani homines illud coluerunt, cuius principium ipſi viderunt, & finem nouerunt futurum? Secundus error, quod opportunam priuato cultui ſtatuam viſam dicis: & paſtorem propterea certum fuiſſe domum auferre. Vtrum ex tuo an ex paſtoris ſenſu opportunam dicis viſam priuato cultui? vtrumuis dixeris, ineptè dixeris: Tu illum opportunum cultui putaſſe dices, quod reperit in luto? illum certè, ſi id putauit, ex peſſimo fictum luto, quiuis ex paullo meliore factus dicet. Tertiò ais villicum, cùm ſtupentem

tem inueniſſet paſtorem, & ex eo, quæ geſta, didiciſſet, timidâ religione imaginem in veteri ſuâ ſede repoſuiſſe. At timida religio eſt ſuperſtitio, ſuperſtitioſè ergo repoſuit. Deinde, quomodò agnouit ille quercum eſſe eius veterem ſedem? aut ſi ille ſciebat, miror religioſum illum paſtorem non etiam ſciuiſſe? Nam DIVAE VIRGINIS non potuit in illa vicinia eſſe aut coli imago, quin omnes viſum irent ſuperſtitioſi. Denique ſi à Paſtoris inuentione coli cœpit ea ſtatua, quomodo inuentæ icunculæ dedit villicus nomen DIVAE VIRGINIS? aut ſi non ille, quomodo dedit alius? Ceterùm, tum cœpiſſe coli tua verba mihi innuere videntur. Poſtea enim quàm dixiſti: *In eo quercus: & in hac* DIVAE VIRGINIS *adfixa icuncula: quæ culta accolis à tali initio fertur*, addis ſtatim: *Aiunt ante annos centũ fuiſſe paſtorem, qui oues in eo tractu paſceret: atque is repertam, neſcio quo caſu, humi imaginem ſuſtulit*: & quæ ſequuntur. Initium ergo illius cultus fuit ab inuenta imagine. quam ſi Tatius ille (qui in cloacâ maximâ Romæ, Simulacrum repertum conſecrauit, & cùm cuius eſſet ignoraret, Cloacinæ nomen, ex loco illi impoſuit) inueniſſet, TRIVIALEM, aut STERCOREAM, opinor, nominaſſet: Nec omninò tu malè Lipſi tuam ſtatuam ASPRICOLLEM à loco, in quo conſecrata eſt, nominaſti. Sed quam benè Aſpricollem, tam malè DIVAM vocaſti tuam Gorgona, cuius capite viſo obſtupuit paſtor, & fruticis ſtipitiſque inſtar immotus ſtetit. Lact. inſtit. lib. 1. c. 20.

LIPSIVS.

Beate paſtor cui ſacratam imaginem
Datum inuenire, & tangere.
Beata vita ruſtica, ô vita innocens,
Amica ſemper Numini!
Te ſolitudo & à malis ſecretio,
Cæleſtium iungit choris.
Hæc vita quondam, ab orbe condito, fuit
Primigenijs parentibus.

THOMSONVS.

Si beatus ille dici poteſt, qui fruticis inſtar redditur & ſtipitis, ſit ſanè tuus paſtor, ſis tu Lipſi cum illo beatus.

LIP-

LIPSIVS.

Hæc vita redeat, mihi ſit hæc voto, ô Dea!
Vt numen atque te colam.

THOMSONVS.

Nomen, quo te vocem, quæro, nec inuenio. Sed peſtis & monſtrum hominis, vellem ex te ſcire, an Deitas in marem & fœminam diuidatur. Dixit quidem olim Orpheus de gentium Deo Ioue (quo non ſciebat verius numen)

Orpheus in hymno.

Ζεὺς ἄρσην γένετο, Ζεὺς ἄμβροτος ἔπλετο νύμφη
Iupiter & mas eſt, & neſcia fœmina mortis.

At non intellexit, eſſe Deum & Deam, aut duos in deitate ſexus, ſed omnia ad vnam colligi vnius Dei poteſtatem, & Deum quodammodo eſſe omnia voluit innuere. Id his verbis docet Cedrenus. Ὀρφεὺς ὁ Θρᾷξ ὁ λυρικὸς — εἰς μίαν δύναμιν, καὶ ἓν κράτος θεότητος ἀνάγεσθαι τὰ πάντα θεολογεῖ, *Orpheus Thrax Lyricus ad vnam potentiam & dominationem Deitatis omnia reduci diuino modo ait.* Quo ſenſu dixit & Seneca, *Deus eſt quod vides totum, & quod non vides.* Sed tu Lipſi cum Deum in marem diſſecas & fœminam, *Manichæi* accedis hæreſi, qui Deum fœmineâ maſculâque ſpecie videri aiebat: idem in caſtra *Valentini* transfugis, qui & ipſe Deum marem fœminamque eſſe garriebat. At *Dominus ipſe eſt Deus, nec eſt alius præter vnum.* Non eſt Deus & Deus: non Deus & Dea, ſed vnus verus Deus. Tu tamen iterum tertiumque & quartùm ſiue ſtatuam, ſiue Virginem ad Deitatem attollis; vt imprudenti tibi id excidiſſe nec ipſe queas dicere, nec ſiqui te ſunt defenſuri. Iam quid ſibi vult, quod ſequitur

Cedren. comp. hiſt. ſect. 55.

Sen. in præf. lib. 1. quæſt. nat.

Epiphan. hæreſ. 66.

Idem hær. 31.

Deut. 4. 35. 39.

Vt numen atque te colam?

Aut hîc verum vis Numen colere, & cum eo, eam, quàm vocas Deam: aut Numen tuæ Deæ & ipſam. Poſtremum non videtur. Hoc enim eſſet, *ipſam* colere & *ipſam.* Primum non licet: eſt enim ſacrilegium, vel tantillum de Dei gloriâ decerpere. Non ſolùm non patitur Deus alios pro ſe & ſui loco, ſed nec quidquam ſecum coli. Ita iuxta ſcripturas ſenſiſſe primam illam & primæ proximam Chriſtianæ Eccleſiæ ætatem, docent illi, qui ea tempeſtate ſcriptorum nobis ſuorum moni-

Exod. 20, 3. & 23.

menta

menta reliquerunt. *Religio* (inquit Lactantius) *& veneratio nulla alia, niſi vnius Dei tenenda eſt.* Nunquam enim ille reſpectiuum illum (vt Scholaſtici loquuntur) cultum agnouit, qui nullo modo Angelos mortuóſue homines colendos aſſeruit vbique conſtanter. Non deerant illa ætate filij Belial, qui, quemadmodum & vos etiamnum vultis, Angelis venerationem deberi dicebant. Qui, quia cum ratione inſanire volebant videri, illorum rationem, his verbis Lactantius eleuauit. *At dicet aliquis & huic ſummo, qui fecit omnia, & illis, qui partim profuerunt, ſuam venerationem eſſe tribuendam. Primum, nec factum eſt vnquam, vt qui hos coluit, etiam Deum coluerit, neque fieri poteſt: quoniam ſi honos idem tribuitur alijs, ipſe omninò non colitur, cuius religio eſt, illum eſſe vnum, ac ſolum Deum credere.* At ſentio quid ſis excepturus; non eundem honorem Angelis ſanctiſque hominibus defunctis hâc vitâ dari, qui tribuitur Deo: ſed eſſe Dei cultum latriam, illorum partim duliam partim hyperduliam, ſed fruſtra fugitis ad hanc arcem, quam vnus & alter ex Samuelis libri primi capite ſeptimo verſus euertit. Ἑτοιμάσατε τὰς καρδίας ὑμῶν πρὸς Κύριον, καὶ δουλεύσατε αὐτῷ μόνῳ. *præparate corda veſtra Domino & ſeruite ei ſoli.* Obſerua illud, δουλεύσατε αὐτῷ μόνῳ.

Lactan. inſtit. lib. 1. c. 20.

Lactan. inſtit. lib. 1. c 19.

1. Sam. 7. 3 & 4.

Quid quod λατρεύειν & δουλεύειν promiſcuè vſurpantur? Ἐγὼ μὲν ὦ Κῦρε κἂν τῆς ψυχῆς πριαίμην, ὥστε μήποτε λατρεῦσαι ταύτην. *Ego vero* (inquit Maritus) *o Cyre vel anima redemerim, ne vnquam hæc ſeruiret.* Tum vxor; ἑαυτῆς ψυχῆς ἂν πρίαιτο ὥστε μὴ δουλεύειν, *ſua ipſius anima emerit, ne ſeruiat*: nec in profanis tantum, ſed & in ſacris literis Paulus promiſcuè vſurpat: δουλεύω τῷ Κυρίῳ μετὰ πάσης ταπεινοφροσύνης, *ſeruio Deo cum omni animi ſubmiſſione*: & rurſus: λατρεύω τῷ πατρῴῳ Θεῷ *deſeruio Deo patrio*, per *deſeruiendi* verbum ipſe vetus interpres λατρεύω vertit.

Xenophon Cyropæd. lib. 3. & Viues in Aug. de ciuit. Dei. lib. 10. c. 1.

Act. 20. 19. & Act. 24. 14.

LIPSIVS.

Dum Parca me fallens mea,
Obrepat, atque abducat ad cæleſtium,
præeunte Diua te, choros.

THOMSONVS.

In Conſtantia tua Parcas deriſui habes, & anilem turbam

Lipſ. de Conſtan. lib. 1. c. 17.

turbam per contemtum vocas, quaſi nihil in rerum naturâ gerant negotij: hîc tamen, quaſi Parcæ te abducendi data ſit cura, eam expectas. Sed hoc leue eſt. Pergis blaſphemias euomere: & aduerſus beatam Virginem mentiris, & Chriſto derogas. Quaſi Virginis hoc ſit negotium præire, aut viam ſternere ad vitam beatam, aut locum alijs parare in cœlis. *Præcurſor* noſter eſt Chriſtus: ille *præiuit, vt paret nobis locum*, Ille *Via* eſt. Nec quiſquam *ad Patrem* (circa quem ſunt cœleſtium chori) *niſi per illum admittitur*. Ille *Oſtium* eſt. *Siquis per illum introierit, ſaluus erit*. At tu Lipſi ſi non per hoc *oſtium* intras etiam in cœlos, fur es. Porrò *fures regnum Dei non poſſidebunt*, ſed eos *abducent* (quod tu verbum infeliciter hîc vſurpaſti) non Parcæ, ſed Eumenides.

Heb. 6. 20. Ioan. 14. 2. 6. Ioan. 10. 9. 1. Cor. 6. 10.

CAPVT. IIII.

LIPSIVS.

SEd enim euenit, & candidè fatendum eſt, vt dicta imago illa, ſiue ſtatua perierit: incertum qua vi aut caſu, niſi quòd ſuſpicio prædones culpat, in ijs luſtris aſſiduos per hæc bella, non ſolùm crebros. Ea amiſſio incidit circa annum 1580 *vt aiunt. Et conſpici ibi* DIVA *deſijt, ſed non coli. Veniebant enim nihilo ſegniùs, ad locum loculumque vacuum: & opem ac ſolatium inueniebant.*

THOMSONVS.

Diuam dicis deſijſſe conſpici. Vbi aut ipſam Diuam aut eius ſtatuam, aut virtutes neceſſe eſt intelligas. Virtutes non potes intelligere, quia addis, nihilo ſegniùs ventum eſſe ad locum, & opem illic inuentam. Diuam ipſam non magis potes intelligere: quia id conſpici deſijt, quod priùs illic conſpiciebatur. Diua autem ipſa non conſpiciebatur, ſed eius imago. Reſtat ergo vt intelligas ſtatuam ſiue imaginem. At *non poteſt vnquam veri nomen accipere, quod veritatem fuco, & imitatione mentitur*: Statua ergo illa muta, ſurda, cæca, & merum lignum à te abſurdè, impièque Diua vocatur: nec minùs impiè ſedem illius idoli iam amiſſi, ſtulti inſanique homines venerabantur.

Lact. inſtit. lib. 2. c. 19.

LIPSIVS.

LIPSIVS.

Quis miretur aut culpet? Perſæ regis ſui ſellam venerati ſunt, quia maieſtas illa inſediſſet, & attactu velut ſacraſſet: cur non liceat pijs loca Numini electa? & conſecrata?

THOMSONVS.

Omnes ſanæ mentis iure mirantur, iure culpant, & cum prophetâ clamant: *Væ, qui dicitis malum bonum, & bonum malum: ponentes tenebras lucem, & lucem tenebras: ponentes amarum in dulce, & dulce in amarum. Væ, qui ſapientes eſtis in oculis veſtris, & coram vobiſmetipſis prudentes.* Væ vobis, qui culpanda non culpatis, & culpâ dicitis vacare. Dic ſodes Lipſi; an quidquid Perſæ fecere, id nobis Chr ſtianis liceat facere? Certè ne vel gentilis omnes illorum mores poëta probauit, qui dixit: Eſa. 5. 20. 2. 1.

Perſicos odi puer apparatus. Horat. carm. lib. 1. oda 38.

Deinde, an quod illi in honore politico fecerunt, id nos omne in religioſo imitari debemus? Tertiò fac religioſum fuiſſe cultum: nobis tamen gentilium ritus non erunt ſequendi. Sed quid ſi Perſæ etiam trullam in qua aluum purgabat Rex, & maieſtate ſua attingebat, fuiſſent venerati? tu vel inde pudendam putidamq; rationem traheres, ad topolatriam firmandam. Cur non etiam addidiſti Lipſi id, quod non minus momentum habuit, meritò vos venerari quercum (in qua fuit idolum) quia & Perſarum rex Xerxes, vt teſtatur Ælianus, adorauit Platanum. Dic ergo Lipſi: *Quercum, & ex ea factas icunculas noſtri venerati ſunt: quis miretur? quis culpet? Et Xerxes platanum veneratus eſt.* Ælian. Var. hiſt. lib. 2. c. 14.

Sed ad tuum quæſitum redeo: *cur non liceat pijs loca numini electa & conſecrata*, venerari? Certè Lipſi non licet: quia *nihil colendum eſt, quod oculis mortalibus cernitur, quia mortale ſit neceſſe eſt.* Heroſolymitanum templum Deo conſecratum quis Iudæus vnquam veneratus eſt? Beata Virgo Deum in vtero geſtauit, nec tamen quia illa quodammodo maieſtate illâ attacta eſt, vnquam viua fuit culta, nec mortua, niſi ab Idololatris, vt infra videbitur, à puriore illa antiquitate reprehenſis. Lact. inſtit. lib. 2. c. 3.

LIPSIVS.

Nec tamen quercum illam (nemo cenſeat) ob ipſam; ſed in

ea ſtatuam, in ſtatuâ Diuam, in hac Deum venerati ſunt, & adorarunt.

THOMSONVS.

Tantarum certè ineptiarum piget. Vbi quæſo foret huius acerui finis, ſi quæ addi poſſent, adderentur? Deum in Diuâ, Diuam in ſtatua, ſtatuam in quercu venerati ſunt. Cur non & ob quercum terra, ob terram aqua, in qua terra eſt, adorabitur? nam vt quercus ſtatuam, ita terra quercum, & aqua terram tangit. Age verò: non adorarunt (inquis) quercum ob ipſam, adorarunt tamen, & propter aliud: qua adoratione adorarunt? Latria an Dulia? At neque quercus, neque ſtatua erat Dominus cui Dulia, nec Deus cui Latria debetur. Scio quomodo hic in diſtinctionum veſtrarum dumeta correpatis. Non colitis abſolutè, ſed cum reſpectu.

Lucr. 2. *O miſeras hominum mentes, o pectora cæca!*
Qualibus in tenebris vitæ
Degitur hoc æui, quodcunque 'ſt!

Deut. 6. 13. Matth. 4. 11. 1 Sam. 7. 3. Eſa. 42. 8.

Nonnè vetus Teſtamentum clamat & *Nouum, Dominum Deum timebis, & illi ſoli ſerues?* Et Samuel clariſſimè αὐτῷ μόνῳ δουλεύσατε. Nonne & ipſe Deus cœlitùs tonat? *Ego Dominus, hoc eſt nomen meum: gloriam meam alteri non dabo, & laudem meam ſculptilibus?*

Nec ſolidam ſuam laudem & gloriam patietur Deus, nec decerptam alteri dari. Non vult aliud propter ſe religioſo cultu adorari. Reſpectiuus hic cultus non hominis ſed Satanæ eſt inuentum. *Adorandus* (inquit Cyrillus) *eſt Deus ſolus, Deus inquam naturâ & verè: nec vlla ſit eorum ratio,* [obſerua mihi hoc] *quos fabrorum ſcientia inuenit, neque etiam hominum, qui à quibuſdam, Deorum nomine inſigniuntur.* [Sicut à te Lipſi, virgo Deæ] *Eſt enim hæc Necrolatria, & prætereà nihil.* Nulla, inquit, ſit ratio vel hominum, vel eorum quæ manus hominis efformauit. Quid ergo reſpectiui cultus puluerem in oculos noſtros iacere tentatis, ne vnum vnius indiuiſibilem, incommunicabilemque Dei cultum videamus atque ſequamur? Illud non eſt reſpicere Deum, ſed deſpicere; quid enim illi relinquitur, quod habeat ſolus, ſi adorationem illi damus cum creaturis?

Cyril. in Eſa. c. 40.

LIP-

LIPSIVS.

Nec in ſtatuâ ſanè propriè vis aut virtus: quod res hîc docuit, eâ amiſſâ, & mox mutatâ. Nam poſt annos ſeptem, id eſt anno 1586 religioſus quidam ſenior & Senator Sichemienſis, conſpectâ affluentium multitudine & ardore, qui inter ſicarios & tela prædonum, non abſiſtebant locum hunc petere; ſuffecit imaginem arculæ ligneæ impoſitam, & quercui ibidem affixit.

THOMSONVS.

Duo hic capita excutienda habeo, tempus & cultum imaginis ſuffectæ. Tempus ais tu Lipſi fuiſſe quo ſuffecta eſt imago, annum 1586. At ille, qui hanc ipſam fabulam edidit Gallico idiomate in ſchedâ, *Lucæ Boxtelli* approbatione ornatam, ait annum fuiſſe 1587. Vtrum iam ille veriùs te, an tu illum, an ego vtrumque mentitum dicam? Sed promtum eſt, typographum hoc errore onerare: onerate: licet. Venio ad imaginem nouitiam, & adhuc inſolentem miraculorum. Suffecit ergo Sichemienſis Senator aliam imaginem: quo fine? eo certè, quo *Godefridus Paſtor Sichemienſis* (vt infrà narras) in ſacello modico collocauit, id eſt, vt ipſe ais, *venerationi augendæ*. Nec dubitandum eſt, quin hæc ſtatua, vt prioris loco ſucceſſit, ita & cultui ſucceſſerit. Si culta; vel dicata conſecrataque fuit, vel non fuit. Si non conſecrata, tamen colebatur; res omnis ſanctitatis expers & profana colebatur. Nam diuinum numen in hac ſediſſe ſiquis dicat, coarguentem audiat Deum. *Quis eſt iſte locus quietis meæ?* Rurſus, ſi dicata fuit; Idololatriæ maculâ aſperſi eſtis,

(Excuſa Antuerp. apud Hadri. Hubertum.)

(Eſa. 66. 1.)

dirimi quæ non queat vſquam:
Non mare ſi totum velit eluere omnibus vndis. (Lucr. lib. 6.)

Quid ita? dices. Quia *imagines idola, imaginum conſecratio idololatria.* Conſecratam autem eſſe à vobis illam imaginem certum eſt, quia etſi abfuit fortaſſe externa illa dedicationis ceremonia, tamen interna mentis impietas, quæ coluit, dicauit. Nec eſt quod futiles imaginum & idolorum diſtinctiones nobis afferatis, idolumque eius tantummodo, quod nunquam fuit, fictam formam dicatis, eo quòd Apoſtolus idolum nihil in mundo eſſe dixerit. Nam *Apoſtolus*, inquit Thomas, *intelli-*

(Tertull. de Idololatria.)

(Bellarm. de Imag. to. 2. contro. 4. lib. 2. c. 5. Tho. 22. q. 94. ad 3.)

git nihil eſſe in mundo, quia imagines illæ, quæ idola dicebantur, non erant animatæ, aut aliquam virtutem diuinitatis habentes. Quæ explicatio an veſtris conueniat imaginibus, nec ne, vos videte. Porro imaginem idolúmque idem eſſe, veteres recentioreſque agnoſcunt. *Tertullianus* de Idololatria, Iſidorus, Petrus Faber: & qui omnium inſtar tibi erit Lipſi, Iuſtus ille Lipſius, qui εἴδωλα ex Euſebio imagines interpretatur. πολυπληθείᾳ Θεῶν θαρρῦντες, σὺν πολλῇ δυνάμει χειρὸς στρατιωτικῆς ἐπῄεσαν νεκρῶν εἴδωλα θανόντων ἐν ἀψύχοις ἀγάλμασι προβεβλημένοι. *Hi quidem numero Deorum freti, cum multa manu militari ingruebant, mortuorum imagines in ſignis inanimatis præferentes.* Sunt ergo imagines idola, & qui eas colit, idololatra. Quare cum vos Lipſi colatis, Idololatras vos eſſe neceſſe eſt fateamini.

Tertull. de Idololat. Iſido. originum libro 8. c. 11. de Dijs gentium. Pet. Faber Agoniſt. lib. 1. c. 5. Lipſ. in not. ad c. 9. lib. 1. de Cruce citat. ex Euſebij libri 2. capite 16. de vita Conſtantini.

LIPSIVS.

At quercus paullò antè conſilio & decreto, à ſtirpe exciſa eſt: idque vel ideò, quòd trunco variè ſciſſo, & imminuto, cùm fragmenta & aſſulas quiſque ſibi peteret, caſum iam minabatur. Exciſa itaque & Sichemium, quod eius ſuperfuit, tranſlatum. Vnde quidam & icunculas ſibi fecère, & piè colunt: alij fruſtulis in potu vſi, & conſtat quòd cum morborum medelâ.

THOMSONVS.

Quæ ſubita hæc mutatio? quæ modo culta fuit quercus nunc erit excidenda? Illa eſt reuerentia, quam loco Numini electo, & eius ſedi datis? At enim minabatur caſum. Prudenter ergo exciſa, ne, quæ fictis claruit miraculis, non fictâ in capita miſerorum ruinâ foret infamis, & *nefaſto*, vt ait poeta, *poſita die* diceretur. Exciſa ergo fuit: vtinam cum ea ſuperſtitio: ſed

Horat. carm. l. 2. oda. 13.

vires à vulnere ſumſit.

Cùm enim in eâ ſtante vna tantum icuncula coleretur, eadem nunc proſtrata, facta eſt fœcunda Mater Deûm, aut potius, quaſi Hydra truncata, in plura capita monſtrum reſurgens. Inde enim ais quoſdam icunculas ſibi feciſſe, & piè colere. Qui ad antiquam illam Idololatriam valde accedunt eorum, qui delibratum fuſtem decorticatumue venerati ſunt, & delubrum appellarunt. Nam lignum modò erat cum cortice, quod iam decorticatum & dolatum colere dicis homines ligno ipſo quod

Roſin. Antiq. Ro. lib. 2. c. 2. ex Paulo Feſti abbreuiatore.

quod colunt, magis ligneos & ſtupidos obtuſoſque. At
veteres illi, dices, coluerunt delubrum pro Deo, quod
non faciunt, qui icunculas illas colunt. Imò ſi colitis, Lactant. inſtit.
pro Deo colitis: quia religioſè coli nihil debet niſi De- lib.1.c.20.
us, vt ſuprà ex Lactantio oſtendi.

Quare impiè dicis tu eos piè colere. Tantùm abſunt Lactant. inſtit.
à pietate, vt nullam habeant religionem; niſi Lactan- lib.3.c.19.
tium dicas mentiri, qui *non dubium eſſe*, dixit, *quin religio*
nulla ſit, vbicunque ſimulacrum eſt. Et contra: *Nos ſoli*, vt Idem.lib 7.c.26.
idem ait, *omnium religioſi ſumus quoniam contemtu imagi-*
nibus mortuorum, viuum colimus & verum Deum. Deinde,
nos ſolo verbo Dei ſcripto contenti ſumus, & ſola am-
plectimur *τὰ ἱερὰ γράμματα τὰ δυνάμενα* [ἡμᾶς] *σο-* 2.Tim.3.15.
φίσαι εἰς σωτηρίαν, διὰ πίστεως τῆς ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ, *ſa-*
cras literas quæ poſſunt nos ſapientes reddere ad ſalutem, per fi-
dem in Chriſtum Ieſum: & didicimus *τὸ μὴ ὑπὲρ ὃ γέγρα-*
πται φρονεῖν, *non ſapere ſupra id quod ſcriptum*, & vanum, 1.Cor.4.6.
atque adeo impium imaginum cultum, quia non eſt
iuxta Legis & Teſtimonij ſermonem, abominari; non *aquâ* Eſa 8.
(vt vocatis) *benedictâ minora illa elui peccata*, ſed *fidei la-* Peronetus in
uacro vniuerſa vitia depelli profitemur. Quorum nihil in Enchiridio.
veſtra religione cernitur, ſi tamen religio dici poteſt, Lact. inſtit.
quæ, vt colit imagines, ita nihil ipſa eſt niſi imago, &, lib.5.c.20.
vt loquitur Lactantius, *mimus religionis*. Quid enim ali- Lactant. inſtit.
ud in religione veſtra, quàm partim *riſum ad digitos per-* lib.2.c.19.
tinentem, partim, vt queritur Polydorus Virgilius, ina- Idem lib.5.c.20.
nem inutilemque cantillationem, & varias geſticulati- Polyd. Virgil. de
ones videmus & audimus? *Noſtra autem religio eò firma* Inuent. rerum
eſt & ſolida, & immutabilis, quia iuſtitiam docet, quia nobiſ- li.2.c.5.
cum ſemper eſt, quia tota in animo colentis eſt, quia mentem ip- Lact. vbi ſup.
ſam pro ſacrificio habet. Iuſtitiam inquam docet, eamque
quæ maxima, Deo dare quod eſt ſuum, id eſt omnem
cultum religioſum illi vni tribuere. At veſtra maximam
docet iniuſtitiam, quia Idololatriam. Etenim *caput in-* Tertull. de Ido-
iuſtitiæ Idololatria eſt. Idololatriam docet, quia imagines lolat.
conſecrat: *quas ſuprà idola eſſe oſtendi*. Rurſus: noſtri Ibidem.
doctores eam in mente ſapientiam habent, quam præ-
cones veſtri, animarum prædones *capillis* tantum & *ha-* Lact. de Ira
bitu iactant. Nec ita dico in mente habere, quaſi nun- c.22.
quam ſapientiam ore doceant & ſtilo, ſed quia ea ſint

modeſtiâ, vt non venditent, vt veſtri faciunt impoſtores, mercatorum ſimiles, qui in tabernis multa habent loculamenta, multarum mercium nomina in fronte ferentia, ceterum inania; & librariorum, qui librorum titulos in pluteis aſſeribuſque habent deſcriptos, libros ipſos non habent: aut tabularum inſtar, quæ ſuſpenſæ pro foribus, commodum tibi promittunt hoſpitium, in quo vix aliud videas, ingreſſus, quàm inanias. Sed totum impietatis veſtræ & iniquitatis myſterium nolo percurrere: nam infinitum eſſet: Et ad impiam tuam pietatem redeo. Piè ergo dicis veſtros colere icunculas ex quercu illa factas. Piè ſanè: ſi id piè coli poſſit, quod dæmonum eſt inuentum. Nam *hi ſunt qui fingere imagines & ſimulacra docuerunt.* Quid dæmonum inuenta loquor? qui imagines colunt, ipſos colunt dæmonas, qui *ſub nominibus mortuorum deliteſcentes viuentibus plagas tendunt.* Adſtipulatur *Tertullianus: Vtique ſcimus, licet nomina* [idolorum & imaginum] *inania atque confiſta ſint, cum tamen in ſuperſtitionem deducuntur, rapere ad ſe dæmonia, & omnem Spiritum immundum per conſecrationis obligamentum. Alioquin Dæmonia nullum habent nomen ſingulatim, ſed ibi nomen inueniunt, vbi pignus.* Non eſt quod vos Tertulliani verba non ferire dicatis. Scio quomodo ſoleant veſtri homines ſi non eludere, at eludere tentare. Dicunt *conficta* illa, gentilium tantùm ſimulacra ſignificare. At cùm ex Tertulliano oſtenderint, vllum ſimulacrorum genus poſſe coli, tum illorum diſtinctionem amplectar, & cum illis ſimulacra venerabor. Sed hoc apud eum conſtantiſſimum eſt, imagines & ſimulacra eſſe idola, eorumque conſecrationem & cultum eſſe idololatriam. Porrò Ioannes, cum in Apocalypſi dixiſſet *homines non pænituiſſe operum manuum ſuarum*, addidit illa opera, in genere *Dæmonia*, tum ſpeciatim *ſimulacra aurea, argentea &c.* οἱ λοιποὶ τῶν ἀνθρώπων, οἳ οὐκ ἀπεκτάνθησαν ἐν ταῖς πληγαῖς ταύταις, οὐ μετενόησαν ἐκ τῶν ἔργων τῶν χειρῶν αὐτῶν, ἵνα μὴ προσκυνήσωσι τὰ δαιμόνια, καὶ τὰ εἴδωλα τὰ χρυσᾶ, καὶ τὰ ἀργυρᾶ, καὶ τὰ χαλκᾶ, καὶ τὰ λίθινα, καὶ τὰ ξύλινα, ἃ οὔτε βλέπειν δύναται, οὔτε ἀκούειν, οὔτε περιπατεῖν, *Et ceteri homines, qui non occiſi ſunt in his plagis, non egerunt pænitentiam de operibus manuum ſuarum*

Lactant. inſtit. lib. 2. c. 17.

Ibidem.

Tertull. de Idololat.

Apoc. 9. 20.

arum, vt non adorarent dæmonia, & ſimulacra aurea, & argentea, & ærea, & lapidea, & lignea, quæ neque videre poſſunt, nec audire, nec ambulare. Id eſt, inquit Dionyſius Carthuſianus, *de idololatria ſua ſe non emendauerunt :* Et Franciſcus Ribera, *vt non adorarent dæmonia* interpretatur, *vt aliam vitæ rationem inſtituentes adorare deſinerent idola, quæ dij putantur, ſed dæmonia ſunt.* At vos non putatis imagines veſtras eſſe Deos, nihil ergo omnia iſta aduerſus vos. Neque ita obtuſi erant gentiles vt ipſum aurum argentum, æs, lignum, ſaxum, putarent eſſe deos. Cur enim darent illis in cælis domicilium, ſi putarent ipſos terram eſſe, & prorſus in terris? At numen aliquod cœlitùs in illa idola influere, & per illa reſpondere credebant. Deinde ſi idola illa fuiſſe deos credidiſſent, tot habuiſſent Ioues, quot Iouis ſtatuas. Neque vos aliter ſentitis, qui Mariam Deam facitis, & vel eam trunci nomine dehoneſtatis, vel eius nomine honeſtatis truncum. Et iam etiam *deliteſcunt ſub mortuorum nominibus dæmones, & viuentibus plagas tendunt,* & veſtrâ captorum, & nunc humi iacentium operâ, alijs, nil niſi Deum & cœlum ſpectantibus capiendis, (vt aucupes captorum anſerum fallace & illiec ſtrepitu, ad eos, qui ſublimes per aera volant, captandos) abutuntur. Nihil in Idololatriâ erat gentilium, quod non in veſtro cultu reperiatur; niſi fortaſſe hoc, quod non videamini, hominum corporibus, idolis veſtris litare. Sed qui animas illis offerunt, non poſſunt, non ſimul & corpora offerre. Tu certe Lipſi te non Deo ſed Idolo conſecraſti voto exſecrabili. Sic enim alloqueris Hallenſe tuum Idolum. IPSVM ME, *& hoc quidquid ingenij ac ſtili eſt, tibi* DO, DICO, CONSECRO, *quod ex animo feci ante biennium.* Et peculiarem habet quiſque inter vos vel patronum vel patronam (ſic vos vocatis) cui ſe conſecrat atque dicat. Ita vt humanorum corporum ſacrificia etiam iam idolis offeratis, etſi non cruenta, niſi cum ex nobis hecatombas facere viſum eſt, ad Mariam veſtram placandam. Sed vt à vero hoc ſanguine ad fictitium illum in ſtatua, ſanguinis ſudorem tranſeam; eorum, quæ hoc capite dixi, ſummam paucis complectar. Si imago, eſt idolum: Si imaginum conſecratio, idololatria:

Dionyſ. Carth. in Apoc. 9.

Ribera in Apoc. c. 9.

Lactant. inſtit. lib. 2. c. 17.

Lipſ. Diuæ Hall. cap. vlt.

latria: ſi nulla religio vera, vbi ſimulacrum eſt: ſi dæmonum inuenta ſunt ſimulacra: ſi dæmonia colunt, qui mortuos ſub imaginibus dicatis colunt: vos non poteſtis Lipſi omnes negare, vos idololatras eſſe, nullam veram religionem habere, ipſa denique dæmonia adorare. Niſi ergo vultis prudentes in laqueo teneri, & vincula veſtra amatis, agnoſcite tandem & fatemini veſtram ſtultitiam, & ad animi ſanitatem redite. Reijcite
Eſa.30.22. idola *ſicut immunditiam menſtruatæ*. Miſſos facite hos i-
Ier. 10.8. diotarum libros. *Doctrina vanitatis lignum eſt*: contemnite, & deteſtamini. Ad librum recurrite naturæ, ad
Pſal.19. *Legem & ad Teſtimonium*. Nolite amplius allucinare:
Eſa.8.20. ſed *ambulate in lumine Domini*. Quod ſi ſtat aſpernari:
Eſa.2.5. *ambulate* ſanè *in lumine ignis veſtri, & in flammis, quas*
Eſa.50.11. *ſuccendiſtis*: in traditionum inquam veſtrarum ignis fumoſi lumine ambulate: at *in doloribus dormietis*.

CAPVT. V.

LIPSIVS.

AT iam ad ipſa miracula veniamus —— & certum nobis, nihil niſi certum dare. Primum igitur, quod memorem, eſt in ipſâ ſtatuâ, quam ſanguinem ſtillaſſe, plurium oculis eſt vſurpatum.

THOMSONVS.

De naturâ, origine, cauſâ, fine, & toto genere miraculorum vt occaſio fuit, ſuprà dixi. Nunc ipſa miracula vt videamus, reſtat. Veruntamen non eſt conſilium omnia excutere, ſed ſiquid ad eorum originem auctoritatemque firmandam dicetur, obſeruare: & num fidem aliquam mereatur, aut habeat momentum, videre.

Certum ais tibi Lipſi, nihil niſi certum dare. At quiſquis ſemel & iterum mendax repertus eſt, nunquam mendacij ſuſpicione caret, iuxta illud iuris: *qui ſemel malus, ſemper præſumitur malus*. Fraudem tuam in Auguſtino, Richardoque tibi patronis aduocandis ſuprà deteximus. Quare te falſa iam obtruſurum, qui vera auſus es corrumpere, non dubitamus.

Ea, quæ hoc capite es complexus (ne hîc verbis tuis tranſcribendis tempus teram) ad tria capita video referri.

ferri. Primum eſt ipſum miraculum, ſudor ſanguinis in labro ſtatuæ. Secundum eſt, veritatis miraculi confirmatio, quòd explorarint aliqui, num fraus eſſet, aut num *perplueret, nequis humor fortè delapſus, fefelliſſet.* Tertium eſt, tua interpretatio & vaticinium. Ad factum quod attinet, non eſt nouum, nec inauditum, apud vos eiuſmodi miracula comminiſci. Nec defuerunt ſæpe qui fraudes illas indicârint. Ne longum ergo faciam, vnum afferam teſtem, quem, niſi cum veſtro dedecore & ignominiâ, reijcere nequeatis. Is eſt *Franciſcus Foixius, Candalæus* qui talem dolum inter ſuæ religionis impoſtores detectum ſic narrat. *Noſtrâ tempeſtate, Mureti in agro Tholoſano Crucifixi ſtatua fuit, quam per aliquot menſes fleuiſſe dictitabant; ſed auaritia quorundam miniſtrorum ſani, dolum eum excogitatum fuiſſe compertum eſt, facto foramine retro, quod oculis reſponderet, vnde humor quidam diſtillabat: quare eò frequens peregrinantium turba confluxit.* Doli iſti, & *piæ fraudes* (vt ſolent vocari) tam frequentes inter vos fuère, tamque ſæpe obſeruatæ, vt iam veſtra miracula careant admiratione. Hoc certè ſudoris ſanguinei miraculum (ſi tamen verum eſt, talem in illa ſtatua ſudorem conſpectum) pari fraude, & cæco aliquo ductu humoris immiſſi, perſuaſiſſimum habeo eueniſſe.

Foixius cōment. in Pœman. Mer. Triſm. c. 16. Sect. 14.

Nec ſecundum caput ſuſpicione caret. Obtinet enim illud iuris vbique: *qui nimis cauet, non cauet.* Tu Lipſi vt omnem ſuſpicionem tolleres, ſudoris illius ſanguinei repertores tectum operosè circumſpicere facis, & nuncubi perpluat, obſeruare, denique omni diligentia nodum quærere in ſcirpo. *Mendacem decet memorem eſſe,* vetus verbum eſt. Et tu Lipſi, non veraciſſimus, meminiſſe debebas te paullò ante dixiſſe, hos ipſos inuentores & circumſpectores quartùm abſterſiſſe viſam in ſtatuæ labro guttam. Viderunt, abſterſerunt; altera in abſterſæ loco ſe oſtendit, & eâ abſterſâ, altera, id denique fit quartùm: vident, & tamen circumſpiciunt num perpluat? logi. Tu nimis lemoſos oculos das iſtis, & hebetes nimis facis, qui ipſi ſibi non crediderint.

Tertium caput duas habet partes pro duplici tua ſudoris interpretatione: priorem linquo, dicis enim tantùm Deam ſudando ſanguinem, dolorem ſanguinis hoc

æuo effuſi exprimere: In poſteriore (*nam nunc Lipſius eſt inter prophetas*) vaticinaris, ſed interrogando. Vanos impioſque verſus irridendos exſecrandoſque lectori adſcribo.

LIPSIVS.

Quid ſigni tamen hoc fuiſſe dicam?
An ſudas, DEA, *ſanguinem hoc in æuo,*
Quo ſanguis malè funditur: dolorem
Et ſic exprimis? an magis cruenta
Siſtes bella, tuiſque gutta labris
Vt deterſa fuit, ſic & madent.
Huic fiet patriæ? ô benigna fiat:
Et iuua precibus, Deumque placa.

THOMSONVS.

Quomodo quæſo Lipſi conueniunt hi verſus cum inſcriptione? Inſcriptio eſt capitis, vel ſumma, [SANGVINIS SVDOR IN STATVA] At verſus

An ſudas, Dea, ſanguinem hoc in æuo,
&c.

Si Dea vel ipſa Virgo ſudat: ſtatua non eſt, quæ ſudat. Si ſtatua ſudat, non ſudat Dea: Nec enim ſtatua, eſt Dea; nec Dea ſtatua. Deinde Deæ tuæ das ſanguinem: nimis abſurdè, & peius Epicuro: Ille enim *non ſanguinem, ſed quaſi ſanguinem Deum habere dicebat.* Tum ore impio & blaſphemo, vel ſtatuam ligneam vel etiam Virginem vocas Deam: quarum neutra eſſe poteſt. Poſtremò, quòd in ſitie Deam tuam iuuare precibus obſecras, id valdè eſt dilutum. Nam ſiquid in ea Deitatis eſt, ſi (vt ipſe loqueris) Dea eſt, eam afficis contumeliâ, & diuinorum te beneficiorum ignarum prodis. *Is enim non intelligit diuina beneficia, qui ſe tantummodo à Deo iuuari putat.*

Cic. de nat. Deorum, lib. 1.

Lactan. inſtit. Lib. 1. c. 11.

CAPP. VI. VII. VIII. IX.

SExtum, ſeptimum, octauum & nonum capita, in queis clauda & cæca miracula, prætereo, & ad Decimum venio; in quo alia miraculoſum ſpecies, *vindicta.*

CAPVT. X.

LIPSIVS.

ATqui & vindicem ſe, non beneficam ſolum, eſt vbi oſtendit. Dieſthemij *ciuis erat (nomen conſilio non prodimus) qui vxorem ſuam, aliaſque fœminas illudebat identidem, vt fœminas, quæ ad hanc imaguncułam aut pupam irent, & quæ ſolent iſti talium contemptores. Ad Diuam conuicia venerunt: ab ea ſupplicium, an remedium dicam? Nam vtrumque fuit, & hoc ab eo fluxit. Statim ille, ſine cauſsâ aliâ, claudus effectus, internis doloribus etiam adflictus, denique lecto adfixus. Quid ais homo? numen agnoſcis? Agnoſcit. ad Diuam ſe vertit, & ſeriò pœnitens pacem veniamque tum & ſanitatem apprecatur. Vouet ad* Collem *ire, & iuit. O benignitas! ſanitatem corporis ſtatim recipit: an non & animi? putamus.*

THOMSONVS.

Plena miraculoſis hiſce vindictis eſt vetuſtas. *Appius Claudius Cenſor, cùm aduerſus reſponſum, ſacra Herculis tranſtuliſſet ad ſeruos publicos, luminibus orbatus eſt.* Item: *Cenſor Fuluius, cum ex Iunonis Laciniæ templo marmoreas tegulas abſtuliſſet, quibus ædem Fortunæ equeſtris, quam Romæ fecerat, tegeret, & mente captus eſt, & amiſſis duobus filijs in Illyrico militantibus, ſummo animi mærore conſumtus eſt.* Quid Æſculapij vindictam memorem in Turullium, qui eodem in luco, quem ad claſſem faciendam euertit, à Cæſaris militibus interfectus fuiſſe dicitur? Quid Pyrrhi naufragium, ob Proſerpinæ Locrenſis theſaurum compilatum? Quid Brennum, qui Apollini pœnas dedit? Quid militum Alexandri oculos à Cerere extinctos? Nimis longum foret & parum vtile, varia vindictarum genera à Dijs falſis humano generi illata enumerare, quæ tam audacter à vetuſtate aſſeuerantur, vt à vobis vindictæ nouæ. Vtque perſuaſum habebant veteres, Dæmonia ſua numinis ſui contemtores damno aliquo mulctare, & ab ijs contemti numinis pœnas expetere, ita & morbos & ęgritudines depellere credebant. Nonne Caſtor & Pollux (qui Dij habiti ſunt) eo quod Steſichorum ſororem illorum Helenam contumelijs proſcidiſſet, Lactan. inſtit. lib. 2. c. 8.

ſcidiſſet, eum excæcaſſe dicti ſunt, eidemque precibus leniti lumina reddiſſe? Id his verbis canit Horatius

Horat. lib. Epod. oda. 17.

Infamis Helenæ Caſtor offenſus vice,
Fraterque magni Caſtoris, victi prece
Ademta vati reddidêre lumina.

LIPSIVS.

Euenit, euenit hoc, audi impia turba, profanis
Quæ ſalibus gaudes diuina illudere facta.

THOMSONVS.

Quo magis id eueniſſe inculcas, eo minus credimus. Malæ merces egent præcone. Vende tuis iſtos fumos: nos ſpernimus & ſpernemus. Doctores, Cenſores, Epiſcopi, ipſe ὁ δ' ἀρχιερεὺς Papa approbet; neque nos tamen fabulas tuas credemus, & tu ipſe (ita mihi perſuadeo) mendacia te édidiſſe, intra te agnoſcis & tibi das ipſi pœnas, nam

Iuuen. Sat. 13.

ſe
Iudice, nemo nocens abſoluitur, improba quamuis
Gratia fallatis pretoris vicerit vrnam.

Tibi, inquam, ipſi nunc mendacij tui pœnas luis, pòſt Deo ſoluturus.

Sen. de vi. bea. c. 27. Dionyſ. Cartha. in Apoc. 6.

Mendacio addis conuitium, & nos impiam turbam vocas; ſed *cùm in cœlum inſanis, non dico ſacrilegium facis*, ſed *operam perdis.* In cœlum, id eſt in Eccleſiam (ita Dionyſius Carthuſianus interpretatur) quæ penes nos eſt, quidquid vos iactetis. Vos impia turba eſtis, qui profanos gentilium ritus ab inferis reuocaſtis, Principum vitæ inſidiamini, pietatis & veræ religionis vindices miſerrimis modis trucidatis: fidem datam pro ludo habetis, fallere: nil aliud denique habetis pro religione, quàm iniquitatis myſterium. Quod ſi tu non iam agnoſcis Lipſi, olim ſenties, cum mendaciorum, conuitiorumque pœnas perſolues, ſcieſque tum, quod nunc non pendis, *quanto melius fuiſſet tacuiſſe, quam in hos vſus miſerabiles habuiſſe linguam.*

Lact. lib. de Ira Dei. c. 10.

CAPP. XI. XII. XIII. XIIII. XV. XVI. XVII.

CApput vndecimum nihil habet præter fabulam. Duodecimum, etiam impietatem manifeſtam:

Antiſtitam

Antiſtitam ſpes & opes omnes in vna poſuiſſe Diua Aſpricolle, quæ in vno Deo debent poni, vt ſuprà ex Scripturis oſtendi.

Decimotertio ludis. De claudo enim loquens fabro, ais: *Audit de Diua Virgine, nouelliſque miraculis: capitur ire, & in animo obſirmat. Quid facies æger & claude, Vulcani fili?* Quid eſt, ſi hoc non ludere eſt? Quos miraculosè Diua tua ſanauerit, inſtituiſti narrare, & nunc pro homine ſanando, ſubiicis filium Dæmonij. Quid enim Vulcanus? Dæmonium; vt omnes gentium Deos ex Lactantio, Tertulliano, & ipſis Scripturis ſacris eſſe demonſtraui.

Decimumquartum in alterius miraculi fingendâ pingendáque vanitate teritur.

Decimumquintum, præter miracula, dat ritu gentili *tutelarem Diuam*. Cui par eſt Decimumſextum, quod dat *bonum Genium*. Decimumſeptimum meras miraculorum nugas. Macrob. Saturn. lib. 3. c. 9.

CAPVT. XVIII.

Decimumoctauum, præter miraculum, duo alia oſtentat monſtra, neſcio quam *expiationem* & *ſacrum viaticum*. Dicis enim, quia *Henricus Viſcherius* 76 ætatis annum agens, debilis & æger, *Collem aſperum*, ad recuperandam ſanitatem, adire ſtatuiſſet, & ſui, ne in itinere deficeret, timerent, viſum eſſe vt prius ſe expiaret, & ſacrum viaticum ſumeret. Quæ (malum!) eſt illa expiatio? An peccatorum, quorum nemo omnium meminiſſe poteſt, enumeratio? an vana per ſacerdotem peccatorum ſolutio, & æternæ vitæ pollicitatio? Expiatio ſcilicet. *Fontes iſti ſine aqua, exagitatæ turbinibus nebulæ* audent peccatorum abſolutionem (vt ipſi loquuntur) ſeu *libertatem* (vt phraſis Scripturæ ſacræ) *ipſi ſerui corruptionis polliceri? Ego ſum, ego ſum Ipſe*, inquit Deus, *qui deleo iniquitates tuas propter me, & peccatorum tuorum non recordabor. Reduc me in memoriam, & iudicemur ſimul: narra ſiquid habes, vt iuſtificeris.* Neque quidquam, niſi *Sanguis Ieſu Chriſti filij eius emundat nos ab omni peccato, & expiat.* Qui *nunc ſemel in conſummatione ſeculorum, ad deſtructionem peccati,*

Pſal. 19. 13.
2. Pet. 2. 19.
Eſa. 43. 25. 26.
1. Ioan. 1. 7.
Heb. 9. 26.

eati, per hoſtiam ſui apparuit. Nec omnes, quotquot ſunt, veſtri ſacrificuli vnquam probabunt, vllam eſſe expiationem iam peccatorum in terris, niſi quam Chriſtus potenti virtute nobis per fidem elargitur. Semel facta eſt illa expiatio non iteranda, vt toto decimo ad Hebræos capite patet.

Iulius Pollux. Deinde, quod eſt illud *viaticum* ? An Græcorum *danace* ? an medicata illa *μελιτοῦττα*, quam ſoliti erant veteres morituris & iam deceſſuris dare allatranti Cerbero proijciendam? Iuuen. ſat. 3. An Latinorum *triens*? An vero mentitum corpus Domini *popanum* ? mentitum inquam. Nam cùm diuinitas eius ſit vbique diffuſa, nulliſque incluſa terminis, tamen illum ſecundùm humanitatem (quidquid clament veſtri ſophiſtæ) *δεῖ τὸν οὐρανὸν δέξασθαι ἄχρι χρόνων ἀποκαταστάσεως πάντων, ὧν ἐλάλησεν ὁ Θεὸς διὰ στόματος πάντων ἁγίων αὐτοῦ προφητῶν ἀπ' αἰῶνος* : Act. 3. 21. *Oportet cœlum capere vſq; ad tempora reſtitutionis* (aut inſtaurationis) *omnium, quæ dixit Deus, per os omnium ſanctorum Prophetarum, à ſeculo.* 2. Cor. 5. 16. *Nec enim amplius Chriſtum ſecundum carnem nouimus* : ait alter Apoſtolus. At vos carnem eius iam extra cœlum eſſe, & corpus à ſacerdotum manibus tractari, & Cyclopum dentibus teri, audaciſſimè, impudentiſſiméque aſſeueratis. De Conſecr. Diſt. 2. Can. Ego Berengarius.

CAPP. XIX. XX. XXI. XXII. XXIII. XXIIII. XXV.

DEcimum-nonum, vigeſimum, vigeſimum-primum, nil habent, quàm moleſtam aliorum miraculorum enumerationem.

Vigeſimum-ſecundum, admiſtum habet ritum gentilem, faſciæ, ad recuperatæ ſanitatis memoriam, ſuſpenſionem. A morbo enim aut ægritudine ſanati, aut liberati periculo in dæmoniorum ſuorum honorem, aut veſtes, aut alia dona ſuſpendi in templis, aut tabulas, in queîs ſanitas recuperata, aut periculum vitatum depingi, deſcribiue curabant. Strabo de Epidauro ſcribens teſtatur: Strabo Geogr. lib. 8. *Hæc autem non parum inſignis eſt ciuitas, præſertim ex Aeſculapij claritate nobilitata, quem varia morborum genera curaſſe ſomniárunt homines. Erat vero templum ægrotantium*

ægrotantium multitudine vſquequaque refertum, pendentibus tabellis, in quibus Sanati languores erant inſcripti. Et Tibullus:

Nunc Dea, nunc ſuccurre mihi, nam poſſe mederi
Picta docet templis multa tabella tuis. Tibull. lib. 1. Eleg. 3.

Et Horatius:

—me tabulâ ſacer Horat. carm. lib. 1. oda. 5.
Votiuâ paries indicat humida,
Suſpendiſſe potenti
Veſtimenta maris Deo.

Tum Virgilius:

Seruati ex vndis vbi figere dona ſolebant. Virg. Aen. 12.

Ouidius de Diana:

Et poſita eſt meritæ multa tabella Deæ. Ouid. Faſt. 3.

Ita vt adhuc ſi viueret Ennius, & ritus Romanos videret, non dubito quin vt olim dixit, ſic iam eſſet dicturus:

Moribus antiquis res ſtat Romana. Enn. apud Crinitum lib. 3. c. 3.

At non quia antiquis eſt moribus, ſtat: verùm quia nondum venit plenitudo eius erroris & peccati:

Sed dabis ô meritas, Babylon, dabis improba pœnas: Pſal. 137.
Et rerum inſtabiles experiere vices.

Vigeſimum-tertium eſt mera poeſis, mera fictio.

Vigeſimum-quartum, habet gentili ritu Nouendialem ſupplicationem: appellat Auguſtinus NOVENDIALE. Aug. apud Duran. de rit. Eccl. lib. 2. c. 43. lect. 5.

Virgilius:

—adhibete Penates Virg. Æn. 5.
Et patrios epulis, & quos colit hoſpes Aceſtes.
Præterea ſi Nona diem mortalibus almum
Aurora extulerit, radijſque retexerit orbem,
Prima citæ Teucris ponam certamina claſſis.

Et rurſus:

Iamque dies epulata Nouem gens omnis, & aris Ibidem.
Factus honos.

Et apud tuum Tacitum *eſt Nouendialis cœna.* Tacit. Annal. lib 6.

Scio te magnum diſcrimen hic eſſe dicturum, quòd illi epulati ſint, vos non epulemini: at profanis veſtris ſacris operamini, vt illi ſuis. Nec ſum neſcius Nouendialia illa ſupplicia in duobus maximè fuiſſe verſata, exequijs, & prodigio procurando. Prius docet Apuleius, Apul. metam. lib. 9.

Liuius

Liuius poſterius. Sint diuerſi & plures apud vos fines: At ſuperſtitioſum illum Nouenarium numerum ex gentilium rituum fæce hauſiſtis.

Vigeſimum-quintum ſolo miraculi commento eſt infame.

CAPVT XXVI.

VIgeſimo-ſexto admiraris, argumentaris, & ligneæ tuæ Deæ fundis preces. Admiratio eſt: *ô crebra, ô aſſidua miracula!* At ô te ineptum, ô te ridiculum! qui mirari vis videri, quæ apud te rides. Argumentatio ſequitur acuta. *Vno* Natiuitatis *eius feſto ad viginti millia ſunt obſeruata. Quis niſi Numen in vnum locum ſic conduxit, & hunc Pietatis ſenſum infudit?* Multorum ergo concurſus tibi pietatis argumentum eſt: & Numinis talem ſuperſtitionem approbantis. Sed Lipſi *Argumentum peſſimi turba eſt.* Et quod Numen quæſo conduxit tantum ægrotantium numerum ad templum Æſculapij? de quibus ſupra dixi ex Strabone. Templum ait ille, quod in vrbe tam magna, tamque celebri propter Æſculapium, magnum & amplum eſſe oportebat, vſquequaque ægrotantium multitudine refertum fuiſſe. An tu ergo dices illum concurſum à Deo fuiſſe, aut Deo impia illa ſacra fuiſſe grata, quia inſanam multitudinem paſſus eſt eò itare?

Sen. de vita beata. c. 2.

Poſtremò, impiam habemus tuam pietatem, & exſecrabiles preces.

LIPSIVS.

Accedo DIVA, *trepidus ad ſacrum locum,*
Quem tu colis colenda; quem notum facis
Notum per orbem, ab inclytis Miraculis,
Quæ magna, noua, atq; inuſitata iſthic patras.
En, DIVA, *pronus aræ ego aduoluor tuæ.*

THOMSONVS.

Colendam nuſquam didiciſti Lipſi niſi in verbo veſtro non ſcripto, quod, vt vobis placet, in mille mutatur ſpecies, ad quod aliquid quotidie accedit, à Dictatore ſtygio, & mendaciorum patre. Non poteſtis noſtram lucem pati veſpertiliones; & quam non patimini, vellc-

tis

tis extinctam: Et quia longa tenebrarum veſtrarum nox fuit, & diuturno ſomno multorum oculos ſopiuit, qui prius mortem ſenſerunt quàm diem, vos qui in ijſdem tenebris adhuc iacetis, non vultis eos audire, qui lucem aliquam ante veſtram noctem fuiſſe dicunt, quos Deus ex illo ſomno excitauit, ex illis tenebris eduxit.

Quo tempore floruerit Epiphanius, qui aduerſus hæreſes (quarum vos facti eſtis hæredes) ſcripſit, quæſo vide: tum quid dicat perpende. Neminem, niſi recentiores noſtros præcones, aduerſus eos, qui talibus ſuperſtitionibus obnoxij fuere, & ſe tradiderunt, quales vos auidiſſimè amplexamini, & pro quibus tanquam pro aris & focis, pugnatis, locutos eſſe vnquam, aut ſcripſiſſe dictitatis. Tu ergo qui colendam, ſi non ſtatuam, at beatam Virginem blaſphemo dicis ore, quid aduerſus eius cultum nobiſcum dicat Epiphanius obſerua. *Quis Prophetarum* (inquit) *præcepit hominem adorari, nedum mulierem? Eximium quidem eſt vas, ſed mulier, & nihil à natura immutata. Verùm & intellectu & ſenſu in honore honorata, velut corpora ſanctorum, & ſiquid amplius ad glorificationem dixerim, ſicut Helias ex matre virgo, & ſic manens in perpetuum, & tranſlatus, & mortem non conſpicatus, ſicut Ioannes, qui ſuper pectus Domini recubuit, quem diligebat Ieſus, ſicut Thecla ſancta. Et Maria adhuc honoratior hac eſt, propter diſpenſationem myſterij, qua digna facta eſt. Sed neque Helias adorandus eſt, etiamſi in viuis ſit; neque Ioannes adorandus, quanquam per preces ſuas dormitionem ſuam admirandam effecerit: imò potius ex Deo gratiam acceperit. Sed neque Thecla, neque quiſquam ſanctus adoratur. Non enim dominabitur nobis antiquus error, vt relinquamus viuentem, & adoremus ea, quæ ab ipſo facta ſunt. Coluerunt enim & adorarunt creaturam præter* (nota illud præter) *Creatorem, & ſtulti facti ſunt. Si enim Angelos adorari non vult, quanto magis eam, quæ genita eſt ab Anna, quæ ex Ioachim donata eſt Annæ, quæ per preces & omnem diligentiam, ſecundum promiſſionem, patri ac matri data eſt? Non tamen aliter genita eſt, præter hominum naturam; ſed, ſicut omnes, ex ſemine viri & vtero mulieris.* Item: *Carnem induit Deus Verbum ex ſancta Virgine, non tamen vt adoretur Virgo, neque vt Deum hanc efficeret.* Item alibi: *ſit in honore Maria: Pater Filius & Spiritus*

Epiphan. aduerſus Collyridianos hæreſ.78.

Nota.

Nota.

Spiritus S. adorentur: Mariam nemo adoret, non dico mulierem, imò neque virum. Deo debetur hoc myſterium. Neque Angeli capiunt talem glorificationem. Deleantur, quæ malè ſcripta ſunt in corde deceptorum. Tollatur ex oculis cupiditas ligni. Conuertatur rurſus figmentum ad Dominum. Reuertatur Eua cum Adam, vt Deum (hoc mihi obſerua) *colat ſolum, ne ducatur Serpentis voce: ſed permaneat in Dei præcepto. Ne comedas de ligno. Et erat lignum non error: ſed per ipſum lignum: facta eſt inobedientia erroris. Ne comedat quis de errore, qui eſt propter ſanctam Mariam. Nam etſi pulcrum eſt lignum: ſed tamen non ad cibum. Etſi pulcerrima eſt Maria, & ſancta, & honorata: at non ad adorationem.* mulieribus illis ſuperſtitioſis quæ Virginem beatam colebant, tandem ait, *imponatur ſilentium per Ieremiam, neque amplius orbem turbent, dicentes* NOS COLIMVS REGINAM COELI: *Deus enim ſcit tales idololatrias punire.* Idem & viris dicendum Lipſi putabis: niſi fortaſſe viris, non mulieribus ſic inſanire credas licere: ſed idem colere vir mulierque iubetur, nec quidquam præter Deum vnquam colendum prophetæ, Apoſtoli, puriores que & Apoſtolorum ſeculo propinquiores patres dixerunt. Quare impia ſunt illa tua carmina, quæ creaturæ cultum aſtruunt. In illo verſu

Nota

Deus ſolus colendus.

Mariam colere, Idololatria eſt.

En DIVA *pronus aræ ego aduoluor tuæ,*

par eſt impietas, quia ex eo Mariam Deum eſſe, ſequetur. Si enim rectè olim Athanaſius aduerſus eos, qui Spiritus Sancti Deitatẽ negabant, ratiocinatus eſt, cùm inde probauit Spiritum Sanctum eſſe Deum, quia templa haberet. (Nam πᾶς ὁ ναὸς, Θεοῦ ναός ἐστι: *omne* inquit *templum, Dei templum eſt*) Quidni ergo & ex tuis Lipſi verbis Mariam, Deum eſſe ſequetur, aut, vt alibi vocas, Deam, cui dediſti *aram*? Nec enim vlli debetur ara, niſi cui templum: ſi illi ara datur, & templum: cur non dicetur Deus? Sed *Dominus Deus noſter, Deus vnus eſt.* Hunc qui non colit, præter hunc qui quidquam religiosè colit, maledictus eſto.

Atha. to. 2. dial. 3. de Trin.

1. Cor. 6. 19.

Deut. 6. 4.

LIPSIVS.

Miſerere. VIRGO *mitis es; fac, quod ſoles.*
Miſerere. MATER *es Dei; fac, quod potes.*

THOM-

THOMSONVS.

Aut tu Lipſi ignarus es tuæ religionis,(ſed quid dico tuæ,qui fortè omni religione cares?) ſaltem quam profiteris, aut illi, qui ſupplicandi modum diſtinxerunt, mentiti ſunt, aut tu denique, ſi non ignoras, nec illi mentiti ſunt, contra religionis veſtræ normam preces concipis. Nam cùm nos inuocationem ſolemus dicere, partem eſſe cultus diuini,& vos in eo plurimùm peccare, quòd quidpiam præter vnum Deum inuocetis: reſponſatis, vos non ita precari ſanctos defunctos, vt Deum. En verba Hoſij Cardinalis. *Quid eſſe criminis poterit in illis*[defunctis]*inuocandis? non tanquam largitoribus, hoc enim ſolius Dei proprium eſt, ſed tanquam deprecatoribus. Deum inuocantes dicimus*, Concede quæſumus: præſta quæſumus: Largire quæſumus: Tribue quæſumus: *Sanctos inuocantes, nihil aliud dicimus, quàm*, Ora pro nobis. Tu autem Lipſi ais — Hoſ.Confeſſ. Cathol. fid. c. 58.

En DIVA *pronus aræ ego aduoluor tuæ,*
Tu ſupplicem audi. Tabet hoc corpus mihi,
Simulque corpori ipſa mens: *Tu Subueni,*
Aut ire iam mox Lipſio exequias licet.
Sed ſubueni
Miſerere. VIRGO mitis es; *Fac*,quod ſoles.
Miſerere. MATER es Dei; *Fac* quod potes.

& capite trigeſimo:

laqueos mali
Detege, Solue, aut *Frange.*

& vltimo tui libri, de Idolo Aſpricolli, capite,

DIVA *Fac* nobis miſerare Belgas.

& rurſus:

Tu malis feſſos *Releua,*
Tunc tibi laudes, DEA, *dicet omnis*
Sexus & ætas.

Contrà ergo tu Lipſi precaris quàm veſtri precandum ſcribunt,aut contra ſcribunt illi,quàm ipſi precantur & tu cum illis precaris. Nam ſi Hoſio credimus, tibi Lipſi dicendum fuit, O Beata Virgo, ora Deum, *qui pater eſt miſericordiarum, & omnis conſolationis*, vt mei miſereatur. Sed neque tu præceptorum normam ſequeris, neque illi iuxta Dei verbum præcipiunt, aut docent, — 2. Cor. 1. 3.

nec vtrique Chriſti eſtis diſcipuli. *Qui non ſic orat, quemadmodum docuit Chriſtus, nec eſt Chriſti diſcipulus*, inquit Chryſoſtomus. Chriſtus docuit vnum Deum inuocare, quod tu non facis: docuit ſuo vnius nomine petere, & precari, quod vos omnes contemſiſtis. Vos ergo an Chriſti ſitis diſcipuli, ex Chriſti Chryſoſtomique verbis & veſtris factis quiuis poteſt iudicare.

Chryſoſt. Homil. 14. in Matth. ex cap. 6.

CAPP. XXVII. XXVIII. XXIX. XXX. XXXI. XXXII. XXXIII. XXXIIII. XXXV. XXXVI.

VIgeſimum ſeptimum, octauum, nonum nil habent præter miraculorum vana figmenta.

Trigeſimum ex inſanis commentis, impijs mendacijs, blaſphemijſque ſacrilegis eſt totum conflatum: præter ſanguinem purum, quem dicis mulierem annum integrum per aluum emiſiſſe, addis *octo beſtiolas quæ muſculos recentes à matre imitarentur, raro pilo, caudatos & viuos, tum piſciculos duos è vilium capitonum genere, tum aliùs generis, quatuor, denique vermem inſtar modicæ viperæ vomuiſſe*. Quis hæc audiat patiente aure? animalia terreſtria, aquatilia, tot, tam diuerſi generis, ſimul in humano gigni, aut eſſe ſtomacho?

LIPSIVS.

Et quem non Genium fuget,
Et quam non ſtriga, quam ſagam,
Magni magna Dei parens?
De qua ſacra profantur,
Hanc fore, quæ ſerpentis
Contereret caput improbi.

THOMSONVS.

Gen. 3 15.

Impudentiſſimum hoc eſt aduerſus ſacras Scripturas mendacium. Non enim ait Deus, ipſam mulierem, ſed ipſum ſemen mulieris, caput ſerpentis contriturum. Id, qui Hebræam linguam norunt, non poſſunt, niſi cum ſumma impudentiâ negare. Et ita intelligendum eſſe illum locum, non obſcurè docent Græci, illi ſeptuaginta interpretes. Cum enim antecedens fuiſſet σπέρμα, relatiuum ſubdiderunt maſculinum αὐτὸς, per Syntheſim,

ſim, eum, qui ex muliere oriturus erat, non minus piè quâm verè intelligentes. Neque aliter ſenſerunt Apoſtoli. *Quia verò* (inquit Paulus) *pueri communicauerunt carni & ſanguini: & ipſe ſimiliter participauit eiſdem, vt per mortem deſtrueret eum, qui habebat mortis imperium, id eſt Diabolum.* Heb. 2. 14. Quid hoc aliud eſt, quàm, Chriſtus qui carnem ex mulieris ſemine ſumſit, Serpentis caput contriuit? verba non ſunt eadem: res eadem eſt. Et in eandem ſententiam it Ioannes, cum ait *apparuiſſe filium Dei* (nimirum in carne humana ex mulieris ſumta ſemine) *apparuiſſe* inquam *Filium Dei* non matrem Dei, *vt diſſolueret opera Diaboli*, id eſt, Serpentis illius antiqui caput contereret. 1. Ioan. 3. 8. Apoc. 12. 9. Et Paulus alibi ad locum illum Geneſeos alludens, ait, non hominem merum, non Mariam, ſed *Deum breui Satanæ caput contriturum.* Rom. 16. 20. Falſum ergo eſt quod tu ais Lipſi

Sacra profari
Hanc fore, quæ ſerpentis
Contereret caput improbi.

Et blaſphemo tandem addis ore

Feciſti ô Dea: porro fac
Et fraudes, laqueos Mali
Detege, ſolue, aut frange.

Mentiris illam ſerpentis caput contriuiſſe: Iam tertiùm vel carioſum truncum, vel ſi ipſam Virginem, at creaturam, Deam vocas: illique vt ipſi Deo preces fundis, *Detege, ſolue frange*, Ipſe Deus eſt qui laqueos detegit hominibus captiuis, qui *dat illis pœnitentiam ad cognoſcendam veritatem, & reſipiſcant à Diaboli laqueis, à quo captiui tenentur, ad ipſius voluntatem.* 2. Tim. 2. 26. Ille Filium ſuum *dedit in fœdus populi, vt educeret de concluſione vinctum, de domo carceris ſedentes in tenebris.* Eſa. 42. 7. Et *in hoc* ipſum *apparuit filius Dei, vt diſſoluat opera Diaboli.* 1. Ioan. 3. 8. Denique non ſi mater, ſed *ſi Filius nos liberauerit, verè erimus liberi*, verè è Diaboli caſſibus euademus, adque cœlum volabimus. Ioan. 8. 36.

Trigeſimo primo capite, ad miraculi fidem, minutiſſima quæque circumſtantiarum enumeras, ſuſpicioſè teſtes inculcas, & gentili ritu & inſano, ſanatæ (vt fingis) calceum Virgini appenſum dicis.

Trigeſimi ſecundi capitis pigmentum ex eadem eſt

depromtum fideliâ, miraculum cum appenſâ Diuæ Liberatrici (ita blaſphemè loqueris) faſciâ.

Trigeſimum tertium in miraculis recenſendis pergit, & mendacijs Idololatriam addit: *Ecce*, inquis, *Virgines in horto elegerant ſacellum quoddam modicum, & collapſum inſtauraverant, in quo Diua illa, atque inſtar eius coleretur.* Diuam pro Deo, ſtatuam pro Diua, aut in ſtatuâ Diuam, in Diua Deum execrabiles mulierculæ, & diris deuotæ ſacris, rationis factæ participes, iam ſponte expertes, profanè, impiè, ſacrilegè colunt, & contumelioſiſſimæ in Deum, gemina idololatria eum quaſi eductis ſignis laceſſunt. Quid de imaginum, mortuorumque ſanctorum cultu ſit ſentiendum ſupra dixi: hic non repetam, ne ſim faſtidio lectori, quem quæ dicta à nobis ſunt vellem meminiſſe, aut eò, vbi dicuntur, recurrere.

Idololatria in horto.

Trigeſimum quartum præter miraculum, habet Ethnicum ſcelus, munus in *Aſpero colle*, oblatum: At hunc ritum irriſit poeta gentilis, cùm dixit,

Perſ. Sat. 2.

quâ tu mercede Deorum
Emeris auriculas?

& alius:

Iuuen. Sat. 6.

Vt veniam culpæ non abnuat, anſere magno
Scilicet, & tenui popano corruptus Oſiris.

At cui offertur munuſculum? Virgini? non eget. Statuæ? ſenſu caret, nec nouit vti. At quid muneris offertur? An aurum & opes? Hic vos quæſo

Perſ. Sat. 2.

Dicite pontifices in ſacris quid iuuat aurum?

Adeone inſani eſtis, vt Deum qui poteſt, aut ſanctos, Deo fruentes in cœlis, quos ferre opem poſſe putatis, pretio conciliari poſſe arbitremini? Vt exiſtimetis cœlum largitionibus corrumpi, quia corrumpitur terra?

At fortaſſe non aurum, ſed laurum, quam ſtatuæ capiti impoſuere, obtulerunt illæ mulieres; i. coronam laureàm aut ſtrupos. an potiùs tale munuſculum, quale capite trigeſimo ſeptimo puellam Diuæ dediſſe ſcribis, id eſt *cereum*? ſeu ceream faculam? Opinor. Sed quid fecit illa? quid hæc, quid alij, quid aliæ faciunt, dum hæc faciunt? *Accendunt lucernas, quibus lux nulla eſt, adfigunt poſtibus lauros, poſtmodum arſuras, quibus ignes imminent: Illis competunt & teſtimonia tenebrarum, & auſpicia pœnarum.*

Tertull. de Idol.

Trigeſimum

Trigeſimum quintum miraculo fictitio, ſuperſtitioſam & gentilitiam ternarij numeri obſeruationem addit. *Orant, & trino ſacrificio miſſæ interſunt.* De execrabili veſtro ſacrificio, ſi pro eius indignitate, & ſacrificij veri, vnici, ſemel oblati dignitate vellem differere, extra Lycæum, etſi non extra rem, longè exſpatiarer. Ad numeri ergo obſeruationem quod attinet, nemini, vel tenuiter in iniquitatis veſtræ myſterio, verſato, ignotum eſt, quàm ſuperſtitiosè illum numerum ternarium obſeruetis. Et vel leuiter poetarum lectione tincti, illam ternarij numeri ſuperſtitioſam obſeruationem a gentilibus manaſſe animaduertent. Virgilius:

Necte Tribus nodis, Ternos Amarylli colores, Virgil. Eclog. 8.

Ouidius:

T E R *que manu permulſit eum: Tria carmina dixit.* Faſt. 4.

Idem:

Certè ego tranſilui poſitas T E R *in ordine flammas,* Ibidem.
Virgáque rorales laurea ſparſit aquas.

Horatius: Horat epiſt. lib. 1. epiſt. 1.

—ſunt certa piacula, quæ te
T E R *purè lecto poterunt recreare libello.*

Ad extremum addis: *vera ſanitas erat, nihil mimicum:* certè niſi timeres Lipſi, nos hæc non credituros, non ita miſerè te noſque torqueres, in miraculorum tuorum veritate vbique inculcandâ. Id certè tam non perſuadet nobis de veritate, vt quo magis, à ſimplice narratione recedis, minùs, propter moleſtam & importunam aſſeuerationem credamus.

Trigeſimum-ſextum caput concolores adtexit fabulas, *Michaelam* quandam, vario languore detentam, *ipſo momento, quo inclytum illud* Salue Regina, *canitur, manum ſuper humeros incumbentem, & prementem percepiſſe, atque adeo ipſos digitos tractim diducentem.* Cui tu Lipſi perſuadebis iſtam ſtatuam digitos habuiſſe nobiles, & quæ ſuâ ſponte demulcerent ęgræ humeros? Aut ſi ſtatuam non dicas ſed Diuam Virginem feciſſe, cui tamen perſuadebis illam digitos tam longos habere, vt ipſa in cœlis, eam, quæ in terris ſit, poſſit contingere? Aut quid opus digitis tangere vt ſanet, cùm tot dicis antè, ſecreto quodam numine & inſenſibili ſanaſſe? *Inclytum* porrò

rò appellas illud *Salue Regina*; Non tantum non pudet vos veſtri dedecoris, ſed & iactatis. Vnde ille defunctos ſalutandi ritus, niſi a gentilibus, qui ita ſuos Diuos, quos ipſi cœlorum ciuitate donaſſent, ſalutabant? Sic ſanè Herculem ſalutauit Propertius:

Propert. lib. 4. eleg 9.

Sancte parens ſalue, *cui iam ſauet aſpera Iuno.*

Et Salij apud Virgilium:

Æn. 8.

Salue *vera Iouis proles decus addite Diuis.*

Ita tibi Lipſi, vobiſque omnibus Papiſtis MORIBVS ANTIQVIS, ſed profanis, ſuperſtitioſiſq; eſſe placet.

Alluſum ad Lipſi effigiem circa quam ſcripta ſunt illa verba.

CAPVT. XXXVII.

LIPSIVS.

P*Ater* [Angelæ Wouteriæ] *vxorem monet, cum filia ad templum Diuæ ſacrum ire, & precari. Exſequitur, cereum emit, & puellæ iubet accendere, accenſumque ante aram Diuæ collocare.*

THOMSONVS.

Nullum templum Diuis, ſed Deo Domino ſacrum eſſe debere, & fuiſſe oſtendit vetus eius vocabulum quod in conſtitutionibus quæ Apoſtolis tribuuntur, vocatur *κυριακὸν* Dominicum, vel ædes dominica.

Διαταγαὶ τῶν ἀποστόλων. lib. 2. c. 58.

Cerei accendendi & diuis apponendi vanitatem ſimul & impietatem ad caput trigeſimum-quartum ſuprà ex Tertulliano oſtendi. Non repeto, & ad palpabilem quam hoc capite narras, impietatem reprehendendam venio.

LIPSIVS.

Mater toto corde precata pro filiæ ſalute, pro ſuo ſolatio, domum redit. Nihil eo die filia mutat: ſed ſequenti, benè manè ſurgit, ſeſe veſtit, calceat, deſcendit. Mirantur parentes & trepidè gaudent. Mater, Quis te alleuauit, & veſtijt? Illa, Egòme, *inquit.* Sine aliquâ operâ? Sine vllâ. *Tum iſti ſeriò gaudere: & magis, cùm ambulare, ſedere, ſtare, omnia pro ſanâ facere vident. Et gratias ergo Diuæ agunt, & tam inopinatam ei ſalutem meritò adſcribunt, & diuulgant.*

THOMSONVS.

Mira res eſt, tam cæcos eſſe homines, tamque ingratos, vt cùm Deum pro ſalute ſint precati, creaturæ tamen acceptam ferant. Id ego non primus, nec iam

primuum

primùm factum queror. De talibus, quales erant hi, de quibus tu Lipſi loqueris, his verbis queritur Lactantius, & reprehendit: *Nunquam Dei meminerunt, niſi cùm in malis ſunt. Poſtquam metus deſeruit, & pericula receſſerunt, tum verò alacres ad* Deorum *templa concurrunt.* Deo *autem, quem in ipſa neceſſitate implorauerant, nec verbo quidem gratias agunt; adeò ex rerum proſperitate luxuria, ex luxuria verò, vt vitia omnia, ſic impietas aduerſus Deum naſcitur. Quanam iſtud ex causâ putemus? niſi aliquam peruerſam poteſtatem, quæ veritatis ſemper ſit inimica, quæ humanis erroribus gaudeat, cui vnicum ac perpetuum ſit opus, offundere tenebras, & hominum cæcare mentes, ne lucem videant, ne denique in cœlum aſpiciant.* Et tu Lipſi iſtorum accedis impietati parentum; Ais enim *meritò ei* nimirum Diuæ *ſalutem tam inopinam adſcripſiſſe.* Lact. inſtit. lib.2.c.1.

CAPVT. XXXVIII.

PRæter miraculoſam fabellam, ſeu fabuloſum miraculum triplicis ſuperſtitionis bullis turgeſcit hoc caput, peregrinationis primus error eſt, vobis, gentilibus, Turciſque communis. Eas ſuſcipere Turcas patet, *Clementin.* lib. 5. tit. 2. in gloſſa. Et ex Petro Bellonio. Gentiles ſuſcepiſſe teſtatur Iuuenalis: Pet. Bellonius obſeruationum lib.3.c.21.

ſi candida iuſſerit Iô
Ibit ad Aegypti finem calidaſque petitas
A Meroë portabit aquas, & ſparget in æde
Iſidis. Iuuen. ſa.6.

Secundus error in numeri obſeruatione; ter enim ais ægram illam virginem mittere ad Diuam, aut tertiò illuc ipſam ire decreuiſſe. At cur ter? an deſperabat de ſolitâ Diuæ bonitate, quæ *Annæ Verreykiæ*, cum ſemel tantùm, & vix veniſſet, membra & oculos & alteram vitam reddidiſſe ſuprà dicitur? De ternarij numeri ſuperſtitione, quia ſupra dictum, prætereo. Diu. Aſpr.c.9.

Tertius error eſt, quòd ſacrificulos *Myſticum ſacrum pro eâ obtuliſſe* dicis. Quod demum? Sacrificium miſſæ, Dominicæ cœnæ mimum, non deſtinatæ ad hunc vſum. In ſui memoriam, & ad mortem, quam pro nobis ſubijt, annuntiandam, hoc ſacrum Chriſtus inſtituit, Luc. 22.19. 1.Cor.11.24. 25.26.

non vt pro ægritudinibus corporis depellendis Deo offerretur.

CAPVT XXXIX.

LIPSIVS.

HAdriana Gouſia, *quæ ab annis iam triginta-octo ſurda facta erat, ad* Diuam Aſpricollem *bis miſit : & à reditu, cùm noctu quieti ſe componeret ; nondum etiam dormiens : vidit adſtantem lecto Diuam Virginem, quæ oculis ſublatis intentiſque adſpiciebat. Primùm formidine aliqua correpta eſt ; ſed depulsâ, ad preces ſe vertit, & ſanitatem ab ea ſupplex rogat. Statim Diua manum exſerit, tempus vtrumq; in capite ei tangit, tangit & oculos : & verba addidit, quæ edere Virgini non eſt viſum.*

THOMSONVS.

Apoc.14.13. Anima Virginis eſt in cœlis. Quid vos euocatis? quid turbatis? Quid commento Diabolico defunctorum animas ad terreſtria miniſteria redire fingitis? Porrò, quemadmodum ſupra oſtendi vos, quidquid maieſtatis, honoris, officij, auctoritatis Chriſto tribuitur, eius Matri tribuere : ita & hîc, facitis eam cum Chriſto Miraculorum ſplendore certare. Ille Ieroſolymis virum triginta-octo annis ægrum ſanauit. Hæc totidem annis ſurdæ auditum reddidiſſe fingitur. (Ioan.5.5.&9.)

CAPVT XL.

QVadrageſimo capite, malo aliquo actus Genio, Genium bonum fingis ſuggeſtorem.

CAPVT. XLI.

CApvt quadrageſimum-primum eſt decade dæmoniorum *ἐνεργυμένων*. In quo examinando, ſchedæ Gallico idiomate Hadriani Huberti typis Antuerpiæ de huius capitis argumento potiſſimùm excuſæ, operâ conſilioque vtemur. Vnde quiuis facile animaduertet, te miraculorum plerorumque omnium, quæ â te hoc libro ſcribuntur, ſi non auctorem, certè amplificatorem fuiſſe.

Primum ergo quod in hac hiſtoria narras, eſt *malos*

Genios

Genios (ſic tibi viſum vocare) *torſiſſe, diſtraxiſſe puellam,* [Catharinam Buſiam] *geſtus, motuſque fœdos, aut ſupra naturam validos edidiſſe, vt ſæpe quini, aut ſeni homines non eſſent coercendæ.* Horum omnium ne vel *gry* in illa ſchedâ. Quid abſurdi? dices: Hoc ſanè, cùm homo malè feriatus, ex tot miraculis *Idolo Aſpricolli* adſcriptis, paucula quidem, id eſt duo, pro maximis & imprimis ſtupendis elegiſſet, ea tamen, quæ electa illa miracula adaugerent, omiſiſſe, quale illud eſt, *quinos aut ſenos homines, non fuiſſe puellæ plerumque coercendæ.* Quod ille ſanè non omiſiſſet, ſi aut verum ſciuiſſet, aut dubiâ etiam fide audiuiſſet narrari.

Secundum, puellam Latinè, Græcè, Hebraicè locutam. quare hoc additum? Quia à Dæmonijs incolis qui infeſtantur, ſic varijs linguis loqui feruntur. At quibus teſtibus locuta eſt puella? Qui ſchedam Gallico edidit ſermone omnes dat ſuſpectos, & reijciendos, *Michaelem Caudelum,* curatorem ſeu paſtorem Eccleſiæ (vt vocant) S. Saluatoris, in vrbe, cui *Inſulis* nomen eſt, *Syluestrum Dionyſium*, eiuſdem Eccleſiæ presbyterum, aut, ſi mauis ſacerdotem, & alios prætereà ſacerdotes, & (quos Religioſos vocant) fraterculos aut monachos. Sed tu Lipſi, emunctioris quippe naris, maluiſti nullos dare teſtes, quàm qui poſſent reijci.

Tertium eſt de *duobus militibus Heluetijs, profugis, quos oppido Nouo-portu argenteam thecam, Dominici corporis receptaculum abſtuliſſe, dæmonia per puellam vulgarunt.*

Neque hoc in ea, quam dixi, ſchedâ habetur.

Quartum, *per puellæ os, acus multas, ſulphur, nummum argenteum eroſum, & clauum ferreum palmarem, dæmonia effudiſſe*: neque hæc in illa ſchedâ inueniuntur.

Quintum, admirandum fuiſſe, quod puella illa diceret, & ſciret, quæ alibi facta eſſent, vbi non fuiſſet ipſa, vnde nec nuntiatum aliquid audiuiſſet. At hoc non eſt magnoperè mirandum. Celeres ſunt dæmones, & a loco in quo quid factum eſt, ad eum in quo volunt factum narrare, celerrimè transferuntur: tum vel magis, vel ſagis poſſunt patratum facinus prodere, & per domicilia vſurpata, id eſt per homines quos poſſederunt, enuntiare. Sed non abſurdum duco, te puellam ea dixiſſe

xiſſe fingere, quæ nunquam dixit, quippe cui mentiendi habitus, vt lepra quædam adhæſit.

Sextum, *interrogatos dæmones*, qui poſt ſeptem eiectos, adhuc in puella *erant, cuius virtute & interceſſione egreſſuri eſſent, reſpondiſſe, Mariæ Aſpricollis.* Tu ais, interrogatos cuius *virtute* & interceſſione, at ſcheda illa Antuerpienſis dicit *cuius meritis* exituri eſſent interrogatos, non cuius *virtute.*

Deinde cùm vos pro diabolis veſtris reſpondetis, exituros virtute Mariæ aſpricollis, hoc etiam mihi pro vobis reſpondeatis velim, cuius meritis, virtute & interceſſione eiecti ſint ſeptem illi priores? An eius, à quo illi ſunt eiecti, virtus meritumque in illis fuit exhauſtum, vt iam *Mariæ Aſpricollis* merito opus fuerit ad tres reliquos eijciendos? Chriſtus, fortaſſe dices, per ſe illos priores eiecit, ſed matrem voluit hoc honore
D. Aſpr. cap. 1. dignari, & *honeſtare*, vt primo tui libri capite aïs. Verùm ſupra oſtendi miraculorum patrandorum virtutem à Chriſto non quibuſuis, ſed Apoſtolis, & verbi ſui præconibus, non ad illos honeſtandos, ſed ad auctoritatem verbo, quod prædicabant, conciliandam, indultam fuiſſe. Et ſi iam voluit Chriſtus honeſtare matrem, cur potius in tribus, quam in ſeptem, quàm in omnibus decē eijciendis voluit? An quia illi priores erant minuſculi, & δαιμονίδια, reliqui tres dæmones magni & robuſti, (quippe qui non poſſent eijci, cùm eijcerentur alij ſeptem) vt Mariæ eo plus accederet laudis & honoris?
Apoc. 2. 24. ἄβυσσον eſt hoc myſterium, & cuius βάθη nos nec poſſumus, nec volumus intelligere: ſed interrogationem opereræpretium erit diligentiùs conſiderare: cuius pudendam abſurditatem quiuis facilè perſpiciet, qui, ea quæ interrogationem præcedunt, ſimul obſeruabit. Scheda Antuerpienſis habet, interrogatum fuiſſe dæmonem: concepta hæc verba ſunt: *luy eſtant demandé par l'exorciſte, par merite & interceſſion de qui il ſortiroit? Reſpondit, de Marie de Mont-aigu*: Id eſt: *Ille, cuius merito & interceſſione egreſſurus eſſet? per exorciſtam interrogatus, reſpondit, Mariæ Aſpricollis.* Tu autem Lipſi aïs *adiuratum & adiuratos* [reliquos duos] *de egreſſu, facturos reſpondiſſe, virtute & interceſſione Mariæ Aſpricollis.* Ineptè &

abſurdè

abſurdè vtrobique. Nam ſcheda habet, *Syluestrum Dionyſium* exorciſtam prius Hoſtem id eſt dęmonem mentitum comperiſſe : & tu paullo antè hoc eodem capite, habes, dęmones ſe ſeptẽ eſſe, falsò dixiſſe. Et iam tamen à mendacibus verũ reſponſum expectarunt exorciſtæ ? Ridiculi illi, ſi expectarunt. Sed nos ęquè verè dæmones de Mariæ Aſpricollis virtute, meritis, interceſſione ſecundò, ac de ſuo numero primò locutos arbitramur. Illis vnicum eſt ſtudium, mendacijs à veritate abducere mortales. Illi ſe merito egreſſuros mentientur illius, quem vel quam à ſuperſtitioſis hominibus ſuſpici & coli nouerunt, vt eo arctiùs ſuperſtitionis vinculis teneant conſtrictos. Illud eſſe dæmonum conſilium in corporibus, quibus licentiâ acceptâ ſe immerſerunt, relinquendis, ſuprà ex Lactantio, demonſtraui. Porrò quòd Mariæ Aſpricollis virtute, meritis, aut interceſſione dæmonia eijci poſſint, id ipſa dæmonia per vos mentiuntur. *In nomine meo*, ait Chriſtus, *dæmonia eijcient* : non cuiuſuis, niſi ſua vnius virtute, meritis, interceſſione vnquam eijci poſſe dixit. Nec Paulus Mariæ, ſed *Chriſti nomine dæmonio è muliere exire præcepit*. Neque nos vlla aut vllius virtute aut meritis, niſi Chriſti exire credemus. Vos ſanè credite, religionemque veſtram, & ſanctorum merita iactáte, dummodo (vt iam apertè dicitis) id dæmonia docere, eam dæmoniorum doctrinam eſſe fateamini.

Lactant. lib 5. c.23.

Ad caput. 2. D. Aſpric.

Marc. 16. 17.

Act. 16. 18.

Septimum, quod in hac hiſtoria obſeruo, eſt, inter tua & ſchedæ Antuerpienſis verba, de dæmonum exeuntium clamore diſcrimen. Tu dæmonem clamaſſe ais, *Viuat Domina Aſpricollis, quæ egredi* me *cogit*. Scheda illa non vnum dæmonem, ſed dæmones dixiſſe prodit, *Viue noſtre Dame de Mont-aigu, qui nous fait ſortir.* id eſt, *viuat* noſtra *Domina Aſpricollis, quæ* nos *egredi cogit.* illic [*me*] hic [*nos*:] Illic *Domina* tantum, hic etiam *noſtra.* Aut ergo *Hadrianus* ille *Hubertus*, ſiue alius qui hiſtoriam hanc eius typis in ſcheda edendam dedit, aliquid addidit, aut tu demis: Aut commenti eſtis vterque cum alijs mendacium, quod neſcit ſibi conſtare. Sed cur tu τὸ [*noſtra*] omiſiſti ? An quia vobis communem cum dæmonijs Dominam eſſe, abſurdum videretur ?

LIPSIVS.

LIPSIVS.

Quid? inquis. Ipſe laudat & magnificat? Ita. ſic & à Chriſto olim eiecti, prædicabant, & teſtabantur filium Dei eſſe.

THOMSONVS.

Ad c. 39. Miraculorum tuæ Diuæ cum miraculis Chriſti, contentionem te hic inſtituiſſe, ſuprà oſtendi: vbi Diuam ſurdæ ab annis triginta & octo auditum reddere feciſti: vt Chriſtus à totidem annis ægrum Ieroſolymis ſanauit. Nunc & perabſurdè in laude facis certare, quaſi Diuam laudarint Dæmonia, ſicut olim Chriſtum prædicabant, & Filium Dei eſſe teſtabantur. At multo maximum eſt diſcrimen. Dæmonia enim, quamuis Spiritus ſint mendaces, verè tamen Chriſtum Dei filium eſſe dixêre. At nunc cùm tu dicis Diuam appellaſſe Dominam, aut tu commentus es hoc mendacium, aut veſtri homines, aut ſi dæmones dixerunt: mentiti ſunt.

Deut. 6. 4. Eph. 4. 5. Nam vt *vnus eſt Deus*, ita *vnus eſt Dominus*: nulla eſt noſtra Domina, magis quàm noſtra Dea. Deinde, impudentiſſimè laudem & prædicationem dæmoniorum arrogatis Deæ veſtræ ligneæ, quam Deus verus reiecit.

Theophylac. in Luc. 4. *Non ſinit*, inquit Theophylactus, *dæmonia loqui, quòd non indigebat immundorum laude: neque enim ſpecioſa laus in ore peccatoris:* Sed vos vel ab Acheronte honorem veſtris truncis accerſiueritis.

LIPSIVS.

Matth. 6. 7. 8. *De puella, pura ſemel facta, ex eo manſit; Ad Collem venit, nouem ibi dies precata, & ſacris operata eſt. O quis ille malus Diuæ vires abnuat, quas Princeps malorum Genius agnoſcit?*

THOMSONVS.

Iterum Nouendialis ſacri repetis ſuperſtitionem, vobis cum gentibus profanis communem. Quod ſuper eſt, quàm miſera, quàm abominanda, quàm ab omni veritate aliena, & Sacrarum Scripturarum ope derelicta ſit veſtra religio, vel puer videat: quippe quæ inferorum teſtimonia, quia caret melioribus, probat & iactat. Chriſtus non admiſit, cùm quia mendaciorum parens eſt Diabolus, tum ne illi cum dæmonijs, neceſſitudo aliqua eſſe videretur. Vos ergo Chriſti hoſtes, Antichriſti

tichriſti ſatellites, illam, cuius auctor eſt Cacodæmon & præco, habete, poſſidete, nemo inuidet, & fruimini.

CAPP. XLII. XLIII. XLIIII.

QVadrageſimo ſecundo capite cæcum illuminatum fabularis, & illuminationis teſtes inculcas, id veritus, quod ſuprà, ne lectores hæc tua miracula, veluti ficta, pro falſis ducant.

Quadrageſimum tertium fabulam habet, prætereà nihil.

Quadrageſimum quartum nugas nugacißimas, Ioannis Courteſij manum ex vno ſemiſſe à *Diua Hallenſi* ſanatam, ex altero ſemiſſe, ab *Aſpricolli*. At cur non omnino ab *Hallenſi? Non impotentia*, inquis, *hæc numinis, ſed prouidentia fuit: & in partem etiam venire Diuam* Aſpricollem *voluit, aut potiùs idem Deus & Diua, hic etiam reliqua beneficij ire expunctum.* Quæ nugæ? An Diua tua Hallenſis altera eſt ab Aſpricolli, an vna & eadem Virgo eſt altera & altera? ſtatua certè altera, & altera eſt: quod ſi inter illas diuidis hanc ſanationem, quid, niſi detrahis Deo quod ſuum eſt, & das Idolo? Cæterùm ſi tibi Lipſi credimus

Ludit in humanis diuina potentia rebus.

Dicis enim tandem Deum in Colle aſpero voluiſſe reliqua beneficij ire expunctum. Anne & hunc locum voluit Deus miraculis honeſtare? Si voluit: cur dimidijs miraculorum? cum vtrobique, vt tu ais, ediderit integra. Hæc omnia inextricabiles habent errores & infinitos, & infinita ſecum trahunt abſurda, inter quæ id non eſt minimum, quod innuere videris, Deum diſtributo miraculo voluiſſe vtramque Diuæ veſtræ ſedem honeſtare, quaſi miracula in illum ſint finem deſtinata, ac non potius & penitus ad fidem ſui verbi prædicationi conciliandam. Qua de re quoniam ſuprà ſatis diſſertatum eſt, ad manus venio ſanationem.

LIPSIVS.

Venit eò, [ad Collem Aſperum] *inuocat: globulos, quibus preces ſolet perſoluere, ſacerdoti offert, vt ſacram ſtatuam tangant*

tangant. Dum recipit, manum laxatam videt, mouere, claudi, vt antea, & nihil ex contractione vltra eſſe.

THOMSONVS.

Quid, malùm, hoc eſt Lipſi, per globulos preces perſoluere? Illine probè functi ſunt officio, qui, quot habent baccas ſeu globulos, toties precularum formulam repetiuerunt? Qui, quod per vanam ſuperſtitioſam, impiam ἐθελοθρησκείαν ſibi imperarunt malè, peiùs perſoluerunt? Qui quinquies, decies, vicies, fortaſſe centies ſe preculas repetituros, id eſt, contra Christi mandatum prorſus facturos vouerunt? Reprehendit enim Chriſtus eiuſmodi βαττολογίαν, cauitque ne ſui câ vterentur, & ad Ethnicos, vt ritum ſuperſtitioſum relegauit. Pauciſque nos voluit vti verbis, & pondus potius verborum, quàm numerum Deo offerre. Ceterùm, vt mihi quidem videtur, ritus ille veſter, eſt gentilium ritu ſuperſtitioſior. Nam ternario, quem illi obſeruarunt, veſtri ſæpe addunt, ternarios viginti, quibus numeris ſeruandis, intentiores ſunt, quàm precibus concipiendis. Huc accedit alia ſuperſtitio; quòd *Corteſius* ille globulos ſuos ſacerdoti obtulerit à ſtatuâ (vt vocas) ſacrâ tangendos. Quorſum? an vt ſtatua afflaret numine has baccas? In eum finem certè id factum, & cum ſuo fructu, innuere tu Lipſi videris, cum ais: *Dum recipit* [nimirum globulos] *manum laxatam videt*. Ita Deus dat Diuæ, Diua ſtatuæ, ſtatua non precibus, ſed globulis, per quos preces perſoluuntur, ſanandi virtutem. Hæc monſtra ſunt; nec miracula, ſed piacula & *ſacricommiſſa*. *Corteſij* vanitati & ſuperſtitioni tu tuam Lipſi addis impietatem, cum idolum execrabile, ſtatuam vocas ſacram. Id enim eſt perpetuum, & conſtans, quod dixit Tertullianus: *Imagines idola, imaginum conſecratio idololatria.* Poſtremò in ora libri tempus, quo hoc miraculum patratum fuit, adſcribis, quod & in alijs huius tui commenti capitibus facis. Non amo Lipſi nimiùm diligentes. Aſſeueratio audax, teſtes vbique inculcati, adnotatum tempus, expoſtulatio cum his, qui nolunt talia commenta pro veris amplecti, miraculorum, tuamque fidem non augent, ſed minuunt.

Matth. 6. 7. 8.

Vide Crinitum de hon. diſci. li. 14. c. 2.

Tertull. de Idolola.

CAPVT

CAPVT. XLV,

DVo ſuperſunt miracula in Ioanne Clemente ſanando patrata. quem vſque ad annum vigeſimum tertium membris diſtortis deprauatiſque vixiſſe fingit ſcheda Antuerpienſis Huberti, vt vix vnum aut alterum annum, immò fortaſſe diem, ea facie viuere potuiſſe ſit credibile. Quid enim? *Tibiæ & pedes contracti, & antrorſum verſi in pectus, ſic vt genua iniungerentur, & adhæreſcerent, nec eſſet digitum, aut aliud immitere, tanquam natiuâ concretione. Globoſum aliquod corpus diceres, nec ſtare, iacere, ambulare idoneum: ſedere tantum, & ſedendo proſerpere, manuum aliquo nixu, quæ fulcris etiam iuuabantur.* Iam quomodo hic ex claudo & globoſo rectus, ex debili firmus factus eſt, videamus.

LIPSIVS.

Vectus eſt curru, in ſacellum [Diuæ Aſpricollis] *repſit, culpas confeſſione & pœnitentia expiauit, ſacram hoſtiam ſumſit: & paullò pòſt, angi viſus, & animo collabi, item dolores in omni corpore ſentire: denique ſudor à capite ad calces diffluere. Et dum conatur egredi, atque aëre refici, magis increuit morbus: mànſitque volens nolens totum diem in veſperam. Tunc ſolennes Diuæ laudes canebantur, & ipſe ante aram: ſentitque palàm à terra ſe attolli, & pedes antè contortos, & ligatos laxari, deijci: idque thorace, qui velabat, per vim diſrupto: & ſtatim directus, pedibus ſuis ſtetit. —— vires deinde magis magiſque augeſcere: ipſæ tibiæ tenues & exſuccæ, carne & ſanguine impleri.*

THOMSONVS.

Quid ſi ego te ſenem elementarium iam Lipſi vocarem? Quis iure poſſet culpare? Nam prima Chriſtianæ religionis elementa nondum didiciſſe videris. Non confeſſio, non pœnitentia culpas expiat hominum & peccata. *Agnus Dei tollit peccata mundi. Sanguis Chriſti nos* Ioan. 1. 29.
mundat ab omni peccato. Ille ſolus *lauit nos à peccatis ſanguine* 1. Ioan. 1. 7.
ſuo. Ille inquam non per alium, non per aliud, ſed *per* Apoc. 1. 6.
ſeipſum purgauit peccata noſtra. Claude ergo, piaculum, Heb. 1. 3.
impudens illud os, quod, Babylonicæ meretricis lacte imbutum, paſſim veritati obſtrepit.

Quid

Quid tu porrò ſacram hoſtiam hic vocas? an furfuream veſtram buccellam, incantatum ſacrificuli murmuribus Popanum, nec conſecratum, ſed exſecrabile cruſtulum, hoſtię ſacræ, id eſt, ipſius Chriſti nomine honeſtas? Fuerunt ſub lege ſacrificia viſibilia, Chriſti, qui verum ſacrificium fuit, & vera hoſtia, typi: at iam *nihil eſt aſpectabile, neque ſacerdos, neque ſacrificium, neque altare.*

Chryſoſt. in cap. 10. ad Hebr. orat. 19

Tertio loco eſt curatio claudi *per dolores.* Hoc faciunt medici, hoc chirurgi ſæpe. At Deus potenti verbo, & voluntate, ſine dolore ſanat. Tu verò vt veriſimilem faceres fabulam, dediſti quoſdam curationis & ſanationis gradus per dolores.

Quartò, cùm Hubertus ille Typographus Antuerpienſis, qui duo tantùm miracula ex omni fictorum numero, pro maximis, ſtupenda propoſuit, *miraculosè* tantùm *Clementem* illum *ſanatum, & pedibus ſuis nixum ambulaſſe* dixerit; tu tamen pro tua copiâ, ne abſurdum videretur, hominem tibijs, tres ſolùm digitos craſſis, (quod ait *Hubertus*) ambulaſſe, rem amplificaſti, & carne & ſanguine tibias impleuiſti.

Quintò, *Hubertus* vnum circa Clementem miraculum obſeruauit, tu duo obſeruaſti. Nam, *alterum*, (inquis) *mirum. Vulnus in capite ante dies quindecim acceperat, nec id coiuerat: coiuit ſponte ipſo illo tempore, & cicatricem accepit.* Hoc eſt, quod ab initio dixi, callidas illas vulpeculas, ſacrificulos, ſeculi ſui & religionis retrimenta, regum inſidias, orbis odium, orci amorem, carne denique perſonata dęmonia Ieſuitas monachos, epiſcopos, id eſt hypocritas tuâ voluiſſe operâ, in ſterili hoc miraculorum agro excolendo vti, vt tot & tanta haberentur Hallenſis Aſpricolliſque Idoli miracula, quot & quanta tuum ingenium eſſet ficturum.

Poſtremò ais medicos, talium haud temerè credulos, exclamantes te audiuiſſe, *Verè hanc vim & manum Dei eſſe.* At nos neque tibi nec teſtibus, (quibus vbique nos obtundis) credimus medicis, qui Scorti Romani philtra poſtquam hauſiſtis, cum eo didiciſtis ſcortari, eiuſque furtis, fraudibuſq; mangones, lenones, proxenetæque patrocinari.

CAPVT

CAPVT. XLVI.

Lipsivs.

[O Diva] *benefica eſſe perge. & in corpore animum etiam cura. Cura illos, qui à Deo & à te verſi, priſca ſacra & ritus deſeruerunt, nouis adhæſerunt: iterum deſerant, & tam claris ſignis moniti, hîc Deum, hîc pietatem eſſe, rebus docti aſſentiantur. Et patriæ denique adflictæ, & iam extremum penè ſuſpirantis, miſerere: quod verſu ſeriò & calidè rogamus.*

Thomsonvs.

Primùm mihi dicas velim Lipſi, an non qui ſeriò & calidè rogat, rogat ex animo? Ita, opinor, dices. Deinde recordare quæſo, te, cum cultum in internū externumque diuiſiſti, internum cum eſſe dixiſſe, *qui in animo & ex animo, Deo vero preces concipit*, externum, *qui hæc eadem per ritus & geſtus expromit.* Adde tertiò capitis huius titulum, *pro patria preces*, & precum formam, [*O Diua*] *benefica eſſe perge: cura: miſerere: audi: exaudi.* Calidè & ſeriò, id eſt ex animo, non Deo per virginem, ſed ipſi virgini concipis preces. Aut ergo malè olim finiuiſti internum cultum: aut malè iam ei das cui non debetur, non enim eſt Virgo beata verus Deus. Porrò vt contra tuam definitionem, ita contra ſuperſtitioſi veſtri cultus praxin (ſi Hoſio vis credi) precaris, vt ſuprà oſtendimus. Nam *Deum*, inquit, *inuocantes dicimus* concede: præſta &c. Sanctos inuocantes, *nihil aliud quàm*, ora pro nobis: tu tamen tuo more Lipſi, *Cura, Miſerere, Audi, Exaudi*: & infrà, *Miſerare, Releua.* Sic tibi Lipſi cum tuis erit bellum. Sed iam quid roges videamus. Curari illos cupis, qui à Deo & tua Diua verſi, priſca ſacra & ritus deſeruerunt, nouis adhæſerunt. Qui illi deſertores? quæ priſca ſacra? nos: veſtra ſuperſtitio. Deſeruimus quidem veſtra ſacra execrabilia, quæ præ illis, quæ nos repetiuimus, & ſumus amplexi, ſunt noua, & heſterna; quę non paucis poſt Chriſti ad cœlum aſcenſionem, Apoſtolorumque finitum miniſterium annis & ſeculis in Eccleſiam irrepſerunt. Nos *paſcua montium Iſraelis* amamus & ſectamur: & inſpectis deſpectiſque

Lipſ. polit. lib. 1. c. 3.

Ad caput 26.

Ezech. 34. 14.

veſtris traditionibus, ſtercus illud humanum vobis relinquimus porcis vorandum. Nos vnum colimus Deum, id priſco ritu, & vero: vos cum illo, aut pro illo Angelos, mortuorum hominum animas, oſſa, cineres, exuuias, pannos, calceos, imagines, aurum, argentum, æs, lignum, lapides, Deos ſtercoreos ritu veſtro & nouo. Id enim antiquiſſimum, quod veriſſimum; veriſſimum, quod à Deo: Veſter ille ritus à Deo non eſt, quia

* Exod. 20.

*prohibet: itaque non ita antiquus, vt noſter non ſit multo antiquior. Nos priſco ritu & Apoſtolico, cuiuis ad ſcortationem euitandam vxorem ducere permittimus: & inter quoſuis; id eſt, in quauis conditione nuptias honeſtas eſſe prædicamus: vos nouo & Diabolico ſacerdotes monachoſque cælibes eſſe voluiſtis, coniugium ſuſtuliſtis, permiſiſtis ſtuprum.

1. Cor. 7. 2.
Heb. 13. 4.
1. Tim. 4. 1. &c.
Diſt. 31. c. omnino. & Diſt. 28. c. Quando

Nos priſco veróque ritu, nihil contra aut præter ſacras Scripturas docendum, audendumque profitemur: &, *ſi non ſcriptum eſt, væ illud, adijcentibus aut detrahentibus deſtinatum, timemus.* At Cerberus veſter Romanus, Os blaſphemum vaſtæ Belluæ, *de iure ſupra ius, contra legem, contra Apoſtolum, diſpenſare* (ita loquitur) audet. Nos ritu pio, priſco, Apoſtolico, viduæ, quoties vnus vir deceſſit, alteri nubere viro liberum relinquimus: & iteratas nuptias, pias honeſtas, legitimaſque, modò in Domino ſint, cum Paulo ad Romanos Corinthioſque credimus & docemus. Vos ſecundas nuptias, iam *honeſtam fornicationem*, iam *verè fornicationem* nouè impudenter & impiè vocatis. Nos ſi vni v. dua viro nupſerit, cum Apoſtolo dicimus non eſſe adulteram, vos proſtibulum appellatis. Et, ne omnia religionis noſtræ capita in veſtræ arietent, & paucis res abſoluatur: Nos Agnum *quocúnque it, ſequimur*: vos Beſtiam illam admirabundi: Nos Chriſtum, vos Antichriſtum: nos Deum, vos Diabolum ſequimini & adoratis: quia Antichriſtum, eius interpretem, libenter auditis, & imagines ſub quibus dæmones latent, veneramini.

Deut. 12. 32.
Iſa. 8. 20.
1. Cor. 4. 6.
Tertull. cont. Hermog.
Apoc. 13. 5.
De con. præb. tit. 8. c. Propoſuit. in gloſſa. lit. l. & De voto & voti redem. tit. 34. c. 9. & Cauſa 15. q. 6. c. Auctoritatem.
Rom. 7. 2. 3.
1. Cor. 7. 39.
Cauſ. 31. q. 1. c. Hac ratione. ead. cauſ. c. Quomodo.
Apoc. 14. 4.
Apoc. 13. 3.
Lact. inſtit. lib. 2. c. 17.
Tertull. de Idololat.

LIPSIVS.

Audi, exaudi

DIVA, *quæ gentes hominum, ſalutis*

Exſules

Exſules, partu recreas beato:
Aſtra quæ pandis, veterumque mutas
Fata parentum.

Diva, *quæ gaudens iterare dona,*
Erigis lapſos, trepidiſque robur
Addis, & ſeruas varijs periclis
Vndique cinctos.

Clamat hoc ætas vetus, iſta clamat:
Belgica hoc Hallis Grvdiisqve, *vidit,*
Et palàm iamnunc videt in propinquo
Colle Sichemi.

Hic tui vultus modica eſt imago,
Sed potens præſenſque leuare noxas,
Quas negat curare vel Aeſculapî
Docta medela.

& mox:

Tu malis feſſos releua, & fauente
Pacis, indulge, recreemur aurâ:
Tunc tibi laudes, Dea *dicet omnis*
Sexus & ætas.

Thomsonvs.

Diuam, Lipſi dicis *aſtra pandere*: falsò. Et matri ſuæ, & alijs omnibus, qui vnquam cœlum ingreſſuri ſunt, aperuit Chriſtus: & *viam nobis initiauit nouam per velum, id eſt, per carnem ſuam ad loca ſancta*, id eſt ad cœlum, quod illa ſub lege ſignificabant. Ille, ille eſt, *qui penetrauit cœlos*, per quem etiam *ad thronum gratiæ* datur aditus, *vt miſericordiam conſequamur, & gratiam inueniamus ad auxilium opportunum*: & *acceſſus ad Patrem*. Ille, *præcurſor cœlum pro nobis introijt, vt locum nobis pararet*. Heb. 10. 19. 20. Heb. 4. 14. 16. Eph. 1. 18. Heb. 6. 20. Ioan. 14. 2.

Secundò ais *Diuam veterum parentum fata mutaſſe*: mendacium eſt. Quæ enim erant illa fata? certè Deo vſque & vſque diſplicere, à *vita Dei alienatos eſſe*, pœnas æternas dare, ſemper mori, nunquam emori. An hæc mutare potuit illa, quibus ipſa obnoxia fuit? Fuit obnoxia, quia cum ceteris hominibus fuit in culpâ. Chriſtus illa mutauit. quia ille, non illa, *purgationem peccatorum noſtrorum fecit, lotis ijs ſanguine ſuo*. Per illum *Deo placuit*, Eph. 4. 18. Rom. 5. 12. 14. 18. Heb. 1. 3. Apoc. 1. 5.

Coloſſ. 1.19. 20. 21. *it, nos ſibi reconciliare, facta pace per ſanguinem crucis ipſius, ex inimicis & alienatis irreprehenſibiles, ex hoſpitibus peregri-*
Eph. 1 19. *niſque, ſocios ſanctorum* & *ſuos domeſticos, ex tenebris lucem,*
Eph. 5 8. *ex mortuis viuos reddere, de poteſtate tenebrarum ereptos, in*
Eph 2 5. *regnum Filij ſui dilectionis transferre*, id eſt, per vnum ſu-
Coloſſ. 1. 13. um filium acerbiſſima grauiſſimaque (ſed heu! merita) parentum veterum, atque noſtra adeò fata mutare.

Tertiò Diuam dicis *lapſos erigere.* Id æquè verum ac
Luc. 2. 34. cetera: Chriſtus eſt qui lapſos erigit. Chriſtus eſt *poſitus in reſurrectionem multorum*: id eſt, omnium, qui reſurrecturi ſunt, nec ſtupido veterno ſopiti in peccatorum luto hæſuri.

Quartò ais eam *trepidis robur addere.* Et hic alius an-
Apoc. 5. 12. nulus eſt mendaciorum tuorum catenæ. *Agno* enim *occiſo*, id eſt Chriſto myriades myriadum omnem adſcribunt non modò σοφίαν, ſed & ἰσχὺν, *robur. Ille* ergo, non illa *robur addit trepidis.*

Quintò *Diuæ vultus modicam eſſe imaginem, at potentem, præſentemque noxas leuare.* Quàm impudenter tu hoc ſcripſiſti, tam imprudenter Archiepiſcopus Mechlinienſis approbauit, quod fortaſſe non legit, aut ſi legit, quàm abſurdum eſſet, non obſeruauit. Nec enim puto veſtrorum hominum pleroſque ita inſano imaginum amore furere, vt noxas leuare poſſe dicant. Quidquid tu dicis Lipſi, reclamant ſacræ Scripturæ. Nam ſi illas vis do-
Ier. 10.5. cto tuo oculo dignari, in illis leges imagines *nec malè poſſe facere, nec benè.* Nec eſt quod illa verba de idolis gentium intelligi dicas duntaxat, non etiam de imaginibus veſtris, quæ paris ſunt naturæ. Nam & apud Abacucum, Idolum ſeu *ſculptile* aut conflatile nil prodeſt, nec
Abac. 2. 18. aliud eſt, quàm *imago falſa.*

Sextò vis eam *malis feſſos releuare*: ineptè & impiè, ſiue mala corporis intelligas, ſiue animi: ſiue interna ſiue externa. De externis loquitur Deus Pſalmo quinqua-
Pſal. 50. 15. geſimo: *Inuoca Me, in die tribulationis*: & *eruam te*, & *ho-*
Matth. 11. 28. 29. *norificabis Me.* De internis Chriſtus: *Venite ad Me omnes qui laboratis, & onerati eſtis, & Ego reficiam vos. Tollite iugum meum ſuper vos, & diſcite à me, quia mitis ſum, & humilis corde: & inuenietis requiem animabus veſtris.* Et, ne mul-

ta accumulem, *Omne datum optimum, & omne donum perfe-ctum, deſurſum eſt, deſcendens à Patre luminum.* Iac. 1. 17.

Septimò, vt ab ea vis releuari feſſos, ita *omnis ætatis & ſexus releuatos illi laudes dicturos* vaticinaris. At ipſe Deus apud Pſalmiſtam ait: *Immola Deo ſacrificium laudis:* & magnus ille vir, *iuuenum virorum, generis humani quidam pædagogus*, & orbis miraculum IVSTVS LIPSIVS, cuius *penna volauit per alta ſpatia ætheris, per ima terræ volauit, & maris*, ait cultum internum ex animo DEO VERO competere preces, laudes grates. Et quæ hæc inconſtantia Conſtantiæ doctori, iam dare laudes, non Deo, ſed creaturæ? Pſal. 50. 14. Lipſ. epiſt. ad Balthaſ. Moretum. Lipſ. vltimo cap. Diuæ Hallenſis. Polit. lib. 1. c. 3.

Poſtremò, claudis hoc tuum opus nefandâ blaſphemiâ: & iam quartùm ſiue ſtatuam, ſiue beatam Virginem Deam vocas. Obtine antiquum Lipſi, obtine: ore impudenti fœda, iniuſta, impia, ſtygis emiſſarius defende: tenebras veritati offunde, puros verbi diuini fontes, purpuratæ meretricis Philtris pollue, & inde medicata pocula, infelix Antichriſti miniſter, regibus, gentibuſque inebriandis propina. Qui iamdiu *nocuiſti, adhuc noce, in ſordibus fuiſti, ſordeſce, mentire mendax*, fabellas interpola: Deo detrahe, quod ſuum eſt: mortuis da quod Dei eſt, hominem Deam voca, lignum Diuam: & trunco noxas leuandi vim dato: allatra nos, vt feciſti, & vbi ad rauim latraueris, latratuque fauces exſiccaueris, tuo te vomitu, dum hic es, refrigera. At ſimul igni te para & ſulphuri, omnium Beſtiæ cultorum deſtinatis ſupplicio: nec cœlum ſpera, niſi reſipiſcas. *Foris enim erunt canes, venefici, ſcortatores, homicidæ, idololatræ, & quicunque amat & facit mendacium.* Apoc. 22. 11. Apoc. 14. 10. 11. Apoc. 22. 15.

ESA. LXV. verſu 1. & ſeqq.

EXpandi manus meas toto die ad populum incredulum, qui graditur in via non bona, poſt cogitationes ſuas: populus qui ad iracundiam prouocat me ante faciem meam ſemper: qui immolant in

Vide c. 33. Diuæ Aſpric vbi in horto ſacellum fuit, & in eo culta Diua & eius inſtar ſeu imago.

HORTIS, & ſacrificant ſuper lateres: —— Qui dicunt, Recede à me, non appropinques mihi, quia immundus es: Iſti fumus erunt in furore meo, ignis ardens toto die. Ecce ſcriptum eſt coram me, non tacebo, ſed reddam & retribuam in ſinum eorum, iniquitates veſtras, & iniquitates patrum veſtrorum ſimul, dicit Dominus, qui ſacrificauerunt ſuper montes, & ſuper COLLES *exprobrauerunt mihi, & remetiar opus eorum primùm in ſinu eorum.*

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

W

Reſtituenda.

Prior numerus paginam, poſterior verſum denotat.

8. 16. turpitudinem iſtam. 20. 20 ſapere. 35. 35. ἀφιδρύματα. 44. 33. principum. 47. vlt. appellat. 66. 3 ſi non. 70. 26. Antiſtitum. 84. 29. ſicut vnus Deus. 118. 7. Quodlibetarij 140. 34. vitatum fuit. 143. 24. honoratior.

18—0—3

10-3-2

BIBLIOTECA